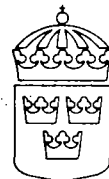

Bostadsutskottets betänkande

1988/89:BoU7

Anslag till bostadsförsörjningen m.m.

(prop. 1988/89:79, prop. 1988/89:89, prop. 1988/89:100 bilaga 13)

1988/89
BoU7

1 Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet förslagen i budgetpropositionen om anslag till bostadsförsörjningen m.m., proposition 1988/89:79 om ändrade regler för räntesubventioner för hyres- och bostadsrättshus samt proposition 1988/89:89 om ändrade betalningsvillkor för vissa statliga bostadslån m.m. Det sistnämnda förslaget behandlas i vad det avser den garanterade räntan för vissa bostadslån vid ombyggnad. Dessutom behandlas i betänkandet närmare 80 motioner helt eller delvis.

Regeringens förslag tillstyrks av utskottet med ett undantag. Den s.k. tillstyrkanderamen för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse föreslås med anledning av regeringens förslag och ett motionsförslag (fp) vidgad med 15 milj. kr. i förhållande till förslaget i budgetpropositionen. Med anledning av vad som i budgetpropositionen förordats beträffande förnyelsebidragen föreslår utskottet ett tillkännagivande om stöd till åtgärder i bostadsområden med sociala problem m.m. Dessutom förordar utskottet, med anledning av vad som i budgetpropositionen redovisats och i en motion (s) förordats, ett tillkännagivande om metoden för beräkning av låneunderlag.

Med anledning av motionsförslag (s), (fp), (c), (vpk) och (mp) föreslår utskottet riksdagen att göra ytterligare sex tillkännagivanden. Det gäller tillkännagivanden avseende

- parlamentarisk insyn i det fortsatta utredningsarbetet avseende bostadspolitiken,
- låneandelen för vissa bostadsföretag,
- ramarna för beslut om ombyggnadslån,
- ombyggnadslån vid lägenhetssammanslagningar,
- överväganden om bostadsbidrag till hushåll utan barn,
- stödet till konstnärlig utsmyckning.

På eget initiativ förordar utskottet dessutom ett tillkännagivande om reglerna för den s.k. förvärvslångivningen.

Till betänkandet har fogats 123 reservationer och 6 särskilda yttranden.

S-ledamöterna i utskottet reserverar sig till förmån för ett tillkännagivande om att regeringen skall se över reglerna för ombyggnadslån vid lägenhetssammanslagningar. Utskottets m-ledamöter reserverar sig till förmån för motionsförslag avseende bl.a. neutralitet mellan olika upplåtelseformer, fondering i skattebefriade underhållsfonder, räntebidragssystemets framtida uppbyggnad och grundavdrag vid beskattningen i stället för bostadsbidrag.

Fp-ledamöterna reserverar sig till förmån för motionsförslag avseende bl.a. utformningen av bostadspolitiken, fondering i skattebefriade underhållsfonder, räntebidragssystemets framtida uppbyggnad och villkoren för radonstödet. Utskottets c-ledamöter reserverar sig till förmån för motionsförslag avseende bl.a. utformningen av bostadspolitiken, fondering i skattebefriade underhållsfonder, räntebidragssystemets framtida uppbyggnad och skattereduktion i stället för bostadsbidrag. Vpk-ledamöten reserverar sig till förmån för motionsförslag avseende bl.a. införande av en investeringsavgift, räntebidragssystemets framtida uppbyggnad och stöd till kommunal energirådgivning. Mp-ledamöten reserverar sig till förmån för motionsförslag avseende bl.a. ekologiskt byggande, bastillägg i stället för bostadsbidrag och stöd till solvärmeanläggningar.

ELFTE HUVUDTITELN

2 Propositionerna

Regeringen har i proposition 1988/89:79 (bostadsdepartementet) föreslagit att riksdagen godkänner vad i regeringsprotokollet förordats i fråga om

1. räntebidrag och räntelån till vissa äldre årgångar av bostadshus,
2. de garanterade räntorna för ombyggnadslån.

Regeringen har i proposition 1988/89:89 (bostadsdepartementet) föreslagit att riksdagen godkänner vad i regeringsprotokollet förordats i fråga om

3. den garanterade räntan för vissa bostadslån för ombyggnad.

Övriga delar av proposition 1988/89:89 kommer utskottet att behandla senare under våren i betänkande 1988/89:BoU10.

Regeringen har i proposition 1988/89:100 bilaga 13 (bostadsdepartementet) *dels* föreslagit att riksdagen

1. godkänner vad i regeringsprotokollet förordats i fråga om markvillkoret vid bostadslån för vissa egnahem,
2. godkänner vad i regeringsprotokollet förordats i fråga om bostadslån vid installation av direktverkande el för uppvärmning,
3. till Vissa lån till bostadsbyggande för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 40 000 000 kr.,
4. till Räntebidrag m.m. för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 17 700 000 000 kr.,
5. godkänner vad i regeringsprotokollet förordats i fråga om förnyelsebidrag,
6. till Åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter m.m. för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 80 000 000 kr.,
7. medger att ramen för de antikvariska myndigheternas tillstyrkanden av tilläggs lån eller förhöjt låneunderlag till kulturhistoriskt värdefull bostadsbebyggelse m.m. fastställs till 115 000 000 kr. för budgetåret 1989/90,
8. medger att av denna ram högst 2 500 000 kr. får disponeras för tilläggs lån till arkeologiska undersökningskostnader i samband med bostadsbyggande,

9. medger att beslut om tilläggsån till åtgärder i bostadshus som är yngre än 30 år får meddelas inom en ram på 225 000 000 kr. för budgetåret 1989/90,

10. till Tilläggsån till ombyggnad av vissa bostadshus m.m. för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 200 000 000 kr.,

11. antar som underbilaga 13.1 fogat förslag till lag med särskilda bestämmelser om bostadsbidrag för år 1990.

12. till Bostadsbidrag m.m. för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 1 345 000 000 kr.,

13. godkänner vad i regeringsprotokollet förordats i fråga om kommunal delfinansiering som förutsättning för bostadsanpassningsbidrag,

14. medger att beslut om bidrag för konstnärlig utsmyckning i bostadsområden får lämnas inom en ram om 15 000 000 kr. under budgetåret 1989/90,

15. till Viss bostadsförbättringsverksamhet m.m. för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 335 000 000 kr.,

16. till Bidrag till förbättring av boendemiljön för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 15 000 000 kr.,

17. till Bidrag till energibesparande åtgärder inom bostadsbeståndet m.m. för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 1 000 kr.,

18. till Information och utbildning m.m. för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 14 900 000 kr.,

19. bemyndigar regeringen att under budgetåret 1989/90 utnyttja tidigare ram om 250 000 000 kr. för bidrag till fonden för fukt- och mögelskador,

20. till Bidrag till fonden för fukt- och mögelskador för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 56 000 000 kr.

dels berett riksdagen tillfälle att ta del av vad i regeringsprotokollet anförts om beräkningen av låneunderlag för nybyggnad av bostäder.

3 Motionerna

I betänkandet behandlas

dels de med anledning av proposition 1988/89:79 väckta motionerna

1988/89:Bo1 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen avslår proposition 1988/89:79 vad avser räntebidrag och räntelån till vissa äldre årgångar av bostadshus samt de garanterade räntorna för ombyggnadsån,

2. att riksdagen i händelse av avslag på första yrkandet beslutar undanta allmännyttiga hyreshus från de föreslagna räntesubventionerna,

3. att riksdagen som en följd av det andra yrkandet beslutar höja den garanterade räntan i enlighet med vad som anförts i motionen.

1988/89:Bo2 av Agne Hansson m.fl. (c) vari yrkas att riksdagen beslutar avslå proposition 1988/89:79 med förslag om ändrade regler för räntesubventioner för hyres- och bostadsrättshus såvitt avser begäran om godkännande av vad som i propositionen förordats i fråga om de garanterade räntorna för ombyggnadsån.

dels den med anledning av proposition 1988/89:89 väckta motionen

1988/89:Bo3 av Jan Strömdahl och Paul Lestander (båda vpk) vari yrkas att riksdagen avslår förslaget i proposition 1988/89:89 att höja den garanterade

räntan för vissa ombyggnadslån med 0,1 %.

1988/89:BoU7

dels följande under allmänna motionstiden 1989 väckta motioner

1988/89:Bo201 av Gullan Lindblad och Göthe Knutson (båda m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att det s.k. ROT-finansieringssystemet bör ersättas med en rätt för fastighetsägare att göra skattefria avsättningar till reparationsfonder.

1988/89:Bo202 av Rosa Östh och Ulla Tillander (båda c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär en ändring av villkoren för bostadslån så att räntebidrag ges till gemensamma utrymmen i gruppboende även i de fall huvudmannen står för hyreskostnaden.

1988/89:Bo203 av Lennart Brunander och Elving Andersson (båda c) vari yrkas att riksdagen begär att regeringen framlägger förslag om ändrade regler för statliga lån till egnahem i enlighet med de synpunkter som framförts i motionen.

1988/89:Bo205 av Olof Johansson m.fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om bostadspolitikens inriktning.

2. att riksdagen hos regeringen begär att en parlamentarisk utredning tillsätts med direktiv att genomföra en översyn av bostadspolitikerna i enlighet med vad som anförs i motionen.

3. att riksdagen hos regeringen begär förslag om ett åtgärdsprogram för fler, bättre och billigare bostäder i enlighet med vad som anförs i motionen.

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om koncentrationsutvecklingens effekter på boendekostnaderna.

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om samhällsplaneringens inriktning och behovet av bättre samband—arbete—service—boende.

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om åtgärder för ökat bostadsbyggande och bättre tillgång på bostäder.

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om behovet av reformerat bostadsstöd och effektivare bostadsfinansiering.

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om vikten av stabilitet och kontinuitet i regler och ekonomiska förutsättningar för bostadsproduktionen.

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om vikten av ökad konkurrens och flexibilitet inom byggbranschen.

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om åtgärder för att öka tillgången på tomter.

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om åtgärder för att minska byråkratin vid hanteringen av byggnadsärenden.

15. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anføres om behovet av ett saneringsprogram mot radon i bostäder,

19. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anføres om inriktning, förenkling och effektivisering av reglerna för stöd från småhusskadenämnden.

1988/89:Bo206 av Ylva Annerstedt m.fl. (fp) vari yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om bestämmelserna för erhållande av ombyggnadslån till lägenhetssammanslagningar,

5. att riksdagen beslutar avskaffa de regleringar som införts speciellt för byggandet i Stockholms län,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i övrigt anförts i motionen om bostadsbyggande i Stockholms län.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:A408.

1988/89:Bo207 av Göran Magnusson och Berit Oscarsson (båda s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av höjning av ortskoefficienten för Köpings, Arboga och Kungsörs kommuner.

1988/89:Bo208 av Jan Strömdahl och Gudrun Schyman (båda vpk) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ansvaret för boendeservice.

1988/89:Bo209 av Ivar Franzén och Rolf Kenneryd (båda c) vari yrkas att riksdagen begär att regeringen snarast återkommer till riksdagen med ett konkret förslag avseende omvandling av bostadsbidragen till skattejämkning enligt de riktlinjer som redovisas i motionen.

1988/89:Bo210 av Anita Johansson m.fl. (s) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att ramen för tilläggs lån bör utökas,

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag om utvidgning av det statliga räntestödet till förbättring av bostadshus i enlighet med vad som anförts i motionen,

3. att riksdagen hos regeringen begär förslag om skattebefrielse för fondering av underhållsmedel som kopplas till hyresgästinflytande.

1988/89:Bo211 av Roland Larsson (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär en ändring av nybyggnadslåneförordningen (1986:692) i enlighet med ovanstående.

1988/89:Bo212 av Catarina Rönnung och Sven-Erik Alkemark (båda s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att en översyn av reglerna för bostadsanpassningsbidraget görs.

1988/89:Bo213 av Claes Roxbergh m.fl. (mp) vari yrkas att riksdagen beslutar ersätta nuvarande bostadsbidrag för barnfamiljer med ett bastillägg enligt vad som anförts i motionen.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:Sf251.

1988/89:Bo214 av Carl Bildt m.fl. (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag som innebär att bostadsbidragens konsumtionsstyrande effekt minskar och bidragen prövas mot inkomst efter skatt och att en plan framläggs enligt vilken bostadsbidragen stegvis och så långt möjligt ersätts med grundavdrag för barn, lägre skattetryck i övrigt samt flerbarnstillägg.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:So612.

1988/89:Bo215 av Ulla-Britt Åbark m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag som innebär ett bibehållet stöd till bostadsbyggandet samtidigt som värdestegringsvinsterna begränsas.

1988/89:Bo216 av Kersti Johansson och Rune Backlund (båda c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär åtgärder för att stimulera en upprustning av VA-nätet i linje med vad som anförs i motionen inom en resursram på 200 milj. kr.

1988/89:Bo217 av Sören Lekberg och Nils T Svensson (båda s) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om att systemet för beräkning av statens lån till bostadsbyggandet utformas så att god kvalitet i bostadsbyggandet premieras.

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om att systemet för beräkning av statens lån till bostadsbyggandet utformas så att låneschablonerna ger god anpassning till aktuella produktionskostnader i rationellt utformade bostadsprojekt.

1988/89:Bo218 av Ingvar Björk och Börje Nilsson (båda s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om att tillgänglighetsskapande åtgärder vid ombyggnation skall få statligt räntestöd motsvarande nybyggnation.

1988/89:Bo219 av Ingvar Björk och Börje Nilsson (båda s) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om att bostadsanpassningsbidrag skall kunna utgå till anpassning av fritidshus.

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om att BAB alltid skall utgå till hiss eller lyftanordning i de fall detta krävs för att hela bostaden skall bli tillgänglig.

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om att BAB till hiss/lyft i nybyggt småhus skall kunna utgå i de fall kommunen inte kunnat anvisa tomt lämplig för enplanshus.

1988/89:Bo220 av Anders G Högmark och Ulf Melin (båda m) vari yrkas att riksdagen beslutar att dispensen från markvillkoret för låntagaryggda egnahem förlängs till den 1 juli 1991.

1988/89:Bo221 av Jan Andersson och Grethe Lundblad (båda s) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär en översyn av nuvarande finansieringsmöjligheter för byggande av gemensamma lokaler i enlighet med vad som i motionen anförs.

1988/89:Bo223 av Erling Bager m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen till Vissa lån för bostadsbyggande (B3) för budgetåret

1989/90 anvisar ett förslagsanslag av 30 000 000 kr.,

2. att riksdagen beslutar att förvärvstillägg som belastar anslaget B3 inte skall beviljas fr.o.m. 1 juli 1989,

3. att riksdagen beslutar att hyresförlustgarantilån som låneform skall avskaffas,

4. att riksdagen till Räntebidrag (B4) för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag av 17 285 000 000 kr.,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om lägre räntebidrag för underhåll,

6. att riksdagen beslutar om en extra upptrappning av de garanterade räntorna från den 1 juli 1989 enligt vad som anförts i motionen,

7. att riksdagen beslutar att avskaffa ungdomsbostadsstödet fr.o.m. den 1 juli 1989,

8. att riksdagen beslutar avskaffa återflyttningsbidraget fr.o.m. den 1 juli 1989,

9. att riksdagen beslutar avskaffa nybyggnadsbidraget fr.o.m. den 1 juli 1989,

10. att riksdagen beslutar att avskaffa systemet med lån till förvärv av egnahem fr.o.m. den 1 juli 1989,

11. att riksdagen till Åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter m.m. (B5) för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 60 000 000 kr.,

12. att riksdagen till Tillägglån till ombyggnad av vissa bostadshus m.m. (B6) för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 110 000 000 kr.,

13. att riksdagen beslutar att eftergift av hyresförlustlån inte skall beviljas efter den 1 juli 1989,

14. att riksdagen beslutar att tillägglån till ombyggnad av bostadshus som är yngre än 30 år inte skall beviljas efter den 1 juli 1989,

15. att riksdagen medger att beslut om tillägglån för tillgänglighetsskapande åtgärder på kvartersmark får meddelas inom en ram på 10 000 000 kr. för budgetåret 1989/90,

16. att riksdagen medger att ramen för de antikvariska myndigheternas tillstyrkanden av tillägglån eller förhöjt låneunderlag till kulturhistoriskt värdefull bostadsbebyggelse m.m. fastställs till 125 000 000 kr. för budgetåret 1989/90,

17. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om radon i bostäder,

18. att riksdagen beslutar att avskaffa bostadsbidragen till ungdomar fr.o.m. den 1 juli 1989,

19. att riksdagen till Bostadsbidrag m.m. (B7) för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 1 300 000 000 kr.

1988/89:Bo224 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas att riksdagen med avslag på regeringens förslag till lag med särskilda bestämmelser om bostadsbidrag för år 1990 antar till denna motion som bilaga fogat förslag till lag om ändring i lagen (1988:786) om bostadsbidrag.

1988/89:Bo225 av Aina Westin och Sylvia Pettersson (båda s) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till investeringsavgift för byggande av

kontors- och arbetsplatsfastigheter i storstadsområden i enlighet med vad i motionen anförs.

1988/89:BoU7

1988/89:Bo227 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om bostadsstyrelsens och socialstyrelsens förslag angående om- och nybyggnad av ålderdomshem.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:So235.

1988/89:Bo228 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag i syfte att en investeringsavgift införs på övrigt byggande i enlighet med vad i motionen anförs,

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag till att ett stimulansbidrag för ombyggnad av kontor etc. till bostäder införs i enlighet med vad i motionen anförs,

4. att riksdagen hos regeringen begär förslag i syfte att stimulera ombyggnad av enbostadshus till två- eller flerbostadshus,

5. att riksdagen hos regeringen begär förslag till sådan ändring i ombyggnadslåneförordningen att bostadslån inte utan särskilda skäl lämnas för sammanläggning av bostadslägenheter,

6. att riksdagen hos regeringen begär förslag till sådan ändring i nybyggnadslåneförordningen att nybyggnad efter rivning om inte särskilda skäl föreligger i räntehänseende skall jämföras med ombyggnad,

10. att riksdagen hos regeringen begär förslag till prisstopp på byggmateriel, hyror och bostadsrätter,

11. att riksdagen beslutar avslå regeringens yrkande angående förnyelsebidrag, B5 punkt 1 i bil. 13,

12. att riksdagen beslutar avslå regeringens yrkande, B5, punkt 1, angående ökad kommunal delfinansiering som förutsättning för bostadsanpassningsbidrag,

13. att riksdagen till viss bostadsförbättringsverksamhet m.m. för budgetåret 1989/90 anslår 50 000 000 kr, B5, punkt 3, utöver vad regeringen har föreslagit eller således ett förslagsanslag på 385 000 000 kr.

1988/89:Bo230 av Jan Hyttring och Kjell Ericsson (båda c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om rätt till statliga lån för äldre fastigheter på landsbygden.

1988/89:Bo231 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som sägs i motionen om bidrag till 50 % av kommunernas kostnad för energirådgivning,

2. att riksdagen för energirådgivning anslår 60 000 000 kr. för budgetåret 1989/90 utöver vad regeringen har föreslagit under B17, bil. 13, prop. 100 eller således 60 001 000 kronor,

1988/89:Bo232 av Barbro Evermo Palmerlund m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett program för bostadsbyggande.

1988/89:Bo233 av Eivor Husing (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en översyn av

bostadslånebestämmelserna i syfte att åstadkomma en ökad bostadsbebyggelse på landsbygden.

1988/89:Bo234 av Nils T Svensson och Sture Ericson (båda s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om reglerna för bidrag och lån till konstnärlig utsmyckning i bostadsområdena.

1988/89:Bo235 av Nils T Svensson m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om finansieringen av räntekostnaderna mellan färdigställande och utbetalning av statliga lån.

1988/89:Bo236 av Nils T Svensson och Sören Lekberg (båda s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om reglerna för bostadslån till gruppboheter och servicehus.

1988/89:Bo238 av Hans Rosengren (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åtgärder för att stimulera kommunala reinvesteringar i VA-nät och andra anläggningar.

1988/89:Bo239 av Bo Finnkvist (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen förordats om en investeringsavgift på visst byggande.

1988/89:Bo241 av Olof Johansson m.fl. (c) vari yrkas att riksdagen beslutar att en investeringsavgift för nyproduktion av lokaler för kontor och industrier inom överhettade regioner, i syfte att frigöra resurser för bostadsbyggande m.m. och avlänka expansionen inom de privata tjänstenäringarna i berörd region till utsatta delar av landet, införs enligt de riktlinjer som anges i motionen.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:A435.

1988/89:Bo243 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till ett ROT-program för kommunerna.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:Jo521.

1988/89:Bo244 av Pär Granstedt och Karin Söder (båda c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag om införandet av en särskild investeringsavgift på 25 % för kontorsbyggen i överhettade delar av Stockholms län.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:A438.

1988/89:Bo245 av Jan Hyttring m.fl. (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att öka möjligheterna till ett prisbilligt semesterboende.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:Kr512.

1988/89:Bo246 av Lars Ulander m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en bredare ansats i analysen av vad som förorsakar ökade boendekostnader.

1988/89:Bo247 av Agne Hansson m.fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen med avslag på prop. 1988/89:100 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inriktningen av stödet för ungdomars boende.

2. att riksdagen anvisar 150 000 000 kr. för stimulansbidrag till kommunerna för byggande av smålägenheter i enlighet med vad som anförs i motionen.

3. att riksdagen med avslag på prop. 1988/89:100 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om villkoren för bostadslån vid överlåtelse av allmännyttigt ägda bostadshus,

4. att riksdagen med avslag på prop. 1988/89:100 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om markvillkoret vid erhållande av bostadslån för egnahem,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om utformningen av metoden för beräkning av låneunderlag och pantvärde vid nybyggnad,

7. att riksdagen beslutar upphäva beslutet om en fördubbling av den garanterade räntan för statliga ombyggnadslån och indragning av räntesubventioner för flerbostadshus (prop. 1988/89:47, 1988/89:FiU10) i enlighet med vad som anförs i motionen,

8. att riksdagen med avslag på prop. 1988/89:100 i denna del beslutar att räntestöd för nya s.k. ROT-lån ej skall utgå i enlighet med vad som anförs i motionen,

11. att riksdagen beslutar att ortskoefficienterna skall successivt avvecklas fr.o.m. den 1 juli 1989 i enlighet med vad som anförs i motionen,

13. att riksdagen med avslag på prop. 1988/89:100 i denna del beslutar att hyresrabatter och bidrag för omkostnader vid ombyggnad ej skall utgå i enlighet med vad som anförs i motionen,

14. att riksdagen med avslag på prop. 1988/89:100 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om slopad prövning av villkoren för statliga bostadslån vid uthyrning av egnahem,

15. att riksdagen beslutar att till Räntebidrag m.m. för budgetåret 1989/90 anvisa ett i förhållande till regeringen med 265 000 000 kr. minskat förslagsanslag om totalt 17 435 000 000 kr.,

16. att riksdagen med avslag på prop. 1988/89:100 i denna del medger att ramen för de antikvariska myndigheternas tillstyrkanden av tilläggs lån eller förhöjt låneunderlag till kulturhistoriskt värdefull bostadsbebyggelse m.m. fastställs till 135 000 000 kr. för budgetåret 1989/90,

17. att riksdagen med avslag på prop. 1989/90:100 i denna del medger att beslut om tilläggs lån till åtgärder i bostadshus som är yngre än 30 år får meddelas inom en ram på 125 000 000 kr. för budgetåret 1989/90.

18. att riksdagen till Tilläggs lån till ombyggnad av vissa bostadshus m.m. beslutar anvisa ett i förhållande till regeringens förslag med 40 000 000 kr. minskat förslagsanslag om totalt 160 000 000 kr.,

19. att riksdagen beslutar upphäva gällande lagreglering av bostadsbidragen i enlighet med vad som anförs i motionen,

20. att riksdagen med avslag på prop. 1988/89:100 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om ändrade bostadskostnadsgränser för bostadsbidrag till barnfamiljer, avveckling av bostadsbidragen till vissa hushåll utan barn och underlaget för beräkning av bostadsbidrag,

21. att riksdagen med avslag på prop. 1988/89:100 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om kommunal

delfinansiering som förutsättning för bostadsanpassningsbidrag,

22. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om stimulansåtgärder för en fullständig kartläggning av förekomsten av radon i bostäder.

23. att riksdagen med avslag på prop. 1988/89:100 i denna del beslutar att den övre gränsen för bidrag till åtgärder för att sanera bostäder från radon sätts till lägst 1 000 kr. och högst 25 000 kr. samt att gränsvärdet för att kunna erhålla stöd sänks till 200 Bq i enlighet med vad som anförts i motionen,

24. att riksdagen med avslag på prop. 1988/89:100 i denna del till Viss bostadsförbättringsverksamhet för budgetåret 1989/90 anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 60 000 000 kr. förhöjt förslagsanslag om totalt 395 000 000 kr.

1988/89:Bo248 av Stig Gustafsson och Anita Johansson (båda s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om beräkning av läncandel för bostadslån i vissa fall.

1988/89:Bo249 av Lennart Andersson m.fl. (s) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av att det statliga räntestödet förändras,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av att förbättra anbudsförfarande och konkurrensvillkor inom byggsektorn.

1988/89:Bo251 av Göran Magnusson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av att en översyn av bostadsanpassningsbidraget sker.

1988/89:Bo252 av Margareta Fogelberg (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att ändra de nuvarande reglerna för ombyggnadslån.

1988/89:Bo255 av Ulla-Britt Åbark m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ökat samhälleligt stöd till hissinstallationer.

1988/89:Bo257 av Lena Öhrsvik och Ingegerd Elm (båda s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av bostadsbidrag till hushåll utan barn.

1988/89:Bo258 av Knut Billing m.fl. (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ändring av reglerna för tilläggslån till egnahem.

1988/89:Bo259 av Inger Schörling m.fl. (mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att nuvarande bostadsbidrag skall ersättas med ett bastillägg.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:A453.

1988/89:Bo260 av Knut Billing m.fl. (m) vari såvitt nu är i fråga yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts

b) om bostadslån till bofast befolkning vid köp av äldre hus.

1988/89:Bo261 av Claes Roxbergh m.fl. (mp) vari yrkas

1988/89:BoU7

1. att riksdagen hos regeringen begär en utredning om hur kommunerna kan utforma sina tjänster så att ekologiskt byggande och boende gynnas.

2. att riksdagen beslutar att ombyggnader som minskar energiförbrukningen genom ekologiskt anpassad teknik även i fortsättningen beviljas de förmånligare, tidigare gällande lånevillkoren, enligt vad som anförts i motionen,

3. att riksdagen beslutar att ombyggnader som görs för att införa ekologiskt anpassad teknik för hantering av avlopp även i fortsättningen beviljas de förmånligare, tidigare gällande lånevillkoren,

4. att riksdagen beslutar att ombyggnader som görs för att införa ekologiskt anpassad teknik för sopsortering även i fortsättningen beviljas de förmånligare, tidigare gällande lånevillkoren.

5. att riksdagen beslutar att 5 000 000 kr. anvisas under budgetåret 89/90 för intern utbildning av tjänstemän och för intern och extern information om hur man kan bygga om, bygga till och bygga nytt på ett ekologiskt anpassat sätt.

6. att riksdagen beslutar att den enligt moment 6 avsatta summan skall förvaltas av boverket för utdelning via länsbostadsnämnderna.

1988/89:Bo263 av Anneli Hulthén och Kent Carlsson (båda s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om stöd till studerande över 28 år.

1988/89:Bo264 av Sören Lekberg m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att räntebidrag enligt förordningen (1983:974) om statligt räntestöd vid förbättring av bostadshus skall kunna utgå för åtgärder i den gemensamma miljön som omfattar konstnärlig utsmyckning eller gestaltning.

1988/89:Bo265 av Olle Östrand (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om räntevillkoren för bostadslån vid ombyggnad till gruppboende för utvecklingsstörda.

1988/89:Bo266 av Olle Östrand (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om omprövning av ombyggnadsramarna i vissa fall.

1988/89:Bo267 av Agne Hansson och Marianne Jönsson (båda c) vari yrkas att riksdagen med avslag på prop. 1988/89:100 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kommuners delfinansiering som förutsättning för bostadsanpassningsbidrag.

1988/89:Bo268 av Lena Öhrsvik (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av att åtgärder vidtas för att förändra tillämpningen av räntebidragsbestämmelserna vid byggnation av förskolor så att mindre kommuner och tätorter inte missgynnas.

1988/89:Bo269 av Claes Roxbergh m.fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär att en parlamentarisk utredning tillsätts för att lämna förslag till en reformering av bostadsfinansieringen enligt de riktlinjer som angetts i motionen,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att reglerna för räntesubventioner bör ändras fr.o.m. 1990 så att dessa minskas med ca 1 miljard kronor räknat på helår,

3. att riksdagen till Räntebidrag m.m. anslår 17 200 000 000 kr. för budgetåret 1989/90.

1988/89:Bo270 av Knut Billing m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om uthyrning av egna hem,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om bostadslån vid installation av direktverkande elvärme,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om fribyggen,

4. att riksdagen beslutar avskaffa konkurrensvillkoret.

1988/89:Bo271 av Knut Billing m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att räntebidrag till hus uppförda före 1975 skall upphöra fr.o.m. 1 januari 1990,

2. att riksdagen beslutar att bidragsgivning för ungdomsbostadsstöd skall upphöra fr.o.m. 1 juli 1989,

3. att riksdagen beslutar att bidragsgivning för nybyggnadsbidrag skall upphöra fr.o.m. 1 juli 1989,

4. att riksdagen beslutar att bidragsgivning för återflyttningsbidrag skall upphöra fr.o.m. 1 juli 1989,

5. att riksdagen beslutar att bidrag för hyresrabatter skall upphöra fr.o.m. 1 juli 1989,

6. att riksdagen beslutar att bidragsgivning till räntebidrag för underhållslån i vissa fall skall upphöra fr.o.m. 1 juli 1989,

7. att riksdagen till anslaget B 4 Räntebidrag för budgetåret 1989/90 anvisar 16 950 000 000 kr.,

8. att riksdagen beslutar att bidragsgivningen till vissa flerbarnsfamiljer för köp av egna hem skall upphöra fr.o.m. 1 juli 1989,

9. att riksdagen beslutar att långivningen till ändrad lägenhetsindelning skall upphöra fr.o.m. 1 juli 1989,

10. att riksdagen beslutar att ramen för tilläggsån eller förhöjt låneunderlag till kulturhistoriskt värdefull bebyggelse m.m. fastställs till 200 000 000 kr. för budgetåret 1989/90,

11. att riksdagen beslutar att ramen för tilläggsån till åtgärder i bostadshus som är yngre än 30 år fastställs till 205 000 000 kr. för budgetåret 1989/90,

12. att riksdagen beslutar att bidragsgivningen för bostadsbidrag till hushåll utan barn skall upphöra fr.o.m. 1 juli 1989,

13. att riksdagen beslutar att till anslaget B 7 Bostadsbidrag m.m. anslås 1 265 000 000 kr. för budgetåret 1989/90.

1988/89:Bo272 av Barbro Sandberg (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om bostadsbidrag till studerande.

1988/89:Bo273 av Lars Norberg och Ragnhild Pohanka (båda mp) vari yrkas

1. att riksdagen begär att regeringen utfärdar regler om stöd till byggande

av solvärmeanläggningar för bostäder i enlighet med vad som i motionen anges,

1988/89:BoU7

2. att riksdagen beslutar att anslaget på elfte huvudtiteln B 17 för 1989/90 höjs till 20 000 000 kr.

1988/89:Bo274 av Agne Hansson m.fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag till ett långsiktigt program i syfte att säkerställa underhåll och förnyelse av kommunernas va-nät i enlighet med vad som anförts i motionen,

3. att riksdagen beslutar medge regeringen att inom en ram av 200 000 000 kr. fatta beslut om stöd för upprustning av va-nätet för budgetåret 1989/90 i enlighet med vad som anförts i motionen,

4. att riksdagen beslutar att till Stimulansbidrag för upprustning av va-nätet anvisa ett förslagsanslag om 100 000 000 kr. i enlighet med vad som anförts i motionen.

1988/89:Bo275 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att upptrappningen av de garanterade räntorna för de allmännyttiga bostadsföretagen upphör tills vidare,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att den garanterade räntan för nyproducerade lägenheter ägda av allmännyttigt bostadsföretag sänks med 0,5 procentenheter för hus färdigställda fr.o.m. år 1989,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att allmännyttiga bostadsföretag får räntestöd till förvärv av äldre fastigheter och egnahem.

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att förslag snarast bör föreläggas riksdagen i syfte att motverka en utförsäljning av äldre hus hos de allmännyttiga bostadsföretagen,

5. att riksdagen till den garanterade räntan för nyproducerade lägenheter ägda av allmännyttigt bostadsföretag anslår 400 milj. kr. utöver vad regeringen har föreslagit under B4, bil. 13, prop. 100.

1988/89:Bo276 av Sylvia Pettersson m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ytterligare åtgärder för att förbättra tillgången på bostäder för flyktingar.

1988/89:Bo277 av Filip Fridolfsson m.fl. (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts angående den framtida bostadspolitiken.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:A483.

1988/89:Bo278 av Jan Sandberg m.fl. (m) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kostnadsneutralitet mellan hyres-, bostadsrätts- och äganderätts-upplåtelse av egnahem.

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om subventionsnivån vid om- respektive nybyggnation.

1988/89:Bo279 av Karin Söder och Pär Granstedt (båda c) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär ett förslag till åtgärdsprogram för att

lösa ungdomens bostadssituation i enlighet med vad som anförs i motionen,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om villkoren för statliga ombyggnadslån,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om regelsystemet vid såväl nyproduktion som ombyggnad i syfte att öka tillgången på små lägenheter för ungdomar.

4. att riksdagen anvisar 150 000 000 kr. som ett stimulansbidrag till kommuner för byggande av små lägenheter i enlighet med vad som anförs i motionen,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om ungdomskooperativ och byggande i egen regi.

1988/89:Bo280 av Olof Johansson m.fl. (c) vari yrkas

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag om återinförande av stöd till energirådgivning på kommunal nivå i enlighet med vad som anförs i motionen.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:N478.

1988/89:Bo405 av Carl Bildt m.fl. (m) vari yrkas

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att räntebidrag skall kunna utgå när allmännyttiga bostadsföretag eller sådana företags bostadsbestånd överlåtes,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna a) att ett bostadsfinansieringssystem byggt på s.k. enhetslån införs, b) att räntebidragens omfattning och utformning i enhetslånesystemet utreds, och c) att enhetslånesystemet införs den 1 juli 1990.

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om att statens bostadsfinansieringsaktiebolag skall avskaffas,

11. att riksdagen beslutar att räntebidrag för hus byggda före år 1975 skall upphöra från och med den 1 januari 1990,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att nuvarande ROT-finansieringsregler bör ersättas med en rätt för fastighetsägare att göra skattefria avsättningar till reparationsfonder,

16. att riksdagen beslutar avskaffa det s.k. markvillkoret.

1988/89:Bo409 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om riktlinjer för den framtida bostadspolitiken,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om begränsningar i kommunernas anvisningsrätt för nybyggda bostadsrättslägenheter,

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om upphävande av besluten om slopande av räntebidrag vid överlåtelse av allmännyttiga bostadsföretag eller sådana bostadsföretags bostadsbestånd m.m.,

13. att riksdagen beslutar avskaffa markvillkoret,

14. att riksdagen beslutar avskaffa konkurrensvillkoret,

20. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om lån för ombyggnader som innebär lägenhetssammanslagningar.

21. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om borttagande av administrativa begränsningar av byggandets omfattning,

23. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en översyn av bostadsfinansieringssystemet och bostadsbeskattningen med sikte på minskade bostadssubventioner i samband med en skattereform och sänkta marginalskatter i enlighet med vad som anförts i motionen,

24. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att på marknaden erbjuda lån där kostnaderna omfördelas över tiden,

25. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om lika villkor för alla upplåtelseformer och kategorier av fastighetsägare vid utbetalning av räntebidrag,

26. att riksdagen beslutar att avskaffa kostnadskontrollen vid beviljande av bostadslån,

27. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om införandet av underhållsfonder.

1988/89:Bo415 av Agne Hansson m.fl. (c) vari yrkas

2. att riksdagen hos regeringen hemställer om åtgärder så att hyresgäster även i privatägda fastigheter ges ett ökat inflytande i enlighet med vad som anförts i motionen.

1988/89:Bo417 av Knut Billing m.fl. (m) vari yrkas såvitt nu är i fråga

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utformning av bostadsbidrag för boende i bostadsrätt,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åtgärder i syfte att underlätta för människor att skaffa ett eget hus,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om åtgärder vad avser a) bidrag till genomgångsbostäder, b) delegationen för ungdomsboende, c) bostadsbidrag för hushåll utan barn,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att jämställa olika fastighetsbolag i vad avser kostnaden för finansiering,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åtgärder i syfte att återställa kostnadsneutralitet mellan olika upplåtelse- och boendeformer,

11. att riksdagen beslutar återinföra bestämmelserna i förordningen 1986:694 vad avser aktieutdelning till sin tidigare lydelse,

15. att riksdagen beslutar att upphäva de ändringar av bostadsaneringslagen (1973:531) som föranletts av prop. 1986/87:48 som stadgar att ombyggnadslån endast lämnas om sökanden företer yttrande från hyresgästorganisation.

1988/89:Bo525 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär ett förslag om konverteringsbidrag för småhusägare som är beroende av direktverkande el.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:N430.

1. att riksdagen med anledning av förslag i proposition 1988/89:100, bil. 13 under 11:e huvudtiteln, beslutar införa ett nytt anslag B 21 Bidrag till kommuner för uppsökande verksamhet och sanering av radonhus med 100 000 000 kr.

4 Statistiska uppgifter om bostadsförsörjningen m.m.

4.1 Bostadsbeståndet

De senaste tillgängliga uppgifterna som beskriver hela bostadsbeståndet härrör från den senaste folk- och bostadsräkningen (FoB 85). År 1985 fanns totalt 3 863 000 lägenheter för permanentboende i riket. Av dessa lägenheter låg 54 % i flerbostadshus och återstoden 46 % således i småhus. Småhusen ägdes till övervägande del av enskilda personer. Flerbostadshusen uppvisar en mer varierad ägarfördelning. Största ägarkategorin för flerbostadshusen är de allmännyttiga bostadsföretagen med 38 % av lägenhetsbeståndet. Sedan den senaste bostadsräkningen genomfördes år 1985 har nettotillskottet av permanentbostäder varit ca 95 000 lägenheter. Detta innebär att det i slutet av år 1989 kommer att finnas omkring 4 miljoner lägenheter i riket.

Tabell 1. Lägenheter i bostadsbeståndet efter hustyp och ägarkategorier år 1985

Hustyp	Antal lägenheter	Ägarkategori %				
		Staten, lands- kommuner	Allmän- nyttiga	Bostads- rätts- före- ningar	Privata perso- ner	Privata företag
Alla hus	3 863 000	2	22	16	52	8
därav i:						
småhus	1 778 000	2	2	3	92	1
flerbostads- hus	2 085 000	3	38	27	18	14

Källa: SCB, FoB 85.

Den vanligaste lägenhetsstorleken räknat på hela bostadsbeståndet är 3 rum och kök. I flerbostadshusbeståndet dominerar två- och trerumslägenheterna. Småhuslägenheten är i genomsnitt två rumsenheter större än flerbostadshuslägenheten. Den helt övervägande andelen stora lägenheter återfinns således i småhusbeståndet. Av de sammanlagt ca 1,5 miljoner lägenheter som var större än 3 rum och kök låg 83 % i småhus.

Tabell 2. Lägenheter i bostadsbeståndet efter hustyp och lägenhetstyp år 1985

Hustyp	Lägenhetstyp %					
	-1RK	2RK	3RK	4RK	5RK	6RK+
Alla hus	13	23	24	19	12	9
småhus	3	7	18	30	24	18
flerbostadshus	22	36	30	9	2	1

Källa: SCB, FoB 85.

Över 75 % av rikets bostadslägenheter har byggts under den senaste 50-årsperioden. Av de lägenheter som är äldre än 50 år ligger större delen i småhus. Omkring 25 % av hela det nuvarande bostadsbeståndet producerades under det s.k. miljonprogrammet åren 1965–1974.

Tabell 3. Lägenheter i bostadsbeståndet efter hustyp och färdigställandear år 1985

Hustyp	Färdigställandear %						
	– 1920	1921– 1940	1941– 1950	1951– 1960	1961– 1970	1971– 1980	1981– 1985
Alla hus	13	13	10	15	23	20	6
småhus	19	15	8	10	16	25	7
flerbostadshus	7	12	12	20	29	16	4

Källa: SCB, FoB 85.

4.2 Bostadsproduktionen

4.2.1 Nyproduktionen

Den uppgång i nyproduktionen av lägenheter som inleddes år 1986 fortsatte även under år 1988. Enligt preliminära beräkningar påbörjades nyproduktion av ca 50 500 lägenheter under året. Produktionsökningen mellan åren 1987 och 1988 mätt i antalet påbörjade lägenheter i nyproduktionen blev ca 27 %. Ökningen av nyproduktionen av bostäder var betydligt mindre i Stor-Stockholm och Stor-Malmö än i landet i övrigt. I tabell 4 nedan redovisas utvecklingen av nyproduktionen av bostäder under perioden 1979–1988.

Tabell 4. Antalet påbörjade lägenheter i nyproduktionen i riket som helhet samt i storstadsområdena under åren 1979–1988

År	Påbörjade lägenheter i nyproduktionen i			
	Riket	Stor- stockholm	Stor- göteborg	Stor- malmö
1979	56 000	6 800	3 800	1 900
1980	50 100	7 300	3 900	2 000
1981	44 500	6 600	3 100	2 800
1982	41 900	7 100	2 700	2 300
1983	37 800	9 700	3 400	2 000
1984	34 000	9 700	3 400	1 700
1985	27 500	5 800	2 400	2 000
1986	30 600	5 900	2 700	1 700
1987	39 800	7 600	3 500	2 600
1988 ¹	50 500	8 300	4 800	2 700

¹ Preliminär uppgift korrigerad för beräknad underskattning.

Källa: SCB.

De preliminära besluten om lån för nybyggnad under år 1988 omfattade projekt med över 60 000 lägenheter. Dessa lägenheter blir färdiga huvudsakligen under åren 1989 och 1990. Antalet färdigställda lägenheter kommer därför sannolikt att fortsätta öka under det närmaste året.

Nyproduktionens sammansättning avseende hustyp, lägenhetsstorlek, upplåtelseform m. m. har successivt förändrats under den senaste tioårsperioden. Under hela denna period har det skett en förskjutning i nyproduktionen avseende fördelningen mellan flerbostadshus och småhus. Andelen småhus i 1978 års nyproduktion uppgick till 71 % men hade år 1986 minskat till 43 %. I 1988 års nyproduktion ökade dock andelen småhus något för första gången på över tio år. Av de lägenheter som påbörjades under året låg 45 % i småhus och resterande 55 % således i flerbostadshus.

En annan förändring i nyproduktionens sammansättning som skett under de senaste åren är en förskjutning avseende upplåtelseformen från ägda bostäder till hyresrätt och bostadsrätt. Fördelningen mellan olika upplåtelseformer och olika typer av byggherrar framgår av tabell 5 nedan. Förändringarna förklaras delvis av den minskade andelen småhus i nyproduktionen fram till år 1988. Även en ökande andel av småhusen upplåts emellertid med hyresrätt och bostadsrätt.

Tabell 5. Fördelningen mellan olika byggherrar och upplåtelseformer i hus som färdigställts under perioden 1979–1988

År	Antal lägenheter	Fördeln. mellan olika byggherrar (%)				Fördeln. mellan upplåtelseformer (%)		
		Stat/kommun	Allmännyttan	Kooperativ	Privata	Hyresrätt	Bostadsrätt	Äganderätt
1979	55 491	2	21	11	66	–	–	–
1980	51 438	3	23	17	57	25	14	61
1981	51 597	2	28	18	52	30	16	54
1982	45 108	2	30	21	47	34	20	46
1983	43 374	2	25	29	44	32	29	39
1984	34 988	2	25	28	45	36	27	37
1985	32 932	2	26	29	43	38	29	33
1986	28 791	2	27	28	43	42	28	30
1987	30 884	2	27	32	39	41	32	27
1988	40 574	2	27	32	39	45	32	24

Källa: SCB.

Fördelningen på olika upplåtelseformer för flerbostadshusbebyggelsen har varit relativt oförändrad under 1980-talet, ungefär 1/3 bostadsrätter och 2/3 hyresrätter. Av lägenheterna i flerbostadshus färdigställda under år 1988 upplåts 31 % med bostadsrätt och 69 % med hyresrätt.

Den förändrade fördelningen mellan olika upplåtelseformer i nyproduktionen beror framför allt på förändringar avseende småhusbebyggelsen. Av 1988 års nyproducerade småhus upplåts 49 % med äganderätt, 32 % med bostadsrätt och 19 % med hyresrätt. Motsvarande fördelning år 1980 var 89 % äganderätt, 6 % bostadsrätt och 6 % hyresrätt.

Den genomsnittliga lägenhetsstorleken i nyproduktionen har minskat under senare år. Detta gäller både för flerbostadshus och småhus. År 1988 var ca 34 % av de nyproducerade lägenheterna på 2 rum och kök eller mindre. Tio år tidigare var andelen smålägenheter endast hälften så stor. I tabell 6 nedan redovisas fördelningen på olika lägenhetsstorlekar i nyproduktionen.

Tabell 6. Procentuell fördelning mellan olika lägenhetsstorlekar i lägenheter som färdigställdes åren 1979–1988

1988/89:BoU7

År	Antal lägenheter	Fördelning mellan lägenhetstyper, %					
		–1RK	2RK	3RK	4RK	5RK	6RK+
1979	55 491	4	11	15	24	26	19
1980	51 438	4	13	15	25	25	18
1981	51 597	4	14	19	27	23	13
1982	45 108	4	18	19	30	20	9
1983	43 374	4	21	21	28	19	7
1984	34 988	5	23	20	27	18	7
1985	32 932	5	25	22	27	15	6
1986	28 791	6	27	22	24	16	5
1987	30 884	4	27	24	25	15	5
1988	40 574	5	29	23	24	15	4

Källa: SCB.

Den minskade andelen stora lägenheter i nyproduktionen är mest påtaglig i småhusen. År 1980 var 61 % av småhuslägenheterna större än 4 rum och kök och endast 2,5 % mindre än 3 rum och kök. År 1980 hade andelen småhuslägenheter större än 4 rum och kök minskat till 38 % och andelen lägenheter mindre än 3 rum och kök ökat till 10 %.

4.2.2 Ombyggnadsverksamheten

Ombyggnadsverksamheten i bostadsbeståndet ökade under en lång rad år för att nå sin hittills största omfattning år 1986. Sedan dess har antalet påbörjade lägenheter i ombyggnadsverksamheten minskat något. Mellan åren 1987 och 1988 blev nedgången enligt de preliminära beräkningarna ca 16 %. Under år 1988 påbörjades ombyggnaden av ca 27 000 lägenheter i flerbostadshus.

Uppgifterna i tabell 7 nedan avser antalet lägenheter före ombyggnaden. I samband med ombyggnadsverksamheten förekommer en viss lägenhetsavgång, som beror på att små lägenheter slås ihop till större. Antalet färdigställda moderniserade lägenheter blir därför något lägre. Under slutet av 1970-talet uppgick denna lägenhetsavgång till omkring 30 % av antalet påbörjade lägenheter i moderniserade flerbostadshus. Därefter har den minskat och uppgick år 1988 till endast 6 % för riket som helhet. I storstadsområdena är dock bortfallet i antalet lägenheter fortfarande större bl.a. beroende på en högre andel smålägenheter i de fastigheter som byggs om. I exempelvis Stockholms kommun uppgick lägenhetsavgången i samband med ombyggnad till ca 13 % under år 1988.

Tabell 7. Påbörjade lägenheter i moderniserade flerbostadshus före moderniseringen i riket samt i storstadsområdena under åren 1979–1988

År	Antal lägenheter före modernisering i			
	Riket	Stor- stockholm	Stor- göteborg	Stor- malmö
1979	11 900	3 100	2 700	1 600
1980	13 000	3 600	2 400	900
1981	14 600	2 200	3 100	1 500
1982	19 700	4 500	3 200	1 400
1983	22 100	4 000	3 600	1 200
1984	29 700	3 900	5 100	1 400
1985	24 500	4 400	2 900	1 400
1986	33 200	4 600	4 100	1 500
1987	32 100	4 600	3 800	1 500
1988 ¹	27 000	4 100	3 500	800

¹ Preliminär uppgift korrigerad för beräknad underskattning.

Källa: SCB.

Ombyggnadsverksamheten i Storstockholm och Storgöteborg minskade under år 1988 inte mer än i riket i övrigt. De restriktioner avseende ombyggnadsverksamheten som gällt i dessa områden under de senaste åren har således ännu inte hunnit påverka påbörjandestatistiken för ombyggnader i någon större utsträckning. I Stockholms län och i Göteborgs och Bohus län avsåg dessutom de preliminära lånebesluten under år 1988 fler lägenheter än året innan. För Stockholms län skedde dock en påtaglig nedgång i antalet lägenheter med preliminärt beslut om ombyggnadslån föregående år, dvs. mellan åren 1986 och 1987.

3.3 Byggnadskostnader

För att mäta byggnadskostnadsutvecklingen används olika typer av index, bl.a. faktorprisindex. Faktorprisindex används vid kontraktsreglering av mindre entreprenad. Det används också för analys av byggnadskostnadsutvecklingen och som underlag för beräkning av tidskoefficienten i bostadslånesammanhang. Faktorprisindex mäter den sammantagna effekten av prisutvecklingen för de produktionsfaktorer (byggmaterialpriser, arbetslöner etc.) som sätts in i byggnadsverksamheten.

Den kvartalsvisa utvecklingen av byggnadspriserna under de två senaste åren redovisas i tabell 8. Som jämförelse redovisas utvecklingen av konsumentprisindex (KPI).

Tabell 8. Procentuell förändring av årstakt av faktorprisindex (inkl. löneglidning) och konsumentprisindex. Kvartalsvis för åren 1987 och 1988

1988/89:BoU7

År/ kvartal	Ökning i % gentemot föregående år		
	Faktorprisindex för		KPI
	flerbostadshus	gruppbyggda småhus	
1987			
1:a	4,9	5,5	3,5
2:a	5,1	5,4	3,4
3:e	5,7	6,1	4,8
4:e	7,0	7,4	5,2
1988			
1:a	7,0	7,6	5,0
2:a	9,0	9,3	6,5
3:e	10,6	10,8	5,8
4:e	10,1	9,9	5,9

Källa: SCB.

Ökningstakten för faktorprisindex har varit högre än för konsumentprisindex under hela den redovisade perioden. Detta gäller speciellt under andra halvåret 1988. En jämförelse mellan faktorprisindex och konsumentprisindex blir emellertid aldrig helt rättvisande eftersom det ena mäter prisutveckling på varor och lönekostnader medan det andra mäter prisutvecklingen på en viss konsumtion.

Faktorprisindex inkl. löneglidning för flerbostadshus har från fjärde kvartalet 1987 till fjärde kvartalet 1988 stigit med 10,1 %. Denna kostnadsökning var ungefär jämnt fördelad mellan materialkostnaderna, arbetslönerna inkl. löneglidningen och övriga kostnader. De avtalsenliga löneökningarna, exkl. löneglidning, stannade dock vid 5 %. Priserna på vissa byggnadsmaterial ökade under året betydligt mer än genomsnittet. Detta gäller speciellt priserna för armeringsstål som ökade med ca 24 %.

Ett annat sätt att mäta byggnadskostnadernas utveckling är genom de beräknade produktionskostnader som redovisas i de preliminära besluten om bostadslån vid resp. tidpunkt. I tabell 9 redovisas den genomsnittliga produktionskostnaden per kvadratmeter total primär bruksarea för den statligt belånade bostadsproduktionen under de två senaste åren. Ökningstakten för produktionskostnaden mätt på detta sätt är betydligt högre än för faktorprisindex under den redovisade perioden.

Tabell 9. Kostnadsutvecklingen för flerbostadshus och gruppbyggda småhus kvartalsvis åren 1987 och 1988 enligt preliminära beslut om bostadslån

1988/89:BoU7

År/ kvartal	Genomsnittlig produktionskostnad per m ² total primär bruksarea			
	Flerbostadshus		Gruppbyggda småhus	
	kr./m ²	Ökning i % från föregående år	kr./m ²	Ökning i % från föregående år
1987				
1:a	6 800	7	6 300	8
2:a	7 300	16	6 800	14
3:e	7 000	10	6 900	14
4:e	7 400	13	7 200	17
1988				
1:a	7 200	6	7 400	18
2:a	8 000	9	7 700	13
3:e	8 200	17	7 900	15
4:e	8 600	16	8 300	14

Källa: Plan- och bostadsverket.

Den genomsnittliga produktionskostnaden per kvadratmeter har under den senaste tvåårsperioden ökat med 31 % för flerbostadshusen och med 34 % för gruppbyggda småhus. Under samma period steg konsumentprisindex med endast 11 %. Byggekostnaderna ökade således tre gånger så mycket som konsumentprisindex.

I december 1988 uppgick den genomsnittliga produktionskostnaden i hela landet enligt de preliminära lånebesluten till 8 732 kr./m² primär bruksarea i flerbostadshus och till 8 503 kr./m² i de gruppbyggda småhusen. De högsta produktionskostnaderna fanns i Stockholms län där motsvarande kostnader för flerbostadshusen uppgick till 9 361 kr./m² och för de gruppbyggda småhusen till 9 097 kr./m².

Om ovanstående uppgifter i stället uttrycks i kostnad per lägenhet uppgick den genomsnittliga produktionskostnaden för en flerbostadshuslägenhet till 725 000 kr. under år 1988. Den genomsnittliga kostnaden för ombyggnad var ca 355 000 kr. per lägenhet i flerbostadshus.

I bostadslånesammanhang brukar även den s.k. överkostnaden, dvs. den del av kvoten mellan produktionskostnaden och pantvärdet som överstiger 100 %, användas som ett mått på byggekostnadsutvecklingen i nyproduktionen. Överkostnaderna har också genom den s.k. räntebidragstrappan betydelse för lånekostnaderna efter projektets färdigställande.

Under år 1988 uppgick den genomsnittliga överkostnaden för flerbostadshusen i hela landet till 24 %. Två år tidigare var motsvarande överkostnad endast 14 %. Också överkostnaden för gruppbyggda småhus har ökat under de senaste åren och uppgick år 1988 till 18 %.

Även om överkostnaderna har ökat påtagligt i hela landet under de senaste åren återfinns fortfarande de högsta värdena i storstadsområdena. I Storstockholm var överkostnaderna för flerbostadshus 32 % och i Storgöteborg 27 % under år 1988.

Bostadsmarknadsläget kan avläsas på flera olika sätt. Överskott av bostäder brukar redovisas med andelen outhyrda lägenheter i olika regioner. Brist på bostäder är svårare att finna något rättvisande mått på. Förändringar av antalet bostadssökande i olika bostadsköer ger en viss bild av utvecklingen. Antalet registrerade bostadssökande är emellertid starkt beroende av vilka anmälningsvillkor som tillämpas i resp. bostadskö. Den senaste sammanställningen av antalet bostadssökande genomfördes våren 1987. Vid detta tillfälle uppgavs 367 100 personer vara registrerade vid de kommunala bostadsförmedlingarna. Denna uppgift avser emellertid det totala antalet bostadssökande, dvs. inte bara sökande utan egen bostad.

Bostadsstyrelsen har också under en följd av år gjort enkätundersökningar om bostadsmarknadsläget i kommunerna. Enkäten belyser kommunernas bedömning av läget vid årets början. Enkätsvaren har under de senaste åren visat på en klar tendens mot ökad bostadsbrist. Tabell 10 nedan visar hur enkätsvaren förändrats mellan åren 1984 och 1988. Förra året uppgav endast 5 % av landets kommuner att det fanns ett överskott på bostäder medan 75 % rapporterade en allmän bostadsbrist. I många kommuner avser bostadsbristen främst vissa typer av lägenheter. Vanligast är i dessa fall en brist på små lägenheter på högst två rum och kök.

Tabell 10. Kommunernas svar på frågan: Hur är bostadsmarknadsläget för närvarande?

Tre svarsalternativ gavs:

1. Balans mellan utbud och efterfrågan.
2. Brist på bostäder.
3. Överskott på bostäder.

(Vissa kommuner har i enkätsvaren använt flera svarsalternativ för att spegla en sammansatt bostadsmarknadsbild.)

Enkätår	Enkät svar, antal kommuner				
	1. Balans	2. Brist	3. Överskott	4. Komb. (1-3)	Totalt
1984	93	44	127	20	284
1985	108	62	97	17	284
1986	98	109	63	14	284
1987	71	164	36	13	284
1988	51	214	13	6	284

Källa: Bostadsstyrelsen.

Under den senaste tioårsperioden har antalet outhyrda bostadslägenheter tidvis varit förhållandevis stort. Detta gällde speciellt några år i början av 1980-talet. I mars 1983 var 36 700 lägenheter i riket lediga för uthyrning. Sedan dess har emellertid läget på bostadsmarknaden helt förändrats och i mars 1988 fanns endast 6 300 outhyrda lägenheter, vilket motsvarar 0,4 % av landets hyreslägenhetsbestånd. De outhyrda lägenheterna återfinns framför allt i vissa kommuner utanför storstadsområdena. Hög andel outhyrda lägenheter rapporterades under år 1988 från bl.a. Gullspång, Ljusnarsberg och Hofors.

Tabell 11. Antal lägenheter lediga för uthyrning den 1 mars åren 1981 – 1988

År	Totalt	Därav i allmännyttan	I procent av samtliga lägenheter	
			Totalt	Allmännyttan
1981	17 400	14 900	1,3	1,9
1982	28 200	21 600	2,1	2,8
1983	36 700	31 000	2,7	3,9
1984	35 700	31 000	2,6	3,9
1985	26 400	22 600	1,9	2,8
1986	17 600	14 700	1,3	1,8
1987	10 700	8 300	0,7	1,0
1988	6 300	4 300	0,4	0,5
1988 (sept.)	–	3 800	–	0,5

Källa: SCB.

4.5 Bostadskostnaderna

Enligt preliminära beräkningar av SCB uppgick den genomsnittliga årshyran i rikets hyreslägenhetsbestånd vid ingången av år 1989 till ca 360 kr./m². Detta innebär att hyresnivån i genomsnitt hade höjts med 7,8 % från motsvarande undersökning året innan.

Uppgifter om bostadskostnaderna för 1988 års nyproduktion finns ännu ej framtagna. Under år 1987 uppgick den genomsnittliga årshyran för en trerumshyreslägenhet färdigställd under året enligt SCB:s statistik till ca 423 kr./m². För en lägenhet på 80 m² innebär detta en månadshyra på ca 2 820 kr. Årsavgiften för en nyproducerad trerums bostadsrättslägenhet uppgick under år 1987 i genomsnitt till 400 kr./m² och grundavgiften till 53 300 kr.

Hyresutvecklingen sedan år 1979 belyses av nedanstående uppgifter avseende genomsnittliga hyror för bostäder i SABO-företagen. För jämförbarhetens skull redovisas även hyresnivåerna från tidigare år i 1988 års penningvärde samt den reala hyresutvecklingen resp. år (dvs. hyresutvecklingen i relation till konsumentprisindex).

**Tabell 12. Årshyra (inkl. värme och varmvatten)
Bostäder i SABO-företagen åren 1979 – 1989 (kr./m²)**

År	Årshyra, löpande priser	Årshyra i 1988 års penningvärde	Real hyresutveckling resp. år, %
1979	161	323	–
1980	183	323	0
1981	208	327	+ 1,2
1982	238	345	+ 5,5
1983	258	344	– 0,3
1984	272	336	– 2,3
1985	290	333	– 0,9
1986	307	338	+ 1,5
1987	328	343	+ 1,5
1988 ¹	346	346	+ 0,9
1989 ²	373	–	–

¹ Preliminär uppgift.

² Prognos.

Källa: SABO (Sveriges allmännyttiga bostadsföretag).

Den genomsnittliga hyran i SABO-beståndet ökade med 6,8 % mellan åren 1987 och 1988. Enligt den i tabellen redovisade prognosen väntas hyreshöjningarna mellan åren 1988 och 1989 uppgå till knappt 8 %. Den genomsnittliga hyran räknad i fast penningvärde har ökat med ca 7 % mellan åren 1979 och 1988. Som framgår av tabell 12 ligger emellertid 1988 års hyra på ungefär samma nivå som hyran år 1982 om hänsyn tas till penningvärdesförsämringen. Det bör dock påpekas att det successiva tillskottet av nyproducerade lägenheter gör att ovanstående jämförelser inte helt avser samma bostadsbestånd.

5 Utskottet

5.1 Bostadspolitikens inriktning och utformning m.m.

5.1.1 Bostadspolitikens allmänna utformning

Inledningsvis behandlar utskottet ett antal motioner som tar upp bostadspolitikens utformning utifrån mera allmänna och övergripande ståndpunkter. De mera detaljerade förslag som i många fall har knutits här till behandlar utskottet i det följande under resp. sakavsnitt.

Enligt centerpartiets partimotion Bo205 skall den grundläggande förutsättningen för en social bostadspolitik vara att alla skall kunna få en bostad till rimlig kostnad i en god miljö. En långsiktig bostadspolitik måste vidare utformas med omsorg om den totala ekonomin och med hänsyn till kraven från andra samhällssektorer. Dessutom måste de grundläggande sociala målen uppfyllas och rättvisa och solidaritet mellan de boende skapas genom att samhällets stöd på bostadssektorn riktas främst mot de grupper som behöver stöd.

För att förverkliga dessa grundläggande mål begärs dels ett riksdagens tillkännagivande om bostadspolitikens inriktning (yrkande 1), dels att en parlamentarisk utredning skall tillsättas för att se över bostadspolitikerna (yrkande 2).

Dessa övergripande yrkanden följs i sin tur upp med kompletterande förslag avseende bl.a.

- ett åtgärdsprogram för fler, bättre och billigare bostäder (yrkande 3),
- samhällsplaneringens inriktning med avseende på behovet av ett bättre samband mellan arbete, service och boende (yrkande 5),
- åtgärder för ett ökat bostadsbyggande och en bättre tillgång på bostäder (yrkande 6),
- åtgärder för att åstadkomma stabilitet och kontinuitet i regler m.m. för bostadsproduktionen (yrkande 8),
- åtgärder för att få till stånd en ökad konkurrens och flexibilitet inom byggbranschen (yrkande 9),
- åtgärder för att öka tillgången på tomter (yrkande 10),
- åtgärder för att minska byråkratin vid hanteringen av byggnadsärenden (yrkande 11).

Även i folkpartiets partimotion Bo409 yrkande 1 begärs ett riksdagens

tillkännagivande om riktlinjerna för den framtida bostadspolitiken. Enligt motionärerna måste de boendes önskemål vara utgångspunkten för bostadspolitiken. Vidare anges att valfriheten måste öka och att staten inte genom ekonomiska styrmedel eller administrativa regleringar skall gynna eller missgynna vissa upplåtelseformer, bostadstyper eller fastighetsägare.

De riktlinjer som bör gälla för bostadspolitiken är enligt förslaget bl.a. följande:

- alla skall ha tillgång till en bra bostad.
- de byråkratiska och reglerande inslagen i bostadspolitiken måste minska.
- bostadssubventionerna måste kraftigt minskas och stödet riktas direkt till de grupper som har särskilda behov.
- möjligheterna att äga sin bostad och att ombilda till bostadsrätt m.m. måste öka.
- rörligheten på bostadsmarknaden måste underlättas.
- ombyggnader bör ske varsamt.

Mot bakgrund av förhållandena i Stockholms län begärs i motion Bo277 (m) ett riksdagens tillkännagivande om den framtida bostadspolitiken. Enligt motiveringen härför, som återfinns i motion A483, leder den genomreglerade bostadsmarknaden främst av brist på rörlighet. Enligt motionärerna löser en nödvändig nybyggnation enbart delar av de stora problemen på marknaden.

I motion Bo269 (mp) begärs att en parlamentarisk utredning tillsätts för att lämna förslag till en reformering av bostadsfinansieringen. Enligt motionärerna skall målet för utredningen vara att finna ett system för bostadsfinansieringen som bl.a.

- möjliggör för alla att inneha en bostad med rimlig standard till en överkomlig kostnad.
- motverkar överkonsumtion.
- inte ger större subvention till boende med höga inkomster.
- inte ger automatiskt stigande subventioner vid kostnadsökningar.
- är enklare än dagens system.
- innebär en minskad total subventionsvolym.

Bostadsutskottet behandlar först de motionsförslag som avser *utformningen m.m. av bostadspolitiken*.

Dagens bostadspolitik har sin grund ytterst i de bostadspolitiska mål som formulerades redan under efterkrigstiden. Det övergripande målet är sålunda att alla skall ha tillgång till en sund, rymlig, välplanerad och ändamålsenligt utrustad bostad till rimligt pris. Med avseende på samhällsutvecklingen, i synnerhet på bostadsområdet, har detta mål vid skilda tillfällen preciserats och konkretiserats. Som en sammanfattning av de strävanden som bör präglade bostadspolitiken står dock målet kvar oförändrat.

Med utgångspunkt i dagens bostadssituation är det framför allt två förhållanden som bör ägnas särskild uppmärksamhet. Det gäller dels utvecklingen av bostadsproduktionen och dess fördelning över landet, dels utvecklingen av byggkostnaderna och därmed också boendekostnaderna.

Vi har under de senaste åren haft en situation på bostadsmarknaden som bl.a. kännetecknas av en ökad nyproduktion av bostäder och en ökad efterfrågan på bostäder. Ökningen av bostadsproduktionen har i stort sett

varit jämnt fördelad över hela landet. Däremot har bostadsefterfrågan varit störst i vissa expansiva regioner och då i första hand i storstadsområdena. Som en följd härav har bostadsförsörjningen för dessa områden utvecklats sämre än för riket i övrigt. En rad åtgärder har vidtagits för att komma till rätta med den uppkomna situationen. Det gäller bl.a. införandet av vissa byggnadsreglerande åtgärder och av ramar för ombyggnadsverksamheten.

Parallellt med den ovan beskrivna utvecklingen har kostnaderna i nyproduktionen och ombyggnadsverksamheten ökat så att svårigheter nu uppkommit att upprätthålla den nödvändiga nyproduktionen av bostäder till rimliga priser. Bl.a. med hänvisning härtill har bostadsministern tillsatt en utredningsman med uppdrag att göra en översyn avseende boendekostnaderna m.m. Utredningsarbetet skall ske skyndsamt och redovisas under fjärde kvartalet 1989. En delredovisning omfattande bl.a. uppläggningsen av det fortsatta arbetet skall lämnas senast den 15 april 1989.

Enligt direktiven skall utredningen bl.a. innefatta

- en allsidig analys av de faktorer som påverkar byggkostnadsutvecklingen,
- överväganden rörande de fördelningspolitiska effekterna av dagens stödsystem,
- utformningen av bostadsbidragen,
- möjligheterna att stimulera ett ökat bostadssparande.

Översynen skall grundas på en allsidig belysning av dagens situation och en analys av hur skattereformen och dess finansiering påverkar förutsättningarna för att uppnå de bostadspolitiska målen.

Ett utredningsarbete avseende väsentliga delar i den hittills förda bostadspolitiken pågår således. Ytterligare överväganden avseende bostadspolitikens allmänna utformning och inriktning bör enligt utskottets mening anstå i avvaktan på resultatet av detta arbete. Utskottet är med hänvisning härtill inte berett att ställa sig bakom de förslag till förändringar i bostadspolitiken som förs fram i centerpartiets partimotion Bo205 yrkandena 1, 3, 5–6, 8–11, folkpartiets partimotion Bo409 yrkande 1 samt motion Bo277 (m).

Avslutningsvis tar utskottet i detta avsnitt upp de två motionsyrkandena i vilka förs fram krav på att *en parlamentarisk utredning om bostadspolitiken* skall tillsättas.

I dessa motioner, centerpartiets partimotion Bo205 yrkande 2 och miljöpartiets partimotion Bo269 yrkande 1, tas upp dels inriktningen av det utredningsarbete som där förordas, dels formerna för hur detta arbete skall bedrivas. När det gäller inriktningen av utredningsarbetet kan utskottet konstatera att motionsförslagen i denna del ligger väl i linje med de direktiv som den ovan redovisade utredningen har att arbeta efter. Vad i motionerna i denna del föreslagits får sålunda anses i allt väsentligt tillgodosett genom den nu arbetande utredningen.

När det gäller formerna för utredningsarbetets bedrivande vill utskottet peka på den uppläggning som detta fått. Som redovisats ovan skall utredningsarbetet bedrivas i två steg. Efter en inledande analys skall i ett första steg ett förslag till uppläggningsen av det fortsatta utredningsarbetet lämnas. Detta skall ske senast den 15 april 1989. Enligt vad utskottet erfarit kommer härvid överväganden att presenteras bl.a. avseende vilka organisatoriska och personella insatser som bedöms erforderliga för att utredningsar-

betet skall kunna avslutas under år 1989. En annan fråga som kommer att behandlas är vilka parter som skall medverka i det fortsatta utredningsarbetet och i vilka former detta skall ske. Utan att föregripa dessa överväganden vill dock utskottet något beröra formerna för det fortsatta utredningsarbetet.

En utgångspunkt för det fortsatta arbetet bör enligt utskottets mening vara att det genomförs enligt den tidsplan som satts upp. Inte minst den koppling som utredningen har till den sittande skatteutredningen gör detta nödvändigt. När det gäller frågan om den parlamentariska medverkan i utredningen får det enligt utskottets mening förutsättas att en sådan medverkan kommer till stånd. Utskottet, som finner det viktigt med parlamentarisk insyn, föreslår att riksdagen med anledning av centerpartiets partimotion Bo205 yrkande 2 samt miljöpartiets partimotion Bo269 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört i detta avseende.

5.1.2 Byggnadsreglerande åtgärder

Regeringen har under senare år genom särskilda beslut infört vissa byggnadsregleringar. Syftet med dessa regleringar har bl.a. varit att minska övrefterfrågan inom byggsektorn och att frigöra resurser för nyproduktion av bostäder. De nu gällande regleringarna har följande huvudsakliga omfattning:

- i Stockholms- och Göteborgsområdet gäller särskilda begränsningar för s.k. övrigt byggande t.o.m. år 1990,
- i övriga landet begränsas övrigt byggande under år 1989 till 95 % av 1988 års nivå,
- den statliga långivningen för ombyggnad av bostäder begränsas för år 1989 genom ombyggnadsramar.

Förslag om att de nu gällande byggnadsreglerande åtgärderna skall avvecklas läggs fram i två motioner.

I motion Bo206 (fp) yrkande 5 krävs att de regleringar som införts speciellt för byggandet i Stockholms län skall avskaffas. Enligt motiveringen, som återfinns i motion A408, har de regleringar som gäller för byggandet i länet fått orimliga konsekvenser. Som ett bevis härpå åberopas de långa köerna för att få byggnadstillstånd – ett förhållande som bl.a. anges bero på att det byggande som ryms inom ramarna har intecknats av stora byggprojekt.

De administrativa begränsningarna av byggandets omfattning bör enligt folkpartiets partimotion Bo409 yrkande 21 tas bort. Motionärerna avvisar bl.a. rambegränsningar som en metod att påverka ombyggnadsverksamheten. De motsätter sig vidare att systemet med byggnadstillstånd fortsättningsvis används.

Bostadsutskottet har så sent som i december 1988 haft att ta ställning till förslag om en *avveckling av de byggnadsreglerande åtgärderna*. I ett yttrande till finansutskottet (1988/89:BoU1y s. 13) anförde utskottet sålunda att det fanns skäl att vidta byggnadsreglerande åtgärder i avsikt att få till stånd ett ökat nybyggande av bostäder. Denna uppfattning står fast. Inte minst i storstäderna är situationen fortsatt sådan att olika åtgärder måste vidtas. Folkpartiets partimotion Bo409 yrkande 21 samt motion Bo206 (fp) yrkande 5 avstyrks med hänvisning härtill.

Som ett alternativ eller i vissa fall ett komplement till de nu gällande byggnadsreglerande åtgärderna föreslås i flera motioner införandet av en särskild investeringsavgift på annat byggande än bostadsbyggande.

I centerpartiets partimotion Bo205 yrkande 4 begärs åtgärder mot koncentrationens effekter på boendekostnaderna. Enligt motionärerna måste de som både orsakar och tar ut vinsterna av koncentrationen svara för åtminstone en del av de kostnader som de boende drabbas av. De avgifter, t.ex. i form av investeringsavgifter, som enligt förslaget bör belasta koncentrationen skall kunna föras tillbaka till den region där de tas ut för att där användas bl.a. för nyproduktion av bostäder eller miljöinvesteringar.

Enligt motion Bo225 (s) är de hittillsvarande byggnadsreglerande åtgärderna otillräckliga för att styra byggproduktionen till bostadssektorn. För att ytterligare begränsa kontorsbyggandet och möjliggöra en starkare prioritering av bostadsproduktionen föreslås därför att en särskild investeringsavgift skall införas för kontors- och arbetsplatsfastigheter i storstadsområdena.

Som en del i ett program med bostadspolitiska krisåtgärder föreslås i vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo228 yrkande 1 att en investeringsavgift skall införas på övrigt byggande. Enligt förslaget bör avgiften tas ut i de expansiva kommunerna.

En investeringsavgift är enligt motion Bo239 (s) ett verksamt medel för att uppnå regional balans och en prioritering av bostadsbyggandet. I ett första steg föreslås därför att en investeringsavgift skyndsamt skall införas i de tre storstadsregionerna samt i Uppsalaområdet. Därefter bör övervägas om inte en sådan avgift skall tas ut också i andra expansiva regioner.

Med hänvisning till motion A435 föreslås i centerpartiets partimotion Bo241 att en investeringsavgift skall införas för nyproduktion av lokaler för kontor och industrier i överhettade regioner. Syftet med avgiften skall enligt förslaget vara att avlänka expansionen inom de privata tjänstenäringarna i dessa regioner. Investeringsavgiften skall enligt förslaget uppgå till 25 %. Mindre tillbyggnader skall dock vara undantagna från avgift. De resurser som frigörs genom avgiften skall kunna återföras till regionen för investeringar i bl.a. bostäder och miljöförbättringar.

Som en del i ett åtgärdsprogram för att åstadkomma en balanserad utveckling i Stockholms län föreslås i motion Bo244 (c) att en särskild investeringsavgift på 25 % skall införas för kontorsbyggen i överhettade delar av Stockholms län.

Med anledning av vad som i de nu behandlade motionerna föreslagits beträffande *införande av en investeringsavgift* vill utskottet anföra följande.

Till grund för den av motionärerna förordade investeringsavgiften ligger bl.a. en strävan att få till stånd en reglering med en regionalpolitisk inriktning. Även denna fråga hade bostadsutskottet att behandla så sent som hösten 1988. Vad utskottet därvid anfört (1988/89:BoU1y s. 13) står fast, vilket bl.a. betyder att det kan finnas skäl att ge regleringarna en regionalpolitisk inriktning. Enligt utskottets mening har också de redan beslutade regleringarna givits denna inriktning. Samtidigt kan det naturligtvis finnas anledning att med hänsyn till utvecklingen på bl.a. bostadsmarknaden överväga i vilken omfattning regionalpolitiska bedömningar skall komma till uttryck. Med anslutning till sitt tidigare ställningstagande finner dock

utskottet de hittills vidtagna åtgärderna vara i allt väsentligt väl avvägda, vilket inte utesluter att det kan visa sig att ytterligare åtgärder erfordras för att nå syftet om ett ökat bostadsbyggande. Det bör dock ankomma på regeringen att bedöma behovet och utformningen av ett sådant beslut. Vid en sådan bedömning kan också övervägas införandet av en investeringsavgift i enlighet med förslagen i centerpartiets partimotioner Bo205 yrkande 4 och Bo241, vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo228 yrkande 1 samt i motionerna Bo225 (s), Bo239 (s) och Bo244 (c). Enligt bostadsutskottets mening finns det mot bakgrund härav inte nu anledning att tillstyrka de aktuella motionsförslagen.

5.1.3 Vissa bostadspolitiska åtgärder i övrigt

5.1.3.1 Boende för vissa grupper m.m.

Utskottet behandlar i detta avsnitt sammanlagt sex motionsyrkanden som tar upp bostadsförsörjningen för vissa grupper.

Inledningsvis behandlas ett motionsförslag avseende tillgången på bostäder för flyktingar.

Krav på åtgärder för att förbättra tillgången på bostäder för flyktingar förs fram i motion Bo276 (s). Enligt motionärerna borde det vara självklart att de kommuner som tecknar avtal om flyktingmottagande också redovisar konsekvenserna härav i sina bostadsförsörjningsprogram. Vidare anförs att ytterligare stimulansåtgärder från statens sida för ökat bostadsbyggande och genomgångsbostäder måste formos med hänsyn till flyktingars behov.

Utifrån de synpunkter bostadsutskottet närmast har att lägga på frågan vill utskottet anföra följande. Det bör i första hand ankomma på kommunerna att utnyttja de bostadspolitiska medel som staten tillhandahåller på det sätt som är lämpligt med hänsyn till förhållandena i den enskilda kommunen. När det gäller *flyktingarnas bostadssituation* redovisar bostadsministern i budgetpropositionen (bil. 13 s. 16) uppfattningen att det är angeläget att bostadsförsörjningsprogrammen, på det sätt som bostadsförsörjningslagen förutsätter, tar hänsyn också till flyktingarnas bostadsproblem, och till att deras behov av bostäder integreras i kommunernas reguljära verksamhet för bostadsförsörjningen. Bostadsutskottet delar denna uppfattning. Vad som i motionen förordats får sålunda anses i inte ringa grad tillgodosett redan genom nu gällande ordning. Motion Bo276 (s) avstyrks med hänvisning härtill. När det gäller statens insatser på området vill utskottet peka på att särskilda medel har ställts till invandrarverkets förfogande för stöd till projekt som avser att pröva nya vägar att lösa flyktingars olika bostadsbehov.

I tre motionsyrkanden förs fram förslag till åtgärder för att lösa ungdomens bostadssituation.

I motion Bo279 (c) yrkande 1 läggs fram ett åtgärdsprogram för att lösa ungdomens bostadssituation. Programmet skall enligt förslaget utgå från en långsiktigt utvecklad och konsekvent bostadspolitik. De åtgärder som skall ingå i programmet avser bl.a. villkoren för bostadslån, byggande av flera smålägenheter, utnyttjande av vindsvåningar, byggande av övernattningsshotell samt stopp för kontorisering.

Som en del i strävandena att förbättra ungdomens bostadssituation läggs i samma motions yrkande 4 fram förslag om införande av ett särskilt stimulansbidrag till kommunerna för byggande av smålägenheter. Bidraget skall enligt förslaget utgå med 30 000 kr. för varje påbörjad lägenhet med en boendeyta på upp till 60 m². Till ändamålet föreslås 150 milj. kr. anvisade över statsbudgeten. Även i motion Bo247 (c) yrkande 2 förs samma förslag fram.

Slutligen hemställs i motion Bo279 (c) yrkande 5 att ungdomar skall ges möjlighet till samverkan för ett eget boende. Enligt motionärerna bör kommuner och företag stimuleras att stödja ungdomar som önskar slå sig samman och bygga ett mindre hus. I anslutning härtill framhålls också att samhället måste vara berett att positivt lösa problem som kan uppkomma bl.a. i fråga om ägandeformer, avtalsfrågor mellan boende och ansvarsfrågor.

Med anledning av vad i motionerna förordats beträffande *ungdomens bostadssituation* vill utskottet anföra följande.

Utskottet framhöll vid sin behandling av motioner om ungdomens bostadssituation under föregående riksmöte (BoU 1987/88:10 s. 28) att det bästa sättet att stärka ungdomars och andra svaga gruppers ställning på bostadsmarknaden var att se till att det fanns bra och ändamålsenliga bostäder att tillgå för alla. Utskottet vidhåller denna uppfattning. Målsättningen måste sålunda vara att lösa bostadsfrågan för ungdomar liksom för andra hushåll på den "vanliga" bostadsmarknaden. Utskottet vill för sin del också framhålla att en rad åtgärder har vidtagits för att öka den totala tillgången på bostäder. Det gäller t.ex. begränsningarna av annat byggande än bostadsbyggande och av ombyggnadsverksamheten. Samtidigt tvingas utskottet konstatera att många ungdomar har svårt att få en bostad när de flyttar hemifrån just därför att de är unga och nya på bostadsmarknaden. Ungdomarnas svaga ställning blir naturligtvis mer påtaglig i en bristsituation med ett minskande antal lediga lägenheter och ett växande antal bostadsökande.

Utskottet vill mot bakgrund av det anförda understryka att det på kort sikt är nödvändigt att vidta åtgärder direkt riktade mot ungdomarna och deras boende. Det våren 1987 beslutade särskilda ungdomsbostadsstödet är också ett av uttrycken härför. Ungdomsbostadsstödet syftar till att hjälpa kommunerna att få fram ungdomsbostäder. Kommunerna har därför givits en stor frihet att utifrån de lokala förhållandena bestämma hur stödet skall användas. Förutom att stödet kan användas för att få fram konventionellt producerade lägenheter kan det också användas bl.a. för att stimulera självbyggeri av ungdomsbostäder.

Som framgår av ovanstående redovisning har åtgärder som syftar till att förbättra tillgången på bostäder, som åtgärder direkt inriktade på ungdomens bostadsfråga, vidtagits. Genom dessa åtgärder har enligt bostadsutskottets mening förutsättningar skapats för att bostadssituationen för bl.a. ungdomar skall kunna förbättras. Ytterligare beslut avseende ungdomars boende bör därför nu kunna avvaktas. Utskottet avstyrker med hänvisning härtill motionerna Bo247 (c) yrkande 2 samt Bo279 (c) yrkandena 1, 4 och 5.

Med hänvisning bl.a. till att man tidigare motsatt sig att särskilda medel

anvisas för verksamheten förordas i motion Bo417 (m) yrkande 5 b en *avveckling av ungdomsbostadsdelegationen*. 1988/89:BoU7.

Ungdomsbostadsdelegationen tillsattes av regeringen år 1985 för att bl.a. initiera viss försöksverksamhet och för att följa utvecklingen avseende ungdomens bostadssituation. Delegationen har sedermera också fått till uppgift att följa användningen m.m. av ungdomsbostadsstödet. Den situation som i dag råder på bostadsmarknaden har enligt utskottets mening inte minskat behovet av en kontinuerlig uppföljning av utvecklingen på området. Delegationen bör sålunda även fortsättningsvis följa verksamheten med ungdomsbostadsstödet i kommunerna och aktivt verka för att ungdomars bostadsbehov tillgodoses. Motion Bo417 (m) yrkande 5 b avstyrks med hänvisning till det nu anförda.

Frågan om *samhällets ansvar för boendeservice* tas upp i motion Bo208 (vpk). Enligt motionärerna handlar mycket av det utvecklingsarbete som i dag bedrivs avseende boendeservice om att det offentliga i olika former för över aktiviteter till fastighetsägare. Denna utveckling måste enligt motionärernas mening hejdas innan det är för sent. Med hänvisning härtill förordas att ingen form av service eller omsorg som i dag bedrivs av stat, kommun eller landsting skall få överlätas på privata fastighetsägare eller förvaltare, vari även inkluderas allmännyttiga bostadsföretag.

Som redovisas i budgetpropositionen (bil. 13 s. 15) bedriver boendeservicedelegationen sedan budgetåret 1985/86 ett utvecklingsarbete som avser samordnad boendeservice för äldre, handikappade och långvarigt sjuka. Inom ramen för detta arbete genomförs en rad projekt som innefattar samordnade insatser bl.a. från kommunala förvaltningar, bostadsföretag, landsting, föreningsliv och intresseorganisationer. Syftet med verksamheten är att utveckla boendeservicen för såväl människor med särskilda behov som de boende i allmänhet inom ett bostadsområde eller på en mindre ort. För verksamheten har avsatts sammanlagt ca 100 milj. kr. fram till utgången av budgetåret 1989/90. Delegationen skall före halvårsskiftet 1989 lämna förslag om hur frågor som rör samordnad boendeservice skall handläggas efter försöksperiodens slut. Erfarenheterna av utvecklingsarbetet skall sedan redovisas senast under år 1990.

Enligt utskottets mening bör erfarenheterna av det ovan redovisade utvecklingsarbetet avvaktas. Utskottet bör således inte nu ta ställning till i vilka former och under vilka förutsättningar olika typer av boendeservice skall organiseras. Det är enligt utskottets mening naturligt att en försöksverksamhet ges en bredd och en utformning som möjliggör en utvärdering av så många alternativ som möjligt. Ingen av de i försöksverksamheten deltagande parterna bör sålunda i förväg utestängas från ett fortsatt deltagande. Utskottet avstyrker med hänvisning härtill förslaget i motion Bo208 (vpk).

5.1.3.2 Bostadsbyggandets omfattning m.m.

För att nå målet om en socialt fungerande bostadsmarknad behövs enligt motion Bo232 (s) en långsiktig planering. Enligt motionärernas mening bör därför ett flerårigt *program för bostadsbyggandet* arbetas fram. För att nå en

rimligt hög säkerhet i planeringen föreslås att programmet inte skall omfatta längre tid än fem år.

Enligt bostadsförsörjningslagen (1947:523) skall kommunerna fortlöpande bedriva bostadsförsörjningsplanering i syfte att främja att alla i kommunen får en egen bostad av god kvalitet. Planeringen skall komma till uttryck i ett program som skall antas av kommunfullmäktige. I förordningen (1984:338) om redovisning av den kommunala bostadsförsörjningsplaneringen stadgas att det i den planering som ålagts kommunerna bl.a: skall ingå att ange omfattningen och inriktningen av de åtgärder av betydelse för bostadsförsörjningen som avses bli genomförda under de närmaste tre åren. Med stöd av förordningen kan dessutom regeringen besluta att kommunerna skall lämna särskilda redovisningar över bostadsförsörjningen. Beslut om sådana särskilda redovisningar har också fattats i fråga om målen för planeringen av bostadsförbättringar m.m. (1985) och planeringen för att förbättra boendeförhållandena för gamla samt handikappade och långvarigt sjuka (1987).

Som framgår av utskottets ovanstående redovisning får vad som i motion Bo232 (s) förordats avseende en långsiktig planering och ett flerårigt program för bostadsbyggandet anses vara i allt väsentligt uppfyllt redan genom de krav på bostadsförsörjningsplanering som nu ställs. Motionen avstyrks med hänvisning härtill.

I motion Bo206 (fp) yrkande 6 förordas ett tillkännagivande om *bostadsbyggandets inriktning i Stockholms län*. Förslaget ingår som en del i ett åtgärdsprogram avseende utvecklingen i länet. Enligt motivtexten – som återfinns i motion A408 – skall tillkännagivandet bl.a. innefatta uttalanden om en ökning av bostadsbyggandet i länet till 10 000 lägenheter per år, varsam renovering och upprustning samt ett ökat byggande av smålägenheter.

Den rådande ansvarsfördelningen inom bostadspolitiken innebär att staten svarar för de ekonomiska och andra mera övergripande åtgärder som behövs för att garantera ett nödvändigt byggande. Kommunerna svarar sedan för det praktiska genomförandet. I första hand är det sålunda kommunerna som har att svara för att bostadsbyggandet får en sådan omfattning att bostadsbehoven i den egna kommunen kan tillgodoses.

Efterfrågan på bostäder har under de senaste åren ökat i betydande delar av landet främst genom inflyttning och invandring. För att motverka de regionala obalanser som denna utveckling orsakat och för att förbättra förutsättningarna för nyproduktion av bostäder i de utsatta regionerna har statsmakterna vidtagit en rad åtgärder. Det gäller bl.a. begränsningarna av annat byggande än bostadsbyggande och införandet av ramar för ombyggnadsverksamheten.

Med hänvisning till det nu anförda om ansvarsfördelningen mellan stat och kommun i fråga om bostadsförsörjningen och till de åtgärder som statsmakterna vidtagit för att kommunerna i den rådande situationen skall kunna ta det ansvar de ålagts avstyrker utskottet motion Bo206 (fp) yrkande 6.

För att öka tillgången på lägenheter föreslås i vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo228 att *stimulansbidrag* skall införas dels för ombyggnad av kontor m.m. till bostäder (yrkande 2), dels för ombyggnad av enbostads-

hus till två- eller flerbostadshus (yrkande 4). Enligt motionärerna tar det alltför lång tid att bygga i kapp den rådande bostadsbristen genom nyproduktion, varför resurserna i den befintliga bebyggelsen måste tas till vara bättre.

Det är naturligtvis viktigt att det befintliga bostadsbeståndet tas till vara på ett så effektivt sätt som möjligt. Utskottet är dock inte berett att nu ställa sig bakom de förslag till stimulansbidrag som förs fram i vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo228. I första hand bör enligt utskottets mening andra vägar prövas för att öka tillgången på lägenheter i det befintliga beståndet. Utskottet vill i detta sammanhang peka på den arbetsgrupp som tillsatts inom bostadsdepartementet och som bl.a. lagt fram förslag om hur s.k. övernattningslägenheter skall kunna ställas till den reguljära bostadsmarknadens förfogande. I arbetsgruppens förslag ingår också att den s.k. preskriptionstiden skall tas bort för lägenheter som i strid mot gällande plan gjorts om till kontor m.m. efter 1980. Motionens yrkanden 2 och 4 avstyrks sålunda.

5.1.3.3 Bostädernas fördelning på upplåtelseformer m.m.

Inledningsvis behandlar utskottet i detta avsnitt fyra motionsförslag som ur olika aspekter tar upp frågan om *neutralitet mellan olika upplåtelseformer m.m.*

Mot bakgrund av utvecklingen i Stockholms län hemställs i motion Bo278 (m) yrkande 2 om åtgärder för att åstadkomma kostnadsneutralitet mellan hyres-, bostadsrätts- och äganderättsupplåtelse av egna hem. Enligt motionärerna byggs det i dag fler småhus med hyres- och bostadsrätt än med äganderätt beroende på att månadskostnaden blir lägre för de förstnämnda upplåtelseformerna. Även andra regleringar och skattechöjningar medverkar enligt deras mening till att det blir allt svårare för människor att äga sitt småhus.

Även i motion Bo417 (m) yrkande 4 begärs åtgärder i syfte att underlätta för människor att skaffa eget hus. I första hand förordar motionärerna ändringar i lánereglerna, som enligt deras mening missgynnar hus med äganderätt. Dessutom föreslås att fastighetsskatten skall avvecklas när de samhällsekonomiska förutsättningarna föreligger.

I motion Bo417 (m) anförs dessutom att olika fastighetsägare i dag särbehandlas. Framför allt gäller detta på det ekonomiska området. För att ge alla bostadsföretag möjlighet att konkurrera på lika villkor bör enligt motionsförslaget ändringar göras i beskattningen och i finansieringsförutsättningarna. Här inkluderas även de lokala styrmedel som förekommer bl.a. i form av att allmännyttiga bostadsföretag får förvärva mark till underpriser. I sammanhanget framhålls även den orättvisa som ligger i att de allmännyttiga bostadsföretagen i vissa fall med hjälp av kommunal borgen inte behöver dra på sig kostnader för att ta ut pantbrev. Med hänvisning till det anförda förordas dels att finansieringsförutsättningarna för olika fastighetsbolag skall jämföras (yrkande 9), dels att åtgärder skall vidtas för att åstadkomma kostnadsneutralitet mellan olika upplåtelseformer (yrkande 10).

Dagens bostadsfinansieringssystem är avsett att vara neutralt i förhållande till olika upplåtelseformer m.m. Med avseende på att systemet fick sin

huvudsakliga utformning genom ett riksdagsbeslut år 1974 kan det naturligtvis inte uteslutas att det sedan dess skett sådana förändringar att en viss obalans uppkommit. Den nyligen tillsatta utredningen avseende boendekostnaderna m.m. har också till uppgift att göra en översyn av neutraliteten mellan olika upplåtelseformer. För att kunna göra en bedömning av rådande förhållanden bör enligt utskottets mening resultatet av utredningens arbete avvaktas. Motionerna Bo278 (m) yrkande 2 samt Bo417 (m) yrkandena 4, 9 och 10 bör sålunda inte föranleda någon riksdagens åtgärd, varför de avstyrks.

Avslutningsvis behandlar utskottet i detta avsnitt ett motionsförslag om åtgärder för att motverka en *utförsäljning av äldre hus ägda av allmännyttiga bostadsföretag*.

Enligt vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo275 (vpk) kan inte de allmännyttiga bostadsföretagens roll och uppgifter förenas med en utförsäljning och övergång till bostadsrätt eller andra ägandeformer. Med hänvisning till att de åtgärder som hittills vidtagits för att motverka en utförsäljning eller ombildning av allmännyttiga bostäder inte är tillräckliga begärs i motionens yrkande 4 att åtgärder skall vidtas för att även motverka en utförsäljning av äldre hus ägda av allmännyttiga bostadsföretag.

Utskottet delar vad som i motionen anförts om de allmännyttiga bostadsföretagens centrala roll i den sociala bostadspolitiken. I takt med utvecklingen på bostadsmarknaden har också en rad åtgärder vidtagits för att dessa företag även fortsättningsvis skall kunna fylla sin avsedda uppgift. En av dessa åtgärder är det beslut riksdagen fattade hösten 1987 (BoU 1987/88:3) om att räntebidragen skall slopas vid överlåtelse av allmännyttiga bostadsföretag eller av sådana företags bostadsbestånd. Denna fråga behandlar utskottet nedan (avsnitt 5.5.7).

Enligt utskottets uppfattning bör bl.a. dessa åtgärder kunna motverka en icke acceptabel utförsäljning eller ombildning av det allmännyttiga bostadsbeståndet och en härigenom försvagad ställning för de allmännyttiga bostadsföretagen. Vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo275 (vpk) yrkande 4 avstyrks med hänvisning till det nu anförda.

5.1.3.4 *Kostnadsutvecklingen i bostadsproduktionen m.m.*

Motionärerna i motion Bo246 (s) finner det lovvärt att en särskild utredningsman tillsatts för att bl.a. göra en översyn av utvecklingen av boendekostnaderna. Enligt deras mening är dock utredningsuppdraget otillräckligt. Uppdraget bör därför vidgas till att också omfatta sådana kostnader som inte är att betrakta som direkta byggkostnader. Som exempel härpå nämns markpriserna, kostnaderna för kommunala anläggningar m.m., ersättningar för konsulttjänster och för det offentligas handläggning av lån och bygglov m.m. samt kostnaderna för drift och förvaltning.

Som ett led i strävandena att åstadkomma en ökad nyproduktion av bostäder i Stockholmsregionen förordas i motion Bo249 (s) yrkande 2 dels en översyn av anbudsförfarande och konkurrensvillkor inom byggsektorn, dels en *skärpt prisövervakning* inom framför allt byggmaterialbranschen.

Som framgår av redovisningen ovan har regeringen bl.a. mot bakgrund av kostnadsutvecklingen i bostadsbyggandet nyligen tillsatt en särskild utred-

ning om boendekostnaderna m.m. Enligt direktiven skall utredningen göra en allsidig analys av de faktorer som påverkar byggkostnadsutvecklingen. Bland de förhållanden som härvid särskilt skall uppmärksammas ingår byggbranschens struktur samt möjligheterna att öka konkurrensen och kapaciteten inom byggsektorn. Vad som i motion Bo249 (s) förordats om en översyn m.m. får sålunda anses i allt väsentligt tillgodosett genom den nu arbetande utredningen. Ett tillkännagivande i enlighet med motionens yrkande 2 skulle därmed inte fylla något reellt syfte. Utskottet anser inte heller att tillräckliga skäl finns att vidga utredningsuppdraget på det sätt som föreslås i motion Bo246 (s). Motionerna avstyrks.

Den påbörjade översynen av bl.a. byggkostnader och boendekostnader leder enligt vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo228 förhoppningsvis till åtgärder som innebär lägre kostnader. En rimlig åtgärd när kostnadspåverkande förändringar förbereds är enligt motionärernas mening att frysa priserna. Med hänvisning härtill förordas i motionens yrkande 10 ett införande av *prisstopp på byggmaterial, hyror och bostadsrätter*.

Utskottet delar motionärernas oro för kostnadsutvecklingen inom bl.a. byggsektorn. Den av motionärerna åberopade utredningen bör enligt utskottets mening också kunna ge underlag för beslut om erforderliga åtgärder. Utskottet är emellertid inte berett ställa sig bakom de i motionen förordade åtgärderna. Motionen avstyrks.

5.1.3.5 Ekologiskt byggande

I miljöpartiets partimotion Bo261 anføres att ett flertal kommuner har tagit initiativ till byggandet av ekologiska byar m.m. i vilka resursbevarande byggnadsteknik använts. Boendet i dessa byar syftar också till att så långt det går vara anpassat till det ekologiska systemet. Enligt motionärerna är dock inte reglerna för samhällets tjänster anpassade för dessa ekologiska byar. Det gäller bl.a. reglerna för anslutning till kommunalt avlopp och sophämtning m.m. Med hänvisning härtill begärs i motionens yrkande 1 tillsättandet av en utredning om hur kommunerna kan utforma sina tjänster så att ekologiskt byggande och boende gynnas. I motionens yrkande 5 begärs dessutom att ett särskilt anslag om 5 milj. kr. skall anslås för utbildning och information om hur ny-, till- och ombyggnader kan ske på ett ekologiskt anpassat sätt. Enligt motionens yrkande 6 skall de anslagna medlen förvaltas av boverket och utbetalas av länsbostadsnämnderna.

Med anledning av vad som i den nu behandlade motionen föreslagits beträffande *ekologiskt byggande* vill utskottet anföra följande.

Det ligger enligt bostadsutskottets mening ett stort värde i att olika typer av alternativt byggande och boende m.m. kommer till stånd och prövas. En utveckling av boendet förutsätter naturligtvis att tillkomsten av olika alternativ och experiment stimuleras. Samtidigt är det viktigt att erfarenheterna tas till vara och förs vidare t.ex. genom att utvärderingar genomförs. Utskottet vill för sin del också peka på att statsmakterna i olika former verkar för att projekt av denna karaktär skall kunna genomföras. Det gäller dels stödet till byggnadsforskning och experimentbyggande, dels särskilda insatser inom ramen för bostadslånesystemet. Flera projekt med den inriktning motionärerna förordar har också kommit till stånd med hjälp av detta statliga

stöd. Exempel på ett sådant projekt är Solbyn i Dalby i Lunds kommun. Det får enligt utskottets mening förutsättas att staten och kommunerna m.fl. även fortsättningsvis kommer att på ett positivt sätt bidra till att projekt av denna typ realiserar. Det kan bl.a. visa sig lämpligt att revidera bostadsfinansieringssystemet i avsikt att underlätta ett ekologiskt byggande. Utskottet förutsätter att regeringen och boverket noga följer utvecklingen. Utskottet är mot bakgrund härav inte nu berett förordna införandet av ytterligare åtgärder i enlighet med förslagen i miljöpartiets partimotion Bo261. Motionens yrkanden 1, 5 och 6 avstyrks. Nedan (avsnitt 5.5.3) behandlar utskottet motionen såvitt avser räntebidraget vid ekologiskt byggande.

5.2 Vissa äldre låneformer m.m.

Sedan den 1 juli 1985 svarar Statens Bostadsfinansieringsaktiebolag, SBAB för upplåningen av de medel som behövs för utbetalningen av bostadslån m.m. Över statsbudgeten utbetalas sedan denna tidpunkt därför endast lån enligt vissa äldre bestämmelser. Dessa är räntelån, hyresförlostgarantilån och återstående räntebärande förbättringslån samt vissa förvärvstillägg till bostadslån som har betalats ut före den 1 juli 1985.

Med hänvisning till att ett nytt bostadsfinansieringssystem bör införas där statens roll inskränks till att fastställa vissa läneregler m.m. förordas i moderata samlingspartiets partimotion Bo405 yrkande 10 en *avveckling av SBAB*.

Det s.k. prioriteringssystemet för bostadsobligationer avskaffades i slutet av år 1986. Sedan denna tidpunkt sker all upplåning för bostadsändamål till räntor som bestäms av marknaden. Även SBAB lånar sålunda upp medel till villkor som är marknadsbestämda. Detta förhållande tillsammans med de skäl som utgjorde motiven för SBAB:s tillkomst talar enligt bostadsutskottets mening för att den hittillsvarande ordningen för finansieringen av bostadslångivningen bör bestå. Det kan också erinras om att riksdagen våren 1988 (BoU 1987/88:16) tillagt bolaget nya uppgifter som innebär att SBAB kommer att överta förvaltningen även av de lån till bostadsbyggandet m.m. som förvaltas av länsbostadsnämnderna. Slutligen vill utskottet erinra om att riksdagen så sent som i december 1988 (1988/89:BoU1y, FiU10) enhälligt anslagit 31,2 milj. kr.: medel som skall tillföras SBAB för att delvis täcka kostnader som bolaget kommer att få när lånestocken övertas för förvaltning. Staten bör sålunda även fortsättningsvis genom ett särskilt kreditaktiebolag medverka i långivningen till bostadsbyggandet m.m. Moderata samlingspartiets partimotion Bo405 yrkande 10 avstyrks med hänvisning härtill. SBAB:s roll i sammanhanget har inneburit och kommer i allt högre grad att innebära att den statliga bostadsadministrationen kommer att avlastas frågor av administrativ natur, något som måste bedömas som positivt och som också motionärerna i skilda sammanhang förespråkar.

Förvärvstillägg till bostadslån utbetalade före den 1 juli 1985 lämnas i samband med överlåtelser, om den nye husägaren är berättigad till ett större bostadslån än överlåtarens.

Med hänvisning till att förvärvstilläggen sannolikt främst medverkar till att höja priserna vid de överlåtelser där de är aktuella läggs i motion Bo223 (fp)

yrkande 2 fram förslag om en *avveckling av förvärvstilläggen*.

1988/89:BoU7

Ett accepterande av förslaget i motion Bo223 (fp) skulle bl.a. innebära att omvandling från hyresrätt till bostadsrätt skulle försvåras, något som utskottet inte är berett medverka till. Motionens yrkande 2 avstyrks.

Under åren 1982–1985 utgick under vissa förutsättningar statsbidrag till hyres- och bostadsrättshus. Till dessa hus kan också utgå statlig hyresförlustgaranti i form av lån. Hyresförlustgarantilånen lämnas med upp till 90 % av hyresförlusterna under en tid av högst tre år räknat från dagen för husets färdigställande.

Enligt motion Bo223 (fp) yrkande 3 bör en avveckling av hyresförlustgarantilånen komma till stånd – detta eftersom inga lån beviljats under senare år.

Utskottet delar inte motionärernas uppfattning att det förhållandet att inga hyresförlustgarantilån utbetalats under senare år kan tas till intäkt för att långivningen kan avvecklas. Det är naturligtvis i och för sig glädjande att läget på hyresmarknaden varit sådant att inte några hyresförluster som berättigar till lån uppkommit. Vid införandet av hyresförlustgarantilånen ingick som en förutsättning att lånen skulle kunna utgå under en viss begränsad tidsperiod. Det framstår enligt bostadsutskottets mening som rimligt att staten står fast vid dessa utfästelser. Utskottet kan sålunda inte ställa sig bakom förslaget om en *avveckling av hyresförlustgarantilånen* i motion Bo223 (fp) yrkande 3.

Fram till utgången av år 1980 kunde särskilda lån för täckande av hyresförluster – hyresförlustlån – utgå. Lämnade hyresförlustlån kan under vissa förutsättningar efterges, normalt högst med uppemot halva beloppet. En förutsättning för eftergift är att återstoden av lånet löses in.

I motion Bo223 (fp) yrkande 13 förordas att eftergift av hyresförlustlån fortsättningsvis inte bör beviljas.

Även när det gäller *eftergift av hyresförlustlån* bör staten stå fast vid tidigare gjorda utfästelser. Yrkande 13 i motion Bo223 (fp) avstyrks med hänvisning härtill.

5.3 Förutsättningar och villkor för lån

5.3.1 Metoden för beräkning av låneunderlag

Vid ny- och ombyggnad av bostadshus bestäms lån och räntebidrag med utgångspunkt i ett låneunderlag, som i princip skall motsvara kostnaderna för att uppföra eller bygga om huset.

Vid nybyggnad kan låneunderlaget beräknas på två olika sätt. Det kan beräknas med ledning av antingen ett antal på förhand bestämda kostnads-schabloner – schablonmetoden – eller de faktiska kostnaderna för projektet – produktionskostnadsanpassad belåning.

Låneunderlag för nybyggnad beräknat enligt schablonmetoden används dels för att bestämma bostadslån och räntebidrag för s.k. låntagarbyggda egnahem, dels när räntebidragen för hyres- och bostadsrättshus skall begränsas enligt den s.k. räntebidragstrappan.

År 1987 avlämnade en arbetsgrupp inom regeringskansliet ett förslag till förenklade metoder att beräkna låneunderlag och räntebidragsunderlag för bostäder. Sedan förslaget mött blandade reaktioner vid remissbehandlingen inbjöds företrädare för berörda myndigheter, byggherrar och byggare att följa den fortsatta behandlingen av ärendet inom bostadsdepartementet. Med utgångspunkt i detta översynsarbete redovisar bostadsministern i budgetpropositionen (bil. 13 s. 26–29) sin syn på utformningen av en ny metod för beräkning av låneunderlag m.m. – en redovisning som riksdagen bereds tillfälle ta del av.

Enligt bostadsministern finns det nu förutsättningar för att övergå till en schablonmetod vid beräkningen av låneunderlag och pantvärde där beräkningen görs med ledning av belopp fastställda i särskilda baskalkyler. Dessa baskalkyler skall i sin tur ha sin utgångspunkt i kostnaderna för att uppföra hus med en standard som svarar mot de grundläggande kraven i de nybyggnadsföreskrifter som utfärdas med stöd av plan- och bygglagstiftningen. Utöver de på nybyggnadsföreskrifterna baserade beloppen skall dessutom särskilda belopp fastställas för vissa åtgärder och ändamål. Såväl beloppen i baskalkylerna som de fasta tilläggsbeloppen skall fastställas av boverket.

De fasta kostnadsschablonerna som skall fastställas för vissa åtgärder och ändamål bör enligt bostadsministern begränsas till vissa vanliga lösningar. För andra lösningar får länsbostadsnämnderna bestämma låneunderlag efter sedvanlig kostnadsprövning. För dessa fall avser dock regeringen att fastställa vissa maximibelopp. De åtgärder och ändamål som avses behandla på detta sätt är

- åtgärder som ger lägre energiförbrukning,
- åtgärder som minskar kostnaderna för drift och underhåll,
- åtgärder som medför högre standard för lägenheter m.m.,
- åtgärder som underlättar framtida ändringar av byggnader samt
- särskilt kostnadskrävande utformning av hus eller yttre miljö.

De nya schablonbeloppen bör enligt bostadsministern av praktiska skäl beräknas med ledning av de faktiska kostnadsnivåer som gäller i dag, vilket medför en generell höjning av låneunderlagsnivån. Enligt bostadsministern bör effekterna av denna höjning neutraliseras så att omläggningen i sig inte leder till ökade räntesubventioner totalt sett. Detta bör enligt hans mening lämpligen göras genom att summan av beloppen enligt baskalkyl och tilläggsbelopp justeras ned likformigt för alla projekt.

De nya reglerna för beräkning av låneunderlaget beräknas kunna träda i kraft den 1 juli 1989. Övergångsvis skall dock den som ansöker om lån inom ett år från det att de nya reglerna trätt i kraft ges rätt att välja den äldre metoden.

Enligt motion Bo217 (s) är en översyn av metoden för beräkning av låneunderlag väl motiverad. Motionärerna ansluter sig också i huvudsak till de mål som väglett de redovisade ändringarna i metoden. På ett par enligt motionärerna viktiga punkter förordas dock vissa ändringar. Det gäller dels utformningen av metoden med avseende på hur vissa ur underhållssynpunkt kostnadsänkande komponenter skall beaktas, dels den reducering av baskalkyl m.m. som anges i regeringsförslaget i förhållande till de faktiska

produktionskostnader som ligger till grund för kalkylen.

Genom att tilläggen för högre standard begränsas inom vissa maximibelopp riskerar enligt deras mening särskilt angelägna utföranden att få konkurrera inom detta utrymme med mindre angelägna utföranden. Som exempel på sådana särskilt angelägna utföranden nämns underhållsfria fönster och fasadmaterial samt kakelbeklädda väggar i badrum. För att motverka detta föreslås att dessa utföranden ges fasta schablonbelopp vid låneunderlagsberäkningen – yrkande 1. Med hänvisning bl.a. till de höga boendekostnaderna i dagens nyproduktion föreslås dessutom att de nya låneschablonerna skall beräknas med utgångspunkt i de faktiska produktionskostnaderna, således utan någon extra reducering – yrkande 2.

Med anledning av vad som i budgetpropositionen och i motionen anförts om *metoden för beräkning av låneunderlag* vill utskottet anför följande.

Till grund för de nu redovisade förändringarna i metoden för beräkning av låneunderlag ligger en strävan dels att förenkla beräkningsmetoden, dels att finna en metod som står i samklang med kraven på byggnader så som dessa krav kommer till uttryck i plan- och bygglagen och i de på denna grundade nybyggnadsföreskrifterna. Enligt vad bostadsutskottet kan bedöma torde också den redovisade beräkningsmetoden väl svara mot dessa strävanden. I budgetpropositionen redogörs för tester av metoden, som bl.a. visar att det inom ramen för ett väsentligt mindre antal värdebärare än vad dagens metod innehåller går att åstadkomma en bättre anpassning till de faktiska kostnaderna. Det torde därför nu finnas förutsättningar för att övergå till en schablonmetod med den uppbyggnad som regeringen redovisar.

Som framgår ovan utgår den av regeringen redovisade metoden från en baskalkyl som baseras på byggkostnaderna för ett hus som uppförs i överensstämmelse med de grundläggande kraven i nybyggnadsföreskrifterna. Det skall ankomma på boverket att fastställa beloppen härför. Dessutom skall låneunderlaget anpassas till kostnadsskillnader som beror av vissa åtgärder och ändamål. Denna anpassning skall ske dels med av boverket fastställda belopp för vissa fall, dels efter sedvanlig kostnadsprövning inom av regeringen fastställda maximibelopp för vissa andra fall. Den fråga som utskottet närmast vill aktualisera är vilka åtgärder och ändamål som bör omfattas av de särskilda belopp som skall fastställas av boverket.

Den förenkling som den nu relaterade metoden innebär i förhållande till dagens metod får naturligtvis inte urholkas genom att antalet värdebärare utöver baskalkylen blir för stort. En strävan måste sålunda vara att begränsa dessa tillkommande värdebärare till ett fåtal särskilt viktiga kvaliteter. Enligt vad utskottet erfarit är regeringens avsikt att boverket endast skall fastställa särskilda belopp för större ytor samt för bättre utförande i fråga om yttertak, fasader och grundläggning. Samtidigt får naturligtvis inte det övergripande målet, att göra metoden så enkel att använda som möjligt, motverka andra viktiga mål som att ge utrymme för såväl en teknisk utveckling som ett byggande med en god beständighet och därmed också god ekonomi. Utskottet vill mot bakgrund av det nu anförda förorda att även fönster med god beständighet och bättre utförande i fråga om ytbeklädnad i badrum t.ex. kakel skall ingå i de utföranden för vilka särskilda belopp skall fastställas av boverket. Inte minst de problem som funnits i vissa årgångar av bostadspro-

duktionen motiverar enligt utskottets mening ett sådant ställningstagande.

De nya schablonbeloppen skall enligt regeringens redovisning beräknas med ledning av de faktiska kostnadsnivåer som i dag gäller för att sedan nedjusteras så att omläggningen i sig inte leder till ökade subventioner. En strävan bör enligt utskottets mening vara att en samstämmighet föreligger mellan schabloner och faktiska byggkostnader. Som redovisas i budgetpropositionen skulle emellertid en fullständig samstämmighet i nuläget innebära en ökning av den totala subventionsnivån. I den utsträckning samhällsekonomin och förhållandena i övrigt så medger bör dock en anpassning ske till de faktiska kostnaderna. I avvaktan härpå bör det av regeringen angivna tillvägagångssättet skäligen kunna godtas. Samtidigt vill utskottet betona vikten av att utvecklingen av bostadsproduktionen och prisutvecklingen i byggandet noga följs. Inte minst resultatet av den nu arbetande utredningen avseende bostadskostnaderna m.m. bör enligt utskottets mening kunna ge underlag för ytterligare bedömningar av vilka åtgärder och eventuella förändringar i finansieringssystemet som kan behöva vidtas för att nå ett erforderligt byggande. Därutöver bör dock regeringen, om utvecklingen så motiverar, vidta de åtgärder som krävs och återkomma till riksdagen i frågan.

Vad utskottet nu – med anledning av vad som i budgetpropositionen redovisats och i motion Bo217 (s) förordats – anfört om låneberäkningsmetoden bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Motioner med förslag till ett nytt bostadsfinansieringssystem innefattande bl.a. en långt gående schablonisering av låneberäkningen och räntebidragen behandlar utskottet nedan (avsnitt 5.5).

5.3.2 Mark- och konkurrensvillkoret

Vid den statliga bostadslångivningen gäller det s.k. markvillkoret. Detta villkor innebär enligt huvudregeln att bostadslån i princip bara beviljas om kommunen har förmedlat den mark på vilken byggnadsföretaget skall genomföras. Bostadslån får dock lämnas även i annat fall om kommunen tillstyrkt detta. I saneringsområden gäller dessutom vissa undantag från huvudregeln.

I fråga om ny- och ombyggnad av låntagarbyggda egnahem gäller villkoret endast om sökandens markförvärv är förenat med villkor som binder sökanden till en viss byggintressent vid upphandlingen av material eller byggnadsarbete. Undantag från markvillkoret i dessa fall har dock medgivits av riksdagen vid flera tillfällen sedan år 1981 – detta bl.a. med hänvisning till sysselsättningsläget inom trähusindustrin och till en låg efterfrågan på nybyggda småhus. För närvarande gäller undantaget t.o.m. utgången av juni månad 1989.

Enligt bostadsministern (bil. 13 s. 23) gäller de tidigare angivna skälen för dispens från markvillkoret inte längre. Enligt hans mening bör därför undantaget från villkoret i fråga om låntagarbyggda egnahem upphöra. För att trähusföretagen skall ges möjlighet att anpassa sitt markinnehav till de ändrade förhållandena förordar han dock att det nuvarande undantaget skall förlängas med ett år räknat från den 30 juni 1989. Efter denna förlängning

skall markvillkoret gälla i de fall lånesökandens markförvärv är förenat med villkor om vissa husleveranser eller vissa byggnadsarbeten. Avslutningsvis anför bostadsministern att det redan nu bör slås fast att någon ytterligare förlängning av undantaget inte kommer att göras efter utgången av juni 1990.

I motionerna Bo247 (c) yrkande 4, Bo405 (m) yrkande 16 och Bo409 (fp) yrkande 13 föreslås att markvillkoret skall avvecklas. Enligt den förstnämnda motionen fyller markvillkoret ingen funktion, utan det leder bara till ökad byråkrati, krångel och förseningar. I m-motionen hävdas att markvillkoret innebär att exploatering och byggande i privat regi försvåras på ett allvarligt sätt. Slutligen anføres i fp-motionen att kommunernas möjligheter att styra byggandet är tillräckliga, markvillkoret förutan.

Med hänsyn till kommunernas bristande tomtreserv är det enligt motion Bo220 (m) en förutsättning för småhusbyggandet att trähusfabrikanterna kan erbjuda tomter till sina kunder. Om inte dispensen från markvillkoret förlängs till den 1 juli 1991 kommer enligt deras mening därför en stor och viktig del av bostadsproduktionen inte att kunna genomföras.

Utskottet behandlar först förslaget om en *avveckling av markvillkoret*.

Bostadsutskottet har vid ett flertal tillfällen (senast BoU 1987/88:10 s. 42) haft att behandla motionsyrkanden om att markvillkoret skall avvecklas. Utskottet har härvid framhållit att villkoret är ett instrument av flera när det gäller kommunernas möjligheter att förverkliga den bostadspolitiska målsättningen. Denna uppfattning står fast. Vad i de nu aktuella motionerna anförts har sålunda inte givit utskottet anledning till annat ställningstagande. Motionerna Bo247 (c) yrkande 4, Bo405 (m) yrkande 16 och Bo409 (fp) yrkande 13 avstyrks.

Vad gäller frågan om en *förlängning av undantaget från markvillkoret* för låntagarbyggda egnahem delar utskottet bostadsministerns uppfattning att de skäl som legat till grund för de hittillsvarande dispenserna från markvillkoret inte längre gäller. De undantag från markvillkoret som medgivits sedan år 1981 har varit föranledda av de speciella förhållanden som rått på småhusmarknaden. Den principiella utgångspunkten har dock varit att markvillkoret behövs som ett instrument för kommunerna när det gäller att förverkliga den bostadspolitiska målsättningen. Enligt utskottets mening bör det nuvarande undantaget från markvillkoret därför upphöra i enlighet med förslaget i budgetpropositionen. Utskottet avstyrker med hänvisning härtill förslaget i motion Bo220 (m) om en ytterligare förlängning av undantaget. Regeringens förslag tillstyrks.

Vid byggande av annat än småhus som skall bebos av lånesökanden utgår bostadslån i princip bara om byggnadsarbetena upphandlats genom infordrande av anbud och genom prövning av anbud utan föregående upphandling med anbudsgivare – det s.k. *konkurrensvillkoret*.

Enligt motion Bo270 (m) yrkande 4 är konkurrensvillkoret ytterligare ett exempel på statlig reglering som skapar fler problem än det löser. Med hänvisning härtill föreslås att villkoret skall avskaffas.

Även i folkpartiets partimotion Bo409 yrkande 14 förs fram förslag om en avveckling av konkurrensvillkoret. Enligt motionärerna kan byggföretagen ofta förhandla fram bättre pris och högre kvalitet. Dessutom skulle en

avveckling, enligt deras mening, öka byggföretagens möjligheter att bygga referensobjekt.

Även i fråga om konkurrensvillkoret har utskottet vid ett flertal tidigare tillfällen (senast BoU 1987/88:10 s. 43) haft att behandla motionsyrkanden om att detta villkor skall avskaffas. Utskottets tidigare ställningstagande – att konkurrensvillkoret ökar kommunernas möjligheter att aktivt ta det ansvar för bostadsförsörjningen som de tilldelats – står fast. Motion Bo270 (m) yrkande 4 samt folkpartiets partimotion Bo409 yrkande 14 avstyrks med hänvisning härtill.

5.3.3 Lån till direktverkande elvärme

De nybyggnadsregler som träder i kraft och får tillämpas fr.o.m. den 1 januari 1989 innehåller sådana höjda krav på energihushållning i alla nya byggnader att de i huvudsak motsvarar de särskilda krav som ställs på sådana energisnåla hus som får ha direktverkande elvärme. Mot bakgrund härav har regeringen uppdragit åt boverket att lämna förslag till åtgärder som motverkar långsiktiga bindningar till system för uppvärmning med direktverkande el. I avvaktan på att detta arbete skall slutföras förordar bostadsministern (bil. 13 s. 25) att bostadslån inte utan särskilda skäl skall lämnas för installation av direktverkande elvärme vid nybyggnad eller för byte till direktverkande elvärme vid ombyggnad. Det bör enligt förslaget ankomma på boverket att meddela föreskrifter för i vilka speciella fall som bostadslån för direktverkande el får lämnas. Enligt bostadsministern gäller det främst sådana fall där kultur- eller miljöintressen eller sociala skäl talar härför eller där särskilda åtgärder vidtas för att underlätta en framtida övergång till ett alternativt uppvärmningssystem. De nya bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 juli 1989.

Det finns enligt motion Bo270 (m) yrkande 2 inte några sakliga skäl för att förhindra användandet av direktverkande el. Enligt motionärernas mening bör därför detta uppvärmningssystem såväl vara tillåtet att installera som likställt med andra system i lånehanvändning.

Som redovisats ovan har boverket regeringens uppdrag att lämna förslag till åtgärder som motverkar långsiktiga bindningar till system för uppvärmning med direktverkande el. I avvaktan på att detta arbete skall slutföras förordar bostadsministern att bostadslån fortsättningsvis inte skall lämnas utan särskilda skäl vid installation av direktverkande elvärme. Bostadsutskottet delar denna uppfattning. Det är sålunda även enligt utskottets mening angeläget att åtgärder utan dröjsmål vidtas i syfte att begränsa installationen av direktverkande elvärme för uppvärmning. I enlighet med regeringens förslag bör de nya bestämmelserna träda i kraft den 1 juli 1989. Regeringens förslag om *lån till direktverkande elvärme* tillstyrks. Motion Bo270 (m) yrkande 2 avstyrks.

5.3.4 Prövningen av uthyrningen av egnahem

Vid uthyrningen av statligt belånade egnahem är länsbostadsnämndens medgivande ett villkor för att bostadslånet skall vara kvar. Om uthyrningen är av permanent karaktär kräver dessutom nämnden delinlösen av lånet för

lån utbetalade före den 1 juli 1988.

Med hänvisning till att boverket i sin anslagsframställning föreslagit att prövningen av uthyrningen av egnahem av förenklingsskäl skall slopas förs motsvarande förslag fram i motion Bo247 (c) yrkande 14.

Enligt motion Bo270 (m) yrkande 1 bör det självfallet vara tillåtet att hyra ut sin bostad utan att man behöver särskilt tillstånd från myndigheterna och utan att man riskerar att få sina lån indragna. Med hänvisning härtill förordas att prövningen av uthyrningen av egnahem skall slopas.

Med anledning av ett förslag från boverket om slopande av *prövningen av uthyrningen av egnahem* anför bostadsministern i budgetpropositionen (bil. 13 s. 41) att detta skulle motverka försäljningar av egnahem som ägaren inte behöver för sitt eget boende. Bostadsutskottet delar denna uppfattning. Situationen på bostadsmarknaden är i stora delar av landet inte sådan att denna prövning nu kan undvaras. Motionerna Bo247 (c) yrkande 14 och Bo270 (m) yrkande 1 avstyrks med hänvisning härtill.

5.3.5 Ortskoefficienterna

För att anpassa låneunderlaget för det statliga bostadslänet till kostnadsskillnaderna mellan olika regioner används särskilda ortskoefficienter. Koefficienterna, som främst är avsedda att avspegla kostnadsskillnader vad gäller frakt och löner, fastställs av regeringen. Dessutom kan länsbostadsnämnderna för vissa inlandskommuner fastställa högre koefficienter i vissa fall. De nu gällande grunderna för att fastställa ortskoefficienter m.m. lades fast genom beslut av riksdagen hösten 1987 (prop. 1987/88:48, BoU 6).

Förslag om en successiv avveckling av ortskoefficienterna förs fram i motion Bo247 (c) yrkande 11. Enligt motionärerna är inte skillnaderna i produktionskostnad mellan landets olika delar sådana att ett system med ortskoefficienter är motiverat. De föreslår därför att ortskoefficienterna avvecklas under en treårsperiod med början den 1 juli 1989.

Utskottet vidhåller sin tidigare intagna ståndpunkt (senast BoU 1987/88:10 s. 43) att de regionala kostnadsskillnaderna i bostadsbyggandet är så stora att beräknade byggkostnader och byggherrekostnader även framdeles behöver justeras med hänsyn härtill. Förslaget i motion Bo247 (c) yrkande 11 om en *successiv avveckling av ortskoefficienterna* avstyrks med hänvisning till utskottets tidigare ställningstagande.

Som framhålls i motion Bo207 (s) gäller inte samma ortskoefficient i hela Västmanlands län. I kommunerna Köping, Arboga och Kungsör, som bildar en A-region, är koefficienten lägre än i övriga länet. För att bl.a. skapa förutsättningar för likvärdiga upphandlingar i länet föreslås att ortskoefficienten i de aktuella kommunerna skall höjas.

Till grund för den hösten 1987 beslutade ordningen för fastställande av ortskoefficienter låg bl.a. att kommuner som har en gemensam byggarbetsmarknad skulle behandlas på ett likvärdigt sätt. Detta innebar bl.a. att ortskoefficienter i huvudsak skulle fastställas för grupper av kommuner sammanförda i A-regioner. I anslutning till sitt beslut förutsatte dock riksdagen (BoU 1987/88:6 s. 10) att indelningen i A-regioner skulle ses över. Några ändringar i ortskoefficienterna bör enligt utskottets mening inte vidtas

i avvaktan på denna översyn. Utskottet förutsätter att regeringen för riksdagen redovisar resultatet av översynen i förening med eventuella förslag till förändringar. Förslaget i motion Bo207 (s) om en *höjning av ortskoefficienterna för vissa kommuner* avstyrks med hänvisning till det nu anförda.

5.3.6 Villkor och förutsättningar för lån i övrigt

På förslag av bostadsutskottet beslutade riksdagen år 1987 (BoU 1986/87:15) att bostadslån för ombyggnad av ålderdomshem skulle kunna lämnas även om vissa avsteg gjordes från kraven i ombyggnadslåneförordningen avseende de primära bostadsfunktionerna samt utrymmes- och utrustningsstandarden. År 1988 beslutade riksdagen (BoU 1987/88:12) att bostadslån till nybyggnad av ålderdomshem skulle utgå enligt samma regler som gällde för ombyggnad.

Enligt folkpartiets partimotion Bo227 har socialstyrelsen och bostadsstyrelsen i en rapport om bl.a. äldres boende lagt fram förslag som, i förhållande till de av riksdagen åren 1987 och 1988 antagna reglerna, kan motverka eller komplicera om- och nybyggnad av ålderdomshem. Med hänvisning härtill begärs ett riksdagens tillkännagivande om att de aktuella förslagen inte bör genomföras.

De regler för statliga bostadslån som nu gäller vid ny- och ombyggnad av ålderdomshem har sin grund i två riksdagsbeslut som en bred riksdagsmajoritet står bakom. En förordning (1988:684) med särskilda bestämmelser om bostadslån m.m. för ny- och ombyggnad av ålderdomshem har också utfärdats i enlighet med riksdagens beslut. Enligt den beslutsfördelning som gäller mellan riksdag och regering är det regeringen som har att utfärda den författning i vilken riksdagens beslut kommer till konkret uttryck. Det är också regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer som har rätt att utfärda de föreskrifter som kan behövas för tillämpningen av förordningen. Det ligger emellertid i sakens natur att varken förordningen eller tillämpningsföreskrifterna får gå utöver det beslut som riksdagen fattat.

I den mån ändringar i *lånereglerna för ålderdomshem* aktualiseras är det enligt bostadsutskottets mening naturligt att sådana förslag underställs riksdagen. Detta kan dock inte hindra handläggande myndigheter från att ha synpunkter på och även lägga fram förslag avseende vissa förändringar av inriktningen av verksamheten m.m. Det ankommer på regeringen att avgöra om och när sådana förslag skall föras vidare till riksdagen. En strävan bör enligt utskottets mening vara att eventuella framtida regeländringar ges en lika bred förankring som dagens regler. Utskottet förutsätter att riksdagsbeslutet följs. Det bör ankomma på regeringen att noga bevaka att så sker. Utskottet förutsätter att regeringen, för den händelse avvikelser föreligger, återkommer till riksdagen i frågan utan någon särskild begäran härom. Ett tillkännagivande i enlighet med folkpartiets partimotion Bo227 är mot bakgrund av vad som nu anförts inte erforderligt.

För att få en levande landsbygd behövs det enligt motion Bo233 (s) bl.a. bostäder som möjliggör en förnying av befolkningen. I dag är småhusbygandet det mest förekommande, varför möjligheterna att utveckla nya hyres-

och bostadsrättslösningar i mer småskaliga former måste utredas. Med hänvisning härtill begärs att bostadslånebestämmelserna skall ses över med syfte att åstadkomma en *ökad bostadsbebyggelse på landsbygden*.

Det är naturligtvis viktigt att i alla delar av vårt land kunna erbjuda ett varierat utbud av bostäder med avseende på utförande och upplåtelseformer m.m. I första hand är det dock kommunerna som utifrån de lokala förhållandena har att svara för hur bostadsförsörjningen skall tillgodoses. Statens uppgift är primärt att svara för de ekonomiska åtgärder m.m. som behövs för att garantera ett erforderligt bostadsbyggande. Samtidigt har staten, som utskottet ovan erinrat om, naturligtvis ett grundläggande ansvar för att förutsättningarna att nå det erforderliga byggandet finns i olika kommuner och i olika delar av landet. Låneregler m.m. bör sålunda ges en utformning som ger likartade finansieringsförutsättningar för alla typer av bostäder oavsett var i landet de produceras. I sammanhanget bör dock framhållas att krav på kommunal borgen ställs vad gäller långivningen till egna hem. Med hänvisning härtill och till den ansvarsfördelning som råder mellan stat och kommun i fråga om bostadsförsörjningen är utskottet inte nu berett ställa sig bakom förslaget i motion Bo233 (s). Utskottet förutsätter att regeringen följer frågan med uppmärksamhet.

Vid bostadslångivningen kan ett särskilt tillägg utgå för räntekostnader som avser tiden mellan färdigställandet av det aktuella projektet och utbetalningen av lånet. Detta räntetillägg ingår i låneunderlaget och bildar därmed utgångspunkt för beräkningen av bostadslånets storlek och de till lånet kopplade räntebidragen. Räntetillägg medges normalt inte för längre tid än ett år. Om särskilda skäl finns kan dock denna tid förlängas. Det gäller t.ex. om det uppstår avsevärt dröjsmål som sökanden inte är ansvarig för.

Frågan om *räntekostnaderna mellan färdigställande och utbetalning av lån* tas upp i motion Bo235 (s). Enligt motionärerna innebär det faktum att räntetillägget är ett lån och inte ett bidrag en betydande merkostnad för de boende – en merkostnad som blir beroende av handläggningstidens längd. Särskilt anges detta gälla när handläggningstiden överstiger ett år. Med hänvisning härtill föreslås att bostadslånen skall betalas ut efter godkänd slutbesiktning och då på grundval av lånebeloppet enligt det preliminära lånebeslutet. Eventuellt resterande del av lånet kan sedan betalas ut när slutligt lånebeslut föreligger.

Bostadsutskottet konstaterade vid sin behandling av ett motsvarande yrkande under föregående riksmöte (BoU 1987/88:10 s. 46) att den föreslagna ordningen skulle innebära såväl en ökad belastning på statsbudgeten som en administrativt sett krångligare lånhantering. Denna utskottets bedömning står fast. Motionen avstyrks med hänvisning härtill. Utskottet vill i detta sammanhang också peka på de möjligheter som finns att få den tid för vilken räntetillägg utgår förlängd.

För att underlätta ett ökat byggande av gruppboheter är det enligt motion Bo236 (s) nödvändigt att förändra regelsystemet så att det blir flexiblar. Enligt motionärerna måste vissa grupper speciella problem i högre grad få styra utformningen av gruppboheter med avseende på *fördelningen mellan egen boendedel och gemensamma utrymmen m.m.* Även i fråga om

finansieringen av kommunala servicelokaler i servicehus efterfrågar motionärerna flexibla regler.

De grundläggande förutsättningarna för att statliga bostadslån skall utgå är att lånet avser en fullvärdig bostad som är avsedd för permanent bruk och att ett självständigt boende garanteras. Undantag från kravet på fullvärdig bostad kan medges bl.a. för gruppboende som alternativ till institutionsvård. I dessa fall får gemensamma utrymmen och utrustning kompensera avsteg i den enskilda lägenheten för upp till sex lägenheter. Som redovisas i motion Bo236 (s) medges dessutom vid ny- och ombyggnad av ålderdomshem ytterligare avsteg från detta krav. Utskottet är dock inte berett förorda att motsvarande avsteg skall kunna medges även vid annat gruppboende. Vid andra typer av gruppboende bör sålunda dagens regler gälla även fortsättningsvis. Utskottet avstyrker med hänvisning härtill motion Bo236 (s). Frågan om räntebidrag till vissa gemensamma utrymmen behandlar utskottet nedan (avsnitt 5.5.5).

I motion Bo248 (s) föreslås att *låneandelen för lån till vissa med de allmännyttiga bostadsföretagen jämställda bostadsföretag* skall beräknas på ett enhetligt sätt även vid etappvisa byggprojekt.

Enligt utskottets mening skall låneandelen i de av motionärerna aktualiserade fallen beräknas på det sätt som anges i motionen. På det genom regeringens medgivande tillkommande lånebeloppet skall tillämpas de villkor som skulle ha gällt om lånet betalats ut vid tidpunkten för utbetalningen av det ursprungliga lånet.

Utskottet förutsätter att regeringen utan dröjsmål fattar det beslut som utskottet nu förordar. Vad utskottet med anledning av motion Bo248 (s) anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Byggande som inte är lika hårt bundet av regelsystemet som konventionellt byggande, s.k. fribyggen, har enligt motion Bo270 (m) visat sig kunna ge betydande besparingar. Med hänvisning härtill, och i avvaktan på att ett nytt länssystem skall införas, föreslås i motionen yrkande 3 en *stimulans av fribyggen*.

Som ett led i utvecklingen av våra bostäder är det naturligtvis både värdefullt och nödvändigt att pröva olika möjligheter till nya lösningar – detta även om dessa lösningar innebär avsteg från gällande regler m.m. Enligt utskottets mening finns det också inom ramen för dagens finansieringssystem utrymme för utvecklingsprojekt av detta slag. Sådana projekt har också genomförts. Utskottet är däremot inte berett att generellt förorda sådana avsteg från låneregler m.m. som motionärerna föreslår. Motion Bo270 (m) yrkande 3 avstyrks.

Som en del i ett åtgärdsprogram för att lösa ungdomens bostadssituation begärs i motion Bo279 (c) yrkande 3 *låneregler som ökar tillgången på små lägenheter*. Detta anges bl.a. innebära att lånereglerna skall ges en sådan utformning att de ger utrymme också för byggande av mindre lägenheter i den ordinarie nyproduktionen.

Vid sin behandling av ett motsvarande motionsyrkande under föregående riksmöte (BoU 1987/88:10 s. 46) anförde bostadsutskottet att dagens låneregler i och för sig gav utrymme för produktion av små lägenheter och att sådana lägenheter, i den utsträckning de efterfrågades, också borde kunna

produceras med stöd av statliga lån. Utskottet vidhåller denna sin uppfattning. Små lägenheter kan alltså produceras inom ramen för den statliga långivningen i en omfattning som svarar mot behoven. Det kan i sammanhanget också påpekas att andelen smålägenheter i nyproduktionen väsentligt ökat under senare år. Vad i motion Bo279 (c) yrkande 3 förordats får därmed anses i allt väsentligt tillgodosett. Motionsyrkandet avstyrks.

Det är enligt folkpartiets partimotion Bo409 angeläget att kommunerna inte utnyttjar sin anvisningsrätt för nya lägenheter så att de som bostadsrätts-sparar bara ges mycket små möjligheter att få bostäder. Med hänvisning härtill förordas i motionens yrkande 6 att bostadsfinansieringsreglerna ändras så att *kommunernas möjligheter att fördela nybyggda bostadsrättslägenheter* minskar.

Det är, som redovisats ovan, kommunerna som har det primära ansvaret för bostadsförsörjningen med avseende bl.a. på bostadsbyggandets omfattning och bostädernas fördelning. Denna ordning bör enligt bostadsutskottets mening bestå. Kommunerna bör sålunda även fortsättningsvis åläggas ansvaret för det praktiska genomförandet av bostadspolitiken. Utskottet är mot bakgrund härav inte berett förorda ändringar i bostadsfinansieringsreglerna i enlighet med förslaget i folkpartiets partimotion Bo409 yrkande 6. Motionen avstyrks.

Det låga bostadsbyggandet beror enligt folkpartiets partimotion Bo409 bl.a. på att länsbostadsnämnderna inte beviljar lån till bostäder om byggkostnaderna anses för höga. Enligt motionärerna är det inte möjligt att med administrativa regleringar som priskontroll hålla byggkostnaderna nere. Kostnadskontrollen är enligt deras mening stelbent och ett hinder för att få fram lösningar som på sikt kan vara billigare. Sannolikt hindrar kontrollen också att kreativa och spännande projekt kommer fram. Med hänvisning härtill förordas i motionens yrkande 26 en *avveckling av kostnadskontrollen vid beviljande av bostadslån*.

Införandet av den s.k. räntebidragstrappan år 1986 har möjliggjort att kostnadsprövningen vid den statliga bostadslångivningen numera entydigt avser frågan om kostnaderna för ett byggnadsprojekt är skäliga med hänsyn till produktionsförhållandena och projektets allmänna kvalitet. Denna ordning bör enligt bostadsutskottets mening bestå. Det är varken möjligt eller lämpligt att som motionärerna föreslår helt slopa kostnadsprövningen. Prövningen, med den utformning som den nu har, innebär en spärr mot utlåning till projekt och ändamål där inte kostnaderna svarar mot dessa förhållanden i det enskilda fallet. Vidare är det naturligtvis nödvändigt att staten som långivare försäkras sig om att tillgängliga medel används på ett så effektivt sätt som möjligt. Kostnadskontrollen utgör sålunda ett viktigt inslag i strävandena att hålla byggnadskostnaderna, och därmed också boendekostnaderna, nere. En ordning som den motionärerna förordar skulle enligt utskottets mening kunna leda till helt oacceptabla konsekvenser i fråga om kostnadsutvecklingen i byggandet och utlåningens omfattning.

Med hänvisning till det nu anförda avstyrker utskottet folkpartiets partimotion Bo409 yrkande 26.

På begäran av riksdagen lämnade regeringen år 1987 (prop. 1987/88:165) sin syn på vilken aktieutdelning som kunde anses förenlig med godkännande

av ett bostadsföretag som allmännyttigt. Bostadsutskottet och riksdagen (BoU 1987/88:3 s. 9) ställde sig härvid bakom den av regeringen förordade princip för *aktieutdelning från allmännyttiga bostadsföretag* som innebär att det inte bör komma i fråga att en utdelning ges utöver vad som svarar mot normal upplåningsränta.

Med hänvisning till att det enligt aktiebolagslagen är aktieägarna som skall bestämma om aktieutdelningens storlek hemställs i motion Bo417 (m) yrkande 11 att de bestämmelser som begränsar aktieutdelningen från allmännyttiga bostadsföretag skall upphävas.

Som framgår ovan ställde sig utskottet så sent som hösten 1987 bakom den princip som nu tillämpas när det skall bedömas vilken aktieutdelning som är förenlig med godkännande av ett bostadsföretag som allmännyttigt. Vad som anförts i motion Bo417 (m) om aktieutdelning från allmännyttan har inte givit utskottet anledning frångå detta ställningstagande. Motionens yrkande 11 avstyrks.

Bostadsutskottet har under de två senaste åren behandlat motionsyrkande om *lån för upprustning av fritidshus* som framläggs i motion Bo245 (c), med motivtexten i motion Kr512. Yrkandet motiveras med att sådana lån skulle underlätta uthyrningen av många fritidshus och därmed gynna ett prisbilligt semesterboende.

Vid utskottets tidigare behandling av förslag om statliga lån för fritidshus har dessa avstyrkts med motiveringen att utskottet inte är berett att medverka till att det statliga stödet inom bostadssektorn utvidgas till att även innefatta fritidsboendet. Utskottet vidhåller sin uppfattning i denna fråga och avstyrker sålunda motion Bo245 (c).

5.4 Reparation, om- och tillbyggnad

5.4.1 ROT-programmets omfattning m.m.

Riksdagen beslutade år 1983 (BoU 1983/84:11) om ett tioårigt bostadsförbättringsprogram, det s.k. ROT-programmet. En utvärdering av programmet utformning genomfördes under år 1986. Riksdagen beslutade mot bakgrund av denna utvärdering samt olika överväganden i december 1986 om vissa förändringar i ROT-programmet (BoU 1986/87:7). Vid detta tillfälle beslutades också att regeringen skulle ges möjlighet att införa ram begränsningar för bostadsförbättringsverksamheten på vissa orter. I samband med att riksdagen hösten 1988 förelades förslag om temporärt ändrade villkor för ombyggnadslån m.m. beslutade regeringen att ram begränsningarna under år 1989 skulle gälla hela landet. För innevarande kalenderår gäller således länsvisa ramar avseende beslut om ombyggnadslån.

Inom boverket pågår för närvarande en översyn av ombyggnads- och förbättringsstödet. Översynen syftar till att bättre anpassa ROT-programmets regelsystem till den typ av ombyggnads- och förbättringsverksamhet som kan bli aktuell under 1990-talet. Verket avser att under innevarande år till regeringen avlämna förslag om förändringar i stödet.

I fem motionsyrkanden lämnas olika förslag om att en möjlighet till *fondering i skattebefriade underhållsfonder* skall införas som ett sätt att finansiera viss underhålls- och ombyggnadsverksamhet. Enligt moderata samlingspartiets partimotion Bo405 yrkande 12 bör nuvarande ROT-finansieringssystem successivt ersättas med en rätt för fastighetsägare till skattefria avsättningar till reparationsfonder. Fonderna skall vara fastighetsanknutna och medel skall endast kunna lyftas för renovering och modernisering av fastigheten. Motsvarande förslag läggs fram i motion Bo201 (m). Förslaget i motion Bo415 (c) yrkande 2 om att ge privata fastighetsägare rätt till skattefri fondering till lägenhetsunderhåll motiveras med behovet av ett utökat hyresgästinflytande. Fondmedlen föreslås följa lägenheten och ge hyresgäster i privatägda fastigheter inflytande över lägenhetsunderhållet på samma sätt som gäller i det allmännyttiga bostadsbeståndet. Även i motion Bo210 (s) begärs förslag om ett system med skattefri fondering för privata fastighetsägare kopplat till krav på att hyresgästerna skall ha ett avgörande inflytande över hur medlen används. Slutligen föreslås i folkpartiets partimotion Bo409 yrkande 27 att regeringen skall återkomma till riksdagen med ett förslag om skattebefriade reparationsfonder.

Bostadsutskottet har vid ett flertal tillfällen behandlat och avstyrkt motionsyrkanden med samma innebörd som i de nu aktuella (m)-motionerna, dvs. att nuvarande ROT-finansieringsregler skall avvecklas och ersättas med en rätt för fastighetsägare att göra skattefria avsättningar till reparationsfonder. Vid dessa tillfällen har utskottet bl.a. anfört att erfarenheterna från ROT-programmet i huvudsak varit goda och att programmet sammantaget väl fyllt sin tilltänkta uppgift. Utskottet vidhåller denna uppfattning.

Under årets allmänna motionstid har som framgått ovan även motioner (fp), (c) och (s) väckts med förslag om olika former av skattefria reparationsfonder utan samtidigt krav på en avveckling av ROT-programmets stödformer. Utskottet vill i detta sammanhang, liksom vid den senaste behandlingen av frågan om skattefria reparationsfonder (1988/89:BoU1y s. 21), erinra om att skatteutskottet våren 1988 (SkU 1987/88:30 s. 12) behandlade en motion om skattefri avsättning för underhåll av hyresfastigheter. Skatteutskottet avstyrkte motionen bl.a. med hänvisning till att pågående överväganden rörande företagsbeskattning även omfattar överväganden om beskattning av hyresfastigheter. Resultaten av dessa överväganden avses presenteras senare under året och kommer att ingå i underlaget för den revidering av nuvarande skattesystem som för närvarande diskuteras.

Bostadsutskottet ser mot den ovan redovisade bakgrunden inget skäl att föregripa pågående överväganden inom skatteområdet. Utskottet avstyrker således motionerna Bo201 (m), Bo210 (s) yrkande 3, partimotionerna från moderata samlingspartiet Bo405 yrkande 12 och folkpartiet Bo409 yrkande 27 samt motion Bo415 (c) yrkande 2.

Storleken på de av regeringen fastställda *ramarna för beslut om ombyggnadslån* under år 1989 diskuteras i motion Bo266 (s). Motionären framhåller att regeringen fattade beslutet angående ramarnas storlek i samband med att en proposition förelades riksdagen hösten 1988 innehållande bl.a. förslag om ändringar i räntebidragssystemet för bostadslån till ombyggnader (prop. 1988/89:47). Vid beslutet om storleken på ramarna torde därför regeringen

ha utgått från att riksdagen skulle godkänna förslagen i propositionen. Så blev emellertid inte fallet till alla delar. Riksdagen beslutade undantaga vissa typer av ombyggnader från de nya restriktivare räntevillkoren. I motionen hävdas att låneramarnas storlek av denna orsak i vissa fall kan behöva omprövas.

Riksdagens beslut (1988/89:FiU10, 1988/89:BoU1y) om bl.a. temporära förändringar av räntebidragsvillkoren vid ombyggnad innebar att vissa typer av ombyggnader (bl.a. ombyggnad av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse och ålderdomshem) som avsågs räknas av mot de av regeringen fastställda låneramarna fick behålla den lägre nivå på garanterade räntan som tidigare gällt. Detta torde, som framhålls i motion Bo266 (s), kunna innebära att ansökningarna om ombyggnadslån i vissa län framgent kan komma att få en något större omfattning än regeringen räknat med i det beslut om låneramar som fattades i oktober 1988. Enligt utskottets uppfattning bör naturligtvis utgångspunkten för utformningen av eventuella nya låneramar för ombyggnadsverksamheten vara de av riksdagen i december 1988 fastställda lånevillkoren. Detta innebär också att hänsyn till eventuella regionala obalanser i 1989 års ramar bör tas vid regeringens kommande ställningstaganden. Vad utskottet i denna fråga med anledning av motion Bo266 (s) anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5.4.2 Ändringar av gällande lånevillkor m.m.

Under denna rubrik behandlar utskottet motionsyrkanden om ändrade villkor för vissa former av ROT-stöd. Inledningsvis behandlas yrkanden om förändrade regler avseende ombyggnadslån.

Ombyggnader kan ibland innebära att små lägenheter slås samman till större. Med hänvisning till rådande förhållanden på dagens bostadsmarknad, med bl.a. brist på ungdomsbostäder, föreslås i fyra motioner att ombyggnadslån inte längre skall utgå till ombyggnader som innebär lägenhetssammanslagningar utan att särskilda skäl kan motivera detta. I folkpartiets partimotion Bo409 yrkande 20 föreslås således att *ombyggnadslån vid lägenhetssammanslagningar* inte skall utgå såvida det inte finns ett påvisbart överskott av smålägenheter på orten. Ett motsvarande förslag läggs fram i motion Bo206 (fp) yrkande 3. Även i vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo228 yrkande 5 föreslås att bostadslån inte utan särskilda skäl skall lämnas för sammanslagning av lägenheter från den 1 juli 1989. I motion Bo279 (c) yrkande 2 föreslås ombyggnadslån i princip inte utgå vid ombyggnader som är luxuösa, ersätter normalt underhåll eller leder till sammanslagningar av små lägenheter.

Motionsyrkandena om statlig belåning vid lägenhetssammanslagningar föranleder utskottet att göra följande överväganden. Förhållandena på bostadsmarknaden har under det senaste årtiondet starkt varierat. Så sent som för fem år sedan hade många orter stora problem med outhyrda lägenheter. I dag är problemet i huvuddelen av landets kommuner det omvända, antalet bostadssökande har kraftigt ökat. Ett av de problem som under de senaste åren särskilt kommit i blickfånget är bristen på lämpliga ungdomsbostäder. Under de senaste årtiondena har en stor del av bostads-

beståndets smålägenheter försvunnit genom rivning eller sammanläggningar av lägenheter vid ombyggnad. Andelen smålägenheter i nyproduktionen har samtidigt varit låg. Denna utveckling har naturligtvis delvis varit motiverad av en önskan att bygga bort trångboddheten och åstadkomma en varierad lägenhetssammansättning i olika bostadsområden. För dagens stora ungdomskullar har detta dock samtidigt inneburit att utbudet av relativt billiga smålägenheter har begränsats. Även om antalet sammanslagna smålägenheter sjunkit under senare år kan det därför anses motiverat att i detta avseende anpassa villkoren för statliga bostadslån till det rådande bostadsmarknadsläget.

Bostadsutskottet instämmer således i förslagen i de aktuella motionerna om att möjligheterna att erhålla statligt bostadslån vid ombyggnader som innebär lägenhetssammanslagningar bör begränsas. Utgångspunkten bör vara att ombyggnadslån till projekt som innefattar att smålägenheter avses slås samman till större lägenheter normalt inte skall beviljas om inte särskilda skäl föreligger. Särskilt skäl för avsteg från denna huvudregel kan vara att ett påtagligt överskott av smålägenheter finns på orten. Överskottet bör dock kunna dokumenteras exempelvis genom att problemen med outhyrda lägenheter i det aktuella huset är betydande och att en ändring av lägenhetssammansättningen kan antas lösa dessa problem.

Införandet av ett krav på att lägenhetssammanslagningar i princip inte skall tillåtas vid statlig ombyggnadsbelåning torde delvis komma att innebära att mindre omfattande förnyelseåtgärder än hittills vidtas i vissa typer av bostadshus. Det kan dock inte uteslutas att bostadslån ibland behöver ges vid ombyggnader av bostäder som enligt bostadslånreglernas definition betraktas som icke fullvärdiga (t. ex. lägenhet om 1 rum med kokvrå). Enligt dagens låneregler skall bostäderna efter ombyggnad i princip vara fullvärdiga men vissa avsteg från denna regel kan medges, bl. a. vid bostadssociala skäl i form av kvarboende eller stort behov av särskilda ungdomsbostäder. Utskottet anser att en liknande avstegsregel bör införas för den typ av ombyggnader som nu har diskuterats då kravet på fullvärdiga bostäder inte kan uppnås utan att lägenheter slås samman och efterfrågade smålägenheter därmed försvinner.

Till förtydligande av vad som nu förordats anser utskottet sammanfattningsvis att som en huvudregel skall gälla att ombyggnadslån inte skall medges i projekt i vilka lägenhetssammanslagningar förekommer även om andra ombyggnadsåtgärder kan vara aktuella i projektet.

Den närmare utformningen av förordning och föreskrifter i denna fråga ankommer på regeringen respektive boverket. Det bör dock understrykas att regelutformningen inte får innebära att syftet med regeländringen, dvs. att minska bortfallet av smålägenheter vid ombyggnadsåtgärder, äventyras.

Bostadsutskottets överväganden i denna fråga innebär sammanfattningsvis ett instämmande i de synpunkter på ombyggnadslån vid lägenhetssammanslagningar som förts fram i partimotionerna från vänsterpartiet kommunisterna Bo228 yrkande 5 och folkpartiet Bo409 yrkande 20 samt i motionerna Bo206 (fp) yrkande 3 och Bo279 (c) yrkande 2. Vad utskottet anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Utskottet behandlar nedan (avsnitt 5.8) frågan om tilläggs-lån vid lägenhetssammanslagningar.

Enligt motion Bo252 (fp) erfordras en *behovsanpassning av ombyggnadslånereglerna*. Motionären anser att nuvarande regler inte innebär att stödet differentieras efter ombyggnadens svårighetsgrad.

Motionens motivtext ger inte utskottet underlag för mer än rent allmänna överväganden i denna fråga. Dagens ROT-system innefattar ett flertal olika stödformer som både kan utgå var för sig och i kombination med varandra. Ombyggnadslånen kan således kombineras exempelvis med tillägglån för att finansiera merkostnaderna vid ombyggnad av vissa kulturhus. Även ombyggnadslånereglerna i sig innehåller många möjligheter att anpassa lånets storlek efter typen av ombyggnadsåtgärd. I vissa fall kan också låneunderlaget förhöjas i syfte att medge belåning av vissa särskilt kostsamma ombyggnader. Utskottet kan inte finna annat än att dagens låneregler ger visst utrymme att differentiera stödet efter ombyggnadens svårighetsgrad. Detta oaktat kan det naturligtvis finnas skäl att se över dagens regelsystem och vid behov ändra stödets utformning så att det bättre anpassas till den ombyggnadsverksamhet som kan väntas framgent. En sådan översyn pågår som ovan omtalats redan vid boverket som väntas presentera sina förslag under året. Med hänvisning till det nu anförda avstyrks motion Bo252 (fp).

Som ett resultat av den översyn av ROT-programmet som genomfördes år 1986 beslutade riksdagen bl.a. om vissa kompletteringar av villkoren för ombyggnadslån (BoU 1986/87:7). En av dessa förändringar syftade till att stärka hyresgästernas inflytande vid ombyggnader genom att krav på ett särskilt s.k. hyresgästytrande infördes. I motion Bo417 (m) yrkande 15 föreslås en ändring av vissa regler enligt bostadsaneringslagen. Av motivtexten framgår dock att motionärerna önskar att *kravet på hyresgästytrande* i ombyggnadslåneförordningen skall tas bort.

När förslaget om införande av krav på hyresgästytrande ursprungligen behandlades av bostadsutskottet hösten 1986 underströks vikten av att hyresgästernas inflytande över ombyggnader ökade. I detta sammanhang framhölls bl.a. att ett ökat hyresgästinflytande enligt utskottets mening skapar förutsättningar för att ombyggnadsverksamheten skall få en sådan omfattning och inriktning att befintliga värden och kvaliteter tas till vara. Sedan dess har utskottet i olika sammanhang vidhållit sin uppfattning om vikten av ett verkligt hyresgästinflytande. Inte heller vad som framförs i motion Bo417 (m) föranleder utskottet att ändra detta ställningstagande. Motionsyrkandet avstyrks.

Enligt motion Bo203 (c) såvitt nu är i fråga utgår statliga ombyggnadslån endast till de småhusägare som gör genomgripande reparationer av sina hus. I motionen föreslås därför att villkoren för ombyggnadslån till småhus ändras så att även en *mindre genomgripande upprustning* kan belånas.

Ett likalydande motionsyrkande behandlades av utskottet föregående år (BoU 1987/88:10 s. 50) och avstyrktes med följande motivering:

För att ombyggnadslån till småhus skall kunna utgå krävs i de flesta fall (undantaget bostadsanpassningsåtgärder) att kostnaden för åtgärderna uppgår till minst 40 000 kr. Denna gräns har satts för att undvika att det statliga bostadslånesystemet belastas med en mängd smålån och därmed en omfattande låneadministration. Bostadsutskottet delar inte motionärernas åsikt att kraven för långivningen i detta avseende är för högt ställda.

Med hänvisning till denna motivering avstyrks motion Bo203 (c) såvitt nu är i fråga.

I två motionsyrkanden föreslås förändringar av RBF-stödet i olika avseenden. RBF-stödet, även kallat ROT-lån, infördes år 1984 i samband med beslutet om ett tioårigt ROT-program. Stödet är avsett att underlätta finansieringen av vissa typer av reparationer och gemensamt underhåll som har en periodicitet av högst 20 år.

I motion Bo247 (c) hävdas att RBF-stödet används för åtgärder av karaktären normalt underhåll. Sådana åtgärder skall enligt motionärerna i stället bekostas av i företaget fonderade medel. Mot denna bakgrund föreslås i motionens yrkande 8 att några nya beslut om RBF-stöd inte skall fattas efter den 1 juli 1989.

Motion Bo210 (s) yrkande 2 förespråkar att RBF-stödet skall kunna utgå till åtgärder som finansieras på 30 år. Enligt dagens regler kan stödet utgå under 10 alternativt 20 år beroende på typ av åtgärder.

Motion Bo247 (c) yrkande 8 om en *avveckling av RBF-stödet* avstyrks. Det bör för att undvika missuppfattningar påpekas att RBF-stödet inte är avsett att utgå till åtgärder som kan hänföras till drift eller löpande underhåll. Enligt utskottets mening har RBF-stödet däremot hittills haft stor betydelse för att åstadkomma önskvärt periodiskt underhåll och förbättringsåtgärder i bostadsbeståndet. Bidrag kan bl.a. lämnas för vissa energisparåtgärder och för åtgärder som vidtas för att avhjälpa fukt- och mögelskador eller andra byggnadstekniska brister. Behovet av denna typ av åtgärder torde kvarstå under överskådlig tid. Att helt avveckla RBF-stödet utan att samtidigt erbjuda något alternativ kan därför få allvarliga konsekvenser. Formerna för samhällets stöd till förbättringsåtgärder i bostadsbeståndet torde dock komma att övervägas såväl i den mer heltäckande översyn av bostadssubventionerna som pågår inom bostadsdepartementet som i den särskilda översyn av ombyggnads- och förbättringsstödet som genomförs av boverket.

Enligt vad som i motion Bo210 (s) framförs bör *RBF-stöd* kopplat till åtgärder *med 30-årig finansiering* kunna utgå som ett alternativ till ombyggnadslån. I motionen anges dock inte vilka problem med dagens ordning en sådan förändring är avsedd att lösa. Utskottet saknar således underlag för närmare överväganden i denna fråga. Det kan dock i sammanhanget erinras om att riksdagen hösten 1988 ställde sig bakom ett yttrande från bostadsutskottet (1988/89:BoU1 s. 22) om att gränsdragningen mellan underhåll och ombyggnad kan behöva justeras. Regeringen har sedermera uppdragit åt boverket att överväga denna fråga. Det kan också förutsättas att eventuella problem avseende villkoren för RBF-stöd och olika avvägningar mellan detta stöd och dagens ombyggnadslån kommer att belysas i boverkets samlade översyn av ROT-stödet. Motion Bo210 (s) yrkande 2 avstyrks med hänvisning till det anförda.

5.4.3 ROT-program för VA-nätet m.m.

Underhållet av *kommunernas VA-nät* är enligt vad som hävdas i flera motioner starkt eftersatt och förnyelsetakten alltför långsam. Detta anses leda till samhällsekonomiska förluster genom läckande vattenledningar och även bl.a. riskera kvaliteten på vårt dricksvatten.

För att lösa dessa problem bör enligt motion Bo274 (c) yrkande 1 regeringen utforma ett åtgärdsprogram med syfte att fram till år 2000 i första hand förnya den del av avloppsledningssystemen som är anlagd före år 1965. Programmet bör omfatta redovisningar av bl.a. miljöeffekterna av eftersatt underhåll, sysselsättningseffekter av förnyelseåtgärderna samt frågan om den långsiktiga finansieringen av förnyelsen. I motionens yrkande 3 föreslås att ett stimulansbidrag för kommunernas upprustning av VA-nätet införs. En rimlig nivå på bidraget anges vara 15 % av ett schablonberäknat bidragsunderlag. Regeringen föreslås under nästa budgetår få fatta beslut om bidraget inom en ram av 200 milj. kr. I yrkandet 4 föreslås slutligen 100 milj. kr. avsättas till ett nytt anslag för att finansiera stimulansbidraget.

Även i motion Bo216 (c) föreslås ett stimulansbidrag för VA-nätets förnyelse införas. En beslutsram på 200 milj. kr. förordas.

Vänsterpartiet kommunisterna föreslår i sin partimotion Bo243, med motivtexten i motion Jo521, att riksdagen hos regeringen skall begära förslag om ett ROT-program för kommunernas åtgärder på VA-sidan. Villkoren för lån och bidrag för ett sådant VA-ROT-program föreslås utformas på ett sätt liknande vad som gäller för bostadsförbättringsprogrammet.

Upprustningsinsatserna avseende VA-nätet m.m. bör enligt motion Bo238 (s) i första hand ske vid konjunkturavmattningar när nyanläggningsbehovet är mindre. Detta anses emellertid förutsätta att kommunerna under år med högkonjunktur fonderar medel. I motionen föreslås därför att särskilda kommunala investeringsfonder med speciellt utformade avkastningsvillkor utvecklas.

Bostadsutskottet har under senare år vid flera tillfällen behandlat motionsyrkanden om olika former av statliga insatser för att stödja kommunernas underhåll av VA-näten. Vid dessa tillfällen har utskottet framhållit att det växande behovet av underhåll, reinvesteringar och förnyelse i det kommunala anläggningsbeståndet inger anledning till oro. Föregående år (BoU 1987/88:10 s. 48) anförde utskottet vidare:

Bostadsutskottet delar således uppfattningen i de ovan refererade motionerna att ökade insatser på detta område är nödvändiga. Sådana insatser är emellertid enligt utskottets uppfattning väl kommunalekonomiskt motiverade och bör komma till stånd både för att undvika kapitalförstöring och för att på sikt uppnå lägre driftkostnader. Något omfattande statligt stöd till förnyelsen av kommunernas anläggningstillgångar enligt bostadsförbättringsprogrammets modell bör därför inte införas. Statens insatser på detta område bör som hittills i huvudsak inriktas på att stödja forsknings- och utvecklingsarbete samt att genom bl.a. olika myndigheter delta i rådgivningen till kommunerna.

Bostadsutskottet, som vidhåller denna uppfattning, kan således inte instämma i förslagen i motionerna Bo216 (c) och Bo274 (c) om att ett statligt program för kommunernas förnyelseåtgärder på VA-sidan bör utformas. Problemen med eftersatt underhåll av anläggningsbeståndet har olika karaktär och omfattning i skilda delar av landet. Även förslaget i vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo243 om införandet av ett statligt stöd enligt bostadsförbättringsprogrammets modell avstyrks med hänvisning till den ansvarsfördelning mellan staten och kommunerna som bör gälla

avseende upprustningen av VA-näten. En sådan stödform skulle alltså innebära en förskjutning av ansvarsgränsen mellan stat och kommun beträffande det kommunala anläggningsbeståndet. En kommunal fondering i bl.a. sysselsättningsutjämnande syfte som föreslås i motion Bo238 (s) kan sannolikt vara en bra lösning i många kommuner. Avvägningen mellan fondering för framtida investeringar och andra finansieringsmetoder bör dock ske inom resp. kommun.

Med hänvisning till vad utskottet ovan anfört om underhållet av kommunernas VA-nät avstyrks sålunda motionerna Bo216 (c), Bo238 (s), vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo243 samt motion Bo274 (c) yrkandena 1, 3 och 4.

5.5 Räntebidrag

5.5.1 Gällande ordning m.m.

Räntebidrag enligt nybyggnadslåne- eller ombyggnadslåneförordningarna lämnas med belopp som motsvarar skillnaden mellan verklig räntekostnad för bottenlån och bostadslån inom låneunderlaget för bostäder och en garanterad ränta för dessa lån. Vid ombyggnad av hyres- och bostadsrättshus kan räntebidrag lämnas för markkostnader, även om de inte ingår i låneunderlaget. Den garanterade räntesatsen för det första året av lånetiden varierar, beroende på låntagarkategori, mellan 2,45 och 4,9 % för nybyggnadslån och tills vidare mellan 2,35 och 10 % för ombyggnadslån.

Den garanterade räntan höjs årligen på visst sätt genom s.k. upptrappningar. Dessa utgör 0,5 procentenheter för egnahemsägare och 0,25 procentenheter för övriga låntagarkategorier. Under senare år har dessutom extra upptrappningar av den garanterade räntan skett för vissa årgångar.

Räntebidrag lämnas även för bostadshus som under åren 1975–1986 har uppförts eller byggts om med stöd av lån enligt bostadsfinansieringsförordningen samt för flerbostadshus som under åren 1958–1974 uppförts eller byggts om med stöd av lån enligt bostadslånekungörelsen eller motsvarande äldre bestämmelser. Är huset färdigställt före år 1967 lämnas vanligen i stället räntelån. Den som erhåller räntelån får en subvention genom att den del av räntelånet som avser ränta på bostadslån och underliggande kredit omedelbart efterges.

Räntebidrag för vissa underhålls-, reparations- och energisparåtgärder lämnas för hus med hyres- eller bostadsrättslägenheter. Bidraget, som beräknas med utgångspunkt i en schablonmässigt bestämd kostnad, grundas för schablonbeskattade fastighetsägare på hälften av en räntesats som är 0,4 procentenheter högre än statslåneräntan. Övriga fastighetsägare får ett något lägre räntebidrag.

Räntebidrag för underhållslån i vissa fall lämnas till allmännyttiga bostadsföretag och studentbostadsföretag, som för år 1983 beviljades lån på den allmänna lånemarknaden till underhåll av bostadshus.

Räntebidrag lämnas också för vissa äldre statliga reparations- och energisparlån samt i vissa fall till egnahemsägare för lån avseende gatukostnader-

sättning: Slutligen bör nämnas att räntebidrag för lån för vissa förvärv kan lämnas till förvärvsstöd vid kommunalt förköp av bostadshus i vissa kustkommuner. Räntebidrag kan också lämnas till barnfamiljer för förvärv av egnahem.

Riksdagen har för innevarande budgetår anslagit 15 800 milj. kr. till räntebidrag m.m. För budgetåret 1989/90 beräknas i budgetpropositionen anslaget till 17 700 milj. kr.

5.5.2 Vissa förslag om räntebidragssystemets uppbyggnad

I sex motioner behandlas *räntebidragssystemets framtida uppbyggnad* och bostadssubventionernas roll delvis från en principiell utgångspunkt. Det gäller centerpartiets partimotion Bo205 yrkande 7, moderata samlingspartiets partimotion Bo405 yrkande 9, folkpartiets partimotion Bo409 yrkandena 23, 24 och 25 samt motionerna Bo215 (s), Bo247 (c) yrkande 5 och Bo249 (s) yrkande 1.

I centerpartiets partimotion samt delvis också i motion Bo247 (c) anförs att bostadsstödet bör reformeras och att systemet bör göras effektivare. En väg att nå detta vore enligt motionärerna att förenkla systemet. Bl.a. bör i detta syfte generella räntebidrag utgå endast till normalkostnaden för en bra bostad. Den kostnad utifrån vilken räntebidragen bör bestämmas bör vara lika för hela landet. Räntebidraget bör utgå under en övre gräns bestämd i förhållande till kvalitet och funktion.

I moderata samlingspartiets partimotion föreslås att ett nytt bostadsfinansieringssystem införs byggt på s.k. enhetslån. Räntebidragens omfattning och utformning i ett sådant system bör enligt motionärerna utredas. Systemet bör utformas så att räntebidragsberättigade bostadslån utgår per m², neutralt mellan byggherrar och upplåtelseformer. Beräkningen bör göras från en lägenhet med given storlek, exempelvis 75 m². För mindre lägenheter reduceras lånet och för större ökas det upp till en viss största lägenhetsyta. Om lägenheten är större eller kostar mera än vad som täcks av enhetslånet får denna kostnad täckas med tilläggs lån till marknadsränta. I motionen föreslås att enhetslånesystemet införs vid halvårsskiftet 1990.

Förslagen i folkpartiets partimotion innebär följande. Motionärerna föreslår (yrkande 23) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att en översyn av bostadsfinansieringssystemet och bostadsbeskattningen görs med sikte på minskade bostadssubventioner i samband med en skattereform och sänkta marginalskatter. Vidare föreslås (yrkande 24) ett riksdagens tillkännagivande om att det skall skapas möjligheter för kreditmarknaden att erbjuda lån där kostnaderna fördelas över tiden. Slutligen förs i motionen fram ett förslag (yrkande 25) såvitt rör räntebidragen m.m. av innebörden att lika villkor skall gälla för alla upplåtelseformer och kategorier av fastighetsägare i vad avser utbetalning av räntebidrag.

Också i de båda s-motionerna förs fram förslag om vissa förändringar i räntebidragssystemet. I motion Bo215 anförs att det bör utredas hur ett bibehållet stöd till bostadsbyggandet skall kunna kombineras med en bättre effektivitet i räntebidragssystemet. Bl.a. anges att större räntebidrag skulle kunna utgå för hyreslägenheter, egnahem och bostadsrätter, som är prisreglerade. Ett annat sätt vore, enligt motionärerna, att räntebidragen villkora-

des så att den som säljer en statligt belånad lägenhet eller ett småhus blir återbetalningsskyldig om priset är för högt. Förslaget i motion Bo249 yrkande 1 går ut på att räntebidraget bör justeras så att stödet blir effektivt de första åren då nyproduktionskostnaderna är mest kännbara.

Som framgått ovan har regeringen tillkallat en utredningsman, som bl.a. fått i uppgift att överväga de fördelningspolitiska effekterna av dagens bostadsfinansieringssystem, neutraliteten mellan olika upplåtelseformer samt fördelningen mellan de generella stödformerna som skatte- och räntesubventioner och bostadsbidrag. I utredningen skall också beläggas hur en skattereform påverkar förutsättningarna för att uppnå de bostadspolitiska målen.

Utskottet gör den bedömningen att vad som aktualiserats genom de nu behandlade motionsyrkandena ligger inom ramen för utredningsmannens direktiv. Även om i motionerna tagits upp frågor som i och för sig skulle kunna utvecklas i nu föreliggande betänkande finner utskottet det rimligt att översynen görs förutsättningslöst.

Med hänvisning till vad nu anförts avstyrker utskottet bifall till centerpartiets partimotion Bo205 yrkande 7, moderata samlingspartiets partimotion Bo405 yrkande 9, folkpartiets partimotion Bo409 yrkandena 23, 24 och 25 samt till motionerna Bo215 (s), Bo247 (c) yrkande 5 och Bo249 (s) yrkande 1.

5.5.3 Den garanterade räntan vid ombyggnad m.m.

Riksdagen beslöt i december 1988 (1988/89:FiU10) att den garanterade räntan för vissa ombyggnader som genomfördes med statliga bostadslån skulle höjas från 2,6 % till 5,25 % vid ombyggnad av bostadsrättshus och allmännyttigt ägda hyreshus och från 2,35 % till 5,1 % för enskilt ägda hyreshus. För egna hem höjdes den garanterade räntan från 4,9 % till 10,0 %.

Vad rör frågan om höjning av *den garanterade räntan för vissa ombyggnader* föreslås i motion Bo247 (c) yrkande 7 såvitt nu är i fråga och i motion Bo278 (m) yrkande 3 att riksdagen upphäver sitt "decemberbeslut". I båda motionerna föreslås att den nu gällande och i vissa fall högre garanterade räntan vid ombyggnader skall sänkas till den nivå som gällde tidigare. I den sistnämnda motionen anförs att skilda nivåer på de garanterade räntorna i ny- resp. ombyggnadsfallen kan medföra en ny rivningsvåg.

Bostadsutskottet som så sent som i december 1988 tillstyrkte ett regeringsförslag om höjning av den garanterade räntan för vissa ombyggnader som utförs med statliga lån är inte berett att mindre än fyra månader efter riksdagens beslut föreslå att det rivs upp. De motiv som då vägledde utskottets beslut, och som bl.a. innebar att nybyggandet av bostäder åtminstone temporärt borde ges en relativt större omfattning, står kvar. Motion Bo247 (c) yrkande 7 detta yrkande såvitt nu är i fråga och motion Bo278 (m) yrkande 3 avstyrks sålunda.

I vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo228 yrkande 6 föreslås riksdagen hos regeringen begära förslag till ändring i nybyggnadslåneförordningen så att *nybyggnad efter rivning*, om inte särskilda skäl föreligger, i

räntehänseende skall jämföras med ombyggnad. Motionärerna befarar att "decemberbeslutet" kan innebära att vissa fastighetsägare bygger nytt i stället för att underhålla och förbättra befintliga moderna bostäder.

Det kan, enligt utskottets mening, finnas fog för uppfattningen att riksdagens beslut om skilda nivåer i vissa fall på den garanterade räntan när det gäller ny- resp. ombyggnader kan få den av motionärerna påtalade effekten. Utskottet, som delar motionärernas uppfattning att det kan visa sig nödvändigt att vidta åtgärder i avsikt att undanröja att så blir fallet, förutsätter emellertid att regeringen följer frågan med uppmärksamhet. Ett förslag i enlighet med vad i motionen föreslagits bör därför nu kunna undvaras.

I motion Bo265 (s) föreslås riksdagen som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts om *räntevillkoren för bostadslån vid ombyggnad till gruppboheter för utvecklingsstörda*.

I "decemberbeslutet" gjorde riksdagen vissa undantag när det gällde höjning av den garanterade räntan i ombyggnadsfall. Beslutet innebär bl.a. att den lägre garanterade räntan skulle gälla vid ombyggnad av ålderdomshem. Utskottet är inte berett att nu föreslå ytterligare undantag. Motion Bo265 (s) avstyrks.

I motion Bo218 (s) föreslås att *den lägre garanterade räntan* skall gälla vid *ombyggnader som avser tillgänglighetsskapande åtgärder* i bostäder.

Den lägre garanterade räntan tillämpas för ombyggnadslån som avser installation av hiss eller annan lyftanordning eller för sådan standardhöjande anpassningsåtgärd för vilken statskommunalt bostadsanpassningsbidrag har beviljats.

Det finns alltså goda möjligheter att erhålla "den gamla" garanterade räntan när tillgänglighetsskapande åtgärder vidtas i samband med ombyggnad. Det kan naturligtvis hävdas att ytterligare åtgärder skall ingå bland dem som ges denna garanterade ränta. Utskottet är emellertid inte heller beträffande tillgänglighetsskapande åtgärder berett att nu förorda att undantaget vidgas. Motion Bo218 (s) avstyrks.

I motion Bo261 (mp) yrkandena 2, 3 och 4 tas upp frågor om *den garanterade räntan* vid ombyggnad som görs för att införa s.k. *ekologiskt anpassad teknik*. Enligt motionärerna sänks genom sådana ombyggnader förbrukningen av ändliga resurser. För sådana ombyggnader bör bl.a. därför, enligt deras mening, den lägre räntenivån gälla för den garanterade räntan.

Utskottet, som finner det väsentligt att olika åtgärder vidtas i avsikt att uppnå bättre miljöanpassning av bostadsbyggandet genom en ekologiskt genomtänkt byggnation, är inte berett att nu föreslå ytterligare undantag från "decemberbeslutet". Utskottet förutsätter att regeringen noga följer utvecklingen även av den fråga som motionärerna tagit upp och, om så befinns erforderligt, förelägger riksdagen förslag i frågan.

I detta avsnitt om den garanterade räntan vid ombyggnad behandlar utskottet slutligen förslaget i proposition 1988/89:89. I propositionen föreslås att *de garanterade räntorna för sådana nya lån för ombyggnad av hyres- och bostadsrättshus* som enligt "decemberbeslutet" alljämt skall lämnas enligt äldre räntebidragsvillkor skall höjas med 0,1 procentenheter. Ett riksdagens

godkännande av förslaget innebär att garantiräntorna för dessa lån kommer att bli desamma som de som fr.o.m. den 1 januari 1989 gäller i fråga om nybyggnad, dvs. 2,45 resp. 2,7 % under det första året av lånetiden. De nu förordade garanterade räntorna föreslås tillämpas i ärenden i vilka preliminärt beslut om lån meddelas efter den 30 juni 1989. I propositionen anförs också att vissa omotiverade skillnader i de nu gällande garantiräntorna kommer att utjämnas, något som anses rimligt mot bakgrund av andra förslag i propositionen.

I motion Bo3 (vpk) yrkas avslag på propositionen i denna del. Motionärerna anför att riksdagens beslut om att inte ändra den garanterade räntan för vissa nya ombyggnadslån tillkom i avsikt att stimulera sådana ombyggnader som är angelägna med hänsyn till bl.a. bostadsförsörjning och social omsorg.

Vid en avvägning mellan de motiv som förs fram i propositionen och i motionen har utskottet stannat för uppfattningen att de i propositionen förordade motiven väger över. Det får anses rimligt att de gällande garantiräntorna för de ombyggnadslån varom nu är fråga blir desamma som beträffande nybyggnad. Ett genomförande av regeringsförslaget bedöms inte innebära att angelägna ombyggnader inte kommer till stånd. Med det anförda tillstyrker utskottet proposition 1988/89:89 yrkande 3 och avstyrker motion Bo3 (vpk).

"Decemberbeslutet" innebar också att räntesubventionerna i form av räntebidrag och räntelån för hyres- och bostadsrättshus skulle minskas med 300 milj. kr. för tiden från den 1 juli 1989. Motivet att höja de garanterade räntorna är att värdet av avdragen bl.a. på räntor på bostadslån och underliggande krediter för egnahem minskade genom den marginalskattesänkning som riksdagen beslöt hösten 1988. Det fanns därför, enligt regeringen, skäl att minska de sammanlagda subventionerna för hyres- och bostadsrättshus i motsvarande mån. I den då behandlade propositionen (prop. 1988/89:47) anfördes att regeringen i annat sammanhang ämnade återkomma med närmare förslag om hur minskningen skulle läggas ut på olika årgångar av bostäder.

I propositionen angavs också att regeringens avsikt var att kvarvarande räntesubventioner helt skulle dras in för hus som byggts eller byggts om i princip före år 1968.

I en i februari 1989 presenterad proposition (prop. 1988/89:79) redovisar regeringen sitt förslag till hur besparingen skall läggas ut på olika årgångar av hyres- och bostadsrättshus. Riksdagen föreslås godkänna vad i propositionen förordats i fråga om räntebidrag och räntelån till vissa äldre årgångar av bostadshus och om de garanterade räntorna för ombyggnadslån.

Utskottet behandlar först frågan om *höjning av den garanterade räntan för vissa hyres- och bostadsrättshus*.

I den under allmänna motionstiden väckta motionen Bo247 (c) yrkande 7 såvitt nu är i fråga yrkas att riksdagen skall undanröja "decemberbeslutet" om minskning av räntebidraget för vissa hyres- och bostadsrättshus. I vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo1 yrkande 1 såvitt nu är i fråga och motion Bo2 (c) yrkas avslag på proposition 1988/89:79 i denna del. I yrkande 2 i partimotionen föreslås att, om motionens yrkande 1 inte vinner

riksdagens bifall. de hyreshus som ägs av allmännyttiga bostadsföretag skall undantas från de föreslagna ändringarna i den garanterade räntan. I yrkande 3 i samma motion föreslås riksdagen, som en följd av bifall till yrkande 2, höja den garanterade räntan enligt ett i motionen redovisat förslag.

Motivet att höja den garanterade räntan är, som framgått ovan, att därmed skulle åstadkommas en minskning av bostadssubventionerna av samma storleksordning för boende med hyresrätt eller bostadsrätt som den som kom att bli följden för egnahemsägarna av den marginalskattesänkning som riksdagen beslöt förra året.

Utskottet och riksdagen, som då accepterade att denna koppling mellan de olika boendeformerna föreligger, föreslår riksdagen att nu godkänna det förslag till höjning av de garanterade räntorna som läggs fram av regeringen. Yrkandet 2 i propositionen tillstyrks. Vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo1 yrkandena 1, detta yrkande såvitt nu är i fråga, 2 och 3 samt motionerna Bo2 (c) och Bo247 (c) yrkande 7, såvitt nu är i fråga, avstyrks följaktligen.

Ytterligare tre motioner, i vilka aktualiseras olika förslag om upptrappningar av den garanterade räntan m.m. bör behandlas i detta avsnitt. Det gäller motionerna Bo223 (fp) yrkandena 5 och 6, miljöpartiets partimotion Bo269 yrkande 2 samt vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo275 yrkandena 1 och 2. Samtliga dessa yrkanden, utom miljöpartiets, har utskottet behandlat tidigare.

I vänsterpartiet kommunisternas partimotion yrkande 1 föreslås ett riksdagens tillkännagivande om att upptrappningen av den garanterade räntan för de allmännyttiga bostadsföretagen skall upphöra tills vidare. I yrkande 2 i motionen föreslås att räntan för nyproducerade lägenheter ägda av allmännyttiga bostadsföretag sänks med 0,5 procentenheter för hus färdigställda fr.o.m. år 1989.

I fp-motionen föreslås i yrkande 6 att riksdagen beslutar om extra upptrappning av de garanterade räntorna från den 1 juli 1989. Den extra upptrappningen, som föreslås omfatta både flerfamiljshus och egnahem, skall utformas så att en besparing om 350 milj. kr. uppnås. Den extra upptrappningen har av motionärerna beräknats öka den genomsnittliga bostadskostnaden med knappt 20 kr. per månad. I yrkande 5 i motionen föreslås att räntebidraget till underhåll bör minska med 100 milj. kr. per helår.

I motion Bo269 (mp) yrkande 2 föreslås att räntesubventionerna minskas med 1 miljard kronor per helår räknat fr.o.m. år 1990. Som motiv för förslaget anförs att miljöpartiet i sin skattemotion föreslagit en marginalskattesänkning på tre procentenheter och att det därför är rimligt att räntesubventionerna minskar så att kostnadsneutraliteten bibehålls.

Med anledning av de nu redovisade motionerna vill utskottet anföra följande.

Motionsyrkanden (vpk) om förändringar av *den garanterade räntan för allmännyttiga bostadsföretag* har utskottet, som framgått ovan, behandlat vid flera tillfällen; bl.a. våren 1987 (BoU 1986/87:10 s. 41-42). Utskottet anförde då att det var mindre lämpligt att vidta sådana förändringar i räntebidragssystemet som fördes fram i den då behandlade vpk-motionen. Utskottets

ställningstagande står fast. Ett tillmötesgående av motionärernas förslag skulle dessutom rubba den neutralitet som utskottet enligt vad som framgår ovan anser bör gälla. Vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo275 yrkandena 1 och 2 avstyrks.

Utskottet kan inte heller tillstyrka förslaget i motion Bo223 (fp) yrkande 6 om *extra upptrappningar*. Förslaget är alltför oprecist för att kunna grunda en riksdagens begäran till regeringen. Denna omständighet förutan finner utskottet det i nuvarande läge, med den pågående översynen om bostadsfinansieringssystemets framtida utformning, inte lämpligt att föreslå förändringar i räntebidragssystemet med den inriktning som motionärerna förordar.

Förslaget i miljöpartiets partimotion Bo269 yrkande 2, också detta om *extra upptrappningar*, bygger enligt motionärerna på att ett motionsförslag från samma parti om ändrade marginalskatter genomförs. Förslaget om marginalskattesänkningar har avstyrkts av skatteutskottet. Ett riksdagens bifall till skatteutskottets förslag innebär sålunda att den av motionärerna uppställda förutsättningen inte längre föreligger. Redan på denna grund avstyrker bostadsutskottet bifall till motionsyrkandet.

Utskottet avstyrker även bifall till yrkande 5 i motion Bo223 (fp) om att *räntebidragen till vissa underhållslån* skall minska. Det är enligt utskottets mening viktigt att räntestöd till underhåll kan utgå i den omfattning som avsetts. Det beslut som fattades förra året om minskade räntesubventioner till ombyggnader av bostäder i vissa fall har gjort det än mera angeläget att inte ytterligare minska räntestödet till underhåll, eftersom detta stöd i många fall kan vara ett alternativ till det stöd som utgår i samband med ombyggnadslångivningen.

Inte heller är utskottet berett tillmötesgå förslaget i motion Bo271 (m) yrkande 6 om ett slopande av *räntebidraget till äldre reparations- och energisparlån m.m.* Även denna fråga bör ses i ett större sammanhang och då lämpligen inom ramen för den nu pågående översynen om bostadssubventionernas fördelningspolitiska roll m.m.

5.5.4 Slopande av vissa räntesubventioner m.m.

I den ovan nämnda propositionen 1988/89:79 föreslås riksdagen godkänna vad där föreslagits om *slopande av vissa räntesubventioner* den 1 juli 1989 för lån enligt räntelånekungörelsen samt för bostadshus som har byggts eller byggts om med stöd av 1962 års bostadslånekungörelse eller motsvarande äldre författningar. Att regeringens avsikt var att dra in räntesubventionerna för bostadshus som färdigställdts före år 1968 klargjordes i den proposition (prop. 1988/89:47) som förelades riksdagen hösten 1988.

Utskottet som då i princip anslöt sig till detta förslag tillstyrker den nu aktuella propositionen – proposition 1988/89:79 yrkande 1 – om att slopa räntesubventionerna för hus färdigställda före 1968 och avstyrker vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo1 yrkande 1 och motion Bo247 (c) yrkande 7, båda yrkandena såvitt nu är i fråga.

I motion Bo271 (m) yrkande 1 och i moderata samlingspartiets partimotion Bo405 yrkande 11 föreslås ett *slopande av räntebidrag för hus byggda före år*

1975 från och med den 1 januari 1990. Helårseffekten vid ett genomförande av förslaget har av motionärerna beräknats till 600 milj. kr. för helt budgetår.

Utskottet finner inte tillräckliga skäl föreligga att stödja förslaget i motionerna. Ett genomförande av motionärernas förslag skulle negativt påverka den kostnadsneutralitet i boendet som de tidigare uttalat sig för.

5.5.5 Gränsdragningen bostäder/lokaler som förutsättning för räntebidrag

I fyra motioner tas upp frågan om *gränsdragningen mellan bostäder och lokaler i bostadsfinansieringssammanhang*. Denna gränsdragning är betydelsefull eftersom räntebidrag utgår för bostäder och för sådana lokaler som jämfställs med bostäder. För vissa övriga lokaler kan bostadslån utgå.

I korthet gäller följande. Med bostäder jämfställs, i bostadsfinansieringssammanhang, lämpligt dimensionerade och mångsidigt användbara närlokaler för samvaro, måltider, möten, hobby och motion för en grupp bostäder, ca 100 hushåll. I glesbygd kan dock antalet hushåll vara något större. För att jämfställas med bostäder skall de gemensamma utrymmena ingå i hyresförhållandet för bostadslägenheterna, eller förvaltas av en bostadsrättsförening och utnyttjas av dess medlemmar, eller om bostäderna innehas med äganderätt, förvaltas av en samfällighetsförening e.d. och utnyttjas av dess medlemmar. Utrymmen som utgör självständiga hyresobjekt eller förvaltas av annan än en förening av de boende som utnyttjar utrymmena jämfställs inte med bostäder. Detta gäller även om den verksamhet som bedrivs i utrymmena riktar sig till de boende.

Gemensamt för förslagen i de nu behandlade motionerna är att motionärerna förordar att bostadslån förenade med räntebidrag skall kunna utgå i vidare mån än vad som i dag är möjligt.

I motion Bo221 (s) begärs en översyn av nuvarande finansieringsmöjligheter för byggande av gemensamma lokaler så att räntebidrag kan utgå även om de gemensamma utrymmena i t.ex. ett ålderdomshem används också av andra personer än de som bor på ålderdomshemmet.

Att räntebidrag bör kunna utgå för gemensamma utrymmen i gruppboende även i de fall annan än då den boende, t.ex. huvudmannen, står för hyreskostnaden föreslås i motion Bo202 (c).

En ändring i nybyggnadslåneförordningen föreslås i motion Bo211 (c) så att räntebidrag skall kunna utgå även när en räntebidragsberättigad lokal används av andra än de boende. Som exempel anges i motionen att kommunen vill hyra en räntebidragsberättigad lokal för daghemsverksamhet. Lokalen används på kvällar och helger av de boende.

Ytterligare en fråga som berör gränsdragningen räntebidrag/inte räntebidrag tas upp i motion Bo268 (s). Motionärerna nämner att räntebidrag inte utgick till en förskola av det skälet att den betjänade inte enbart det bostadsområde i vilket den låg utan att den skulle komma att ta emot också barn från övriga delar av tätorten.

De i motionerna upptagna frågorna har alla anknytning till den pågående översynen om bostadsfinansieringssystemet m.m. Enligt vad utskottet erfarit kommer frågan om gränsdragningen mellan bostäder och lokaler därvid att

beröras. Med hänvisning till pågående utredningsarbete finner utskottet det mindre lämpligt att nu föreslå sådana förändringar som föreslagits i motionerna. De avstyrks sålunda.

1988/89:BoU7

5.5.7 Slopande av räntebidrag vid övertagande av fastigheter ägda av allmännyttiga bostadsföretag

I tre motioner föreslås riksdagen som sin mening ge regeringen till känna att räntebidrag skall kunna utgå när allmännyttiga bostadsföretag eller sådana företags bostadsbestånd överläts. Förslag med denna innebörd förs fram i motion Bo247 (c) yrkande 3, i moderata samlingspartiets partimotion Bo405 yrkande 7 och i folkpartiets partimotion Bo409 yrkande 11.

Frågan om *slopande av räntebidrag vid övertagande av allmännyttiga bostadsföretags fastigheter m.m.* behandlade utskottet hösten 1987 (BoU 1987/88:3) med anledning av en proposition (prop. 1986/87:168). Beslutets innebörd kan sammanfattas sålunda.

Sedan mitten av år 1987 gäller följande. Räntebidrag lämnas i princip inte för de lån som tas över av den nye ägaren när ett allmännyttigt företag överläts. Inte heller lämnas räntebidrag om kommunens bestämmande inflytande i företaget upphör. Motiven för regeringens förslag var att de allmännyttiga bostadsföretagen har en central roll i den sociala bostadspolitiken. Förutsättningarna för hyressättningen ändras om en kommun mister sitt enda allmännyttiga bostadsföretag. Även på orter med flera sådana företag kan en försäljning av ett av företagen eller delar av det försämra jämförelsematerialet vid hyressättningen. Kommuninvånarna får mindre möjligheter att välja ett självkostnadsbaserat boende.

Vid behandlingen av proposition 1986/87:168 hösten 1987 avstyrkte utskottet motioner (m), (fp), och (c) om avslag på regeringens förslag. Även våren 1988 avstyrkte utskottet motioner i frågan från dessa partier.

Utskottet finner inte anledning ändra ståndpunkt. Med hänvisning till vad i det ovannämnda betänkandet anförts avstyrks de nu behandlade motionsförslagen.

5.6 Stöd för fastighetsförvärv m.m.

Sedan den 1 juli 1987 kan det under vissa förutsättningar utgå lån till barnfamiljer för köp av äldre egnahem, s.k. förvärvslån. Lån lämnas till familjer med minst två barn och med sådana inkomster att de är berättigade till bostadsbidrag när de bosatt sig i det köpta huset. Som ytterligare förutsättningar gäller att huset inte är nybyggt och att kommunen åtagit sig ett visst förlustansvar. Till lånen är kopplade räntebidrag.

Förslag om *avveckling av lånen till barnfamiljer för köp av egnahem* läggs fram i två motioner.

Med hänvisning till att barnfamiljerna skall stödjas genom generella bidrag och inte genom nya bostadssubventioner förordas i motion Bo223 (fp) yrkande 10 att lånen skall avvecklas fr.o.m. den 1 juli 1989.

Även i motion Bo271 (m) yrkande 8 föreslås att förvärvslånen skall avvecklas – detta med hänvisning till att de dels är prisdrivande, dels ofta medför stora marginaleffekter. Det bör enligt motionärernas mening i stället ankomma på regeringen att återkomma till riksdagen med förslag som bättre uppnår syftet att förbättra barnfamiljernas valfrihet i boendet.

De särskilda lånen till barnfamiljer för förvärv av egna hem infördes år 1987. Till grund för att införa långivningen låg en strävan att ge även barnfamiljer med låga inkomster möjlighet att efterfråga och få tillgång till större bostäder. Enligt bostadsutskottets mening finns det inte skäl att överge dessa strävanden. De aktuella lånen bör sålunda kunna utgå även fortsättningsvis. Den efterfrågan lånen nu röner pekar enligt utskottets mening också på att de fyller ett stort och viktigt behov. Vad utskottet nu anfört innebär att motionerna Bo223 (fp) yrkande 10 och Bo271 (m) yrkande 8 avstyrks.

I detta sammanhang vill utskottet beröra *reglerna för förvärvslångivningen*.

För att förvärvslån skall kunna utgå skall familjens inkomst- och förmögenhetsförhållanden vara sådana att familjen kan beräknas få bostadsbidrag till kostnaderna för att bo i huset. Om det i köparens familj ingår fem eller flera barn kan emellertid lån lämnas även om detta krav inte uppfylls. En förutsättning är dock att familjen skulle ha varit berättigad till bidrag om den bidragsgrundande inkomsten varit 15 000 kr. lägre än den faktiskt är.

Med det undantag som redovisats ovan sker prövningen av om förvärvslån kan utgå med utgångspunkt i de regler som gäller vid prövningen av bostadsbidragen. För att begränsa marginaleffekterna i bostadsbidragssystemet har en viss del av bostadsbidragen för hushåll med fyra eller flera barn omvandlats till ett icke inkomstprövat stöd inom ramen för flerbarnstilläggen. En följd av denna omläggning har blivit att familjer med fyra eller flera barn i vissa fall inte varit berättigade till bostadsbidrag och därmed inte heller till förvärvslån medan en familj med färre barn med samma inkomst- och bostadskostnadsförhållanden kunnat få förvärvslån. För att förvärvslån skall kunna utgå också till familjer med fyra eller flera barn under samma förutsättningar som gäller för familjer med färre barn föreslår utskottet följande avseende reglerna för beräkningen av den bidragsgrundande inkomsten för familjer med minst fyra barn.

Det är naturligtvis inte rimligt att en familj med färre barn vid i övrigt samma inkomst- och bostadskostnadsförhållanden kan få förvärvslån medan en familj med flera barn inte kan få det. Reglerna bör sålunda utformas så att likställighet uppnås i förvärvslångivningen mellan familjer av olika storlek. Enligt utskottets mening bör den bidragsgrundande inkomsten vid förvärvslångivningen därför beräknas på ett sådant sätt att familjer med flera barn inte missgynnas. Med användande av sin initiativrätt förordar utskottet att förvärvslån skall kunna lämnas till familjer med fyra eller flera barn även om familjens inkomst- och förmögenhetsförhållanden inte är sådana att familjen kan beräknas få bostadsbidrag till kostnaderna för att bo i huset. En förutsättning skall dock för familjer med fyra barn vara att bostadsbidrag hade lämnats om familjens bidragsgrundande inkomst varit 8 100 kr. lägre än vad den faktiskt är. För familjer med fem eller flera barn skall motsvarande

inkomst ha varit 32 000 kr. lägre. De nu förordade ändringarna bör träda i kraft snarast. Det bör också vara möjligt att ompröva de förvärvslåneärenden som inte bifallits på grund av de nu behandlade inkomstprövningsreglerna sedan den 1 januari 1989.

Enligt de regler som nu gäller kan förvärvslån lämnas om köpeavtal träffats fr.o.m. den 1 juli 1987. Ansökan om lån skall dock ha inkommit till kommunen senast den 30 juni 1990. Någon begränsning av tiden mellan köp och låncansökan härutöver finns inte. Enligt utskottets mening är det rimligt att denna tid begränsas. Mot bakgrund av den knytning som i övrigt finns till reglerna vid bostadsbidragsgivningen bör enligt utskottets mening reglerna i fråga om retroaktiv ansökan om förvärvslån knytas till motsvarande regler för retroaktiva bostadsbidrag. Ansökan om lån bör sålunda ha inkommit till kommunen senast tre månader efter förvärvet. Det bör dock fortsättningsvis ankomma på regeringen att närmare utforma reglerna härför.

Vad utskottet nu anfört om reglerna för förvärvslångivningen bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

I motion Bo230 (c) läggs fram ett förslag som torde innebära att *tillämpningsområdet för lånen till barnfamiljer för förvärv av egna hem* skall vidgas. Sålunda föreslås i motionen att unga människor på landsbygden skall kunna erhålla statliga lån vid övertagande av äldre bostadsfastigheter trots att rättighet till bostadsbidrag inte föreligger. Enligt motionärerna har ungdomar på landsbygden i dag oftast inte möjlighet att överta äldre hus på grund av de höga räntekostnader som uppkommer.

Utskottet är för sin del inte berett vidga stödet för förvärv av småhus i enlighet med förslaget i motion Bo230 (c). De lånebehov som aktualiseras i motionen får enligt utskottets mening tillgodoses inom ramen för den befintliga statliga långivningen och med utnyttjande av de lånemöjligheter som erbjuds på kreditmarknaden i övrigt. Motionen avstyrks sålunda.

Enligt motion Bo203 (c) såvitt nu är i fråga är det angeläget att finna ett system som skapar större rättvisa mellan dem som bygger nytt och dem som väljer att satsa på ett äldre hus och sedan förbättra det. Med hänvisning härtill föreslås att *statliga lån vid förvärv av äldre småhus* skall kunna utgå.

Bostadsutskottet har vid ett flertal tidigare tillfällen (senast BoU 1987/88:10 s. 52) avvisat motsvarande motionsyrkanden med hänvisning till möjligheterna att på den allmänna kreditmarknaden erhålla långfristiga lån för ändamålet. Utskottets ställningstagande i denna del står fast. Situationen på kreditmarknaden är fortsatt sådan att något behov av en generell statlig långivning för förvärv av äldre egna hem inte föreligger. Motion Bo203 (c) såvitt nu är i fråga avstyrks med hänvisning till det nu anförda.

Som ett led i strävandena att underlätta permanentboende i områden där efterfrågan på fritidshus är stor föreslås i motion Bo260 (m) yrkande b att den bofasta befolkningen på vissa orter skall kunna få statliga *lån vid köp av permanentbostäder*.

Vid sin tidigare behandling av motsvarande motionsyrkanden (senast BoU 1987/88:10 s. 53) har bostadsutskottet anslutit sig till motionärernas principiella uppfattning om vikten av att samhället medverkar till att permanentbostäder inte omvandlas till fritidsbostäder i områden där det råder en avsevärd efterfrågan på sådana bostäder. Utskottet vidhåller denna sin

tidigare uppfattning. Samhället bör även fortsättningsvis på olika sätt verka för att bevara permanentboendet i områden med stora fritidsvärden. I detta sammanhang vill utskottet också peka på de möjligheter till kommunalt förköp av fastigheter som behövs för permanentboende som förköpslagen ger. Till denna förköpsrätt har dessutom kopplats särskilda förvärvslån. På begäran av riksdagen (BoU 1986/87:14 s. 10) har också en arbetsgrupp inom bostadsdepartementet utrett vissa frågor om åtgärder för att beträffande småhus förhindra omvandling av permanentbostäder till fritidsbostäder. Arbetsgruppens förslag remissbehandlas under första kvartalet 1989, för att därefter beredas ytterligare i regeringskansliet. Utskottet är mot bakgrund av det anförda inte nu berett förorda att de aktuella lånen skall kunna utgå vid köp där inte frågan om förköp har aktualiserats. Motion Bo260 (m) yrkande b avstyrks sålunda.

I vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo275 yrkande 3 hemställs om *införande av ett statligt stöd till allmännyttiga bostadsföretag för fastighetsförvärv*. Förvärv av äldre hyreshus är enligt motionärernas mening särskilt angelägna i områden där allmännyttan har en liten andel av hyreslägenheter, t.ex. i större orters centrala delar. Även förvärv av småhus är enligt deras mening viktiga för att ge alla barnfamiljer tillgång till denna boendeform.

Bostadsutskottet har vid sin tidigare behandling av motsvarande motionsyrkanden (senast BoU 1987/88:10 s. 53) uttryckt uppfattningen att en förutsättning för att de allmännyttiga bostadsföretagen skall kunna fylla sin avsedda roll på bostadsmarknaden är att de kan verka på denna marknad på lika villkor som övriga aktörer. Denna utskottets uppfattning står fast. Utskottet är mot bakgrund härav inte berett att förorda att ett förvärvsstöd införs för de allmännyttiga bostadsföretagen i enlighet med förslaget i vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo275 yrkande 3. Motionen avstyrks.

5.7 Vissa temporära bostadsstöd

5.7.1 Hyresrabatter

Hösten 1982 infördes ett system med hyresrabatter (tidigare benämnda temporära hyresrabatter) i form av särskilda statsbidrag vid ny- eller ombyggnad. Statsbidrag till hyresrabatter i bostadshus lämnas under viss förutsättning till ägare av bostadshus med hyres- eller bostadsrättslägenheter. Villkoret är att huset har uppförts eller byggts om med stöd av lån enligt bostadsfinansieringsförordningen och att byggnadsarbetena har påbörjats under senare delen av år 1982 eller under något av åren 1983 eller 1984. Maximalt bidrag under det första året av bidragstiden är 60 kr./m² för hus där byggnadsarbetena har påbörjats under perioden 1982–1983 och 45 kr./m² för hus där byggnadsarbetena har påbörjats under år 1984. Bidraget minskas med en femtedel per år. För ombyggnad av hus i Norrbottens län har bidrag kunnat utgå även för byggnadsarbeten som påbörjats under år 1985.

Förslag om en *avveckling av hyresrabatterna* lämnas i motionerna Bo247

(c) yrkande 13 såvitt nu är i fråga och Bo271 (m) yrkande 5. I motiveringarna härför hänvisas bl.a. till att motionärerna motsatt sig införandet av hyresrabatterna och till behovet av besparingar på statsbudgeten.

Som framgår av redovisningen ovan lämnas inga nya hyresrabatter sedan utgången av år 1985. Genom den årliga avtrappningen av rabatterna med en femtedel av det ursprungliga beloppet innebär detta att hyresrabatterna i princip kommer att vara helt avvecklade inom några få år. Utskottet vidhåller med hänvisning härtill sin tidigare uttryckta uppfattning (senast i BoU 1987/88:10 s. 54) att det måste anses rimligt att statsmakterna står fast vid sitt beslut om att hyresrabatter skall kunna utgå under den trots allt begränsade tidsperiod som ursprungligen avsetts. Utskottet avstyrker med hänvisning till det nu anförda motionerna Bo247 (c) yrkande 13 såvitt nu är i fråga och Bo271 (m) yrkande 5.

5.7.2 Återflyttningsbidrag och nybyggnadsbidrag

Riksdagen beslutade hösten 1986 dels om en försöksverksamhet med bidrag till bostadskostnader efter ombyggnad – återflyttningsbidrag (tidigare benämnt kvarboendegaranti), dels om ett bidrag vid nybyggnad av vissa bostäder – nybyggnadsbidrag (tidigare benämnt hyresrabatt).

Återflyttningsbidrag skall enligt beslutet lämnas under tre år fr.o.m. år 1987 för att dämpa höjningarna av bostadskostnaderna för de hyresgäster och bostadsrättsinnehavare som bor kvar efter en ombyggnad.

I tre motionsyrkanden förordas en *avveckling av återflyttningsbidragen*.

Med hänvisning till att man motsatt sig införandet av återflyttningsbidragen föreslås i motion Bo223 (fp) yrkande 8 att bidragen skall avvecklas. Även i motion Bo247 (c) yrkande 13 såvitt nu är i fråga föreslås bidragen avvecklade – detta med hänvisning till att bidragen kan medverka till att fastighetsägarna blir mindre observanta på möjligheterna att minimera kostnaderna vid ombyggnad. I motion Bo271 (m) yrkande 4 föreslås bidragen avvecklade av besparingskäl.

De skäl som hösten 1986 vägledde införandet av återflyttningsbidragen äger enligt bostadsutskottets mening fortsatt giltighet. Det föreligger sålunda även i dag ett behov av de aktuella bidragen. Bostadsutskottet avstyrker med hänvisning härtill förslagen i motionerna Bo223 (fp) yrkande 8, Bo247 (c) yrkande 13 såvitt nu är i fråga och Bo271 (m) yrkande 4 om att bidragen skall avvecklas.

Nybyggnadsbidrag lämnas vid nybyggnad av hyres- och bostadsrättshus på vissa orter under förutsättning att preliminärt lånebeslut eller dispens för påbörjande har meddelats efter den 4 november 1986 och byggnadsarbetena påbörjats före utgången av år 1988. Nybyggnadsbidragen uppgår till 60 kr./m² under det första året och till 30 kr./m² under det andra året efter husets färdigställande. Bidrag till nybyggnader utgår bl.a. på de orter där begränsningar har införts i fråga om igångsättning av ombyggnader.

Förslag om en *avveckling av nybyggnadsbidragen* lämnas i motionerna Bo223 (fp) yrkande 9 och Bo271 (m) yrkande 3. Motiveringarna härför är dels att motionärerna motsatt sig införandet av de aktuella bidragen, dels behovet av besparingar på statsbudgeten.

Som framgår av redovisningen ovan lämnas inga nya nybyggnadsbidrag i och med utgången av år 1988. Med avseende på att bidragen endast utgår under två år innebär detta att bidragsgivningen kommer att vara helt avvecklad inom ett par år. Det är enligt bostadsutskottets mening rimligt att staten fullföljer gjorda utfästelser. De i bostadsbyggnadsprocessen involverade bör kunna räkna med att statliga utfästelser står fast. Annars uppstår en ryckighet i planeringen som i andra sammanhang kritiserats inte minst i motioner från moderata samlingspartiet och folkpartiet. Bostadsutskottet avstyrker förslagen i motionerna Bo223 (fp) yrkande 9 och Bo271 (m) yrkande 3.

5.7.3 Ungdomsbostadsstödet

För att förbättra ungdomens bostadssituation infördes våren 1987 (BoU 1986/87:16) ett särskilt ungdomsbostadsstöd. Stödet utgår i form av ett särskilt bidrag till kommuner med brist på bostäder för ungdomar, enligt regeringens bestämmande. En förutsättning för stöd är att kommunen eller av kommunen utsett organ förmedlar genomgångsbostäder för ungdomar. För lägenheter upplåtna och förmedlade på detta sätt lämnas bidrag med ett belopp som motsvarar 200 kr. per månad under den tid uthyrning pågår, dock längst till dess hyresgästen fyller 25 år. För en ungdomsbostad som upplåts åt makar eller sambor upphör stödet när någon av dem uppnått denna ålder. Avser uthyrningen en nybyggd eller ombyggd lägenhet som upplåtits som genomgångsbostad för ungdom alltsedan den färdigställt, gäller som en ytterligare förutsättning för bidrag att det för lägenheten beräknade bidraget i sin helhet tillgodoförs fastighetsägaren som produktionsstöd. De bidrag kommunen får för andra ungdomsbostäder än de nu nämnda får användas på det sätt som kommunen finner lämpligt för att främja tillkomsten av ungdomsbostäder. Det kan t.ex. gälla bidrag till självbyggeri med anknytning till ungdomsbostäder eller stimulanser till fastighetsägare för uthyrning av outhyrda lägenheter. För studentbostäder gäller särskilda regler.

Krav på en *avveckling av ungdomsbostadsstödet* förs fram i fyra motioner.

I motion Bo223 (fp) yrkande 7 föreslås ungdomsbostadsstödet avvecklat fr.o.m. den 1 juli 1989 med hänvisning till behovet av besparingar på statsbudgeten.

Enligt motion Bo247 (c) är ungdomsbostadsstödet krångligt, byråkratiskt och ineffektivt. Med hänvisning härtill och till motionsförslag (c) om åtgärder för att komma till rätta med ungdomars bostadsproblem föreslås i motionens yrkande 1 att stödet skall avvecklas fr.o.m. den 1 juli 1989.

Med hänvisning till att man motsatt sig införandet av ett särskilt ungdomsbostadsstöd föreslås stödet avvecklat i motionerna Bo271 (m) yrkande 2 och Bo417 (m) yrkande 5 a.

Ungdomsbostadsstödet infördes så sent som år 1987. De skäl som vägledde införandet av stödet äger enligt bostadsutskottets mening fortsatt och i många fall förstärkt giltighet. Med avseende på bostadssituationen på många orter är ett fortsatt stöd motiverat. För att stödet skall kunna få sin avsedda effekt måste det naturligtvis få vara i kraft under en så lång tid att kommuner och fastighetsägare hinner genomföra erforderliga planerings- och byggnads-

åtgärder m.m. Utskottet avstyrker med hänvisning till det nu anförda motionerna Bo223 (fp) yrkande 7, Bo247 (c) yrkande 1, Bo271 (m) yrkande 2 samt Bo417 (m) yrkande 5 a.

5.8 Tilläggsån m.m.

Tilläggsån kan utgå för ombyggnad av vissa kulturhus och för grundförstärkningsåtgärder i kulturhistoriskt värdefulla bostadshus. För bostadshus upplåtna med hyres- eller bostadsrätt kan tilläggsån utgå till åtgärder mot radon, fukt och mögel, för att ändra lägenhetssammansättningen i vissa hus samt för vissa andra ombyggnadsåtgärder i bostadshus yngre än 30 år. Vidare kan tilläggsån lämnas för arkeologiska undersökningar i samband med bostadsbyggande.

Riksdagen har för innevarande år fastställt två ramar för beslut avseende tilläggsångivningen. Den första ramen avser riksantikvarieämbetets tillstyrkanden av ombyggnader och grundförstärkningar av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse. Av denna ram, som förutom tilläggsångivningen även avser förhöjt låneunderlag enligt ombyggnadslåneförordningen, får en viss del disponeras för tilläggsån för arkeologiska undersökningar. För budgetåret 1988/89 är ramen för riksantikvarieämbetets tillstyrkanden fastställd till 115 milj. kr. Den andra ramen avser tilläggsån för åtgärder som syftar till att avhjälpa byggsador och hyggfel m.m. eller för mer genomgripande ombyggnadsåtgärder av annat slag i bostadshus som är yngre än 30 år. Även denna ram fastställdes våren 1988 (BoU 1987/88:10) till 115 milj. kr. för innevarande budgetår. I samband med riksdagens beslut (1988/89:BoU1y och 1988/89:FiU10) om ändrade räntebidragsvillkor för vissa ombyggnadsån utökades dock ramen till totalt 165 milj. kr. för budgetåret 1988/89.

I motion Bo258 (m) diskuteras reglerna för *tilläggsån för egnahem*. Motionärerna hävdar att tilläggsån ofta inte kan utgå för åtgärder i syfte att minska radonhalter i ett lågt belånat egnahem. Villkoren för tilläggsån föreslås därför ändras så att husets belåning inte inverkar på tilläggsånens storlek.

De åtgärder som motionärerna refererar till, dvs. radonsanering i egnahem, belånas sedan den 1 juli 1988 inte alls med tilläggsån. Detta datum infördes ett radonbidrag för åtgärder i egnahem som utgår utan koppling till husets tidigare belåning. Den enda åtgärd i egnahem till vilken fortfarande tilläggsån kan utgå och där samtidigt husets tidigare belåning kan påverka tilläggsånens storlek är vid stöd till grundförstärkningsåtgärder i kulturhistoriskt värdefulla bostadshus. Frågan huruvida de diskuterade förhållandena utgör något väsentligt problem i dessa fall eller vid tilläggsångivning till hyres- och bostadsrättsshus torde kunna klarläggas i de översyner av bostadssubventionernas utformning och samhällets stöd till ombyggnads- och förbättringsåtgärder som tidigare omnämnts i utskottets överväganden. Motion Bo258 (m) avstyrks sålunda.

Bostadsministern föreslår i budgetpropositionen att *tillstyrkanderamen för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse* fastställs till 115 milj. kr. för budgetåret 1989/90, dvs. till samma belopp som för innevarande år. Av detta belopp

föreslås liksom hittills högst 2,5 milj. kr. få disponeras för lån till arkeologiska undersökningskostnader. Förslaget om tillstyrkanderamens storlek läggs fram med hänvisning till det nuvarande ansträngda läget inom byggområdet.

I tre motioner framställs yrkanden om att tillstyrkanderamen skall höjas i olika omfattning. Förslagen motiveras med att behoven av medel för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse klart anses överstiga den av regeringen föreslagna ramen. Tillstyrkanderamen föreslås i motion Bo223 (fp) yrkande 16 höjas till 125 milj. kr., i motion Bo247 (c) yrkande 16 till 135 milj. kr. och i motion Bo271 (m) yrkande 10 till 200 milj.kr.

Bostadsutskottet har vid flera tillfällen betonat vikten av att ett statligt stöd till kulturhistoriskt värdefull bebyggelse kan lämnas utöver det stöd som utgår till övrig bebyggelse. Denna inställning medförde exempelvis att ombyggnadslån till sådan bebyggelse undantogs från den minskning av räntebidragen som hösten 1988 beslutades för andra ombyggnadsåtgärder. I många fall är emellertid inte de vanliga ombyggnadslånen tillräckliga för att finansiera önskvärda åtgärder. Restaureringen av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse innebär inte sällan att ombyggnaden måste ske med en annorlunda och ofta kostsammare teknik än den som används vid ombyggnad av efterkrigstidens bostadsbestånd. Vikten av det statliga stöd som kanaliseras genom tilläggsån och förhöjt låneunderlag kan därför inte nog understrykas. Detta stöd måste också utgå i sådan omfattning att inte övärderliga kulturvärden går till spillo genom att finansieringen av nödvändiga reparations- och ombyggnadsåtgärder inte kan lösas. Samtidigt kan, som även framhålls i budgetpropositionen, inte heller insatserna vad gäller den kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsen ses helt isolerat från det ansträngda läge som för närvarande råder inom byggområdet. Det är således mot denna bakgrund som utskottets överväganden om storleken på tillstyrkanderamen för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse måste ske.

Utskottets överväganden har lett till slutsatsen att tillstyrkanderamen för nästa budgetår bör bestämmas till ett högre belopp än vad som föreslagits i budgetpropositionen. Vid en avvägning mellan de olika synpunkter som ovan beskrivits och vad som i övrigt anförts i de behandlade motionerna har utskottet funnit en med i förhållande till regeringsförslaget med 15 milj. kr. förhöjd ram väl motiverad. Riksdagen bör därför med anledning av budgetpropositionen och motion Bo223 (fp) yrkande 16 medge att tillstyrkanderamen för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse fastställs till 130 milj. kr. samt till regeringen ge till känna vad som i övrigt anförts i denna fråga. De förslag som i motionerna Bo247 (c) yrkande 16 och Bo271 (m) yrkande 10 går utöver vad som nu förordats avstyrks av utskottet.

Regeringens förslag om att högst 2,5 milj. kr. av tillstyrkanderamen skall få disponeras för *tilläggsån till arkeologiska undersökningar* i samband med bostadsbyggande har inte mött något genmäle i motioner eller annorstädes. Förslaget tillstyrks.

Utskottet övergår nu till att behandla frågan om tilläggsån till åtgärder i bostadshus som är yngre än 30 år. I budgetpropositionen föreslås att beslut om sådana lån under nästa budgetår skall få fattas inom en ram på sammanlagt 225 milj. kr. Storleken på denna beslutsram motiveras med den nyligen beslutade höjningen av den garanterade räntan för vissa ombygg-

nadslån och vikten av att särskilt angelägna ombyggnader av hus yngre än 30 år även fortsättningsvis skall kunna utföras. Beslutsramens storlek är också uppräknad med 10 milj. kr. av det skälet att statsbidraget till tillgänglighets-skapande åtgärder på kvartersmark, som tidigare haft en särskild ram, fortsättningsvis föreslås avräknas mot den nu diskuterade ramen.

I två motioner ifrågasätts helt resp. delvis tillägglångivningen till bostadshus yngre än 30 år. I motion Bo223 (fp) yrkande 14 föreslås att tillägglån efter den 1 juli 1989 inte skall utgå till ombyggnad av sådana bostadshus. Däremot föreslås i motionens yrkande 15 en särskild ram på 10 milj. kr. behållas för beslut om stöd för tillgänglighetsskapande åtgärder på kvartersmark. I motion Bo271 (m) yrkande 9 föreslås att lånemöjligheten för ändrad lägenhetssammansättning upphör den 1 juli 1989. Enligt motionärerna skall en fastighets lägenhetssammansättning baseras på människornas efterfrågan och inte på fastighetsekonomiska konsekvenser av olika stödformer.

Förslaget i motion Bo223 (fp) yrkande 14 om en *avveckling av tillägglångivningen till bostadshus yngre än 30 år* läggs fram utan att motiv för förslaget lämnas i motionen. Utgångspunkten för en vidare diskussion i frågan om tillägglånets användning för denna typ av bebyggelse saknas därför. Utskottet vill dock för sin del understryka vikten av att byggskador och bygghfel i hyres- och bostadsrättshus yngre än 30 år kan åtgärdas. Tillägglånen används i dag till stor del i syfte att avhjälpa brister i bl.a. miljonprogrammets bostadsområden som har samband med att oprövad teknik och delvis olämpliga byggnadsmaterial användes i bostadsproduktionen under denna period. Att, som föreslås i motion Bo223 (fp) yrkande 14, helt avveckla den diskuterade lånemöjligheten utan att samtidigt erbjuda någon alternativ finansiering torde kunna innebära att nödvändiga förnyelseåtgärder inte kommer till stånd. Motionsyrkandet avstyrks av detta skäl. En ram för beslut om tillägglån för bostadshus yngre än 30 år behöver sålunda fastställas även för nästa budgetår. Något behov av en särskild ram för stöd till tillgänglighetsskapande åtgärder på kvartersmark i enlighet med motion Bo223 (fp) yrkande 15 föreligger därför inte. Även detta yrkande avstyrks sålunda.

Frågan om statlig belåning av ombyggnader som innebär lägenhetssammanslagningar har ovan behandlats av utskottet i avsnitt 5.4.1. Utskottet har därvid uttalat en mycket restriktiv inställning till sammanslagningar av smålägenheter och medgivande av ombyggnadslån i dessa fall. Vad frågan nu gäller är förslaget i motion Bo271 (m) yrkande 9 om att inte heller tillägglån skall kunna utgå för åtgärder som innebär ändring av lägenhetssammansättningen i flerbostadshus. Det bör som bakgrund för utskottets överväganden först klargöras i vilka fall *tillägglån för ändrad lägenhetssammansättning* kan beviljas.

Det enda fall av tilläggsbelåning av ändring av lägenhetssammansättningen som direkt anges i förordningen (1983:1021) om tillägglån för ombyggnad av bostadshus m.m. är för åtgärder i flerfamiljshus som är yngre än 30 år under förutsättning att kostnaden för outhyrda lägenheter i huset är betydande och kan förväntas bestå under längre tid samt att ändringen kan antas minska dessa kostnader. Tillägglånet kan i detta fall antingen utgå separat eller i kombination med ombyggnadslån. Delfinansiering med tillägglån av ombyggnadsprojekt som har andra huvudsyften men också

innebär vissa lägenhetssammanslagningar kan dock även tänkas då ombyggnadslån beviljats till hus yngre än 30 år efter särskilt regeringsbeslut. I detta fall kan tilläggslån utgå i kombination med ombyggnadslånet för att finansiera den del av kostnaderna som inte kan bäras av huset i ombyggt skick.

Den första typen av belåning som diskuteras ovan, dvs. vid betydande och långvariga uthyrningssvårigheter, har delvis behandlats i samband med utskottets övervägande angående ombyggnadsbelåning av lägenhetssammanslagningar. Utskottet anförde då att denna typ av problem skulle kunna utgöra ett sådant särskilt skäl att ombyggnadslån kan beviljas även om det till viss del innebär lägenhetssammanslagningar. Det kan inte heller uteslutas att det i enskilda fall efter särskild prövning kan vara motiverat att bevilja tilläggslån för åtgärder som innebär ändring av lägenhetssammansättningen om gällande förordnings villkor om bl.a. långvariga och betydande uthyrningssvårigheter är uppfyllda. I rådande bostadsmarknadsläge torde detta dock vara fallet endast i undantagssituationer.

Den andra typen av tilläggsbelåning som diskuteras ovan, dvs. i kombination med ombyggnadslån medgivet efter särskilt regeringsbeslut, torde efter utskottets ställningstagande i ombyggnadslånefrågan inte längre utgöra något problem vad gäller lägenhetssammanslagningar. Eftersom tilläggslånet i detta fall endast kan utgå i kombination med ombyggnadslånet kommer låneprövningen av dessa projekt i enlighet med utskottets intentioner vad gäller lägenhetssammanslagningar ske vid beslutet om ombyggnadslån.

Utskottets ovan redovisade överväganden i frågan om tilläggslån för ändrad lägenhetssammansättning leder sammanfattningsvis till slutsatsen att några ändringar av reglerna för tilläggsångivningen inte är erforderliga. En restriktivare inställning till statlig belåning av lägenhetssammanslagningar kommer ändå träda i kraft vid ett riksdagens instämmande i utskottets överväganden i ombyggnadslånefrågan. Något bifall till motion Bo271 (m) yrkande 9 är således inte erforderligt. I sak torde vad i motionen föreslagits sålunda komma att beaktas i kombinationsfallen ombyggnadslån/tilläggslån när frågan gäller lägenhetssammanslagningar.

Storleken på beslutsramen för tilläggslån till ombyggnad av bostadshus yngre än 30 år diskuteras i tre motioner. I motion Bo210 (s) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande med innebörden att denna ram på sikt bör ökas. Motionärerna framhåller att omfattningen av byggsador och byggfel i miljonprogrammets bostäder har visat sig vara mycket stor. En i förhållande till regeringsförslaget med 100 milj. kr. minskad *beslutsram för bostadshus yngre än 30 år* föreslås i motion Bo247 (c) yrkande 17. Denna rambegränsning möjliggörs enligt motionärerna genom den återgång till tidigare gällande nivåer på den garanterade räntan som föreslås på annan plats i motionen. Med hänvisning till möjliga besparingar av förslaget om att ej längre tillåta tilläggslån vid ändrad lägenhetssammansättning föreslås i motion Bo271 (m) yrkande 11 att beslutsramen skall minskas med 20 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag.

Förslaget i motion Bo271 (m) om att tilläggslån inte längre skall kunna beviljas för ombyggnadsprojekt som innebär ändring av lägenhetssammansättningen har ovan efter redovisade överväganden avstyrkts av utskottet.

Förutsättningarna för motionens yrkande 11 kvarstår således inte, varför detta motionsyrkande avstyrks. Frågan om nivån på den garanterade räntan för nya ombyggnadslån har behandlats under avsnitt 5.5.3. Utskottet avstyrkte därvidlag ett yrkande i motion Bo247 (c) om en återgång till tidigare gällande räntenivåer för ombyggnadslån. Förutsättningarna för yrkande 17 om beslutsramens storlek i denna motion saknas därför. Även detta motionsyrkande avstyrks av utskottet.

Beträffande vad som i motion Bo210 (s) anförs i frågan om tilläggsloan kan utskottet dela den oro för konsekvenserna av tidigare användning av delvis oprövade material och byggmetoder som framförs av motionärerna. Något behov av att i dagsläget uttala sig om de framtida ramarna för tilläggsångivningen kan dock utskottet på de i motionen åberopade skälen inte anse föreligga. Det torde få förutsättas att regeringen är väl medveten om de byggnadstekniska problem som finns i många bostadsområden och de krav på samhällsliga insatser dessa problem kan medföra. Det bör också erinras om att riksdagen hösten 1988 i ett betänkande (1988/89:BoU2) behandlat frågan om problemen i byggnaders inomhusmiljö och därvid föreslagit riksdagen att som sin mening ge regeringen till känna bl.a. att ytterligare insatser bör göras för att öka kunskapen om vilka åtgärder som bör vidtas för att komma till rätta med dessa problem. Med hänvisning till det anförda avstyrks motion Bo210 (s) yrkande 1. Regeringens förslag om beslutsramen för bostadshus yngre än 30 år under budgetåret 1989/90 tillstyrks av utskottet.

5.9 Bostadsbidrag

5.9.1 Inledning

Som framgår av budgetpropositionen (bil. 13 s. 2) och som redovisats ovan i detta betänkande pågår en översyn om utvecklingen av kostnaderna i byggandet, räntestödets användning och effekter samt bostadsbidragens utformning och effekter. Översynen avses komma att avslutas år 1989. Vad gäller bostadsbidragen anges i budgetpropositionen att en proposition om ändrade bostadsbidrag skall föreläggas riksdagen till 1989/90 års riksmöte. I avvaktan på att översynen avslutas, propositionen föreläggs riksdagen och riksdagen eventuellt beslutar om ändrade bostadsbidrag föreslås att den som vid utgången av år 1989 uppbär bostadsbidrag skall ha rätt att utan föregående ansökan få bidrag även för de första sex månaderna år 1990 med samma belopp som för december 1989. Dock skall möjligheterna för bidragsmottagare att begära omprövning av bidraget kvarstå oförändrade t.ex. vid bostadskostnadsökningar. För sådana hushåll som inte uppburit bostadsbidrag för år 1989 föreslås att bidraget för första halvåret 1990 skall bestämmas med utgångspunkt i den bidragsgrundande inkomsten som beräknas med ledning av 1988 års taxering.

Riksdagen föreslås anta ett i budgetpropositionen (bil. 13 s. 97) bilagt förslag till lag med särskilda bestämmelser om bidrag för år 1990. Lagförslaget har utformats mot bakgrund av vad i föregående stycke redovisats om i princip oförändrade bostadsbidrag för första halvåret 1990.

Bestämmelserna om bostadsbidrag finns i lagen (1988:786) om bostadsbidrag (LBB) samt i bostadsbidragsförordningen (1988:787). Lagen trädde i kraft den 1 september 1988 och tillämpades första gången för bidragsåret 1989. Bostadsbidrag till barnfamiljer består dels av ett belopp som beror av antalet barn, dels av ett belopp som beror av bostadskostnaden. Bidraget är inkomstprövat. Bostadsbidrag till ensamboende och makar/samboende med s.k. umgängesrättsbarn lämnas enligt reglerna för bostadsbidrag till barnfamiljer med undantag av beloppet som beror av antalet barn.

Bostadsbidrag till vissa hushåll utan barn lämnas till den som fyllt 18 år men inte är äldre än 28 år.

5.9.3 Förslag i motioner om ändringar i bostadsbidragsreglerna m.m. samt utskottets ställningstagande

I vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo244 föreslås att inkomstgränsen under vilken någon reduktion av bidraget inte görs höjs med 5 000 kr. till 68 000 kr. för hushåll med barn, med 2 000 kr. till 29 000 kr. för ensamboende utan barn samt med 3 000 kr. till 41 000 kr. för makar/samboende utan barn.

I samma motion föreslås också ändrade bostadskostnadsgränser för hushåll med barn. Den övre gräns inom vilket bidrag lämnas med 80 % av bostadskostnaden per månad föreslås höjas med 50 kr. för hushåll med ett eller två barn, med 100 kr. för hushåll med tre eller fyra barn och med 125 kr. för hushåll med fem eller flera barn. Gränsen upp till vilken bidrag ges med 60 % (den s.k. 80–60-procentsgränsen) föreslås höjas med 50 kr. för hushåll med ett eller två barn, med 100 kr. för hushåll med tre eller fyra barn samt med 200 kr. för hushåll med fem eller flera barn.

I motion Bo247 (c) yrkande 20 såvitt nu är i fråga föreslås att 80–60-procentsgränsen höjs med 200 kr. för hushåll med ett eller två barn, med 300 kr. för hushåll med tre barn och med 400 kr. för hushåll med fyra eller flera barn.

I vänsterpartiet kommunisternas partimotion föreslås också att den övre bostadskostnadsgränsen för hushåll utan barn höjs med 100 kr.

Varken i budgetpropositionen eller i andra motioner föreslås någon förändring av bostadskostnadsgränserna.

I motionerna Bo223 (fp) yrkande 18, Bo247 (c) yrkande 20 såvitt nu är i fråga, Bo271 (m) yrkande 12 och Bo417 (m) yrkande 5 c föreslås att bostadsbidrag till hushåll utan barn skall avskaffas.

I detta avsnitt behandlar utskottet också motion Bo247 (c) yrkande 19. Motionärerna föreslår att riksdagen upphäver LBB. Enligt deras mening bör åtagandet att betala ut bidrag vara frivilligt för kommunerna.

Med anledning av de nu redovisade motionsyrkandena vill utskottet anföra följande. Utskottet behandlar först frågan om *reglering av bostadsbidragsgivningen i lag*. Med bifall till en reservation (s) beslöt riksdagen år 1988 (BoU 1987/88:20 s. 23–24) att en lagreglering av bidragsgivningen borde göras. I reservationen anfördes bl.a. att det fick anses vara motiverat att ålägga kommunerna att lämna bostadsbidrag. Även i en reservation (vpk) gavs uttryck för denna uppfattning.

Utskottet finner inte anledning att föreslå riksdagen att riva upp 1988 års beslut. Vad då anfördes äger allttjämt giltighet. Motion Bo247 (c) yrkande 19 avstyrks med hänvisning till det anförda.

Förslagen i vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo224 såvitt nu är i fråga om *ändrade inkomstgränser samt* förslagen i denna motion och i motion Bo247 (c) yrkande 20, båda motionerna såvitt nu är i fråga, om *ändrade bostadskostnadsgränser* bör inte nu föranleda någon riksdagens åtgärd. Enligt utskottets mening bör, i avvaktan på pågående överväganden om bidragsgivningens omfattning, sådana förändringar som föreslås i motionerna inte genomföras. Motionerna avstyrks sålunda.

Inte heller kan utskottet ställa sig bakom förslaget i motionerna (m), (fp) och (c) om att *bostadsbidrag till vissa hushåll utan barn* skall avskaffas. Vid sin behandling av motsvarande yrkanden år 1988 anförde utskottet (BoU 1987/88:20 s. 5) att det fanns goda motiv för uppfattningen att bostadsbidrag bör utgå till dessa hushåll, som ofta har låga inkomster och som inte sällan är hänvisade till den nytillkommande produktionen av bostäder. Dessa vanligen nybildade hushåll tvingas därmed ofta att använda en större del av sin disponibla inkomst för att täcka sina boendekostnader än andra hushåll. Motionerna avstyrks.

I vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo224 såvitt nu är i fråga föreslås att *minsta bidragsbelopp* som skall betalas ut bör vara 50 kr. per månad. I dag är minsta belopp 100 kr. per månad.

Utskottet, som flera gånger tidigare haft att pröva motsvarande motionsyrkande, har bl. a. anført att ett minsta bidragsbelopp om 100 kr. per månad som betalas ut kan motiveras av administrativa skäl. Utskottets ställningstagande står kvar. Motionen avstyrks såvitt nu är i fråga.

Utskottet föreslår med hänvisning till vad nu anförts att riksdagen antar det vid budgetpropositionen fogade förslaget till lag med särskilda bestämmelser om bostadsbidrag för år 1990. Lagförslaget har som bilaga 1 fogats till detta betänkande.

I ytterligare tre motioner behandlas frågan om bostadsbidrag till hushåll utan barn. Det gäller vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo224 samt motionerna Bo257 (s) och Bo263 (s). I partimotionen föreslås att *bostadsbidrag* skall utgå till *alla hushåll utan barn* oberoende av bidragstagarnas ålder. I motion Bo257 (s) föreslås ett riksdagens tillkännagivande i frågan. I motion Bo263 (s) har frågan begränsats till att gälla bostadsbidrag till studerande över 28 år.

Enligt utskottets mening bör även övervägas den i de tre motionerna aktualiserade frågan om bostadsbidrag skall kunna beviljas betalningssvaga hushåll utan barn även i det fall bidragstagaren är äldre än 28 år. Det får anses naturligt att dessa överväganden görs inom ramen för översynen. I detta sammanhang får det anses lämpligt att väga in vad i motionerna förordats och göra de avvägningar som kan visa sig aktuella och som – om riksdagen accepterar den av regeringen nu föreslagna uppläggnings – kommer att presenteras riksdagen under nästa riksmöte. Vad utskottet anført om överväganden om bostadsbidragsgivningen till hushåll utan barn bör riksdagen med anledning av vänsterpartiet kommunisternas partimotion och de båda s-motionerna som sin mening ge regeringen till känna.

I detta avsnitt behandlar utskottet slutligen motionerna Bo247 (c) yrkande 20 såvitt nu är i fråga, Bo272 (fp) och Bo417 (m) yrkande 3. I samtliga dessa motioner tas upp frågan om *beräkning av bostadskostnad* när bostadsbidraget skall bestämmas. I den förstnämnda motionen föreslås att för bidragstagare boende i egnahem i den bidragsgrundande bostadskostnaden bör få inräkna ett belopp motsvarande normal avskrivning. I de båda andra motionerna tas upp frågan om hur den bostadsbidragsgrundande kostnaden bör bestämmas när det gäller bostadsrätter. Motionärerna anser det rimligt att överväga om det inte är motiverat att 50 % av de räntekostnader en bostadsrättshavare har för de lån som tagits upp för inköp av bostadsrätten bör ingå i bostadskostnaden när bostadsbidraget skall bestämmas.

Även dessa tre motionsyrkanden har tidigare behandlats av utskottet. Med hänvisning till tidigare ställningstagande och till att bostadsbidragens framtida utformning m.m. är under övervägande avstyrker utskottet motionsyrkandena.

5.9.4 Vissa frågor om alternativ till bostadsbidragen

I tre motioner tas upp frågor om den framtida utformningen av det selektiva stödet till de boende. Det gäller miljöpartiets partimotioner Bo213 och Bo259 samt moderata samlingspartiets partimotion Bo214.

I mp-motionerna föreslås att ett *bastilllägg* skall ersätta bostadsbidragen för barnfamiljer. Tanken anges vara att öka valfriheten för människorna att bosätta sig var de vill. I m-motionen föreslås riksdagen begära ett förslag som innebär att *bostadsbidragens konsumtionsstyrande effekt* minskar och att bidragen skall prövas mot inkomst efter skatt samt att en plan framläggs enligt vilken bostadsbidragen stegvis och så långt möjligt ersätts med grundavdrag för barn, lägre skattetryck i övrigt samt flerbarnstillägg.

Utskottet finner det naturligt att de av motionärerna aktualiserade frågorna övervägs i den översyn om bidragens utformning som pågår. Riksdagen bör inte genom ett uttalande styra inriktningen av denna översyn. Utskottet vill emellertid erinra om att vissa av de frågor som tas upp i m-motionen delvis tillgodosetts. Sålunda har ett flerbarnstillägg införts som komplement till bostadsbidragen. Därigenom har följderna av vissa besvärande marginaleffekter minskats. Det kan också erinras om att riksdagen i december 1988 har beslutat om vissa marginalskattesänkningar. Med hänvisning till pågående utredning och redan vidtagna åtgärder avstyrker utskottet miljöpartiets partimotioner Bo213 och Bo259 samt moderata samlingspartiets partimotion Bo214.

En fråga av närmast administrativ natur tas upp i motion Bo209 (c). Motionärerna har i och för sig ingen erinran mot bostadsbidragen som sådana men föreslår att bidragstagaren får en *skattereduktion motsvarande beräknat bostadsbidrag*.

Ett motsvarande yrkande har utskottet behandlat flera gånger tidigare och senast år 1988. Utskottet anförde då att det inte kunde anses lämpligt att lägga uppgifter på skatteadministrationen av den karaktär motionärerna förordat samt att det fick anses olämpligt att tillskapa stora administrativa system för i grunden likartade uppgifter. Utskottet vidhåller sin uppfattning. Motion Bo209 (c) avstyrks sålunda.

I detta avsnitt behandlar utskottet förslag i budgetpropositionen och motionsyrkanden som avser vissa stödformer inrättade i syfte att förbättra bostädernas och bostadsområdenas utformning i olika avseenden. De bidragsformer som nu har aktualiserats i motionerna är bostadsanpassningsbidraget, radonbidraget, bidraget till konstnärlig utsmyckning samt förnyelsebidraget. Utskottet behandlar inledningsvis förslag om villkoren för bostadsanpassningsbidrag och bidragens finansiering. Detta bidrag kan utgå för anpassningsåtgärder inom och i anslutning till handikappades lägenheter.

De gällande *reglerna för bostadsanpassningsbidraget* diskuteras i två motioner. I motion Bo219 (s) lämnas olika förslag till utvidgning av möjligheten att erhålla bostadsanpassningsbidrag. Yrkande 1 innebär att bidraget även skall kunna utgå för åtgärder i den handikappades fritidshus. I dag kan bidrag endast utgå till den handikappades och anhörigs permanentbostad. Vidare föreslås i motionens yrkande 2 att bostadsanpassningsbidrag alltid skall utgå till hiss eller lyftanordning så att hela bostaden blir tillgänglig för den handikappade. I yrkande 3 föreslås slutligen att bidrag till hiss i nybyggt småhus skall kunna utgå i de fall kommunen inte kunnat anvisa tomt lämplig för enplanshus. Enligt nuvarande regeltolkning skall den handikappade vid byte av bostad i princip välja den nya bostaden så att några omfattande och kostnadskrävande anpassningsåtgärder inte behövs.

I motion Bo212 (s) beskrivs ett konkret fall där en familjemedlem blev rullstolsbunden och familjens bostad därför behövde kompletteras med hiss m.m. Kostnaden för dessa åtgärder skulle kunna täckas av bostadsanpassningsbidraget. Motionären påpekar att familjen i stället valde att köpa ett enplanshus. För detta kan emellertid inget stöd från bostadsanpassningsbidraget utgå. Motionärerna anser att någon form av ekonomiskt stöd borde kunna utgå i det skisserade typfallet. I motionen förordas mot denna bakgrund att en översyn av reglerna för bostadsanpassningsbidraget görs.

Bostadsanpassningsbidraget fyller enligt utskottets mening en mycket viktig funktion genom att det möjliggör att nödvändiga anpassningsåtgärder kan utföras i handikappades bostäder. Bidraget underlättar därigenom också ett ökat kvarboende i invanda bostadsmiljöer för dessa grupper. Vad som i de ovan återgivna motionerna diskuteras är om villkoren för bidraget i olika avseenden kan förbättras. Även om flera av de framförda synpunkterna förtjänar att ingående övervägas är utskottet för närvarande inte berett att utan ytterligare underlag ta ställning i frågor som rör den närmare regelutformningen för bostadsanpassningsbidraget. Ett sådant underlag och eventuella förslag om förändringar av stödet till förbättringsåtgärder i handikappades bostäder kan förväntas presenteras av boverket i samband med att resultaten av den pågående utvärderingen av det samlade förbättringsstödet läggs fram. Mot denna bakgrund avstyrks således motionerna Bo212 (s) och Bo219 (s).

Samhällets *stöd till hissinstallationer* behöver enligt vad som anförs i motion Bo255 (s) ökas. Motionären hänvisar till ett ökat kvarboende i den egna lägenheten för äldre och handikappade samt en pågående utflyttning från institutioner till vanliga bostäder.

Även denna motion avstyrks med hänvisning till pågående överväganden vad gäller bostadsanpassningsbidraget. Frågan får således prövas i samband med att omfattningen och utformningen av samhällets stöd till olika former av bostadsförbättringsåtgärder övervägs. Utskottet vill dock erinra om den vikt som hittills fästs vid att tillgänglighetsskapande åtgärder kan genomföras. Riksdagen beslutade exempelvis hösten 1988 (1988/89:BoU1y och 1988/89:FiU10) att undanta ombyggnadslån till hissinstallation från den höjning av garanterade räntan som infördes för flertalet andra ombyggnadsåtgärder.

Bostadsanpassningsbidraget finansieras för närvarande till 60 % av kostnaden av ett statligt bidrag till kommunerna. Återstående 40 % bekostas av resp. kommun. Bostadsministern föreslår i budgetpropositionen att statens andel av de gemensamma kostnaderna fortsättningsvis begränsas till 40 %. Kommunernas andel ökar därmed till 60 %. Förslaget motiveras med det nära beroendet mellan åtgärderna för anpassning å den ena sidan och kommunernas och landstingens olika tjänster för de berörda grupperna å den andra.

Regeringsförslaget om *bostadsanpassningsbidragets finansiering* tas upp i tre motioner i vilka det yrkas avslag på den föreslagna förändringen. I vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo228 yrkande 12 hänvisas bl. a. till handikapporganisationernas oro för att förändringen kan medföra restriktivare bidragsgivning. Enligt vad som anförs i motion Bo247 (c) yrkande 21 innebär regeringsförslaget en övervältring av kostnaderna på kommunerna som inte kan accepteras. Slutligen framhålls i motion Bo267 (c) att regeringens förslag innebär stora påfrestningar för Kalmar län och andra delar av landet med hög åldersstruktur. I ytterligare en motion, Bo251 (s), ifrågasätts de nya finansieringsreglerna, dock utan att avslag yrkas på regeringens förslag. Motionären föreslår i stället att en översyn av den framtida kostnadsfördelningen genomförs.

Kommunerna beslutar sedan år 1984 själva om bostadsanpassningsbidragen. Bostadsministern framhåller i budgetpropositionen att denna beslutsordning har visat sig vara ändamålsenlig. Utskottet delar denna syn på ansvarsfördelningen mellan stat och kommun vad gäller anpassningsåtgärderna. Kommunerna kan tillsammans med den enskilde ta ställning i frågor som rör kvarboende och de krav på anpassningsåtgärder detta medför. Det är också mot denna bakgrund som förslaget om förändrade finansieringsregler skall ses. Den rådande ansvarsfördelningen gör det rimligt att kommunerna även tar ett ekonomiskt ansvar för de beslut som fattas. Enligt bostadsutskottets mening innebär den av regeringen föreslagna finansieringsmodellen för bostadsanpassningsbidraget en skälig fördelning av det ekonomiska ansvaret. Utskottet tillstyrker således regeringens förslag och avstyrker vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo228 yrkande 12 samt motionerna Bo247 (c) yrkande 21, Bo267 (c) och Bo251 (s).

Sedan den 1 juli 1987 kan ett bidrag för konstnärlig utsmyckning i bostadsområden lämnas. Bidraget, som förutsätter att huset uppförs eller byggs om med stöd av bostadslån, utgår med 40 % av skälig kostnad för åtgärden, dock högst med 16 kr. och 70 öre per m² primär bruksarea. För återstoden av kostnaden lämnas bostadslån förenat med räntebidrag.

Utformningen av *stödet till konstnärlig utsmyckning* i bostadsområden diskuteras i två motioner. I motion Bo234 (s) påpekas att de nuvarande reglerna innebär att lån och bidrag till konstnärlig utsmyckning skall sökas i samband med att ansökan om bostadslån lämnas in. Motionärerna anser att detta inte ger de boende som flyttar in efter husets färdigställande någon möjlighet att vara med och bestämma i dessa frågor. För att möjliggöra en sådan medverkan från de boende föreslås i motionen att bidrag och bostadslån till konstnärlig utsmyckning skall kunna utbetalas efter det att slutgiltigt lånebeslut har fattats. I motion Bo264 (s) föreslås att även RBF-stöd (s.k. ROT-lån) skall kunna utgå till konstnärlig utsmyckning i bostadsområden. Det framhålls att RBF-stödet är avsett att underlätta investeringar som avser förbättringsåtgärder i den gemensamma bostadsmiljön. Mot denna bakgrund kan det enligt motionärerna anses vara en brist att inte förbättringar av bostadsområdets konstnärliga utsmyckning och gestaltning är stödberättigade.

Bostadsutskottet inleder med att överväga förslaget i motion Bo264 (s). Utskottet har i olika sammanhang starkt understrukt vikten av att det i våra bostadsområden finns konstverk som skänker liv åt miljön och som gör bostadsområdena omväxlande och mer tilltalande. Det var också denna inställning som föranledde riksdagen att år 1987 besluta om införandet av ett särskilt bidrag för ändamålet (BoU 1986/87:20). Behovet av konstnärlig utsmyckning gäller naturligtvis inte bara i nyproducerade bostadsområden. Boendemiljön i många äldre bostadsområden behöver också förbättras och kompletteras. Detta gäller inte minst i de bostadsområden som producerades under det s.k. miljonprogrammet och som i många fall fick en alltför enahanda utformning utan några egentliga utsmyckningar. Stöd för komplettering av den konstnärliga utsmyckningen i äldre bostadsområden kan i och för sig utgå vid ombyggnader som berättigar till bostadslån. I andra situationer, dvs. när omfattande ombyggnadsåtgärder inte är aktuella eller när endast begränsade förbättringsåtgärder genomförs med RBF-stöd, medger dock inte nuvarande stödregler att bidrag lämnas till konstnärlig komplettering av bostadsmiljön. Det är således mot bakgrund av dessa brister i dagens stödutformning som förslaget i motion Bo264 (s) skall ses.

Utskottets överväganden i frågan om stödet till konstnärlig utsmyckning leder således till slutsatsen att motionsförslaget om att även RBF-stöd skall kunna utgå för dessa åtgärder bör biträdas. Bidrag till konstnärlig utsmyckning bör kunna utgå i kombination med RBF-stöd för detta ändamål. Reglerna för hur räntestödet skall beräknas samt hur villkoren för bidraget skall vara utformade bör ansluta till gällande regler för bidrag till konstnärlig utsmyckning kopplat till bostadslån. Den närmare regelutformningen bör ankomma på regeringen att besluta om. Vad bostadsutskottet i denna fråga anfört med anledning av motion Bo264 (s) bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Ett beslut i enlighet med vad utskottet ovan förordat kommer att innebära att det i fortsättningen blir möjligt att i efterhand komplettera ett bostadsområde med konstnärlig utsmyckning. Valet av typ av utsmyckning m.m. bör självklart ske i samråd med de boende. Därmed öppnas också en finansieringsform som medger den typ av boendeinflytande över den konstnärliga

utsmyckningen som efterlyses i motion Bo234 (s). Motionen kan därmed anses till stor del tillgodosedd utan att något tillstyrkande för de föreslagna åtgärderna erfordras.

Besluten om bidrag för konstnärlig utsmyckning räknas av mot en ram, för innevarande budgetår bestämd till 15 milj. kr. Bostadsministern föreslår att *ramen för stödet för konstnärlig utsmyckning* även för budgetåret 1989/90 bestäms till samma belopp.

Bostadsutskottet har inget att invända mot den föreslagna storleken på beslutsramen. Under budgetåret 1987/88 användes endast en mindre del av ramen. Utskottets förhoppning är därför att olika konstnärers arbetsinsatser i högre grad än hittills tas i anspråk för att förbättra miljön i våra bostadsområden. Den utökade möjlighet till stöd som ovan förordats torde också verka i denna riktning. Regeringsförslaget tillstyrks.

De problem som har samband med förekomsten av radon i bostäder har vid flera tillfällen uppmärksammats av bostadsutskottet. Senast hösten 1988 (1988/89:BoU2) övervägde utskottet i motionsyrkanden framlagda förslag om olika åtgärder mot radon i bostäder. Vid detta tillfälle lämnades också en relativt ingående beskrivning av gällande regler i byggnormer m.m., ansvarsfördelningen för att åtgärder vidtas samt pågående utredningsarbete. För en utförlig bakgrundsbeskrivning hänvisas således till detta betänkande. Den fråga som utskottet nu avser att behandla gäller samhällets ekonomiska stöd för radonsanering m.m.

För egna hem kan sedan den 1 juli 1988 ett s.k. radonbidrag utgå. Bidraget kan lämnas om radondotterhalten i huset överstiger det gränsvärde som socialstyrelsen anger som godtagbart från hälsoskyddssynpunkt (för närvarande satt till 400 Bq/m^3). Bidraget lämnas under vissa förutsättningar med 50 % av skälighetskostnad för saneringsåtgärderna, dock högst med 15 000 kr. Bidrag under 1 000 kr. betalas inte ut. För hyres- och bostadsrättshus kan bostadslån utgå om radonåtgärderna utförs i samband med en ombyggnad. Tilläggs-lån kan då utgå om kostnaden för åtgärderna överstiger husets ekonomiska bärkraft. I andra fall kan s.k. RBF-stöd utgå.

Motionsförslag förs fram som behandlar dels stöd till de kommunala uppgifterna vad avser kartläggning av radonförekomsten m.m., dels villkoren för radonbidraget till egna hem resp. bostadslån för radonåtgärder. I centerpartiets partimotion Bo205 yrkande 15 föreslås ett heltäckande saneringsprogram mot radon i bostäder genomföras. Detta program föreslås innebära att:

- kommunerna genom statliga insatser stimuleras att genomföra en fullständig kartläggning av förekomsten av radon i bostäder,
- maximibeloppet för radonbidraget höjs till 25 000 kr.,
- gränsvärdet för radonbidraget sänks till 200 Bq/m^3 .

Motsvarande förslag läggs fram i motion Bo247 (c) angående kartlägningsstimulans i yrkande 22 och angående villkoren för radonbidrag i yrkande 23.

Bostadslån för radonåtgärder föreslås enligt motion Bo223 (fp) kunna utgå vid lägre gränsvärden än 400 Bq/m^3 . Enligt gällande lånevillkor lämnas bostadslån endast om kommunens miljö- och hälsoskyddsnämnd anser att radondotterhalten är för hög. Slutligen föreslås i motion Bo548 (mp)

yrkande 1 att ett nytt anslag för bidrag till kommuner för uppsökande verksamhet och sanering av radonhus införs.

Utskottet inleder med att behandla frågan om *stöd för kommunernas radoninsatser*, dvs. förslagen i centerpartiets partimotion Bo205 yrkande 15 såvitt nu är i fråga samt i motionerna Bo247 (c) yrkande 22 och Bo548 (mp) yrkande 1. Det bör erinras om att utskottet föregående år (BoU 1987/88:10 s. 63) behandlade liknande motionsyrkanden som nu förs fram. Det framhölls vid detta tillfälle att det är angeläget att kommunerna intensifierar sitt arbete med att kartlägga förekomsten av radon i bostäder. Samtidigt som kommunernas ansvar för detta arbete betonades av utskottet påpekades att även flera centrala myndigheter har ett ansvar att bistå kommunerna i deras arbete genom bl.a. rådgivning och metodutveckling. Ansvarsfrågan vad gäller olika radonåtgärder togs också upp hösten 1988 i betänkande 1988/89:BoU2. Utskottet anförde i detta sammanhang bl.a.:

Även ansvaret för att spåra befintliga bostäder med för höga radonhalter faller primärt på kommunerna. Utskottet vill i detta sammanhang också framhålla det ansvar som naturligen måste läggas på den enskilde fastighetsägaren att initiera undersökningar m.m. t.ex. i de fall byggnaden uppförts i ett område där det är känt att höga radonhalter är vanliga.

Riksdagens inställning i ansvarsfrågan beträffande kartläggning av radonförekomst m.m. torde således vara klarlagd. Utskottet menar att denna ansvarsfördelning också måste omfatta de ekonomiska åtagandena i sammanhanget. Staten har genom ett flertal olika stödformer påtagit sig ett omfattande ekonomiskt ansvar för genomförandet av de saneringsåtgärder som är nödvändiga. Det kan därför anses som rimligt att även kommunerna tar sin del av ansvaret för att problemen med radon i bostäder på sikt kan undanröjas.

Utskottet är mot den ovan redovisade bakgrunden inte berett att tillmötesgå de nu behandlade förslagen om stöd för kommunernas radoninsatser och avstyrker således de aktuella motionsyrkandena.

Villkoren för radonstödet i olika avscenden övervägdes ingående i samband med att riksdagen föregående år beslutade att införa ett särskilt radonbidrag för saneringsåtgärder i egnahem. Vad gäller de gränsvärden för radonhalter i huset som sedermera kommit till uttryck i gällande förordning anförde utskottet (BoU 1987/88:10 s. 62):

Regeringens förslag knyter an till de gränsvärden som ställs upp med stöd av hälsoskyddslagstiftningen och – i fråga om nivån efter åtgärd – byggnadslagstiftningen. Dessa gränsvärden bör också enligt utskottets mening vägleda bidragsgivningen. Därigenom säkras att statens bidragsgivning vid varje tidpunkt styrs av samma riskbedömningar som ligger till grund för samhällets övriga insatser mot radon i bebyggelsen.

Det är således mot denna bakgrund som utskottet inte ansett att särskilda radongränsvärden skall fastställas för de lån och bidrag som kan utgå för saneringsåtgärder i bostäder. Detta innebär dock inte att utskottet tagit ställning för att gällande gränsvärden i hälsoskyddslagstiftning och byggnormer framgent bör behållas. Tvärtom talar mycket i det kunskapsunderlag som nu tas fram i olika sammanhang för att en betydligt restriktivare

inställning vad gäller radondotterhalten i bostäder är motiverad. Enligt vad utskottet erfarit har också socialstyrelsen intagit den principiella inställningen att gällande gränsvärde enligt hälsoskyddslagstiftningen bör sänkas från 400 Bq/m³ till 200 Bq/m³. Socialstyrelsen har av detta skäl tillsatt en s.k. konsekvensutredning för att utröna ekonomiska och andra konsekvenser av ett sänkt gränsvärde. En sådan konsekvensutredning krävs i begränsningsförordningen (1987:1347) som reglerar statliga myndigheters rätt att utfärda nya föreskrifter. Utredningsarbetet sker i samarbete med boverket eftersom även byggnormfrågan avseende gränsvärde vid ombyggnad av bostäder övervägs. Arbetet väntas vara slutfört under våren 1989.

Bostadsutskottet anser det inte rimligt att föregripa pågående överväganden genom att införa ett särskilt gränsvärde för det statliga radonstödet till saneringsåtgärder i bostäder. Det bör dock nämnas att utskottet hösten 1989 kommer att behandla motioner (m) och (mp) med förslag om strängare normer vad gäller radonförekomsten i bostäder. Inte heller är utskottet berett att redan nu, mindre än ett år efter att radonbidraget infördes, förorda att beräkningsgrunderna för bidragets storlek ändras. Med hänvisning till det ovan anförda avstyrker utskottet centerpartiets partimotion Bo205 yrkande 15 såvitt nu är i fråga samt motionerna Bo223 (fp) yrkande 17 och Bo247 (c) yrkande 23.

Sedan den 1 juli 1986 kan ett statsbidrag för förnyelseåtgärder i vissa bostadsområden utgå (det s.k. förnyelsebidraget). Bidraget kan lämnas till sådana åtgärder i allmännyttiga bostadsföretags flerbostadshusområden som syftar till att minska antalet outhyrda lägenheter och förbättra den sociala miljön i området. En förutsättning för bidrag är att bostadsföretaget och kommunen har upprättat ett gemensamt åtgärdsprogram för området som även omfattar sociala åtgärder. Vidare ställs krav på att kommunen lämnar ett bidrag som motsvarar minst hälften av det statliga bidraget. Riksdagen har för innevarande budgetår fastställt en ram för beslut om förnyelsebidrag på 60 milj. kr.

I budgetpropositionen erinras om att ett av huvudändamålen med *förnyelsebidragen* var att stödja åtgärder i bostadsområden med stora uthyrningssvårigheter. Den ökande efterfrågan på bostäder har nu gjort att antalet sådana åtgärder snabbt minskar. Enligt bostadsministerns mening kan därför de behov som kan finnas av att förbättra miljöerna i de stora bostadsområdena fortsättningsvis tillgodoses med bostadslån, räntestöd och tillägglån. Mot denna bakgrund föreslås bidragsgivningen till förnyelseåtgärder i princip upphöra vid utgången av budgetåret 1988/89. Undantag föreslås dock kunna göras för bl.a. redan ineliggande ärenden.

Regeringens förslag har mött genmäle i vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo228 yrkande 11. I motionen yrkas avslag på regeringsförslaget med hänvisning till bidragets betydelse för det sociala förnyelsearbetet. Förnyelsebidraget föreslås behållas tills en översyn resulterat i ett fullvärdigt alternativ.

Mot bakgrund av de ovan redovisade motstående förslagen om förnyelsebidragen gör utskottet följande överväganden. När förslaget om att inrätta ett förnyelsebidrag först lades fram (prop. 1985/86:100 bil. 13 s. 60) betonades att bidraget i första hand var avsett att användas inom bostadsom-

råden med outhyrda lägenheter eller stor årlig omflyttning. Det kan således å ena sidan, som görs i budgetpropositionen, hävdas att det ändrade bostadsmarknadsläget innebär att de ursprungliga motiven för förnyelsebidragens införande inte längre föreligger. Å andra sidan bör framhållas behovet av bidrag för olika bostadssociala insatser. Ett sådant stöd kan stimulera till att samhörigheten mellan de boende förstärks och att nya former utvecklas för samverkan mellan bostadsföretaget, de boende, kommunen och andra organisationer i förvaltningen av området.

Det ändrade bostadsmarknadsläget har medfört att flertalet av de bostadsområden där det för några år sedan fanns en stor andel outhyrda lägenheter inte längre har några sådana problem.

Detta innebär dock inte att de bostadssociala problem som ofta funnits i dessa områden nu är lösta. Behovet av olika åtgärder i syfte att förbättra både den fysiska och sociala miljön kvarstår sålunda i många bostadsområden. Enligt utskottets mening bör mot denna bakgrund formerna för samhällets fortsatta stöd till bostadsområden med bl. a. sociala problem ses över i syfte att finna en lämplig ersättning för förnyelsebidragen. Ett sådant stöd bör fungera som ett komplement till övriga stödformer som i huvudsak är inriktade på byggnadstekniska åtgärder. Det kan därför anses vara lämpligt att utformningen av det fortsatta stödet sker såväl med beaktande av övervägandena inom regeringskansliet angående de samlade bostadssubventionerna som det utvärderingsprojekt gällande ombyggnads- och förbättringsstödet som pågår inom boverket.

Utskottets ovanstående överväganden innebär sammanfattningsvis att det nuvarande förnyelsebidraget bör utvecklas i enlighet med regeringsförslaget men att en ny stödform samtidigt bör utarbetas. Det bör ankomma på regeringen att återkomma med förslag med den inriktning som utskottet ovan förordat. Vad bostadsutskottet nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Förslaget i vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo228 yrkande 11 om att förnyelsebidrag skall utgå under nästa budgetår låter sig inte förenas med vad utskottet nu förordat.

5.11 Energihushållning m.m.

Under det senaste årtiondet har olika former av riktade stöd för energibesparande åtgärder inom bostadsbeståndet kunnat utgå. Enligt beslut av regeringen lämnas dock inte s.k. energisparbidrag under budgetåren 1987/88 och 1988/89. Bostadsministern aviserar i budgetpropositionen att statliga energisparbidrag inte heller kommer att utgå under budgetåret 1989/90.

I två motioner presenteras förslag om nya bidragsformer för olika energiåtgärder. Solvärmeanläggningar bör enligt motion Bo273 (mp) få effektivt stöd. I motionens yrkande 1 föreslås därför att ett statligt bidrag skall utgå med 25 % av anläggningskostnaden i enfamiljshus och 35 % av kostnaden i flerfamiljshus. Vänsterpartiet kommunisterna föreslår i sin partimotion Bo525 yrkande 1, med motivtext i motion N430, att riksdagen hos regeringen skall begära ett förslag om behovsprövade konverteringsbidrag för småhusägare som är beroende av direktverkande eluppvärmning.

Stöd till solvärmeanläggningar har i olika former kunnat utgå under mer än

1988/89:BoU7

tio år. Under de senaste åren har stöd utgått enligt förordningen (1987:771) om statligt bidrag till investeringar i solvärmeanläggningar med upp till 35 % av investeringskostnaden. De medel som avsatts för detta ändamål har dock nu helt tagits i anspråk. För närvarande kan stöd till solvärmeanläggning utgå i samband med ny- och ombyggnad av bostadshus i form av bostadslån. Sedan den 1 januari 1988 kan också en kombination av två olika värmesystem, t.ex. solvärme och fastbränslepanna, belånas. Även s.k. RBF-stöd kan utgå för installation av solvärmeanläggningar i hyres- och bostadsrättshus.

Miljö- och energiministern klargjorde i en interpellationsdebatt i december 1988 (prot. 1988/89:43 s. 97) regeringens syn på det fortsatta stödet till solvärmeanläggningar. Hon framhöll att kostnaderna för solvärmeanläggningar ytterligare måste reduceras för att tekniken framgångsrikt skall kunna konkurrera med andra uppvärmningsformer. Enligt regeringens uppfattning bidrar inte ett riktat investeringsstöd tillräckligt till en sådan utveckling. I stället krävs fortsatta satsningar på forskning och utveckling tillsammans med stöd till prototyp- och demonstrationsanläggningar.

Bostadsutskottet, som delar denna uppfattning, är med hänvisning till ovan redovisade förhållanden inte berett att biträda förslaget i motion Bo273 (mp) om ett nytt riktat bidrag till solvärmeanläggningar i bostadshus. Stöd till installation av solvärmeanläggningar i bostadshus kan som ovan beskrivits under vissa villkor utgå. Frågan om behovet av nya stöd för olika energiåtgärder får prövas i ett större energipolitiskt sammanhang. Yrkande 1 i motion Bo273 (mp) avstyrks således.

I samband med riksdagens beslut år 1988 (NU 1987/88:40, BoU 1987/88:5y) om energipolitiken inför 1990-talet fastställdes ett program för effektivare användning av och ersättning för el. Programmet kommer att följas och utvärderas kontinuerligt och åtgärderna revideras vid behov. I detta sammanhang kommer också behovet av särskilda åtgärder avseende befintliga elvärmda bostäder att ingående övervägas. En första avstämning är aviserad till år 1990. Utskottet är inte berett att föregripa pågående utvärderingar och överväganden genom att fatta beslut om *konverteringsbidrag för småhus med direktelvärm*e. Vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo525 yrkande 1 avstyrks.

Fram till utgången av år 1985 utgick ett statligt stöd till kommunerna för besiktning och rådgivning m.m. avseende energibesparande åtgärder och annan bostadsförbättringsverksamhet. I två motioner föreslås att ett statligt stöd till *kommunal energirådgivning* återinförs. Enligt förslaget i centerpartiets partimotion Bo280 yrkande 2, med motivtext i motion N478, bör statsbidraget utgå enligt samma principer som tillämpades tidigare. Vänsterpartiet kommunisterna föreslår i sin partimotion Bo231 yrkande 1 att stödet återupptas i nya former, där staten och kommunerna delar på kostnadsansvaret och det statliga bidraget utgår med 50 % av kostnaden. Det kan i sammanhanget även nämnas att bostadsutskottet hösten 1989 kommer att behandla motionsyrkanden från den allmänna motionstiden med förslag om att energirådgivning skall vara en obligatorisk uppgift för kommunerna.

Utskottet har sedan bidraget till kommunernas rådgivningsverksamhet upphörde år 1986 vid flera tillfällen (senast BoU 1987/88:5y) behandlat motionsyrkanden om att stödet borde återinföras. Vid dessa tillfällen har

utskottet erinrat om att det statliga bidraget aldrig var avsett att permanent stödja kommunernas rådgivningsverksamhet, utan syftade till att stimulera uppbyggnaden av en långsiktig verksamhet motsvarande de varaktiga lokala behoven. Det betonades även att kommunerna genom bostadsförsörjningslagen och lagen om kommunal energiplanering givits ett ökat ansvar på bostadsförsörjningens och energihushållningens område. Utskottet finner inte heller nu skäl att ompröva de utgångspunkter som motiverat tidigare ställningstaganden i frågan. Mot denna bakgrund avstyrks partimotionerna från vänsterpartiet kommunisterna Bo231 yrkande 1 och från centerpartiet Bo280 yrkande 2.

I syfte att hjälpa ägare till småhus med omfattande fukt- och mögelskador inrättades den 1 januari 1986 en särskild nämnd – småhusskadenämnden – i enlighet med ett avtal som staten ingått med Svenska kommunförbundet och med Byggtreprenerörerna. Samtidigt inrättades också en statlig fond med egen styrelse och delvis självständiga uppgifter.

Avtalet med Byggtreprenerörerna och Svenska kommunförbundet gäller i huvudsak skador i hus som under tiden den 1 september 1975 – den 31 augusti 1985 sålts till eller uppförts på total- eller generalreprenerad åt en enskild konsument enligt avtal med ett företag anslutet till Byggtreprenerörerna eller med en kommun eller ett kommunalt företag. Finner nämnden att skadan beror på vårdslöshet av företaget, skall skadan avhjälpas av företaget – och i annat fall av staten. Husägaren skall själv svara för reparationskostnaderna upp till ett belopp som motsvarar ett basbelopp.

Fukt- och mögelskador i andra hus, som är yngre än 30 år, kan tas om hand av den statliga fondstyrelsen. Det kan t.ex. vara fråga om hus byggda av företag som inte är medlemmar i Byggtreprenerörerna eller av företag som har gått i konkurs, hus som har byggts på delad reprenerad, dvs. av flera olika företag tillsammans, eller s.k. självbyggen. Även i ärenden, som beslutas av fondstyrelsen får ägaren själv svara för en del av reparationskostnaden, vanligen med ett belopp som motsvarar ett basbelopp. I vissa fall, när huvudreglerna för stöd inte är tillämpliga, kan fondstyrelsen besluta om att bidrag ändå skall utgå i syfte att avhjälpas mer omfattande fukt- och mögelskador. Sådant bidrag får dock endast lämnas till den del av kostnaden som inte kan bäras av huset i ombyggt skick, dvs. bidraget utgår enligt i princip samma regler som tidigare tillämpades för tilläggs lån till egna hem.

I centerpartiets partimotion Bo205 yrkande 19 föreslås att *reglerna för stöd till fukt- och mögelskador* efter beslut av småhusskadenämnden skall förenklas och effektiviseras. Det framhålls i motionen att alla som har olika typer av bomiljöproblem bör få hjälp. Den nuvarande konstanta självrisk på ett basbelopp föreslås ersättas med ett kostnadsberoende belopp. Självriskens föreslås utgå med 5 000 kr. + 1/3 av kostnaden för åtgärden, begränsad uppåt till ett basbelopp. Vidare föreslås att villkoren för stödet inte skall vara beroende av hur stora lån som finns på fastigheten.

Bostadsutskottet övervägde hösten 1988 ingående olika frågor som rör byggnaders inomhusmiljö m.m. Riksdagen gav med anledning av dessa överväganden (1988/89:BoU2) regeringen till känna att vissa utredningsinsatser borde komma till stånd i syfte att ge underlag för olika åtgärder på det aktuella området. En av de frågor som därvidlag ansågs behöva undersökas

närmare var ändamålsenligheten i dagens bidragsgivning för avhjälpande av fukt- och mögelskador. Enligt vad utskottet erfarit avser regeringen också att genomföra en sådan utvärdering under innevarande år. Ett kunskapsunderlag för eventuella beslut om förenklingar eller förbättringar av det nuvarande stödsystemet kommer således föreligga senare under året. Bostadsutskottet anser därför att vidare överväganden om den typ av åtgärder som efterlyses i centerpartiets partimotion Bo205 yrkande 19 får anstå tills vidare. Med hänvisning till de ovan redovisade förhållandena avstyrks motionsyrkandet.

Riksdagen har bemyndigat regeringen att under fyraårsperioden 1986–1989 ta i anspråk sammanlagt 250 milj. kr. för bidrag till fonden för fukt- och mögelskador. Hittills har sammanlagt 182 milj. kr. anvisats för ändamålet. Regeringen begär i årets budgetproposition att även under budgetåret 1989/90 få ta i anspråk den tidigare beslutade *ramen för bidrag till fonden för fukt- och mögelskador*.

Utskottet har inget att erinra mot att den aktuella ramen utnyttjas även under kommande budgetår. Regeringsförslaget tillstyrks således.

5.12 Anslag

5.12.1 Anslag till vissa lån till bostadsbyggande

I budgetpropositionen föreslås att till vissa lån till bostadsbyggande skall anvisas ett förslagsanslag om 40 milj. kr.

Med hänvisning till i motion Bo223 (fp) framlagda förslag om avveckling av förvärvstilläggen och hyresförlustgarantilånen föreslås i samma motions yrkande 1 att anslaget till vissa lån till bostadsbyggande skall minskas med 10 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag.

Bostadsutskottet har ovan avstyrkt de förslag som grundar det i motion Bo223 (fp) yrkande 1 framlagda förslaget till *anslag till vissa lån till bostadsbyggande*. Det nu aktuella yrkandet avstyrks med hänvisning härtill. Regeringens förslag tillstyrks.

5.12.2 Anslag till räntebidrag

I budgetpropositionen har *anslaget till räntebidrag* beräknats till 17 700 milj. kr. för nästa budgetår. I motionerna Bo223 (fp) yrkande 4, Bo247 (c) yrkande 15, Bo269 (mp) yrkande 3, Bo271 (m) yrkande 7 och i vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo275 yrkande 5 förs fram alternativa förslag till anslag till räntebidrag för nästa budgetår. Motionsförslagen förs fram mot bakgrund av vad i motioner från dessa partier föreslagits om ändringar i räntebidragssystemet m.m.

Såvitt avser ändringar i räntebidragsreglerna och de övriga delposter som belastar räntebidragsanslaget har utskottet avstyrkt förslagen i motionerna. Utskottet avstyrker med hänvisning härtill också motionerna i vad avser en från budgetpropositionen avvikande anslagsberäkning. Regeringens förslag om anslag till räntebidrag tillstyrks.

5.12.3 Anslag till åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter

Anslaget till åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter föreslås i budgetpropositionen uppfört med 80 milj. kr. för budgetåret 1989/90.

I motion Bo223 (fp) yrkande 11 föreslås att anslaget skall minskas med 20 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag – detta med hänvisning till förslag i samma motion om att eftergift av hyresförlustlån inte skall medges fr.o.m. den 1 juli 1989.

Det förslag som grundar anslagsyrkandet i motion Bo223 (fp) yrkande 11 har avstyrkts av utskottet ovan. Motionen avstyrks med hänvisning härtill även i vad avser anslag. Regeringens förslag tillstyrks.

5.12.4 Anslag till tilläggs lån till ombyggnad av vissa bostadshus m.m.

Enligt förslaget i budgetpropositionen bör *anslaget till tilläggs lån till ombyggnad av vissa bostadshus m.m.* föras upp med ett belopp av 200 milj. kr. för budgetåret 1989/90.

I två motionsyrkanden föreslås att ett lägre belopp anslås. I motion Bo223 (fp) yrkande 12 föreslås ett i förhållande till regeringsförslaget med 90 milj. kr. minskat anslag. Förslaget läggs fram med hänvisning till ett förslag i samma motion om att tilläggs lån till bostadshus yngre än 30 år inte skall utgå efter den 1 juli 1989. Yrkande 18 i motion Bo247 (c) innebär att anslaget bör minskas med 40 milj. kr. i förhållande till regeringsförslaget. Anslagsminskningen anses möjliggöras av förslag i samma motion om en minskad beslutsram för bostadshus yngre än 30 år.

De förslag som ligger till grund för anslagsyrkandena i de aktuella motionerna har ovan behandlats och avstyrkts av utskottet. Med hänvisning härtill avstyrks även motionerna Bo223 (fp) yrkande 12 och Bo247 (c) yrkande 18. Regeringens anslagsförslag tillstyrks.

5.12.5 Anslag till bostadsbidrag

Anslaget till bostadsbidrag har i budgetpropositionen (bil. 13 s. 52) beräknats till 1 345 milj. kr. för nästa budgetår. I motion Bo223 (fp) yrkande 19 har anslaget beräknats till 1 300 milj. kr. och i motion Bo271 (m) yrkande 13 till 1 265 milj. kr. Förslagen i motionerna utgår från vad i dem föreslagits om att bostadsbidragen till hushåll utan barn bör avskaffas.

Dessa motionsyrkanden har utskottet avstyrkt ovan, varför utskottet avstyrker motionerna även vad gäller anslagsberäkningen. Regeringens förslag tillstyrks.

5.12.6 Anslag till viss bostadsförbättrings verksamhet m.m.

I budgetpropositionen föreslås att *anslaget till viss bostadsförbättrings verksamhet m.m.* uppförs med 335 milj. kr. för budgetåret 1989/90.

Anslag med högre belopp än i regeringsförslaget föreslås i två motioner. Vänsterpartiet kommunisterna har i sin partimotion Bo228 yrkande 13 föreslagit att anslaget skall ökas med 50 milj. kr. till 385 milj. kr. Det ökade

anslaget är motiverat med ett i samma motion framfört avslagsyrkande beträffande de nya finansieringsregler för bostadsanpassningsbidraget som föreslås i budgetpropositionen. Även i motion Bo247 (c) yrkande 24 föreslås ett förhöjt anslag av samma skäl. Yrkandet innebär ett i förhållande till regeringsförslaget med 60 milj. kr. höjt anslag eftersom även ett utvidgat radonbidrag m.m. föreslås finansieras med anslaget.

Bostadsutskottet har ovan avstyrkt de motionsförslag som är grunden för förslagen om förhöjt anslag i vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo228 yrkande 13 och i motion Bo247 (c) yrkande 24. De nu aktuella yrkandena avstyrks med hänvisning härtill. Regeringens förslag om anslag till viss bostadsförbättringsverksamhet m.m. tillstyrks av utskottet.

5.12.7 Anslag till bidrag till energibesparande åtgärder inom bostadsbeståndet m.m.

I budgetpropositionen anges att behovet av medel för utbetalning av tidigare beslutade bidrag som belastar detta anslag täcks av reservationen på anslaget. Regeringen föreslår därför att anslaget för budgetåret 1989/90 endast förs upp med ett formellt belopp av 1 000 kr.

Enligt vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo231 yrkande 2 bör reservationsanslaget höjas med 60 milj. kr. i förhållande till regeringsförslaget. Detta yrkande motiveras av det i samma motion framlagda förslaget om ett nyinrättat bidrag till kommunernas energirådgivning. För att finansiera ett förslaget nytt stöd till solvärmeanläggningar i bostadshus föreslås i motion Bo273 (mp) yrkande 2 att anslaget till energibesparande åtgärder bestäms till ett belopp som är 20 milj. kr. högre än regeringsförslaget.

De förslag som ligger till grund för yrkande 2 i vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo231 samt för motion Bo273 (mp) yrkande 2 har ovan behandlats och avstyrkts av utskottet. Med hänvisning härtill avstyrks också de nu aktuella motionsyrkandena. Utskottet tillstyrker således regeringens förslag om *anslag till bidrag till energibesparande åtgärder*.

5.12.8 Anslag i övrigt

Vad i budgetpropositionen föreslagits beträffande *anslag i övrigt* tillstyrks av utskottet.

5.13 Hemställen

Utskottet hemställer

1. beträffande *utformningen m.m. av bostadspolitiken* att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Bo205 yrkandena 1, 3, 5-6 samt 8-11, 1988/89:Bo277 och 1988/89:Bo409 yrkande 1,
2. beträffande *en parlamentarisk utredning om bostadspolitiken*, att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Bo205 yrkande 2 och 1988/89:Bo269 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
3. beträffande *avveckling av de byggnadsreglerande åtgärderna* att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Bo206 yrkande 5 och 1988/89:Bo409 yrkande 21,

4. beträffande *införande av en investeringsavgift*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Bo205 yrkande 4, 1988/89:Bo225, 1988/89:Bo228 yrkande 1, 1988/89:Bo239, 1988/89:Bo241 och 1988/89:Bo244,
5. beträffande *flyktingarnas bostadssituation*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo276,
6. beträffande *ungdomens bostadssituation*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Bo247 yrkande 2 och 1988/89:Bo279 yrkandena 1, 4 samt 5,
7. beträffande *avveckling av ungdomsbostadsdelegationen*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo417 yrkande 5 b,
8. beträffande *samhällets ansvar för boendeservice*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo208,
9. beträffande *program för bostadsbyggandet*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo232,
10. beträffande *bostadsbyggandets inriktning i Stockholms län*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo206 yrkande 6,
11. beträffande *stimulansbidrag*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo228 yrkandena 2 och 4,
12. beträffande *neutralitet mellan olika upplåtelseformer m.m.*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Bo278 yrkande 2 och 1988/89:Bo417 yrkandena 4, 9 samt 10,
13. beträffande *utförsäljning av äldre hus ägda av allmännyttiga bostadsföretag*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo275 yrkande 4,
14. beträffande *skärpt prisövervakning*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Bo246 och 1988/89:Bo249 yrkande 2,
15. beträffande *prisstopp på byggmaterial, hyror och bostadsrätter*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo228 yrkande 10,
16. beträffande *ekologiskt byggande*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo261 yrkandena 1, 5 och 6,
17. beträffande *avveckling av SBAB*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo405 yrkande 10,
18. beträffande *avveckling av förvärvstilläggen*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo223 yrkande 2,
19. beträffande *avveckling av hyresförlustgarantilånen*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo223 yrkande 3,
20. beträffande *eftergift av hyresförlustlån*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo223 yrkande 13,
21. beträffande *metoden för beräkning av låneunderlag*
att riksdagen med anledning av regeringens förslag i proposition 1988/89:100 bilaga 13 samt motion 1988/89:Bo217 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
22. beträffande *avveckling av markvillkoret*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Bo247 yrkande 4, 1988/89:Bo405 yrkande 16 och 1988/89:Bo409 yrkande 13,

23. beträffande *förlängning av undantaget från markvillkoret*
att riksdagen bifaller regeringens förslag i proposition 1988/89:100
bilaga 13 samt avslår motion 1988/89:Bo220,

24. beträffande *konkurrensvillkoret*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Bo270 yrkande 4 och 1988/
89:Bo409 yrkande 14,

25. beträffande *lån till direktverkande elvärme*
att riksdagen bifaller regeringens förslag i proposition 1988/89:100
bilaga 13 och avslår motion 1988/89:Bo270 yrkande 2,

26. beträffande *prövningen av uthyrningen av egnahem*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Bo247 yrkande 14 och
1988/89:Bo270 yrkande 1,

27. beträffande *successiv avveckling av ortskoefficienterna*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo247 yrkande 11,

28. beträffande *höjning av ortskoefficienterna för vissa kommuner*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo207,

29. beträffande *länreglerna för ålderdomshem*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo227,

30. beträffande *ökad bostadsbebyggelse på landsbygden*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo233,

31. beträffande *räntekostnaderna mellan färdigställande och utbe-
talning av lån*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo235,

32. beträffande *fördelningen mellan egen boendedel och gemen-
samma utrymmen m.m.*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo236,

33. beträffande *låneandelen för lån till vissa med de allmännyttiga
bostadsföretagen jämställda bostadsföretag*
att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Bo248 som sin mening
ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

34. beträffande *stimulans av fribyggen*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo270 yrkande 3,

35. beträffande *länregler som ökar tillgången på små lägenheter*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo279 yrkande 3,

36. beträffande *kommunernas möjligheter att fördela nybyggda
bostadsrättslägenheter*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo409 yrkande 6,

37. beträffande *avveckling av kostnadskontrollen vid beviljande av
bostadslån*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo409 yrkande 26,

38. beträffande *aktieutdelning från allmännyttiga bostadsföretag*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo417 yrkande 11,

39. beträffande *lån för upprustning av fritidshus*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo245,

40. beträffande *fondering i skattebefriade underhållsfonder*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Bo201, 1988/89:Bo210 yrkan-
de 3, 1988/89:Bo405 yrkande 12, 1988/89:Bo409 yrkande 27 och
1988/89:Bo415 yrkande 2,

41. beträffande *ramarna för beslut om ombyggnadslån*
att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Bo266 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

42. beträffande *ombyggnadslån vid lägenhetssammanslagningar*
att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Bo206 yrkande 3, 1988/89:Bo228 yrkande 5, 1988/89:Bo279 yrkande 2 och 1988/89:Bo409 yrkande 20 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

43. beträffande *behovsanpassning av ombyggnadslänereglerna*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo252,

44. beträffande *kravet på hyresgästytttrande*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo417 yrkande 15,

45. beträffande *mindre genomgripande upprustning*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo203 såvitt nu är i fråga,

46. beträffande *avveckling av RBF-stödet*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo247 yrkande 8,

47. beträffande *RBF-stöd med 30-årig finansiering*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo210 yrkande 2,

48. beträffande *kommunernas VA-nät*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Bo216, 1988/89:Bo238, 1988/89:Bo243 och 1988/89:Bo274 yrkandena 1, 3 och 4,

49. beträffande *räntebidragssystemets framtida uppbyggnad*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Bo205 yrkande 7, 1988/89:Bo215, 1988/89:Bo247 yrkande 5, 1988/89:Bo249 yrkande 1, 1988/89:Bo405 yrkande 9 och 1988/89:Bo409 yrkandena 23, 24 och 25,

50. beträffande *den garanterade räntan för vissa ombyggnader*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo247 yrkande 7 detta yrkande såvitt nu är i fråga och motion 1988/89:Bo278 yrkande 3,

51. beträffande *nybyggnad efter rivning i räntehänseende*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo228 yrkande 6,

52. beträffande *räntevillkoren för bostadslån vid ombyggnad till gruppbestäder för utvecklingsstörda*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo265,

53. beträffande *den lägre garanterade räntan vid ombyggnader som avser tillgänglighetsskapande åtgärder*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo218,

54. beträffande *den garanterade räntan vid ekologiskt anpassad teknik*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo261 yrkandena 2, 3 och 4,

55. beträffande *de garanterade räntorna för nya lån för ombyggnad av hyres- och bostadsrättsshus*
att riksdagen bifaller proposition 1988/89:89 yrkande 3 och avslår motion 1988/89:Bo3,

56. beträffande *höjning av den garanterade räntan avseende befintliga lån för vissa hyres- och bostadsrättsshus*
att riksdagen bifaller proposition 1988/89:79 yrkande 2 och avslår motionerna 1988/89:Bo1 yrkandena 1, detta yrkande såvitt nu är i

fråga, 2 och 3, 1988/89:Bo2 och 1988/89:Bo247 yrkande 7, det 1988/89:BoU7
sistnämnda yrkandet såvitt nu är i fråga,

57. beträffande *den garanterade räntan för allmännyttiga bostadsföretag*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo275 yrkandena 1 och 2,

58. beträffande *extra upptruppningar*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Bo223 yrkande 6 och 1988/89:Bo269 yrkande 2,

59. beträffande *räntebidragen till vissa underhållslån*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo223 yrkande 5,

60. beträffande *räntebidraget till äldre reparations- och energisparlån m.m.*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo271 yrkande 6;

61. beträffande *slopande av vissa räntesubventioner för bostadshus som färdigställt före år 1968*

att riksdagen bifaller proposition 1988/89:79 yrkande 1 och avslår motionerna 1988/89:Bo1 yrkande 1 och 1988/89:Bo247 yrkande 7, båda motionsyrkandena såvitt nu är i fråga,

62. beträffande *slopande av räntebidrag för hus byggda före år 1975*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Bo271 yrkande 1 och 1988/89:Bo405 yrkande 11,

63. beträffande *gränsdragningen mellan bostäder och lokaler i bostadsfinansieringssammanhang*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Bo202, 1988/89:Bo211, 1988/89:Bo221 och 1988/89:Bo268,

64. beträffande *slopande av räntebidrag vid övertagande av allmännyttiga bostadsföretags fastigheter m.m.*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Bo247 yrkande 3, 1988/89:Bo405 yrkande 7 och 1988/89:Bo409 yrkande 11,

65. beträffande *avveckling av lånen till barnfamiljer för köp av egnahem*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Bo223 yrkande 10 och 1988/89:Bo271 yrkande 8,

66. beträffande *reglerna för förvärvslångivningen*

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

67. beträffande *tillämpningsområdet för lånen till barnfamiljer för förvärv av egnahem*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo230,

68. beträffande *statliga lån vid förvärv av äldre småhus*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo203 såvitt nu är i fråga,

69. beträffande *lån vid köp av permanentbostäder*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo260 yrkande b,

70. beträffande *införandet av ett statligt stöd till allmännyttiga bostadsföretag för fastighetsförvärv*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo275 yrkande 3,

71. beträffande *avveckling av hyresrabatterna*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Bo247 yrkande 13, detta yrkande såvitt nu är i fråga, och 1988/89:Bo271 yrkande 5.

72. beträffande *avveckling av återflyttningsbidragen*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Bo223 yrkande 8, 1988/89:Bo247 yrkande 13, detta yrkande såvitt nu är i fråga, och 1988/89:Bo271 yrkande 4.

73. beträffande *avveckling av nybyggnadsbidragen*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Bo223 yrkande 9 och 1988/89:Bo271 yrkande 3.

74. beträffande *avveckling av ungdomsbostadsstödet*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Bo223 yrkande 7, 1988/89:Bo247 yrkande 1, 1988/89:Bo271 yrkande 2 och 1988/89:Bo417 yrkande 5 a.

75. beträffande *tilläggsån för egnahem*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo258,

76. beträffande *tillstyrkanderamen för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse*
att riksdagen med anledning av regeringens förslag i proposition 1988/89:100 bilaga 13 och motion 1988/89:Bo223 yrkande 16 samt med avslag på motionerna 1988/89:Bo247 yrkande 16 och 1988/89:Bo271 yrkande 10

a) som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

b) medger att ramen för de antikvariska myndigheternas tillstyrkanden av tilläggsån eller förhöjt låneunderlag till kulturhistoriskt värdefull bostadsbebyggelse m.m. fastställs till 130 000 000 kr. för budgetåret 1989/90,

77. beträffande *tilläggsån till arkeologiska undersökningar*
att riksdagen med bifall till regeringens förslag i proposition 1988/89:100 bilaga 13 medger att av ramen för de antikvariska myndigheternas tillstyrkanden av tilläggsån eller förhöjt låneunderlag till kulturhistoriskt värdefull bostadsbebyggelse m.m. under budgetåret 1989/90 högst 2 500 000 kr. får disponeras för tilläggsån till arkeologiska undersökningskostnader i samband med bostadsbyggande,

78. beträffande *avveckling av tilläggsångivningen till bostadshus yngre än 30 år*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo223 yrkandena 14 och 15,

79. beträffande *tilläggsån för ändrad lägenhetssammansättning*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo271 yrkande 9.

80. beträffande *beslutsram för bostadshus yngre än 30 år*
att riksdagen med bifall till regeringens förslag i proposition 1988/89:100 bilaga 13 och med avslag på motionerna 1988/89:Bo210 yrkande 1, 1988/89:Bo247 yrkande 17 och 1988/89:Bo271 yrkande 11 medger att beslut om tilläggsån till åtgärder i bostadshus som är yngre än 30 år får meddelas inom en ram på 225 000 000 kr. för budgetåret 1989/90,

81. beträffande *reglering av bostadsbidragsgivningen i lag*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo247 yrkande 19.

82 a. beträffande *ändrade inkomstgränser, ändrade bostadskostnadsgränser och minsta bidragsbelopp vad gäller bostadsbidrag* att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Bo247 yrkande 20 och 1988/89:Bo224, båda motionerna såvitt nu är i fråga.

82 b.) beträffande *bostadsbidrag till vissa hushåll utan barn* att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Bo223 yrkande 18, 1988/89:Bo247 yrkande 20, detta yrkande såvitt nu är i fråga, 1988/89:Bo271 yrkande 12 och 1988/89:Bo417 yrkande 5 c,

82 c.) beträffande *lagförslag om bostadsbidrag* att riksdagen antar som bilaga 1 vid detta betänkande fogat förslag till lag med särskilda bestämmelser om bostadsbidrag för år 1990,

83. beträffande *bostadsbidrag till alla hushåll utan barn* att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Bo224 såvitt nu är i fråga, 1988/89:Bo257 och 1988/89:Bo263 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

84. beträffande *beräkning av bostadskostnad* att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Bo247 yrkande 20 såvitt nu är i fråga, 1988/89:Bo272 och 1988/89:Bo417 yrkande 3,

85. beträffande *basillägg och bostadsbidragens konsumtionsstyrande effekt* att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Bo213, 1988/89:Bo214 och 1988/89:Bo259,

86. beträffande *skattereduktion motsvarande beräknat bostadsbidrag* att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo209,

87. beträffande *reglerna för bostadsanpassningsbidraget* att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Bo212 och 1988/89:Bo219,

88. beträffande *stöd till hissinstallationer* att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo255,

89. beträffande *bostadsanpassningsbidragets finansiering* att riksdagen godkänner vad i proposition 1988/89:100 bilaga 13 föreslagits och avslår motionerna 1988/89:Bo228 yrkande 12, 1988/89:Bo247 yrkande 21, 1988/89:Bo251 och 1988/89:Bo267,

90. beträffande *stödet till konstnärlig utsmyckning* att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Bo264 och med avslag på motion 1988/89:Bo234 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

91. beträffande *ramen för stödet för konstnärlig utsmyckning* att riksdagen med bifall till regeringens förslag i proposition 1988/89:100 bilaga 13 medger att beslut om bidrag för konstnärlig utsmyckning i bostadsområden får lämnas inom en ram om 15 000 000 kr. under budgetåret 1989/90,

92. beträffande *stöd för kommunernas radoninsatser* att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Bo205 yrkande 15 såvitt nu är i fråga, 1988/89:Bo247 yrkande 22 och 1988/89:Bo548 yrkande 1,

93. beträffande *villkoren för radonstödet* att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Bo205 yrkande 15 såvitt nu är i fråga, 1988/89:Bo223 yrkande 17 och 1988/89:Bo247 yrkande 23,

94. beträffande *förnyelsebidragen*
att riksdagen med anledning av regeringens förslag i proposition 1988/89:100 bilaga 13 och med avslag på motion 1988/89:Bo228 yrkande 11 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
95. beträffande *stöd till solvärmeanläggningar*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo273 yrkande 1,
96. beträffande *konverteringsbidrag för småhus med direktelvärm*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo525 yrkande 1,
97. beträffande *kommunal energirådgivning*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Bo231 yrkande 1 och 1988/89:Bo280 yrkande 2,
98. beträffande *reglerna för stöd till fukt- och mögelskador*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo205 yrkande 19,
99. beträffande *ramen för bidrag till fonden för fukt- och mögelskador*
att riksdagen med bifall till regeringens förslag i proposition 1988/89:100 bilaga 13 bemyndigar regeringen att under budgetåret 1989/90 utnyttja tidigare ram om 250 000 000 kr. för bidrag till fonden för fukt- och mögelskador,
100. beträffande *anslag till vissa lån till bostadsbyggande*
att riksdagen med bifall till regeringens förslag i proposition 1988/89:100 bilaga 13 och med avslag på motion 1988/89:Bo223 yrkande 1 till *Vissa lån till bostadsbyggande* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 40 000 000 kr.,
101. beträffande *anslag till räntebidrag*
att riksdagen med bifall till regeringens förslag i proposition 1988/89:100 bilaga 13 och med avslag på motionerna 1988/89:Bo223 yrkande 4, 1988/89:Bo247 yrkande 15, 1988/89:Bo269 yrkande 3, 1988/89:Bo271 yrkande 7 och 1988/89:Bo275 yrkande 5 till *Räntebidrag m.m.* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 17 700 000 000 kr.,
102. beträffande *anslag till åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter*
att riksdagen med bifall till regeringens förslag i proposition 1988/89:100 bilaga 13 och med avslag på motion 1988/89:Bo223 yrkande 11 till *Åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter m.m.* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 80 000 000 kr.,
103. beträffande *anslag till tillägglån till ombyggnad av vissa bostadshus m.m.*
att riksdagen med bifall till regeringens förslag i proposition 1988/89:100 bilaga 13 och med avslag på motionerna 1988/89:Bo223 yrkande 12 och 1988/89:Bo247 yrkande 18 till *Tillägglån till ombyggnad av vissa bostadshus m.m.* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 200 000 000 kr.,

104. beträffande *anslag till bostadsbidrag*

att riksdagen med bifall till regeringens förslag i proposition 1988/89:100 bilaga 13 och med avslag på motionerna 1988/89:Bo223 yrkande 19 och 1988/89:Bo271 yrkande 13 till *Bostadsbidrag m.m.* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 1 345 000 000 kr.,

105. beträffande *anslag till viss bostadsförbättringsverksamhet m.m.*

att riksdagen med bifall till regeringens förslag i proposition 1988/89:100 bilaga 13 och med avslag på motionerna 1988/89:Bo228 yrkande 13 och 1988/89:Bo247 yrkande 24 till *Viss bostadsförbättringsverksamhet m.m.* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 335 000 000 kr.,

106. beträffande *anslag till bidrag till energibesparande åtgärder*

att riksdagen med bifall till regeringens förslag i proposition 1988/89:100 bilaga 13 och med avslag på motionerna 1988/89:Bo231 yrkande 2 och 1988/89:Bo273 yrkande 2 till *Bidrag till energibesparande åtgärder inom bostadsbeståndet m.m.* för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 1 000 kr.,

107. beträffande *anslag i övrigt*

att riksdagen med bifall till regeringens förslag i proposition 1988/89:100 bilaga 13 för budgetåret 1989/90 anvisar

a) till *Bidrag till förbättring av boendemiljön* ett förslagsanslag på 15 000 000 kr.,

b) till *Information och utbildning m.m.* ett reservationsanslag på 14 900 000 kr.,

c) till *Bidrag till fonden för fukt- och mögelskador* ett förslagsanslag på 56 000 000 kr.

Stockholm den 16 mars 1989

På bostadsutskottets vägnar

Agne Hansson

Närvarande: Agne Hansson (c), Oskar Lindkvist (s), Magnus Persson (s), Knut Billing (m), Lennart Nilsson (s), Bertil Danielsson (m), Nils Nordh (s), Rune Evensson (s), Gunnar Nilsson (s), Jan Sandberg (m), Leif Olsson (fp), Rune Thorén (c), Jan Strömdahl (vpk), Britta Sundin (s), Sten-Ove Sundström (s)¹, Siw Persson (fp), Sture Thun (s)² och Krister Skånberg (mp).

¹ t.o.m. mom. 33.

² fr.o.m. mom. 34.

1. Utformningen av bostadspolitiken (mom. 1)

Knut Billing, Bertil Danielsson och Jan Sandberg (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 27 börjar med "Dagens bostadspolitik" och på s. 28 slutar med "motion Bo277 (m)" bort ha följande lydelse:

Ett utmärkande drag i dagens bostadspolitik är att den givit upphov till en brist på rörlighet på bostadsmarknaden. Orsakerna härtill är många. Som framhålls i motion Bo277 (m) är reglerna för realisationsvinstbeskattningen och gällande hyressättningssystem två faktorer som allvarligt försvårar rörligheten. Eftersom nyproduktionen inte ensam kan bidra till att lösa människors bostadsproblem är en större rörlighet en förutsättning för en ökad valfrihet och därmed också för en ökad tillgång på bostäder. Inte minst gäller detta i områden med stor efterfrågan.

Mot bakgrund av det nu anförda bör enligt utskottets mening den socialistiska reglerings- och planhushållningspolitik som i dag styr boendet och byggandet ersättas av en politik som leder till ökad valfrihet för den enskilda människan. Det är nämligen helt klart att många människor önskar förändra sin bostadssituation.

Ett stort antal bestämmelser, regler och normer som styr bostadsbyggnaderna måste upphöra eller förändras så att den enskildes vilja kan få större spelrum. Ett bosparsystem skall införas. Nuvarande bostadslånesystem skall avvecklas och ersättas med ett enhetslånesystem fritt från statlig styrning. Mark- och konkurrensvillkoren skall avskaffas och förköpslagen upphävas.

Inom ramen för en ökad valfrihet skall bostadslånesystemet utformas så att kostnadsneutralitet i boendet uppnås. Bl.a. skall lagstiftningen reformeras så att egnahemsboende och övergång från hyresrätt till bostadsrätt inte försvåras. Hembudsmöjligheten för nya bostadsrättsföreningar tillhörande HSB och Riksbyggen skall avskaffas. Ett ägarlägenhetssystem skall införas.

En översyn av bostadspolitiken bör alltså komma till stånd med den utformning som nu beskrivits. Riksdagen bör med anledning av de nu behandlade motionerna som sin mening ge regeringen detta till känna.

dels att moment 1 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

1. beträffande *utformningen av bostadspolitiken*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Bo277 och med avslag på motionerna 1988/89:Bo205 yrkandena 1, 3, 5-6 samt 8-11 och 1988/89:Bo409 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

2. Utformningen av bostadspolitiken (mom. 1)

Leif Olsson och Siw Persson (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 27 börjar med "Dagens bostadspolitik" och på s. 28 slutar med "motion Bo277 (m)" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar vad som i folkpartiets partimotion Bo409 förordas om riktlinjerna för den framtida bostadspolitiken. Som anförs i motionen måste de boendes önskemål bilda utgångspunkt för bostadspolitiken. Detta betyder bl.a. att valfriheten måste öka och att staten inte genom ekonomiska styrmedel eller administrativa regleringar skall gynna eller missgynna vissa upplåtelseformer, bostadstyper eller fastighetsägare. Vad som erfordras är alltså en övergång från regleringar och ingrepp till en situation där valfriheten för den enskilde ökar genom att marknadsmekanismerna ges ökat spelrum.

De riktlinjer som bör gälla för bostadspolitiken är enligt utskottets mening bl.a. följande:

- alla skall ha tillgång till en bra bostad,
- de byråkratiska och reglerande inslagen i bostadspolitiken måste minska,
- bostadssubventionerna måste kraftigt minskas och stödet riktas direkt till de grupper som har särskilda behov,
- möjligheterna att äga sin bostad och att ombilda till bostadsrätt m.m. måste öka,
- rörligheten på bostadsmarknaden måste underlättas,
- ombyggnader bör ske varsamt.

Vad bostadsutskottet nu med anslutning till förslaget i folkpartiets partimotion Bo409 yrkande 1 anfört om riktlinjerna för den framtida bostadspolitiken bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Till de konkreta åtgärder som behövs för att förverkliga denna politik – åtgärder som förordas i samma motion – återkommer utskottet nedan. Utskottets ställningstagande i denna del innebär att centerpartiets partimotion Bo205 yrkandena 1, 3, 5–6 samt 8–11 och motion Bo277 (m) i inte ringa grad kommer att tillgodoses.

dels att moment 1 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

1. beträffande *utformningen av bostadspolitiken*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Bo409 yrkande 1 och med avslag på motionerna 1988/89:Bo205 yrkandena 1, 3, 5–6 samt 8–11 och 1988/89:Bo277 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

3. Utformningen av bostadspolitiken (mom. 1)

Agne Hansson och Rune Thorén (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 27 börjar med "Dagens bostadspolitik" och på s. 28 slutar med "motion Bo277 (m)" bort ha följande lydelse:

Som framhålls i centerpartiets partimotion Bo205 skall den grundläggande förutsättningen för en social bostadspolitik vara att alla skall kunna få en bostad till rimlig kostnad i en god miljö. Variation och mångfald i boendet skall stimuleras. En långsiktig bostadspolitik måste vidare utformas med omsorg om den totala ekonomin och med hänsyn till kraven från andra samhällssektorer. Dessutom måste de grundläggande sociala målen uppfyllas och rättvisa och solidaritet mellan de boende skapas genom att samhällets stöd på bostadssektorn riktas främst mot de grupper som behöver stöd.

Vad utskottet nu anfört om inriktningen av bostadspolitiken innebär en anslutning till vad som i centerpartiets partimotion Bo205 yrkande 1 förordats. Utskottets ställningstagande i denna del bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

För att förverkliga de nu förordade grundläggande målen för bostadspolitiken behöver en rad kompletterande åtgärder vidtas. I enlighet med förslaget i centerpartiets partimotion Bo205 bör dessa bl.a. avse

- ett åtgärdsprogram för fler, bättre och billigare bostäder,
- samhällsplaneringens inriktning med avseende på behovet av ett bättre samband mellan arbete, service och boende,
- åtgärder för ett ökat bostadsbyggande och en bättre tillgång på bostäder, framför allt för ungdomar,
- åtgärder för att åstadkomma stabilitet och kontinuitet i regler m.m. för bostadsproduktionen,
- åtgärder för att få till stånd en ökad konkurrens och flexibilitet inom byggbranschen,
- åtgärder för att öka tillgången på tomter,
- åtgärder för att minska byråkratin vid hanteringen av byggnadsärenden,
- åtgärder för ökat bosparande genom personliga investeringskonton.

För att öka bostadsbyggandet måste bl.a. kraftfulla åtgärder vidtas för att styra över resurser från ett ohämmat byggande av kontors- och arbetslokaler i de överhettade storstadsområdena till bostadssektorn.

Vad utskottet nu med anledning av centerpartiets partimotion Bo205 yrkandena 3, 5–6 samt 8–11 anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Utskottets ovanstående ställningstagande innebär att förslagen i motion Bo277 (m) och folkpartiets partimotion Bo409 yrkande 1 i inte ringa grad är tillgodosedda.

dels att moment 1 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

1. *beträffande utformningen av bostadspolitiken*
att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Bo205 yrkandena 1, 3, 5–6 samt 8–11 och med avslag på motionerna 1988/89:Bo277 och 1988/89:Bo409 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

4. Avveckling av de byggnadsreglerande åtgärderna (mom. 3)

Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Jan Sandberg (m), Leif Olsson (fp) och Siw Persson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 29 börjar med "Bostadsutskottet har" och slutar med "hänvisning härtill" bort ha följande lydelse:

I en avvikande mening (fp) till bostadsutskottets yttrande 1988/89:BoU1y om vissa ekonomisk-politiska åtgärder m.m. såvitt avser bostadsdepartementets verksamhetsområde anfördes följande avseende en avveckling av dagens byggnadsreglerande åtgärder:

Bostadsmarknaden, som är en av de mest genomreglerade marknaderna, visar på ett mycket påtagligt sätt effekterna av den socialdemokratiska

regeringens förkärlek för regleringar. De ständiga ingreppen har gett en marknad i obalans, vilket i sin tur tas till intäkt för nya ingrepp och nya regleringar. Denna utveckling kan naturligtvis inte fortgå. Det är inte möjligt att i längden rätta till fel och brister i den generella finanspolitiken genom selektiva regleringar.

De hittillsvarande byggregleringarna har inte heller löst några problem. Det enda resultatet har i stället blivit att byråkratiskt krångel och att angeläget byggande kraftigt försenas eller inte alls kommer till stånd. I Stockholm är sålunda byggkvoten redan nu in-tecknad fram till år 1990. Även i Göteborg råder motsvarande förhållande. En effekt härav är t.ex. att nödvändig kommersiell och annan service inte kan erbjudas i vissa bostadsområden. Som en direkt följd av byggstoppet hindras expansiva och arbetsskapande företag att vidareutveckla och bygga ut sin verksamhet.

Enligt bostadsutskottet är det fel att genom byggregleringar eller andra regleringar bromsa produktiva investeringar. Dessa investeringar är naturligtvis till gagn för hela vårt land oavsett var de kommer till stånd. Nya arbetsplatser i storstadsområdena leder till en ökad sysselsättning även i övriga delar av landet utan att några regionalpolitiska styrmedel behöver tillgripas. Ingrepp av denna natur strider enligt utskottets mening även mot regeringens i andra sammanhang nyväckta intresse för avreglering. Bostadsutskottet delar sålunda den i motioner (m) och (fp) framförda uppfattningen att dagens byggnadsreglerande åtgärder bör avvecklas och att några nya regleringar inte bör komma till stånd.

Vad i denna avvikande mening anförts äger fortsatt giltighet. De skäl som talar mot att byggnadsreglerande åtgärder används har snarast vunnit i styrka, och de nu i kraft varande regleringarna bör därför omedelbar avvecklas i enlighet med förslagen i folkpartiets partimotion Bo409 yrkande 21 samt motion Bo206 (fp) yrkande 5.

dels att moment 3 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

3. beträffande *avveckling av de byggnadsreglerande åtgärderna* att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Bo206 yrkande 5 och 1988/89:Bo409 yrkande 21 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

5. Införande av en investeringsavgift (mom. 4, motiveringen)

Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Jan Sandberg (m), Leif Olsson (fp) och Siw Persson (fp) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 30 börjar med "Till grund" och på s. 31 slutar med "aktuella motionsförslagen" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den i folkpartiets partimotion Bo409 och i motion Bo206 framförda uppfattningen att dagens byggnadsreglerande åtgärder snarast bör avvecklas. Utskottet är mot bakgrund härav inte berett att förorda införandet av nya regleringar av den typ som förordas i de nu aktuella motionerna.

Utskottet avstyrker med hänvisning till det nu anförda centerpartiets partimotioner Bo205 yrkande 4 och Bo241, vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo228 samt motionerna Bo225 (s), Bo239 (s) och Bo244 (c).

6. Införande av en investeringsavgift (mom. 4)

1988/89:BoU7

Agne Hansson (c), Rune Thorén (c) och Krister Skånberg (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 30 börjar med "Till grund" och på s. 31 slutar med "aktuella motionsförslagen" bort ha följande lydelse:

Med anledning av ett motionsförslag (c) om införande av en särskild investeringsavgift på i första hand koncentrationsorter anförs i en avvikande mening (c) till bostadsutskottets yttrande 1988/89:BoU1y följande:

Utvecklingen på bostadsmarknaden är det mest tydliga exemplet på de negativa effekterna av den hittills förda koncentrationspolitiken. En nödvändig förutsättning för att komma till rätta med den uppkomna situationen och finna en varaktig lösning på bostadsbristen och på de bostadssociala problemen är därför en offensiv närings- och regionalpolitik – en politik som måste baseras på en decentralistisk grundsyn. Erforderliga bostadspolitiska åtgärder måste därför anpassas till målsättningen att skapa balans mellan och inom regioner. Samtidigt kan naturligtvis inte människor som till följd av den förda koncentrationspolitiken har tvingats till koncentrationsorterna försättas i en ohållbar social situation på grund av svårigheterna att på dessa orter finna en bra bostad till ett rimligt pris. Parallellt med insatser för att bryta koncentrationsutvecklingen måste därför bostadspolitiska åtgärder vidtas som syftar till att lösa de bostadsbehov som koncentrationen framtvingat.

Mot bakgrund av det nu anförda bör enligt bostadsutskottets mening de byggnadsreglerande åtgärderna inte ges den inriktning som regeringen förordat. I enlighet med förslaget i motion Fi26 (c) bör åtgärderna i stället utformas på ett sådant sätt att de motverkar överhettningen i storstadsområdena och andra koncentrationsorter. Regeringens åtgärder ger inte den avsedda omprioriteringen i koncentrationsorterna medan de hämmar en utveckling i glesbygdsregioner. Någon generell begränsning av det oprioriterade byggandet bör därför inte komma till stånd. Åtgärderna bör i stället ges en mera regionalpolitisk prägel. En neddragning av det oprioriterade byggandet bör därför åstadkommas främst i koncentrationsorter med ett klart dokumenterat nybyggnadsbehov av bostäder.

För att åstadkomma den förordade begränsningen av byggandet på koncentrationsorter bör enligt bostadsutskottets mening införas en särskild investeringsavgift för byggande av kontors- och industrilokaler om 25 % i enlighet med förslaget i motion Fi26 (c). Intäkterna av den förordade avgiften bör återföras till regionen för investeringar i bl.a. bostäder.

Vad som i denna del anförts står fast. Utvecklingen har fortsatt varit sådan att behovet av åtgärder för att motverka koncentrationen snarast har ökat. Utskottet kan således ansluta sig till vad som i centerpartiets partimotioner Bo205 yrkande 4 och Bo241 och motion Bo244 (c) anförts om införandet av en investeringsavgift. Även vad i vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo228 samt motionerna Bo225 (s) och Bo239 (s) anförts, i den mån dessa motionsyrkanden låter sig förenas med de tidigare nämnda, delas av utskottet. Utskottets ställningstagande i denna del bör ges regeringen till känna.

dels att moment 4 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

4. beträffande *införande av en investeringsavgift*

att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Bo205 yrkande 4, 1988/89:Bo225, 1988/89:Bo228 yrkande 1, 1988/89:Bo239, 1988/

89:Bo241 och 1988/89:Bo244 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

1988/89:BoU7

7. Införande av en investeringsavgift (mom. 4)

Jan Strömdahl (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 30 börjar med "Till grund" och på s. 31 slutar med "aktuella motionsförslagen" bort ha följande lydelse:

Med anledning av motionsförslag om införande av en särskild investeringsavgift anförs i en avvikande mening (vpk) till bostadsutskottets yttrande 1988/89:BoU1y följande:

Vad därefter rör frågan om hur regleringarna bör utformas, en fråga som tas upp i motion Fi26 (c) yrkande 4, vill utskottet instämma i att det finns skäl att ge regleringarna en tydligare regionalpolitisk inriktning. Överhettningen i Stockholms län vad gäller kontorsbyggandet bidrar både till en storstadskoncentration och till orimliga boendekostnader inom detta område. En investeringsavgift för s.k. övrigt byggande bör tas ut med 25 %. Avgifterna bör återföras till regionens bostadsbyggande som kompensation för de höjda bygg- och boendekostnader som blir följden av regeringens övriga förslag. Detta bör ges regeringen till känna.

Vad som i denna del anförts står fast. Den fortsatta utvecklingen har varit sådan att det föreligger ett snarast förstärkt behov av åtgärder mot överhettningen i framför allt Stockholms län. Riksdagen bör sålunda med anledning av vad som i vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo228 som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anfört. Även vad i centerpartiets partimotioner Bo205 yrkande 4 och Bo241 samt i motionerna Bo225 (s), Bo239 (s) och Bo244 (c) anförts bör därvid, i den mån dessa motionsyrkanden låter sig förenas med de tidigare nämnda, kunna beaktas.

dels att moment 4 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

4. beträffande införande av en investeringsavgift

att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Bo205 yrkande 4, 1988/89:Bo225, 1988/89:Bo228 yrkande 1, 1988/89:Bo239, 1988/89:Bo241 och 1988/89:Bo244 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

8. Ungdomens bostadssituation (mom. 6, motiveringen)

Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Jan Sandberg (m), Leif Olsson (fp) och Siw Persson (fp) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 32 börjar med "Utskottet framhöll" och slutar med "4 och 5" bort ha följande lydelse:

Det är framför allt de unga som har drabbats av dagens hårt reglerade bostadsmarknad. Inte minst gäller detta de unga som söker sig ut på bostadsmarknaden i storstadsområdena och i andra områden med en stor efterfrågan på bostäder. Någon ljusning i denna situation syns enligt utskottets mening inte heller. De av socialdemokraterna införda regleringarna har bara skapat nya problem som i sin tur tagits till intäkt för att införa nya regleringar.

Det är i den uppkomna situationen viktigt att inte en "andra klassens" bostadsmarknad för ungdomar uppkommer. I stället för sektoriserade åtgärder enbart för ungdomar bör generella åtgärder som ökar friheten för alla på bostadsmarknaden vidtas. De generella åtgärder som enligt utskottets mening bör vidtas bör bl. a. syfta till att öka rörligheten på bostadsmarknaden och till att förenkla regler och normer.

Med hänvisning till det nu anförda avstyrker utskottet motionerna Bo247 (c) yrkande 2 samt Bo279 (c) yrkandena 1, 4 och 5.

9. Ungdomens bostadssituation (mom. 6)

Agne Hansson och Rune Thorén (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 32 börjar med "Utskottet framhöll" och slutar med "4 och 5" bort ha följande lydelse:

Som framhålls i motion Bo279 (c) är situationen på bostadsmarknaden i dag sådan att ett åtgärdsprogram för att lösa ungdomens bostadssituation måste läggas fram. Den hittills förda bostadspolitiken har på intet sätt underlättat för ungdomar och andra på bostadsmarknaden svaga grupper att skaffa en egen bostad. Det nu förordade programmet skall utgå från en långsiktigt utvecklad och konsekvent bostadspolitik, i enlighet med de riktlinjer som utskottet ovan ställt sig bakom. De mot ungdomsgrupperna riktade åtgärder som skall ingå i programmet bör bl. a. avse ändrade villkor för bostadslån, byggande av flera smålägenheter, utnyttjande av vindsvåningar, byggande av övernattningshotell samt stopp för kontorisering.

Bland de ytterligare åtgärder som enligt utskottets mening bör komma till stånd för att förbättra ungdomens bostadssituation bör också ingå att ungdomar ges möjlighet till samverkan för ett eget boende. Detta innebär bl. a. att kommuner och företag skall stimuleras att stödja ungdomar som önskar slå sig samman och bygga ett mindre hus. I anslutning härtil måste också samhället vara berett att positivt lösa problem som kan uppkomma bl. a. i fråga om ägandeformer, avtalsfrågor mellan boende och ansvarsfrågor. Bl. a. bör den kooperativa hyresrätten prövas i detta sammanhang.

För att ytterligare stimulera tillkomsten av lägenheter för ungdomar bör i enlighet med förslagen i motionerna Bo247 (c) och Bo279 (c) dessutom införas ett särskilt stimulansbidrag till kommunerna för byggande av smålägenheter. Det förordade bidraget bör utgå med 30 000 kr. för varje påbörjad lägenhet med en boendeyta på upp till 60 m². Till ändamålet bör enligt utskottets mening anvisas 150 milj. kr. för budgetåret 1989/90 i enlighet med förslagen i motionerna Bo247 yrkande 2 och Bo279 yrkande 4.

Vad utskottet i övrigt med anledning av motion Bo279 (c) yrkandena 1 och 5 anført om ungdomens bostadssituation bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 6 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

6. beträffande *ungdomens bostadssituation*
att riksdagen

a) med anledning av motion 1988/89:Bo279 yrkandena 1 och 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført,

b) med bifall till motionerna 1988/89:Bo247 yrkande 2 och 1988/89:Bo279 yrkande 4 till *Bidrag för byggande av smålägenheter* för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 150 000 000 kr..

1988/89:BoU7

10. Avveckling av ungdomsbostadsdelegationen (mom. 7)

Knut Billing, Bertil Danielsson och Jan Sandberg (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 33 börjar med "Ungdomsbostadsdelegationen tillsattes" och slutar med "nu anförda" bort ha följande lydelse:

Tillsättandet av ungdomsbostadsdelegationen utgör ett av många exempel på hur den socialdemokratiska regeringen i stället för att sätta in konkreta och relevanta åtgärder försöker reglera eller utreda fram resultat. Dagens besvärliga bostadssituation för ungdomar löses naturligtvis inte genom att en delegation tillsätts – en delegation som dessutom har oklara uppgifter och små eller inga möjligheter att vidta konkreta åtgärder. Vad som behövs är i stället kraftfulla åtgärder av generell natur som skapar en dynamisk bostadsmarknad där valfriheten är stor och utbudet av bostäder styrs av efterfrågan. Ungdomsbostadsdelegationen bör mot bakgrund härav avvecklas i enlighet med förslaget i motion Bo417 (m) yrkande 5 b.

dels att moment 7 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

7. beträffande *avveckling av ungdomsbostadsdelegationen*
att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Bo417 yrkande 5 b
som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført,

11. Samhällets ansvar för boendeservice (mom. 8)

Jan Strömdahl (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 33 börjar med "Enligt utskottets" och slutar med "motion Bo208 (vpk)" bort ha följande lydelse:

Erfarenheterna av boendeservicedelegationens arbete bör tas till vara. Redan nu vill dock utskottet, i enlighet med vad som framförs i motion Bo208 (vpk), uttala att den angelägna samordningen av boendeservice inte får innebära att samhället avhänder sig ansvaret för service och omsorg. Man får inte glömma att fastighetsägaren är hyresgästens motpart och att beroendet inte får bli för starkt. Detta bör ges regeringen till känna.

dels att moment 8 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

8. beträffande *samhällets ansvar för boendeservice*
att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Bo208 som sin mening
ger regeringen till känna vad utskottet anført,

12. Bostadsbyggandets inriktning i Stockholms län (mom. 10, motiveringen)

Knut Billing, Bertil Danielsson och Jan Sandberg (alla m) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 34 börjar med "Den rådande" och slutar med "yrkande 6" bort ha följande lydelse:

Vad som erfordras för att bostadsbyggandet i Stockholms län liksom i landet i övrigt skall få en tillräcklig omfattning är åtgärder som minskar den offentliga styrningen inom bostadssektorn och ökar valfriheten för den enskilde. För att nå detta mål måste en rad regler och normer förändras eller helt tas bort. Det gäller bl.a. förenklingar i bostadslånesystemet, förenklade byggnormer och en reformerad bostadsbeskattning i enlighet med förslag som lagts fram av moderata samlingspartiet. Genom en politik med denna inriktning skapas förutsättningar för att bostadsproduktionen skall motsvara den bostadsefterfrågan som finns. Förslag med denna inriktning behandlas också av utskottet i detta och andra betänkanden. Vad i motion Bo206 (fp) yrkande 6 föreslagits kommer att bli i allt väsentligt tillgodosett vid genomförandet av en sådan politik. Motionen avstyrks med hänvisning härtill.

13. Bostadsbyggandets inriktning i Stockholms län (mom. 10)

Leif Olsson och Siw Persson (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 34 börjar med "Den rådande" och slutar med "yrkande 6" bort ha följande lydelse:

Det väsentliga i en fungerande regionalpolitik är att skapa kreativa miljöer över hela landet. Stockholmsregionen utgör naturligtvis inget undantag i detta avseende. De unika möjligheter som finns i denna region att stimulera kreativitet och därigenom kulturliv, forskning, sysselsättning och välfärd måste självklart också tas till vara. Ett hämmande av utvecklingen i Stockholmsregionen gynnar därför ingen del av landet, utan gör bara Sverige som land fattigare.

Inte minst på bostadsområdet har de regleringar som riktats direkt mot Stockholmsområdet liksom andra storstadsområden haft en direkt förödande effekt. Vad som behövs är i stället en bostadspolitik med färre inslag av regleringar och som ger valfrihet och inflytande för bostadskonsumenter. Det är, som framhålls i motion Bo206 (fp), endast en bostadspolitik med denna inriktning som kan ge ett erforderligt byggande. Den hittills bedrivna politiken har gett upphov till ett mycket besvärande underskott på bostäder i Stockholmsregionen.

För att komma till rätta med den nu beskrivna situationen måste bostadsbyggandet i regionen öka kraftigt. Samtidigt måste renoveringar och upprustningar få fortsätta, med beaktande av kravet på varsamhet, i den omfattning som erfordras. Den nyproduktion som enligt utskottets mening måste komma till stånd skall baseras på bostadskonsumenternas efterfrågan med avseende på lägenhetsstorlekar och upplåtelseformer. Som en följd härav måste bl.a. byggandet av smålägenheter och lägenheter i servicehus öka.

Vad utskottet med anledning av motion Bo206 (fp) yrkande 6 nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 10 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

10. beträffande *bostadsbyggandets inriktning i Stockholms län*
att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Bo206 yrkande 6 som
sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

14. Stimulansbidrag (mom. 11, motiveringen)

Knut Billing, Bertil Danielsson och Jan Sandberg (alla m) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 35 börjar med "Det är" och slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

En förutsättning för att bostadsbyggandet skall få en tillräcklig omfattning är att åtgärder vidtas som minskar den offentliga styrningen inom bostadssektorn och ökar valfriheten för den enskilde. För att nå detta mål måste en rad regler och normer förändras eller helt tas bort. Det gäller bl.a. förenklingar i bostadslånesystemet, förenklade byggnormer och en reformerad bostadsbeskattning i enlighet med förslag som lagts fram av moderata samlingspartiet. Genom en politik med denna inriktning skapas förutsättningar för att bostadsproduktionen skall motsvara den bostadsefterfrågan som finns. Vad som erfordras är sålunda inte nya styrande inslag utan åtgärder som skapar förutsättningar för att ge en marknad i balans. Utskottet är mot bakgrund härav inte berett förorda införandet av nya stimulanser i enlighet med förslaget i vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo228. Motionens yrkanden 2 och 4 avstyrks sålunda.

15. Stimulansbidrag (mom. 11)

Jan Strömdahl (vpk) och Krister Skånberg (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 35 börjar med "Det är" och slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

Det är naturligtvis viktigt att det befintliga bostadsbeståndet tas till vara på ett så effektivt sätt som möjligt. Utskottet är därför berett att ställa sig bakom de förslag till stimulansbidrag för ombyggnad av kontor m.m. till bostäder och för ombyggnad av enbostadshus till två- eller flerbostadshus som förs fram i vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo228. Dessutom bör enligt utskottets mening andra vägar prövas för att öka tillgången på lägenheter i det befintliga beståndet. Utskottet vill i detta sammanhang peka på den arbetsgrupp som tillsatts inom bostadsdepartementet och som bl.a. lagt fram förslag om hur s.k. övernattninglägenheter skall kunna ställas till den reguljära bostadsmarknadens förfogande. I arbetsgruppens förslag ingår också att den s.k. preskriptionstiden skall tas bort för lägenheter som i strid mot gällande plan gjorts om till kontor m.m. efter 1980. Bägge dessa förslag finns också med i vpk:s krisprogram. Motionens yrkanden 2 och 4 tillstyrks sålunda.

dels att moment 11 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

11. beträffande *stimulansbidrag*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Bo228 yrkandena 2 och 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Jan Sandberg (m), Leif Olsson (fp) och Siw Persson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 35 börjar med "Dagens bostadsfinansieringssystem" och på s. 36 slutar med "de avstyrks" bort ha följande lydelse:

När dagens bostadsfinansieringssystem diskuteras brukar dess tillskyndare hävda att systemet är avsett att vara neutralt i förhållande till olika upplåtelseformer m.m. Även om detta kan ha varit fallet när systemet tillkom år 1974 har utvecklingen sedan dess varit sådan att någon sådan neutralitet i dag inte föreligger. Bevisen för och exemplen på de rådande obalanserna är också otaliga.

Ett påtagligt uttryck för de uppkomna obalanserna är att det under senare år byggts cirka tio gånger så många småhus i grupp med hyres- eller bostadsrätt som med äganderätt. Skälet härför är att månadskostnaden blir lägre för de förstnämnda upplåtelseformerna. Även andra regleringar och skattechöjningar medverkar till att det blir allt svårare för människor att äga sitt småhus.

För att skapa balans och underlätta för människor att skaffa eget hus måste därför omedelbara åtgärder vidtas. I första hand bör sålunda lånereglerna ändras så att de inte missgynnar hus med äganderätt. Dessutom bör fastighetsskatten och schablonbeskattningen för småhus justeras så att den blir neutral mellan olika upplåtelseformer.

Det är dock inte bara i fråga om boende i småhus som obalanserna mellan olika upplåtelseformer är påtagliga. Även när det gäller flerbostadshus särbehandlas olika fastighetsägare på ett sätt som snedvrider hela bostadsmarknaden. Framför allt gäller detta på det ekonomiska området. För att ge alla bostadsföretag möjlighet att konkurrera på lika villkor bör därför ändringar göras i beskattningen och i finansieringsförutsättningarna. Häri inkluderas även de lokala styrmedel som förekommer bl.a. i form av att allmännyttiga bostadsföretag får förvärva mark till underpriser. Utskottet vill i detta sammanhang också framhålla den orättvisa som ligger i att de allmännyttiga bostadsföretagen i vissa fall med hjälp av kommunal borgen inte behöver dra på sig kostnader för att ta ut pantbrev.

En ytterligare åtgärd för att stärka neutraliteten är att införa de uppskavsregler som gäller vid försäljning av egna hem också när det gäller försäljning av bostadsrätter.

Med hänvisning till det nu anförda bör enligt utskottets mening åtgärder vidtas för att dels jämställa finansieringsförutsättningarna för olika fastighetsbolag, dels åstadkomma kostnadsneutralitet mellan olika upplåtelseformer.

Vad utskottet nu med anledning av motionerna 1988/89:Bo278 (m) yrkande 2 och 1988/89:Bo417 (m) yrkandena 4, 9 samt 10 anför bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 12 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

1988/89:BoU7

12. beträffande *neutralitet mellan olika upplåtelseformer m.m.*
att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Bo278 yrkande 2
och 1988/89:Bo417 yrkandena 4, 9 samt 10 som sin mening ger
regeringen till känna vad utskottet anfört,

17. Utförsäljning av äldre hus ägda av allmännyttiga bostadsföretag (mom. 13, motiveringen)

Knut Billing (m). Bertil Danielsson (m). Jan Sandberg (m). Leif Olsson (fp)
och Siw Persson (fp) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 36
börjar med "Utskottet delar" och slutar med "nu anförda" bort ha följande
lydelse:

Det råder en bred enighet om vilken ansvarsfördelning som i bostadspoliti-
ken skall råda mellan stat och kommun. Denna ansvarsfördelning innebär
bl.a. att staten svarar för att ekonomiska medel ställs till förfogande, medan
kommunerna har att svara för det praktiska genomförandet. Det ankommer
sålunda i första hand på kommunerna att ta ställning till fördelningen av
bostäderna på upplåtelseformer. Kommunerna måste därför också ges
möjlighet att fullt ut ta detta ansvar. Det bör sålunda vara möjligt för
kommunerna att, i den utsträckning de boendes önskemål så motiverar,
överlåta också allmännyttans bostäder t.ex. för omvandling till bostadsrätt.
Enligt utskottets mening bör därför de år 1987 införda reglerna om att
räntebidrag inte längre utgår vid sådana överlåtelser tas bort. Naturligtvis
bör mot bakgrund härav inte heller några nya regleringar införas som
ytterligare beskär kommunernas handlingsfrihet i dessa avseenden.

Utskottet avstyrker med hänvisning till det nu anförda vänsterpartiet
kommunisternas partimotion Bo275 yrkande 4.

18. Utförsäljning av äldre hus ägda av allmännyttiga bostadsföretag (mom. 13)

Jan Strömdahl (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 36 börjar med "Enligt
utskottets" och slutar med "nu anförda" bort ha följande lydelse:

Åtgärderna är dock inte tillräckliga. De äldre hus som inte har några
räntebidrag kvar kan säljas ut av kortsiktigt agerande företag utan några
försäkringar i villkoren. Vpk:s partimotion Bo275 yrkande 4 tillstyrks
därför.

dels att moment 13 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

13. beträffande *utförsäljning av äldre hus ägda av allmännyttiga
bostadsföretag*
att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Bo275 yrkande 4 som
sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

19. Prisstopp på byggmaterial, hyror och bostadsrätter (mom. 15)

1988/89:BoU7

Jan Strömdahl (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 37 börjar med "Utskottet delar" och slutar med "Motionen avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas oro för kostnadsutvecklingen inom bl.a. byggsektorn. Den av motionärerna åberopade utredningen bör enligt utskottets mening också kunna ge underlag för beslut om erforderliga åtgärder. Utskottet är därför berett att ställa sig bakom de i motionen förordade åtgärderna. Motionen tillstyrks.

dels att moment 15 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

15. beträffande *prisstopp på byggmaterial, hyror och bostadsrätter* att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Bo228 yrkande 10 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

20. Ekologiskt byggande (mom. 16)

Krister Skånberg (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 37 börjar med "Det ligger" och på s. 38 slutar med "ekologiskt byggande" bort ha följande lydelse:

Insikten om det nära sambandet mellan energianvändningen i våra bostäder och miljöföroreningar orsakade bl.a. av förbränning i uppvärmningsanläggningar av olika slag har under senare år ökat. Denna ökade medvetenhet har också gällt de svårigheter som är förknippade med avfallshanteringen i bebyggelsen. Som en följd härav har ett intresse för en alternativ – ekologiskt anpassad – bebyggelse vuxit sig starkt.

I många delar av vårt land har initiativ tagits till byggandet av ekologiska byar, dvs. grupper av olika slags bebyggelse där en resursbevarande byggnadsteknik har använts. Även boendet i sig syftar i dessa byar till att så långt som möjligt vara anpassat till det ekologiska systemet. Det tekniska utförandet är sådant att energianvändningen är så låg som möjligt och baserad på förnyelsebara energikällor som t.ex. solvärme. Särskilda anordningar har också vidtagits för att åstadkomma en ekologiskt riktigare avfallshantering. Det gäller bl.a. en långt driven sopsortering, kompostering och lokal avloppsrening.

Det är allmänt omvitnat att det boende som utskottet nu beskrivit upplevs som värdefullt och positivt. Samtidigt tvingas utskottet konstatera att samhällets regler för byggande m.m. inte är avpassade för dessa ekologiska byar. En följd härav är att det i allmänhet blir dyrare för den enskilde att bo på detta sätt. Exempel härpå är att projekt med denna inriktning kan tvingas ha dubbla system för både vatten och avlopp. På samma sätt kan man tvingas att betala för kommunal sophämtning trots att sophantering helt sköts av de boende. Det är naturligtvis inte rimligt att den som aktivt medverkar till att skona vår miljö och därmed också till att avlasta samhället kostnader som annars kan uppstå skall tvingas betala ett högre pris för sitt eget boende.

För att komma till rätta med de ovan beskrivna förhållandena bör enligt

bostadsutskottets mening reglerna för samhällets tjänster med avseende på ekologiskt boende ses över. Strävan bör härvid vara dels att förbättra förutsättningarna för ekologiskt boende så att allt fler väljer ett boende med denna inriktning, dels att de samhällsvinster det ger upphov till också kommer de boende till godo.

Utöver de ovan förordade insatserna bör dessutom samhället på ett mera aktivt sätt verka för tillkomsten av ekologiska byar och annat boende med en liknande inriktning. I enlighet med förslaget i miljöpartiets partimotion Bo261 yrkande 5 bör sålunda 5 milj. kr. ställas till boverkets och länsbostadsnämndernas förfogande under budgetåret 1989/90 för utbildning av kommunala tjänstemän m.fl. i ekologiskt byggande.

Vad utskottet i övrigt med anledning av miljöpartiets partimotion Bo261 yrkandena 1 och 6 anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 16 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

16. beträffande *ekologiskt byggande*

att riksdagen

a) med anledning av motion 1988/89:Bo261 yrkandena 1 och 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

b) med bifall till motion 1988/89:Bo261 yrkande 5 till *Utbildning i ekologiskt byggande* för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag om 5 000 000 kr.,

21. Avveckling av SBAB (mom. 17)

Knut Billing, Bertil Danielsson och Jan Sandberg (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 38 börjar med "Det s.k." och slutar med "sammanhang förespråkar" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet delar den i moderata samlingspartiets partimotion Bo405 framförda uppfattningen att ett nytt bostadsfinansieringssystem bör införas. I detta nya system bör statens roll inskränkas till att fastställa vissa låneregler m.m. Detta betyder också att något behov av ett statligt bostadsfinansieringsinstitut, dvs. SBAB, inte föreligger. Det bör i stället ankomma på de etablerade bottenlåneinstituten att stå för den upplåning m.m. som behövs.

Vad utskottet nu med anledning av moderata samlingspartiets partimotion Bo405 yrkande 10 anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 17 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

17. beträffande *avveckling av SBAB*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Bo405 yrkande 10 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

22. Avveckling av förvärvstilläggen (mom. 18, motiveringen)

Jan Strömdahl (vpk) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 39 börjar med "Ett accepterande" och slutar med "2 avstyrks" bort ha följande lydelse:

Förvärvstilläggen betyder inte mycket i budgetsammanhang, men för en enskild husköpare med låga inkomster kan de vara betydelsefulla. Motionens yrkande 2 avstyrks.

23. Avveckling av markvillkoret (mom. 22)

Agne Hansson (c), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Jan Sandberg (m), Leif Olsson (fp), Rune Thorén (c) och Siw Persson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 43 börjar med Bostadsutskottet har" och slutar med "13 avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar de invändningar mot markvillkoret som reses i de nu behandlade motionerna från m, fp och c. Enligt utskottets mening har villkoret inneburit att kommunerna fått en alltför dominerande ställning gentemot det enskilda byggandet. Kommunernas inflytande är bl.a. genom den fysiska planeringen fullt tillräckligt detta villkor förutan. Markvillkoret har närmast skapat en total kommunal planhushållning på bostadsområdet. Byggföretag och byggherrar har förlorat möjligheten att genom planering av eget markinnehav få fram egna plan- och projekteringsalternativ. Skall smidigheten och anpassningsförmågan i bostadsbyggandet kunna förstärkas förutsätter det att enskilda markägare och byggnadsföretag ges ökade möjligheter att medverka.

Med hänvisning till det nu anförda bör enligt bostadsutskottets mening markvillkoret avskaffas fr.o.m. den 1 juli 1989 i enlighet med förslagen i motionerna Bo247 (c) yrkande 4, Bo405 (m) yrkande 16 och Bo409 (fp) yrkande 13. Utskottets ställningstagande i denna del bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 22 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

22. beträffande *avveckling av markvillkoret*

att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Bo247 yrkande 4, 1988/89:Bo405 yrkande 16 och 1988/89:Bo409 yrkande 13 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

24. Förlängning av undantaget från markvillkoret (mom. 23)

Vid bifall till utskottets hemställan under mom. 22

Agne Hansson (c), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Jan Sandberg (m), Leif Olsson (fp), Rune Thorén (c) och Siw Persson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 43 börjar med "Vad gäller" och slutar med "förslag tillstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den i motioner från m, fp och c framförda upfattningen att markvillkoret bör avvecklas. I avvaktan härpå bör dock undantaget från villkoret förlängas till den 1 juli 1991 i enlighet med förslaget i motion Bo220 (m).

dels att moment 23 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

23. beträffande *förlängning av undantaget från markvillkoret*

att riksdagen med anledning av regeringens förslag i proposition

25. Konkurrensvillkoret (mom. 24)

Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Jan Sandberg (m), Leif Olsson (fp) och Siw Persson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 44 börjar med "Även i" och slutar med "hänvisning härtill" bort ha följande lydelse:

De invändningar som kan riktas mot markvillkoret gäller i allt väsentligt också konkurrensvillkoret. Även detta villkor medför sålunda ett starkt försämrat enskilt byggande och en fördyrad byggnadsproduktion. För att öka flexibiliteten och förbättra produktutvecklingen inom byggsektorn bör därför konkurrensvillkoret avskaffas fr.o.m. den 1 juli 1988 i enlighet med förslagen i motion Bo270 (m) yrkande 4 och i folkpartiets partimotion Bo409 yrkande 14. Utskottets ställningstagande i denna del bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 24 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

24. beträffande konkurrensvillkoret

att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Bo270 yrkande 4 och 1988/89:Bo409 yrkande 14 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

26. Lån till direktverkande elvärme (mom. 25)

Knut Billing, Bertil Danielsson och Jan Sandberg (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 44 börjar med "Som redovisats" och slutar med "2 avstyrks" bort ha följande lydelse:

De nu förordade bestämmelserna om att lån till direktverkande elvärme inte längre skall utgå är ytterligare ett exempel på den socialdemokratiska regleringspolitiken. Först ställs särskilda krav upp för att direktverkande elvärme skall få installeras. När sedan så gott som alla nyproducerade bostäder svarar mot dessa krav tas detta till intäkt för att sätta upp nya krav. Som anförs i motion Bo270 (m) finns det inte några sakliga skäl för att på detta sätt hindra användningen av direktverkande elvärme. Enligt utskottets mening bör i stället denna uppvärmningsform likställas med andra uppvärmningsformer i lånehanseende.

Med hänvisning till det nu anförda bör enligt utskottets mening regeringens förslag avseende långivningen till direktverkande elvärme avvisas av riksdagen i enlighet med vad som förordas i motion Bo270 (m) yrkande 2.

dels att moment 25 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

25. beträffande lån till direktverkande elvärme

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Bo270 yrkande 2 avslår regeringens förslag i proposition 1988/89:100 bilaga 13,

27. Lån till direktverkande elvärme (mom. 25)

Leif Olsson och Siw Persson (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 44 börjar med "Som redovisats" och slutar med "2 avstyrks" bort ha följande lydelse:

De nu förordade bestämmelserna om att lån till direktverkande elvärme inte längre skall utgå är ytterligare ett exempel på den socialdemokratiska regleringspolitiken. Först ställs särskilda krav upp för att direktverkande elvärme skall få installeras. När sedan så gott som alla nyproducerade bostäder svarar mot dessa krav tas detta till intäkt för att sätta upp nya krav. Som anförs i motion Bo270 (m) finns det inte några sakliga skäl för att på detta sätt totalt förbjuda användningen av direktverkande elvärme. Det har sålunda visat sig vid installation av nya alternativa uppvärmningssystem, t.ex. värmepumpar, att det kan uppkomma ett mindre behov av kompletterande energitillförsel. Oftast har detta tillkommande behov motsvarat endast 10–15 % av det totala energibehovet. Bl.a. gäller detta vid installation av värmepumpar. Det är enligt utskottets mening därför inte lämpligt att helt förbjuda användningen av direktverkande el. Ett sådant ställningstagande kan till och med leda till att en övergång till alternativa energisnåla uppvärmningssystem försvåras.

Med hänvisning till det nu anförda bör enligt utskottets mening regeringens förslag avseende långivningen till direktverkande elvärme avvisas av riksdagen i enlighet med vad som förordas i motion Bo270 (m) yrkande 2. Vad utskottet i övrigt anført om användningen av direktverkande el bör ges regeringen till känna.

dels att moment 25 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

25. beträffande *lån till direktverkande elvärme*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Bo270 yrkande 2

- a) avslår regeringens förslag i proposition 1988/89:100 bilaga 13,
- b) som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført.

28. Prövningen av uthyrningen av egnahem (mom. 26)

Agne Hansson (c), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Jan Sandberg (m), Leif Olsson (fp), Rune Thorén (c), Siw Persson (fp) och Krister Skånberg (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 45 börjar med "Med anledning" och slutar med "hänvisning härtill" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den i motionerna Bo247 (c) och Bo270 (m) framförda uppfattningen att prövningen av uthyrningen av egnahem bör upphöra. Som anförs i motionerna talar såväl principiella som administrativa skäl för att prövningen bör upphöra. Det är naturligtvis inte rimligt att i särskild ordning utfärdat administrativt tillstånd skall erfordras för att den enskilde skall få hyra ut sitt eget hus.

Vad bostadsutskottet nu med anledning av motionerna Bo247 (c) yrkande 14 och Bo270 (m) yrkande 1 anført bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 26 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

26. beträffande *prövningen av uthyrningen av egnahem* att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Bo247 yrkande 14 och 1988/89:Bo270 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

29. Successiv avveckling av ortskoefficienterna (mom. 27)

Agne Hansson (c), Rune Thorén (c) och Krister Skånberg (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 45 börjar med "Utskottet vidhåller" och slutar med "tidigare ställningstagande" bort ha följande lydelse:

Skillnaderna i produktionskostnader i landets olika delar är enligt bostadsutskottets mening inte sådana att ett system med ortskoefficienter är motiverat. Utskottet delar sålunda den i motion Bo247 (c) uttryckta uppfattningen att ortskoefficienterna successivt bör kunna avvecklas med början den 1 juli 1989. Genom en sådan avveckling skulle bl.a. de koncentrationstendenser som dagens system ger upphov till motverkas.

Vad utskottet nu med anledning av motion Bo247 (c) yrkande 11 anfört om en successiv avveckling av ortskoefficienterna bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 27 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

27. beträffande *successiv avveckling av ortskoefficienterna* att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Bo247 yrkande 11 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

30. Stimulans av fribyggen (mom. 34)

Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Jan Sandberg (m), Leif Olsson (fp) och Siw Persson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 48 börjar med "Som ett" och slutar med "3 avstyrks" bort ha följande lydelse:

Det regelsystem som styr byggandet har stor omfattning och stor räckvidd. Reglerna är utformade både som generella bestämmelser för byggandet och som särskilda regler för erhållande av statliga bostadslån. Det omfattande regelverket innebär naturligtvis att dess styrande effekter blir betydande och i många fall direkt negativa. Det torde med fog kunna hävdas att den omfattande regleringen i sig givit upphov till kostnader som i onödan belastar bostadsproduktionen.

De experiment med s.k. fribyggen – dvs. byggen som är mindre hårt bundna till regelsystemet – som genomförts har visat att denna typ av byggen blir väsentligt billigare än konventionellt byggande. Enligt bostadsutskottets mening bör mot bakgrund härav fribyggen och andra liknande experiment stimuleras i enlighet med förslaget i motion Bo270 (m). Möjligheterna att få fram billiga och funktionella bostäder får naturligtvis inte hindras av ett stelbent och utvecklingshämmande regelsystem.

Vad utskottet nu med anledning av motion Bo270 (m) yrkande 3 anfört om

stimulans av fribyggen bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. 1988/89:BoU7

dels att moment 34 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

34. beträffande *stimulans av fribyggen*
att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Bo270 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

31. Låneregler som ökar tillgången på små lägenheter (mom. 35)

Agne Hansson och Rune Thorén (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 48 börjar med "Vid sin" och på s. 49 slutar med "Motionsyrkandet avstyrks" bort ha följande lydelse:

Det krävs, som framhålls i motion Bo279 (c), en rad åtgärder för att komma till rätta med ungdomens bostadsproblem på såväl kort som lång sikt. Utskottet har också ovan anslutit sig till ett i samma motion förordat åtgärdsprogram för ungdomens boende. I ett läge med akut bostadsbrist måste i ökad utsträckning hänsyn tas till ungdomens bostadsefterfrågan. Detta innebär bl. a. att omedelbara åtgärder måste vidtas på en rad områden. Bostadsutskottet biträder med hänvisning härtill också förslaget i motion Bo279 (c) yrkande 3 om att låneregler som ökar tillgången på små lägenheter bör införas. Detta innebär bl. a. att lånereglerna skall ges en sådan utformning att de ger utrymme också för produktion av mindre lägenheter. Utskottets ställningstagande i denna del bör ges regeringen till känna.

dels att moment 35 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

35. beträffande *låneregler som ökar tillgången på små lägenheter*
att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Bo279 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

32. Kommunernas möjligheter att fördela nybyggda bostadsrättslägenheter (mom. 36)

Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Jan Sandberg (m), Leif Olsson (fp) och Siw Persson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 49 börjar med "Det är" och slutar med "Motionen avstyrks" bort ha följande lydelse:

Det är ett ovedersägligt faktum att många människor önskar bo med bostadsrätt. Denna upplåtelseform förenar enskilt ägande och gemensamt ansvarstagande på ett sätt som tilltalar många människor. Det finns enligt utskottets mening mot bakgrund härav starka skäl som talar för att åtgärder bör vidtas för att möjliggöra för fler människor att bo med bostadsrätt. Som en av dessa åtgärder bör enligt utskottets mening ingå att tillförsäkra dem som bostadssparar i bostadsrättsorganisationerna eller i bank via en sådan organisation en rimlig andel av de nya bostadsrättslägenheter som uppförs. Det förekommer relativt ofta att kommunerna med utnyttjande av sin anvisningsrätt förmedlar en alltför stor andel av lägenheterna till icke bostadssparare. Det är naturligtvis inte rimligt att de som genom sitt

sparande på ett aktivt sätt bidrar till att nya bostadsrättslägenheter kommer till endast i begränsad utsträckning kan få tillgång till dessa lägenheter. Ett mål bör sålunda vara att bostadslånereglerna ändras så att högst 20 % av de nyproducerade bostadsrättslägenheterna får förmedlas av kommunen. Härigenom uppfylls också de intentioner i detta avseende som riksdagen tidigare uttalat sig för.

Vad utskottet nu med anledning av folkpartiets partimotion Bo409 yrkande 6 anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 36 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

36. beträffande *kommunernas möjligheter att fördela nybyggda bostadsrättslägenheter*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Bo409 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

33. Avveckling av kostnadskontrollen vid beviljande av bostadslån (mom. 37)

Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Jan Sandberg (m), Leif Olsson (fp) och Siw Persson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 49 börjar med "Införandet av" och slutar med "yrkande 26" bort ha följande lydelse:

Som framhålls i folkpartiets partimotion Bo409 behöver dagens bostadsfinansieringssystem ersättas av ett system med ett mindre subventionsmoment och med en större grad av frihet för den byggande. I avvaktan på att detta nya finansieringssystem kan införas finns det enligt bostadsutskottets mening anledning att vidta de förbättringar i dagens system som är möjliga. En sådan möjlig förbättring är enligt utskottets mening att ta bort kostnadskontrollen vid den statliga bostadslångivningen.

Dagens låga bostadsbyggande beror i inte ringa utsträckning på att länsbostadsnämnderna inte släpper fram objekt där kostnaderna anses för höga. Utskottet delar inte uppfattningen att det med dagens kostnadskontroll skulle vara möjligt att hålla bostadskostnaderna nere. Det finns, som framhålls i folkpartiets partimotion Bo409, snarare anledning hävda att kostnadskontrollen har en rakt motsatt verkan. Den tvingar ofta fram ändringar i planer och projektering som förlänger produktionstiden och därmed också ökar kostnaderna. Avsevärd tid och kraft läggs också ned på att finna vägar att på olika sätt kringgå kontrollen.

Vid den statliga långivningen bör fortsättningsvis lånmyndigheternas insats inskränkas till att jämföra produktionskostnaden med schablonmässigt framräknat låneunderlag. Härvid bör de kostnader som ligger inom låneunderlaget berättiga till lån och räntebidrag, emedan överskjutande kostnader får finansieras av den byggande. Genom att ge systemet denna utformning åstadkoms en avsevärd förenkling i förhållande till dagens system.

Med hänvisning till det nu anförda bör enligt bostadsutskottets mening kostnadskontrollen vid den statliga bostadslångivningen tas bort i enlighet med förslaget i folkpartiets partimotion Bo409 yrkande 26.

dels att moment 37 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

37. beträffande *avveckling av kostnadskontrollen vid beviljande av bostadslån*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Bo409 yrkande 26 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

34. Aktieutdelning från allmännyttiga bostadsföretag (mom. 38)

Knut Billing, Bertil Danielsson och Jan Sandberg (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 50 börjar med "Som framgår" och slutar med "11 avstyrks" bort ha följande lydelse:

Efter beslut av riksdagen hösten 1987 skapades särskilda regler beträffande aktieutdelningen för de allmännyttiga bostadsföretag som är organiserade som aktiebolag. Genom beslutet har dessa företags självbestämmande på denna punkt således beskrivits på ett sätt som inte är acceptabelt. Det är naturligtvis inte rimligt att en liten grupp av företag undantas från de regler som i övrigt gäller för aktiebolag. Som framhålls i motion Bo417 (m) är det enligt aktiebolagens regler aktieägarna som skall bestämma utdelningens storlek. Den införda begränsningen för de allmännyttiga bostadsföretagen i detta avseende bör sålunda upphävas i enlighet med yrkande 11 i samma motion. Utskottets ställningstagande i denna del bör ges regeringen till känna.

dels att moment 38 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

38. beträffande *aktieutdelning från allmännyttiga bostadsföretag*
att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Bo417 yrkande 11 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

35. Fondering i skattebefriade underhållsfonder (mom. 40)

Knut Billing, Bertil Danielsson och Jan Sandberg (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 51 börjar med "Bostadsutskottet har" och slutar med "yrkande 2" bort ha följande lydelse:

I samband med att det s.k. ROT-programmet introducerades för drygt fem år sedan uttrycktes från olika håll farhågor om att de olika subventioner som ingår i programmet skulle uppmuntra till onödigt omfattande reparationer och ombyggnader. Farhågorna har sedan undan för undan besannats och kritiken mot de olika låne- och bidragsformerna i programmet har tilltagit. Under de senaste åren har bristerna i ROT-programmets finansieringsregler också visat sig genom de olika låneramar och förändrade lånevillkor som regeringen av och till ansett sig tvungen att införa. Denna ryckighet i villkoren för förvaltning och förnyelse av bostadsbeståndet har ställt till stora problem för många fastighetsägare och lett till att förnyelseåtgärder försenats eller givits en annan utformning än vad som varit befogat ur fastighetsägarens och de boendes synvinkel.

För att komma till rätta med bl.a. de ovan beskrivna missförhållandena på bostadsområdet behövs enligt utskottets mening en ny långsiktig politik vad

gäller villkoren för förvaltning och förnyelse av våra bostäder. Vad som krävs är ett system med fasta spelregler som kan fungera under lång tid och som gör det möjligt att finansiera såväl det kortsiktiga som det långsiktiga fastighetsunderhållet ur hyresinkomsterna från resp. fastighet. Förslag med denna inriktning läggs fram i moderata samlingspartiets partimotion Bo405 yrkande 12 samt i motion Bo201 (m). Bostadsutskottet instämmer i dessa förslag och förordar således att ROT-programmets nuvarande låne- och bidragssystem ersätts med en rätt för fastighetsägare att göra skattefria avsättningar till reparationsfonder. Fonderna skall vara fastighetsanknutna och medel skall endast kunna lyftas för renovering och modernisering av fastigheten. Härigenom stimuleras en långsiktig planering av fastighetens underhåll samtidigt som det skapas ett finansiellt utrymme för att genomföra planerade åtgärder. Ett system med reparationsfonder leder till att hyreshöjningarna kan hållas tillbaka i renoverade fastigheter och blir dessutom billigare för staten än dagens kraftigt subventionerade system. I takt med att fonderna byggs upp kan räntebidragssystemet för ombyggnader och underhåll avskaffas.

Vad utskottet nu anfört innebär en anslutning till de förslag som förts fram i moderata samlingspartiets partimotion Bo405 yrkande 12 och i motion Bo201 (m). Utskottets ställningstagande innebär även att vad som i motionerna Bo210 (s) yrkande 3, Bo409 (fp) yrkande 27 och Bo415 (c) yrkande 2 föreslagits om skattebefriade reparationsfonder till viss del får anses vara tillgodosett. Utskottets överväganden i denna fråga bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 40 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

40. *beträffande fondering i skattebefriade underhållsfonder*
att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Bo201 och 1988/89:Bo405 yrkande 12 samt med avslag på motionerna 1988/89:Bo210 yrkande 3, 1988/89:Bo409 yrkande 27 och 1988/89:Bo415 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

36. Fondering i skattebefriade underhållsfonder (mom. 40)

Agne Hansson (c), Leif Olsson (fp), Rune Thóren (c), Siw Persson (fp) och Krister Skånberg (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 51 börjar med "Bostadsutskottet har" och slutar med "med "yrkande 2" bort ha följande lydelse:

Genom den s.k. tapetreformen har en möjlighet öppnats för många hyresgäster att utöva ett praktiskt inflytande över underhållet i den egna lägenheten. Som påpekas i motion Bo415 (c) yrkande 2 har dock detta utökade inflytande främst gällt i det allmännyttiga bostadsbeståndet. På grund av bl.a. reglerna för beskattning av privatägda hyresfastigheter finns det risk för att hyresgästerna i detta bostadsbestånd utestängs från möjligheten att påverka sin egen lägenhets utseende och hyra.

Bostadsutskottet anser att alla hyresgäster som så önskar bör få möjlighet att utöva ett inflytande över sitt boende genom ett hyresgäststyrkt lägenhets-

underhåll. En förutsättning för detta är sannolikt att skattelagstiftningen för privata hyresfastigheter ändras. Privata fastighetsägare bör därför ges rätten att skattefritt fondera medel till underhåll av lägenheterna. Fondmedlen bör följa lägenheten och hyresgästen ges möjlighet till inflytande över lägenhetsunderhållet på samma sätt som i dag gäller i många allmännyttiga fastigheter.

Bostadsutskottet anser att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag om underhållsfonder i enlighet med vad som nu förordats med anledning av folkpartiets partimotion Bo409 yrkande 27 och motion Bo415 (c) yrkande 2. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Även vad som i motionerna Bo201 (m), Bo210 (s) yrkande 3 och Bo405 (m) yrkande 12 förordats om skattebefriade underhållsfonder torde till stor del låta sig förenas med utskottets ovanstående ställningstagande.

Som framhålls i folkpartiets partimotion Bo409 yrkande 27 kommer ett system med underhållsfonder på sikt att minska behovet av statliga lån och bidrag till förnyelseåtgärderna i bostadsbeståndet. På detta sätt ökar också fastighetsägarens ansvar för att fastigheten löpande hålls i ett så gott skick att onödigt omfattande ombyggnadsåtgärder kan undvikas. Underhållsfonderna torde härigenom bidra till att underhåll och förnyelse kan ske med större varsamhet.

dels att moment 40 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

40. *beträffande fondering i skattebefriade underhållsfonder*
att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Bo201, 1988/89:Bo210 yrkande 3, 1988/89:Bo405 yrkande 12, 1988/89:Bo409 yrkande 27 och 1988/89:Bo415 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

37. Ramarna för beslut om ombyggnadslån (mom. 41)

Agne Hansson och Rune Thorén (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 51 börjar med "Riksdagens beslut" och slutar med "till känna" bort ha följande lydelse:

De i motion Bo266 (s) aktualiserade problemen har sin grund i de förändrade räntebidragsvillkor för vissa ombyggnader som beslutades i december 1988. Bostadsutskottet är av den uppfattningen att detta var ett olyckligt beslut som snarast bör ändras. Utskottet kommer också nedan (avsnitt 5.5.3) att ta ställning till motionsförslag (c) och (m) med denna innebörd. Vid ett riksdagens beslut i enlighet med dessa motionsförslag kommer givetvis också de aktuella ombyggnadslåneramarna att behöva omprövas. Vid denna omprövning bör ombyggnadslåneramarna ges en mer regionalpolitisk prägel än nuvarande ramar ger uttryck för. Vad utskottet nu anfört med anledning av motion Bo266 (s) bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 41 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

41. *beträffande ramarna för beslut om ombyggnadslån*
att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Bo266 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

38. Ombyggnadslån vid lägenhetssammanslagningar (mom. 42)

1988/89:BoU7

Oskar Lindkvist, Magnus Persson, Lennart Nilsson, Nils Nordh, Rune Evensson, Gunnar Nilsson, Britta Sundin och Sture Thun (alla s) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 52 börjar med "Bostadsutskottet instämmer" och på s. 53 slutar med "vid lägenhetssammanslagningar" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet delar således den uppfattning som förts fram i de aktuella motionerna att det i dagens bostadsmarknadsläge är angeläget att bibehålla ett utbud av billiga smålägenheter. Utskottet är dock inte berett att förorda ett ovillkorligt stopp för ombyggnadslån till projekt som även omfattar vissa lägenhetssammanslagningar. Det är viktigt att komma ihåg att förutsättningarna på bostadsmarknaden skiljer sig påtagligt mellan olika delar av landet. Fortfarande finns kommuner med problem med outhyrda lägenheter, ofta föranledda av en sned lägenhetssammansättning.

Även i bostadsområden utan påtagliga problem med outhyrda lägenheter kan det sannolikt i vissa fall i samband med andra ombyggnadsåtgärder finnas skäl att se över lägenhetssammansättningen. Ett sådant skäl kan vara att en ensidig lägenhetssammansättning i ett bostadsområde leder till problem föranledda av en skev social struktur i bostadsområdet. Ett annat skäl kan vara att ett område har en hög andel små icke fullvärdiga bostäder som saknar flera grundläggande bostadsfunktioner såsom kök, dusch m.m. Ibland kan ombyggnader i sådana bostadsområden förutsätta vissa förändringar i lägenhetssammansättningen för att en acceptabel boendestandard skall kunna uppnås. Att inte tillåta att denna typ av problem åtgärdas vid statlig långivning leder till att nya ombyggnadsåtgärder behöver vidtas inom en snar framtid. Det bör i detta sammanhang erinras om den roll kommunerna givits i planeringen av bostadsförsörjningen samt det inflytande som hyresgästerna har i ombyggnadsärenden både avseende långivning och byggnadslov. Möjligheter finns således redan i dag att förhindra att ett bostadsområde eller en fastighet får en icke önskvärd lägenhetssammansättning.

Utskottets ovanstående överväganden visar att ett stopp för bostadslån till projekt som även omfattar lägenhetssammanslagningar inte bör införas utan att konsekvenserna av en sådan åtgärd närmare studeras. Som utskottet inledningsvis anfört kan dock de rådande förhållandena på bostadsmarknaden anses motivera en restriktivare inställning till ombyggnader som innebär ett påtagligt bortfall av antalet lägenheter. En sådan restriktivare inställning bör vara möjlig att införa i reglerna och villkoren för ombyggnadslån utan att grundläggande bostadssociala krav åsidosätts.

Ytterligare överväganden om ombyggnadslånreglerna m.m. vid lägenhetssammanslagningar bör göras. I dessa överväganden kan även förslagen i de aktuella motionerna bedömas. Som framgått ovan instämmer utskottet i huvudinriktningen i dessa förslag men är således inte berett att utan ytterligare överväganden nu föreslå ett stopp för ombyggnadslån i de aktuella fallen. Övervägandena bör således leda fram till en sådan ändring av ombyggnadslånreglerna att oönskade lägenhetssammanslagningar i fort-

sättningen inte belånas med statligt bostadslån men att samtidigt belåning i de särskilda fall utskottet ovan diskuterat kan medges. Det ankommer på regeringen att göra de detaljerade övervägandena om vilka ändringar i gällande författning som erfordras. Regeringen bör också bemyndigas att snarast göra de erforderliga författningsändringarna. Vad utskottet ovan anfört med anledning av motionerna Bo206 (fp) yrkande 3, Bo228 (vpk) yrkande 5, Bo279 (c) yrkande 2 och Bo409 (fp) yrkande 20 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 42 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

42. beträffande *ombyggnadslån vid lügenhetssammanslagningar* att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Bo206 yrkande 3, 1988/89:Bo228 yrkande 5, 1988/89:Bo279 yrkande 2 och 1988/89:Bo409 yrkande 20 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

39. Kravet på hyresgästytrande (mom. 44)

Knut Billing, Bertil Danielsson och Jan Sandberg (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 54 börjar med "När förslaget" och slutar med "Motionsyrkandet avstyrks" bort ha följande lydelse:

När beslutet att införa yttrande från hyresgästförening som krav för ombyggnadslån fattades år 1986 reserverade sig ledamöter från moderata samlingspartiet. I den nu aktuella motionen från detta parti redovisas olika missförhållanden som kravet på hyresgästytrande lett fram till. Det kan således exempelvis inträffa att ingen av de boende i en fastighet som skall byggas om är medlem i den organisation som fattar beslut för deras räkning. Bostadsutskottet anser bl.a. mot denna bakgrund att kravet på ett formellt hyresgästytrande starkt kan ifrågasättas.

Ombyggnaden av en fastighet är främst en angelägenhet för fastighetsägaren och berörda hyresgäster, som bäst sköts utan inblandning av vare sig organisationer eller myndigheter. Det bör i stället vara självklart att en fastighetsägare som avser att renovera sin fastighet skall informera berörda hyresgäster om sina planer. Hyresgästerna bör sedan själva få avgöra i vilken form de vill samråda och diskutera med fastighetsägaren.

Vad utskottet ovan anfört med anledning av motion Bo417 (m) yrkande 15 leder fram till slutsatsen att kravet på hyresgästytrande vid ombyggnadslån snarast bör avskaffas. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 44 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

44. beträffande *kravet på hyresgästytrande* att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Bo417 yrkande 15 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Agne Hansson och Rune Thorén (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 55 börjar med "Motion Bo247" och slutar med "av boverket" bort ha följande lydelse:

Enligt vad som anförs i motion Bo247 (c) har RBF-stödet i betydande omfattning kommit att användas till vad som är att betrakta som normalt periodiskt underhåll. Bostadsutskottet delar denna uppfattning. Det måste betraktas som ytterst tveksamt om statliga subventioner skall användas för denna typ av åtgärder. I en sund fastighetsförvaltning bör i stället det periodiska underhållet bekostas av för detta ändamål i företaget fonderade medel.

RBF-stödet har sålunda kommit att få en olycklig användning och kan inte längre anses vara ett verkningsfullt inslag i den statliga bostadspolitiken. Enligt bostadsutskottets mening bör mot denna bakgrund RBF-stödet snarast avvecklas och några nya beslut om stöd inte fattas efter den 1 juli 1989. Vad utskottet nu anfört med anledning av motion Bo247 (c) yrkande 8 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 46 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

46. beträffande *avveckling av RBF-stödet*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Bo247 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

41. Kommunernas VA-nät (mom. 48)

Agne Hansson (c), Rune Thorén (c) och Jan Strömdahl (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 56 börjar med "Bostadsutskottet har" och på s. 57 slutar med "1, 3 och 4" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet delar den oro som motionerna om VA-nätets restaurering ger uttryck för. Det förfall som i dag hotar VA-nätet i många städer och tätorter kan inte tillåtas fortsätta. Det är således av central betydelse att det problemområde som ingående beskrivs i framför allt motion Bo274 (c) i fortsättningen ägnas större uppmärksamhet. Risker är annars mycket stora för samhällsekonomisk misshushållning vad gäller vatten- och avloppssystemet i många tätorter. Värdet på det svenska VA-nätet har uppskattats till ca 150–200 miljarder kronor. Nuvarande reoveringstakt om 150 milj. kr. per år är orimligt låg. Ett målmedvetet åtgärdsprogram för att undanröja ett framtida sammanbrott av VA-nätet måste därför utformas.

Åtgärdsprogrammet bör inriktas på att fram till år 2000 i första hand förnya det VA-nät som anlagts före år 1965. Programmet bör inte enbart innefatta en inventering för att klarlägga behovet av underhåll när det gäller VA-nätet. En redovisning av de effekter på miljön som den eftersatta förnyelsen innebär bör vara en central uppgift. Det måste också klarläggas hur kommunerna skall kunna få ekonomiskt utrymme för insatserna. Därvid bör påpekas att kommunallagen ger kommunen rätt att ta ut avgifter som gör det möjligt att långsiktigt försvara investeringar på detta område. Andra frågor som bör ägnas uppmärksamhet är sysselsättningseffekterna av insatserna

avseende VA-nätet samt en analys av arbetsmiljöproblemen på området.

För att upprustningen av VA-nätet snarast skall kunna påbörjas är det angeläget att genom konkreta signaler visa att staten bedömer insatserna på detta område som mycket angelägna. Av detta skäl anser utskottet att ett stimulansbidrag för upprustning av VA-nätet bör införas. Bidraget bör vara riktat mot kommuner med ledig entreprenadkapacitet. Villkoren för bidraget bör vara utformade på det sätt som föreslås i motion Bo274 (c). Detta innebär bl.a. att förbättringar och förnyelse som ger stora miljöfordelar bör prioriteras. Bidraget bör utgå med 15 % av kostnaden enligt ett schablonberäknat bidragsunderlag.

Bostadsutskottet anser att riksdagen bör medge regeringen att inom en ram av 200 milj. kr. under budgetåret 1989/90 fatta beslut om stimulansbidrag enligt vad utskottet ovan förordat. Vidare bör ett nytt anslag under bostadsdepartementets huvudtitel inrättas för detta ändamål. Riksdagen bör för budgetåret 1989/90 anvisa ett förslagsanslag om 100 milj. kr. till det nya anslaget för stimulansbidrag för upprustning av VA-nätet. Även vad utskottet i övrigt förordat beträffande VA-nätets upprustning med anledning av motionerna Bo216 (c) och Bo274 (c) yrkandena 1, 3 och 4 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Förslagen i motionerna Bo238 (s) och Bo243 (vpk) beträffande VA-nätets förnyelse får till stor del anses tillgodosedda genom utskottets ovan redovisade ställningstagande.

dels att moment 48 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

48. beträffande *kommunernas VA-nät*

att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Bo216, 1988/89:Bo238, 1988/89:Bo243 och 1988/89:Bo274 yrkandena 1, 3 och 4.

- a) som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
- b) medger regeringen att inom en ram av 200 000 000 kr. under budgetåret 1989/90 fatta beslut om stöd för upprustning av VA-nätet,
- c) till *Stimulansbidrag för upprustning av VA-nätet* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 100 000 000 kr..

42. Räntebidragssystemets framtida uppbyggnad (mom. 49)

Agne Hansson (c), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Jan Sandberg (m) och Rune Thorén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 59 börjar med "Som framgått" och slutar med "Bo249 (s) yrkande 1" bort ha följande lydelse:

Som anförts tidigare i motioner är bostadssektorn en av de mest genomreglerade av våra samhällssektorer. Inte minst är bostadslänesystemet ett slående exempel härpå. Det är nödvändigt att ingripande förändringar görs för att förenkla systemet. Dagens system, som är svåröverskådligt, har inneburit en omfattande administration såväl centralt som regionalt och lokalt. Ett nytt och enklare finansieringssystem bör därför skapas. I moderata samlingspartiets partimotion Bo405 yrkande 9 förs fram ett förslag med detta syfte. Ett i princip liknande förslag förs fram också i centerpartiets partimotion Bo205 yrkande 7 och i motion Bo247 (c).

Förslaget innebär att ett enhetslån utgående från en viss lägenhetsyta bör

införas. Generella räntebidrag skall således utgå endast till normalkostnaden för en bra bostad – lika för hela landet, med en övre gräns satt för storlek och med hänsyn till bestämmelser om kvalitet och funktion. Yta och standard utöver vad som ryms inom enhetslånets ram får finansieras på annat sätt än genom statliga lån. Lånesystemet bör inte innehålla någon kostnadskontroll, systemet i sig garanterar en skärpt priskänslighet. I huvudsak bör endast kreditsäkerheten hos ett objekt bedömas. Ett genomförande av förslaget innebär stora förenklingar och kommer att innebära ett lånesystem som bättre än det nuvarande gör det möjligt att förverkliga bostadskonsumenter-
nas krav och önskemål.

Enligt utskottets mening bör riksdagen föreslå regeringen att ett nytt lånesystem enligt de riktlinjer som förordas i motionerna utarbetas och att förslaget underställs riksdagen. Genom vad som nu anförts har vad som i de nu behandlade motionerna förordats till viss del tillgodosetts.

Också vad i folkpartiets partimotion Bo409 yrkandena 23, 24 och 25 anförts om bostadsbeskattning och bostadssubventioner, om lån där kostnaderna fördelas över tiden och om ett "subventionsneutralt" finansieringssystem bör övervägas när det av utskottet nu förordade enhetslånesystemet införs vid halvårsskiftet 1990.

Däremot avstyrker utskottet motionerna Bo215 (s) och Bo249 (s). Vad i dessa motioner förordats är inte förenligt med de tankar som bär upp idéerna om ett enhetslånesystem.

dels att moment 49 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

49. *beträffande räntebidragssystemets framtida uppbyggnad*
att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Bo205 yrkande 7, 1988/89:Bo247 yrkande 5, 1988/89:Bo405 yrkande 9 samt 1988/89:Bo409 yrkandena 23, 24 och 25 och med avslag på motionerna 1988/89:Bo215 och 1988/89:Bo249 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

43. Räntebidragssystemets framtida uppbyggnad (mom. 49)

Leif Olsson och Siw Persson (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 59 börjar med "Som framgått" och slutar med "Bo249 (s) yrkande 1" bort ha följande lydelse:

Dagens bostadsfinansieringssystem är ineffektivt ur fördelningspolitisk synvinkel. Vissa bostadstyper och upplåtelseformer gynnas framför andra. Bostadssubventionerna bidrar vidare till att inte förutsedda kapitaliseringar inträffar. Vidare bidrar de till att driva upp byggpriserna genom att kostnadsmedvetandet försvagas. Subventionerna utgör en omfattande finansiell belastning och medverkar därmed till ett högt skattetryck.

Vad nu i korthet anförts utgör bakgrund till förslagen i folkpartiets partimotion Bo409 om hur ett framtida skatte- och bostadsfinansieringssystem bör utformas. Bostadssubventionerna måste minska. I detta sammanhang måste beaktas att alla upplåtelseformer skall behandlas lika så att verklig kostnadsneutralitet mellan egnahem och flerbostadshus skapas och bibehålls.

I samband med att skattesystemet reformeras är det möjligt att kraftigt reducera bostadssubventionerna. Den sittande boendekostnadsutredningen bör ges i uppgift att göra en översyn av bostadssubventionerna som syftar till en kraftig minskning av dem. Det bör också övervägas hur ett system skall utformas så att bostadslån kan beviljas där kostnaderna fördelas över tiden.

Utskottet föreslår att riksdagen med anledning av yrkandena 23, 24 och 25 i folkpartiets partimotion Bo409 som sin mening ger regeringen till känna vad nu anförs om bostadsfinansiering och bostadsbeskattning. Vad nu anförs ligger delvis i linje med vad som i centerpartiets partimotion Bo205 yrkande 7, i moderata samlingspartiets partimotion Bo405 yrkande 9 och i motion Bo247 (c) yrkande 5 anförs om enhetslån m.m.

Däremot avstyrker utskottet motionerna Bo215 (s) och Bo249 (s) yrkande 1, eftersom vad som anförs i dessa motioner bl.a. innebär att kostnadsneutraliteten mellan olika upplåtelseformer sätts ur spel.

dels att moment 49 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

49. *beträffande räntebidragssystemets framtida uppbyggnad*
att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Bo409 yrkandena 23, 24 och 25, med anledning av motionerna 1988/89:Bo205 yrkande 7, 1988/89:Bo247 yrkande 5, 1988/89:Bo405 yrkande 9 och med avslag på motionerna 1988/89:Bo215 och 1988/89:Bo249 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

44. Räntebidragssystemets framtida uppbyggnad (mom. 49)

Jan Strömdahl (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 59 börjar med "Som framgått" och slutar med "Bo249 (s) yrkande 1" bort ha följande lydelse:

Regeringen har tillkallat en utredningsman som bl.a. skall förbereda en översyn av hela bostadsfinansieringssystemet. Enligt utskottets mening bör de synpunkter som framförs i s-motionerna Bo215 och Bo249 yrkande 1 ligga till grund för utredningsmannens förberedelser. Det innebär att samhällets stöd till bostadsbyggandet koncentreras till sådana boendeformer som är fria från spekulation och som medför att särskilt nyproduktionshyrorna kan sänkas.

dels att moment 49 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

49. *beträffande räntebidragssystemets framtida uppbyggnad*
att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Bo215 och 1988/89:Bo249 yrkande 1 samt med avslag på motionerna 1988/89:Bo205 yrkande 7, 1988/89:Bo247 yrkande 5, 1988/89:Bo405 yrkande 9 och 1988/89:Bo409 yrkandena 23, 24 och 25 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

45. Den garanterade räntan för vissa ombyggnader (mom. 50)

Agne Hansson (c), Rune Thorén (c) och Krister Skånberg (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 59 börjar med "Bostadsutskottet som" och slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

Den av regeringen genomdrivna fördubblingen av den garanterade räntan för ombyggnadslån ger förödande kostnadseffekter på boendekostnaderna i äldre hus som måste byggas om. Utskottet anser att "decemberbeslutet" bör rivras upp och att alltså ombyggnadslånräntan skall återgå till den tidigare nivån och vara lika med räntan på nybyggnadslån. De projekt som kommer till stånd bör utföras på ett sådant sätt att varsam ombyggnad blir följden.

dels att moment 50 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

50. beträffande *den garanterade räntan för vissa ombyggnader* att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Bo247 yrkande 7 detta yrkande såvitt nu är i fråga och motion 1988/89:Bo278 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

46. Nybyggnad efter rivning i räntehänseende (mom. 51, motiveringen)

Under förutsättning av bifall till reservation 45

Agne Hansson och Rune Thorén (båda c) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 60 börjar med "Det kan," och slutar med "kunna undvaras" bort ha följande lydelse:

Utskottet har ovan tillstyrkt motioner (m) och (c) om att den garanterade räntan vid ombyggnader skall vara densamma som vid nybyggnad. Det problem med skilda räntenivåer som tagits upp i vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo228 yrkande 6 är därmed inte längre aktuellt. Motionen avstyrks.

47. Nybyggnad efter rivning i räntehänseende (mom. 51)

Jan Strömdahl (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 60 börjar med "Det kan" och slutar med "kunna undvaras" bort ha följande lydelse:

Det kan, enligt utskottets mening, finnas fog för uppfattningen att riksdagens beslut om skilda nivåer i vissa fall på den garanterade räntan när det gäller ny- resp. ombyggnader kan få den av motionärerna påtalade effekten. Utskottet, som delar motionärernas uppfattning att det är nödvändigt att vidta åtgärder i avsikt att undanröja att så blir fallet, tillstyrker motionens förslag. Nybyggnad efter rivning, som t.ex. aktualiserats i vissa Göteborgsområden, bör således i räntehänseende jämföras med ombyggnad.

dels att moment 51 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

51. beträffande *nybyggnad efter rivning i räntehänseende* att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Bo228 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Krister Skånberg (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 60 börjar med "Det kan," och slutar med "kunna undvaras" bort ha följande lydelse:

Utskottet har ovan tillstyrkt motioner om att "decemberbeslutet" om differentierade räntor vid ombyggnad skall upphävas och att den garanterade ombyggnadslåneräntan skall ligga på samma nivå som nybyggnadslåneräntan.

Den i vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo228 yrkande 6 upptagna frågan om räntebidrag vid nybyggnad efter rivning har givit utskottet anledning anförda följande.

För projekt som rör rivning/ombyggnad skall statliga lån och räntebidrag beviljas endast om fastigheten är i sådant skick att en majoritet av hushållen i fastigheten begär att den skall rivas och byggas om eller om fastighetsägaren kan visa att varsam ombyggnad innebär sämre total resursanvändning.

dels att moment 51 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

51. beträffande *nybyggnad efter rivning i räntehänscende*
att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Bo228 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

49. Räntevillkoren för bostadslån vid ombyggnad till gruppbestäder för utvecklingsstörda (mom. 52, motiveringen)

Under förutsättning av bifall till reservation 45

Agne Hansson och Rune Thorén (båda c) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 60 börjar med "I decemberbeslutet" och slutar med "Bo265 (s) avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet har ovan tillstyrkt förslag i motioner (m) och (c) om att den garanterade räntan vid ombyggnad skall ligga på den nivå den hade före riksdagens "decemberbeslut" förra året. Skäl saknas därför för riksdagen att bifalla motion Bo265 (s) om undantag från "decemberbeslutet" vad gäller ombyggnad till gruppbestäder för utvecklingsstörda.

50. Räntevillkoren för bostadslån vid ombyggnad till gruppbestäder för utvecklingsstörda (mom. 52)

Krister Skånberg (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 60 börjar med "I decemberbeslutet" och slutar med "Bo265 (s) avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet finner det viktigt att olika åtgärder vidtas så att det blir möjligt att i större omfattning än i dag bygga bra gruppbestäder för människor för vilka denna boendeform efterfrågas. Det har bl.a. visat sig att goda behandlingsresultat ofta har uppnåtts när utvecklingsstörda fått möjlighet att bo i gruppbestäder. Det finns all anledning att uppmuntra den utveckling på detta område som vi ännu bara befinner oss i början av.

För att det skall vara ekonomiskt möjligt att bygga om äldre byggnader till sådana gruppbestäder varom nu är fråga bör räntebidragsreglerna utformas så att de inte låser byggandet till en viss utformning. Inte heller skall reglerna styra utformningen av gruppstorleken eller till ett visst antal bostäder per projekt. Utskottets ståndpunkt är således att "den gamla" och därmed lägre garanterade räntan bör gälla för dessa ombyggnader.

Vad utskottet nu med anledning av motion Bo265 (s) anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 52 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

52. beträffande *räntevillkoren för bostadslån vid ombyggnad till gruppbestäder för utvecklingsstörda*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Bo265 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

51. Den garanterade räntan vid ekologiskt anpassad teknik (mom. 54)

Krister Skånberg (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 60 börjar med "Utskottet, som" och slutar med "i frågan" bort ha följande lydelse:

Insikter om det nära sambandet mellan energianvändning i bostäder och miljöföroreningar orsakade av förbränning har stadigt ökat under de senaste åren. I flertalet kommuner har initiativ tagits till byggandet av ekologiska byar, i vilka resursbevarande byggnadsteknik använts och där också själva boendet anpassats till det ekologiska systemet.

Ovan i betänkandet har utskottet med anledning av motion Bo261 (mp) behandlat frågan om samhällets åtgärder i avsikt att åstadkomma ett ekologiskt byggande. I nu förevarande sammanhang behandlar utskottet samma motion såvitt däri behandlas vad motionärerna kallar ekologisk ombyggnad. I sådana ombyggnader ingår alla åtgärder som minskar förbrukningen av ändliga naturresurser. Många åtgärder för att minska energiförbrukningen kan och bör göras i samband med ombyggnad genom införande av miljövänlig teknik som t.ex. kan innebära användning av förnyelsebara energikällor och en ekologiskt riktig avfallshantering.

Ombyggnad av bostäder innebär med detta synsätt goda möjligheter att radikalt minska både energiförbrukning och miljöförstöring. Genom att en stor del av miljonprogrammets bostäder kommer att rustas upp under de närmaste åren finns där ett unikt tillfälle att införa miljövänlig och ekologisk teknik.

Utskottet har ovan anslutit sig till motioner (m) och (c) om att de garanterade räntorna i ombyggnadslåneärenden inte bör differentieras med hänsyn till olika åtgärder. Denna garanterade ränta bör vara densamma som i nybyggnadsfallen. Det är emellertid så viktigt att det för sådana ekologiska ombyggnader, som utskottet nu diskuterar, kan erhållas lån till den lägre garanterade räntan att riksdagen med anledning av miljöpartiets partimotion Bo261 yrkandena 2, 3 och 4 som sin mening bör ge regeringen till känna vad nu anförts.

dels att moment 54 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

1988/89:BoU7

54. beträffande *den garanterade räntan vid ekologiskt anpassad teknik*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Bo261 yrkandena 2, 3 och 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

52. De garanterade räntorna för nya lån för ombyggnad av hyres- och bostadsrättshus (mom. 55)

Jan Strömdahl (vpk) och Krister Skånberg (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 61 börjar med "Vid en" och slutar med "Bo3 (vpk)" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottet finns det ingen anledning att efter bara några månader gå in och ändra ombyggnadslåneräntan för särskilt angelägna åtgärder. Särskilt som hela stödsystemet för bostadsförbättring för närvarande ses över på plan- och bostadsverket. Utskottet tillstyrker motion Bo3 (vpk) och avstyrker proposition 1988/89:89 yrkande 3.

dels att moment 55 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

55. beträffande *de garanterade räntorna för nya lån för ombyggnad av hyres- och bostadsrättshus*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Bo3 avslår proposition 1988/89:89 yrkande 3.

53. Höjning av den garanterade räntan avseende befintliga lån för vissa hyres- och bostadsrättshus (mom. 56)

Agne Hansson och Rune Thorén (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 62 börjar med "Utskottet och" och slutar med "avstyrks följaktligen" bort ha följande lydelse:

Som anförs i motion Bo2 (c) är det svårt att finna något rimligt motiv för regeringens förslag att ensidigt belasta hyresgästerna i fastigheter med äldre ombyggnadslån. Den nu av regeringen föreslagna höjningen kan närmast anses vara en bestraffning för att fastighetsägarna – tvärtemot tidigare signaler – inte satsat på nybyggnad i stället för ombyggnad. Ett accepterande av det nu framlagda regeringsförslaget kan bli en återgång till 1960-talets miljö- och kulturförstörande rivningsraseri.

Utskottet tillstyrker med det nu anförda förslagen i vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo1 yrkande 1 och i motionerna Bo2 (c) och Bo247 (c) yrkande 7 det förstnämnda och det sistnämnda motionsyrkandet såvitt nu är i fråga om avslag på proposition 79 yrkande 2. De alternativa förslagen som förs fram i yrkandena 2 och 3 i partimotionen avstyrks.

dels att moment 56 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

56. beträffande *höjning av den garanterade räntan avseende befintliga lån för vissa hyres- och bostadsrättshus*

att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Bo1 yrkande 1, 1988/89:Bo2 och 1988/89:Bo247 yrkande 7, det förstnämnda och det sistnämnda yrkandet såvitt nu är i fråga, avslår proposition 1988/89:79 yrkande 2 och motion 1988/89:Bo1 yrkandena 2 och 3.

54. Höjning av den garanterade räntan avseende befintliga lån för vissa hyres- och bostadsrättshus (mom. 56)

1988/89:BoU7

Jan Strömdahl (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 62 börjar med "Utskottet och" och slutar med "avstyrks följaktligen" bort ha följande lydelse:

Riksdagen beslöt i december 1988 att höja den garanterade räntan för vissa hyres- och bostadsrättshus. Motivet för höjningen var att de boende i dessa hus skulle "straffas" med högre boendekostnader därför att villaägarnas skatteavdrag blev mindre värda när deras skatt blev lägre. Vänsterpartiet kommunisterna reserverade sig och påpekade att det inte finns någon anledning att öka de ekonomiska klyftorna mellan hyresgäster och villaägare. De högre inkomsttagarna är marginalskatteformens vinnare även utan extra börda för dem med lägre inkomster. Några nya motiv för "rättvisereformen" har inte presenterats i den nu aktuella propositionen.

Utskottet föreslår att riksdagen med anledning av vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo1 yrkande 1 såvitt nu är i fråga som sin mening ger regeringen till känna vad där förordats om att de garanterade räntorna för vissa hyres- och bostadsrättshus inte skall höjas. Därigenom tillgodoses också förslaget i motionerna Bo2 (c) och i Bo247 (c) yrkande 7 detta yrkande såvitt nu är i fråga.

De alternativa förslagen som förs fram i vpk-motionen är vid den nu intagna ståndpunkten inte aktuella. Dessa yrkanden liksom regeringens förslag avstyrks sålunda.

dels att moment 56 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

56. beträffande *höjning av den garanterade räntan avseende befintliga lån för vissa hyres- och bostadsrättshus*

att riksdagen med bifall till motionerna 1988/89:Bo1 yrkande 1, 1988/89:Bo2 och 1988/89:Bo247 yrkande 7, det förstnämnda och det sistnämnda motionsyrkandet såvitt nu är i fråga, avslår proposition 1988/89:79 yrkande 2 och motion 1988/89:Bo1 yrkandena 2 och 3,

55. Den garanterade räntan för allmännyttiga bostadsföretag (mom. 57)

Jan Strömdahl (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 62 börjar med "Motionsyrkanden (vpk)" och på s. 63 slutar med "och 2 avstyrks" bort ha följande lydelse:

Som i motioner och i reservationer (vpk) flera gånger framhållits finns goda motiv för förslag som innebär att de allmännyttiga företagen ges ett riktat stöd. Dessa företag är ett instrument för genomförande av den sociala bostadspolitiken. De har ålagts ett stort ansvar för denna politik; ett ansvar som inte sällan innebär att dessa företag får kostnader som inte har sin motsvarighet hos de privata fastighetsägarna. Att de allmännyttiga företagen har en relativt större del av sina lägenheter byggda under miljonprogrammets tid är faktorer som påverkar kostnadsbilden. Vad nu anförts gör det enligt

utskottets mening motiverat att vidta de åtgärder som förordas i vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo275 om frysning av den garanterade räntan för dessa företag vid 1989 års nivå och om en sänkning av denna ränta med 0,5 procentenheter för hus färdigställda fr.o.m. år 1989.

dels att moment 57 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

57. *beträffande den garanterade räntan för allmännyttiga bostadsföretag*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Bo275 yrkandena 1 och 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

56. Extra upptrappningar (mom. 58)

Leif Olsson och Siw Persson (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 63 börjar med "Utskottet kan" och slutar med "till motionsyrkandet" bort ha följande lydelse:

Det är viktigt att bostadssubventionerna reduceras kraftigt. Detta har krävts från flera håll bl.a. i en partimotion från folkpartiet som utskottet behandlat ovan. I avvaktan på att pågående utredningar avseende ett nytt inkomstskattesystem och ett nytt bostadsfinansieringssystem avslutas bör nu extra upptrappningar företas som innebär att de garanterade räntorna trappas upp med 350 milj. kr. på helår. Upptrappningen bör omfatta både flerbostadshus och småhus och gälla fr.o.m. halvårsskiftet 1989. Åt regeringen bör uppdras att närmare besluta hur besparingen skall läggas ut. Vad utskottet nu med anledning av motion Bo223 (fp) förordat bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Däremot kan utskottet inte ställa sig bakom förslaget i miljöpartiets partimotion Bo269 yrkande 2 om minskning av räntesubventionerna med 1 miljard kronor. En så stor indragning förutsätter att också skattesystemet reformeras, något som utskottet i och för sig anser viktigt. Överväganden i denna fråga pågår också. I avvaktan på dessa överväganden bör inte nu företas sådana ändringar som motionärerna föreslår.

dels att moment 58 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

58. *beträffande extra upptrappningar*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Bo223 yrkande 6 och med avslag på motion 1988/89:Bo269 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

57. Extra upptrappningar (mom. 58)

Krister Skånberg (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 63 börjar med "Utskottet kan" och slutar med "till motionsyrkandet" bort ha följande lydelse:

Miljöpartiet har i sin skattepolitiska motion föreslagit att avdrag skall få göras med 44 % av av räntorna direkt på skatten. I dag är värdet av ränteavdraget 47,5 % i inkomstskikt över 85 000 kr.

För att få "parallellitet" mellan ränteavdrag och bostadssubventioner bör räntebidragen minskas med 1 miljard kronor i enlighet med förslaget i

miljöpartiets partimotion Bo269 yrkande 2. Utskottet tillstyrker detta förslag. Därmed har också i allt väsentligt tillgodosetts förslaget i motion Bo223 (fp) yrkande 6 om extra upptrappningar på 350 milj. kr. 1988/89:BoU7

dels att moment 58 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

58. beträffande *extra upptrappningar*

att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Bo223 yrkande 6 och 1988/89:Bo269 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

58. Räntebidragen till vissa underhållslån (mom. 59)

Leif Olsson och Siw Persson (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 63 börjar med "Utskottet avstyrker" och slutar med "med ombyggnadslångivningen" bort ha följande lydelse:

I motioner från bl. a. folkpartiet har föreslagits att möjligheter skall öppnas att göra skattefria avsättningar till underhållsfonder. Som en följd härav bör det enligt utskottets mening vara möjligt att minska räntebidraget till underhåll med 100 milj. kr. fr.o.m. den 1 juli 1989 i enlighet med förslaget i motion Bo223 (fp) yrkande 5. Utskottet tillstyrker detta förslag.

dels att moment 59 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

59. beträffande *räntebidragen till vissa underhållslån*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Bo223 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

59. Räntebidraget till äldre reparations- och energisparlån m.m. (mom. 60)

Knut Billing, Bertil Danielsson och Jan Sandberg (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 63 börjar med "Inte heller" och slutar med "roll m.m." bort ha följande lydelse:

Utskottet tillstyrker förslaget i motion Bo271 (m) yrkande 6 om att räntebidrag till vissa äldre lån för underhålls-, reparations- och energisparåtgärder bör avvecklas. Dessa lån belastar statsbudgeten med endast 5 milj. kr. för nästa budgetår varför de kan avskaffas utan att därmed de boende kan anses få nämnvärt ökade kostnader.

dels att moment 60 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

60. beträffande *räntebidraget till äldre reparations- och energisparlån m.m.*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Bo271 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

60. Slopande av vissa räntesubventioner för bostadshus som färdigstälts före år 1968 (mom. 61)

1988/89:BoU7

Jan Strömdahl (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 63 börjar med "Utskottet som" och slutar med "i fråga" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar inte regeringens uppfattning att hyresgäster och bostadsrättshavare i äldre hus skall straffas med högre boendekostnader bara därför att villaägarnas skatteavdrag blir mindre värda när deras skatt kraftigt sänks. Utskottet delar däremot vpk:s uppfattning i motion Bo1. Propositionens förslag i denna del bör således avslås av riksdagen.

dels att moment 61 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

61. beträffande *slopande av vissa räntesubventioner för bostadshus som färdigställts före år 1968*

att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Bo1 yrkande 1 och 1988/89:Bo247 yrkande 7, båda motionsyrkandena såvitt nu är i fråga, avslår proposition 1988/89:79 yrkande 1.

61. Slopande av räntebidrag för hus byggda före år 1975 (mom. 62)

Knut Billing, Bertil Danielsson och Jan Sandberg (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 64 börjar med "Utskottet finner" och slutar med "sig för" bort ha följande lydelse:

Enligt bostadsutskottets mening är det både möjligt och ekonomiskt motiverat att avveckla räntebidragen för fastigheter färdigställda före år 1975. Dessa fastigheter har producerats till väsentligt lägre kostnader än dagens nyproduktion. Fastigheter med lån enligt äldre låneformer bör väl kunna bära den ökning av kapitalkostnaderna som en avveckling av räntebidragen innebär. Utskottet tillstyrker moderata samlingspartiets partimotion Bo405 yrkande 11 och motion Bo271 (m) yrkande 1.

dels att moment 62 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

62. beträffande *slopande av räntebidrag för hus byggda före år 1975*

att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Bo271 yrkande 1 och 1988/89:Bo405 yrkande 11 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

62. Gränsdragningen mellan bostäder och lokaler i bostadsfinansieringssammanhang (mom. 63)

Krister Skånberg (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 64 börjar med "De i" och på s. 65 slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

Förslaget i motion Bo211 (c) om räntebidrag till barnomsorgslokaler tillstyrks av utskottet. Ett genomförande av vad i motionen anförts innebär att vissa gemensamhetslokaler kan utnyttjas i större omfattning än vad som i dag är möjligt genom att de kan användas för barnomsorgsverksamhet i

kommunal regi på dagarna och av de boende på kvällar och helger. Detta är positivt. Reglerna för räntebidrag till sådana lokaler bör ändras.

Vad i övriga motioner förordats om gransdragnings bostäder/lokaler i räntebidragssammanhang bör inte nu föranleda någon riksdagens åtgärd. Pågående utredning om bostadsfinansieringen får avvaktas härvidlag.

dels att moment 63 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

63. beträffande *gränsdragningen mellan bostäder och lokaler i bostadsfinansieringssammanhang*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Bo211 och med avslag på motionerna 1988/89:Bo202, 1988/89:Bo221 och 1988/89:Bo268 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

63. Slopande av räntebidrag vid övertagande av allmännyttiga bostadsföretags fastigheter m.m. (mom. 64)

Agne Hansson (c), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Jan Sandberg (m), Leif Olsson (fp), Rune Thorén (c) och Siw Persson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 65 börjar med "Utskottet finner" och slutar med "behandlade motionsförslagen" bort ha följande lydelse:

I reservationer till bostadsutskottets betänkanden BoU 1987/88:3 och BoU 1987/88:10 anfördes att det i första hand är ett kommunernas ansvar att de bostadspolitiska riktlinjerna omsätts i praktisk handling. Det är sålunda ägaren/kommunen och de boende som skall avgöra om en förändring från hyresrätt till bostadsrätt skall komma till stånd. Riksdagen har i skilda sammanhang utformat en lagstiftning i avsikt att underlätta för de boende att själva ta ansvar för sitt boende. Det finns goda motiv för uppfattningen att dessa beslut inte skall styras genom att räntebidrag slopas om allmännyttigt ägda bostäder omvandlas till bostadsrätter. Utskottet tillstyrker med det nu anförda motionerna fråga m, fp och c.

Det bör erinras om att i motioner från dessa partier förslag lagts fram om att ändra gällande lagstiftning så att också allmännyttans bostäder skall omfattas av den lagstiftning som tillkommit för att möjliggöra en omvandling från hyresrätt till bostadsrätt. Dessa motioner behandlar utskottet hösten 1989.

dels att moment 64 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

64. beträffande *slopande av räntebidrag vid övertagande av allmännyttiga bostadsföretags fastigheter m.m.*

att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Bo247 yrkande 3, 1988/89:Bo405 yrkande 7 och 1988/89:Bo409 yrkande 11 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

64. Avveckling av lånen till barnfamiljer för köp av egna hem och reglerna för förvärvslångivningen (mom. 65–66)

Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Jan Sandberg (m), Leif Olsson (fp) och Siw Persson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 66 börjar med "De särskilda" och på s. 67 slutar med "till känna" bort ha följande lydelse:

Redan när förslaget om de s.k. förvärvslånen lades fram våren 1987 riktades invändningar från m och fp mot låneformen. Dessa invändningar kan enligt bostadsutskottets mening fortfarande resas. Som anförs i de nu behandlade motionerna (m) och (fp) är långivningen dels prisdrivande, dels behäftad med marginaleffekter på samma sätt som bostadsbidragen. Vad som behövs för att ge alla barnfamiljer möjlighet att välja en bostad efter sina behov är därför generella insatser som kommer alla barnfamiljer till godo. Utskottet vill i detta sammanhang också erinra om de goda möjligheter som i dag finns att erhålla lån på den normala kreditmarknaden till bl.a. förvärv av småhus.

Bostadsutskottet tillstyrker med hänvisning till det ovan anförda förslagen i motionerna Bo223 (fp) yrkande 10 och Bo271 (m) yrkande 8 om att de särskilda förvärvslånen för barnfamiljer skall avvecklas fr.o.m. den 1 juli 1989.

dels att momenten 65–66 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

65–66. beträffande *avveckling av lånen till barnfamiljer för köp av egna hem och reglerna för förvärvslångivningen*
att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Bo223 yrkande 10 och 1988/89:Bo271 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført.

65. Reglerna för förvärvslångivningen (mom. 66)

Krister Skånberg (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 67 börjar med "Enligt de" och slutar med "till känna" bort ha följande lydelse:

Förvärvslån kan lämnas om köpeavtal har träffats fr.o.m. den 1 juli 1987. Ansökan om lån skall dock ha inkommit till kommunen senast den 30 juni 1990. Någon begränsning av tiden mellan köp och låneansökan härutöver bör enligt utskottets mening inte göras. Det bör sålunda vara möjligt att retroaktivt få lån för alla de husköp som genomförs inom den beslutade försöksperioden och som i övrigt uppfyller villkoren för långivningen.

dels att moment 66 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

66. beträffande *reglerna för förvärvslångivningen*
att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført.

66. Tillämpningsområdet för lånen till barnfamiljer för förvärv av egnahem (mom. 67, motiveringen)

1988/89:BoU7

Knut Billing, Bertil Danielsson och Jan Sandberg (alla m) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 67 börjar med "Utskottet är" och slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den i motion Bo271 (m) framförda uppfattningen att de s.k. förvärvslånen bör avvecklas. Det finns enligt utskottets mening mot bakgrund härav naturligtvis inte något skäl att utvidga tillämpningsområdet för de aktuella lånen. Även de i motion Bo230 (c) aktualiserade lånebehoven bör kunna tillgodoses på den reguljära kreditmarknaden. Motionen avstyrks sålunda.

67. Tillämpningsområdet för lånen till barnfamiljer för förvärv av egnahem (mom. 67)

Agne Hansson (c), Rune Thorén (c) och Krister Skånberg (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 67 börjar med "Utskottet är" och slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

För att främja ett boende på landsbygden också för unga familjer utan barn bör enligt utskottets mening förvärvslån kunna utgå även i dessa fall i enlighet med förslaget i motion Bo230 (c). Med avseende på att ett eget hus med äganderätt oftast är den enda boendeform som kan erbjudas utanför våra tätorter är det enligt utskottets mening rimligt att samhället ger ett stöd som möjliggör för alla unga familjer att välja denna typ av boende. Inte minst viktigt är detta mot bakgrund av strävandena att behålla en levande landsbygd med en allsidig befolkningssammansättning.

Vad utskottet nu med anledning av motion Bo230 (c) anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 67 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

67. beträffande tillämpningsområdet för lånen till barnfamiljer för förvärv av egnahem

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Bo230 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

68. Lån vid köp av permanentbostäder (mom. 69)

Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Jan Sandberg (m), Leif Olsson (fp) och Siw Persson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 67 börjar med "Vid sin" och på s. 68 slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

Konkurrensen och trycket från fritidsintressena har, som framhålls i motion Bo260 (m), orsakat många problem i våra kust- och skärgårdssamhällen. Det kanske allvarligaste problemet är den avfolkning som blir en följd av att allt fler bostäder köps upp av fritidsboende. Den bofasta befolkningen har inte tillräcklig köpkraft för att kunna förvärva fastigheter som blir till salu. De trängs härigenom alltmer bort från kusten och kustsamhällena. Vad som

behövs är därför åtgärder som på olika sätt säkrar de permanentboendes möjligheter att bo kvar i de samhällen som är utsatta för ett starkt tryck från fritidsintressena. Det gäller dels att ställa mark till förfogande för såväl ny permanentbebyggelse som fritidsbebyggelse, dels att ge den bofasta befolkningen samma lånemöjligheter vid köp av befintliga hus som vid nybyggnad. De förordade lånen bör bara utgå till på orten mantalsskrivna eller till personer som i samband med förvärvet skriver sig där. Flyttar låntagaren från den aktuella orten eller fastigheten skall lånen sägas upp.

Vad bostadsutskottet nu med anledning av motion Bo260 (m) yrkande b anfört om införandet av lån för bofast befolkning vid förvärv av bostadsfastigheter i skärgårdsområden och kustsamhällen bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 69 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

69. beträffande lån vid köp av permanentbostäder
att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Bo260 yrkande b som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

69. Lån vid köp av permanentbostäder (mom. 69)

Krister Skånberg (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 67 börjar med "Vid sin" och på s. 68 slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

Konkurrensen och trycket från fritidsintressena har, som framhålls i motion Bo260 (m), orsakat många problem i våra kust- och skärgårdssamhällen. Det kanske allvarligaste problemet är den avfolkning som blir en följd av att allt fler bostäder köps upp av fritidsboende. Den bofasta befolkningen har inte tillräcklig köpkraft för att kunna förvärva fastigheter som blir till salu. De trängs härigenom alltmer bort från kusten och kustsamhällena. Vad som behövs är därför åtgärder som på olika sätt säkrar de permanentboendes möjligheter att bo kvar i de samhällen som är utsatta för ett starkt tryck från fritidsintressena. Det gäller att ge den bofasta befolkningen samma lånemöjligheter vid köp av befintliga hus som vid nybyggnad. De förordade lånen bör bara utgå till på orten mantalsskrivna eller till personer som i samband med förvärvet skriver sig där. Flyttar låntagaren från den aktuella orten eller fastigheten skall lånen sägas upp.

Vad bostadsutskottet nu med anledning av motion Bo260 (m) yrkande b anfört om införandet av lån för bofast befolkning vid förvärv av bostadsfastigheter i skärgårdsområden och kustsamhällen bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 69 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

69. beträffande lån vid köp av permanentbostäder
att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Bo260 yrkande b som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

70. Införandet av ett statligt stöd till allmännyttiga bostadsföretag för fastighetsförvärv (mom. 70)

Jan Strömdahl (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 68 börjar med "Bostadsutskottet har" och slutar med "Motionen avstyrks" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet har ovan betonat de allmännyttiga bostadsföretagens stora betydelse som ett av medlen för att genomföra den sociala bostadspolitiken. För att de allmännyttiga företagen fullt ut skall kunna fylla denna sin roll måste de naturligtvis också tilldelas de instrument som behövs härför. Ett sådant instrument är enligt bostadsutskottets mening det stöd till allmännyttiga bostadsföretag för fastighetsförvärv som förordas i vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo275 yrkande 3. Som framhålls i motionen är förvärv särskilt angelägna i områden där allmännyttan har en liten andel av det totala antalet hyreslägenheter, t.ex. i större orters centrala delar. Sådana förvärv kan enligt bostadsutskottets mening motverka en omvandling till bostadsrätter och andelslägenheter samt motverka kontorisering av bostäder. Härigenom skulle det bli lättare för hushåll som inte kan göra stora kapitalinsatser att få en bostad. Samtidigt stärks allmännyttans prisledande roll i bruksvärdessystemet.

Vad bostadsutskottet nu med anledning av vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo275 yrkande 3 anfört om införande av ett stöd till allmännyttiga bostadsföretag för fastighetsförvärv bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 70 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

70. beträffande *införandet av ett statligt stöd till allmännyttiga bostadsföretag för fastighetsförvärv*
att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Bo275 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

71. Avveckling av hyresrabatterna (mom. 71)

Agne Hansson (c), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Jan Sandberg (m), Leif Olsson (fp), Rune Thorén (c) och Siw Persson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 69 börjar med "Som framgår" och slutar med "yrkande 5" bort ha följande lydelse:

Redan i samband med riksdagens beslut hösten 1982 om att införa temporära stimulansåtgärder bl.a. i form av statsbidrag för hyresrabatter restes invändningar mot regeringsförslaget i motioner från m, fp och c. Därvid anfördes att eventuella stimulansåtgärder avseende bostadsbyggandet borde ges en inriktning som innebär att produktionen kommer att avse bostäder som verkligen efterfrågas. Även om inga fler bostadshus blivit berättigade till hyresrabatter sedan utgången av år 1985 finns det enligt bostadsutskottets mening anledning hävda att statsbidragsgivningen avseende redan utgående rabatter bör upphöra per den 1 juli 1989.

Vad utskottet nu med anledning av motionerna Bo247 (c) yrkande 13, såvitt nu är i fråga, och Bo271 (m) yrkande 5 anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 71 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

71. beträffande *avveckling av hyresrabatterna*
att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Bo247 yrkande 13, detta yrkande såvitt nu är i fråga, och 1988/89:Bo271 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

72. Avveckling av återflyttningsbidragen (mom. 72)

Agne Hansson (c), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Jan Sandberg (m), Leif Olsson (fp), Rune Thorén (c) och Siw Persson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 69 börjar med "De skäl" och slutar med "skall avvecklas" bort ha följande lydelse:

Redan när förslaget om införande av återflyttningsbidragen förelades riksdagen hösten 1986 riktades invändningar häremot i motioner från m, fp och c. Vad som i dessa motioner anförts om att bidragen kan komma att motverka varsamma ombyggnader och medverka till att den byggande blir mindre observant på möjligheterna att hålla kostnaderna nere äger fortsatt giltighet. Det kan sålunda med fog hävdas att återflyttningsbidragen på sikt kan komma att innebära en ytterligare ökning av boendekostnaderna.

Med hänvisning till det ovan anförda och mot bakgrund av behovet av besparingar på statsbudgeten bör enligt bostadsutskottets mening återflyttningsbidragen avvecklas fr.o.m. den 1 juli 1989. Vad utskottet nu med anledning av motionerna Bo223 yrkande 8, Bo247 (m) yrkande 13 såvitt nu är i fråga och Bo271 (m) yrkande 4 anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 72 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

72. beträffande *avveckling av återflyttningsbidragen*
att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Bo223 yrkande 8, 1988/89:Bo247 yrkande 13, detta yrkande såvitt nu är i fråga, och 1988/89:Bo271 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

73. Avveckling av nybyggnadsbidragen (mom. 73)

Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Jan Sandberg (m), Leif Olsson (fp) och Siw Persson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 70 börjar med "Som framgår" och slutar med "yrkande 3" bort ha följande lydelse:

Avsikten med att införa nybyggnadsbidragen var att genom bidragen förverkliga bostadsbyggnadsprojekt som annars inte skulle ha kommit till stånd. Även om en förhållandevis kort tid förflutit sedan bidragen infördes finns det inga tecken på att de på något avgörande sätt skulle ha påverkat de obalanser som finns på dagens bostadsmarknad. Vad som behövs för att komma till rätta med dessa problem är inte nya subventioner utan åtgärder av ett betydligt mera grundläggande slag.

Förutom de ovan redovisade invändningarna mot nybyggnadsbidragen kan de enligt bostadsutskottets mening dessutom komma att verka kostnads-

höjande. Utskottet delar med hänvisning till det nu anförda uppfattningen i motionerna Bo223 (fp) yrkande 9 och Bo271 (m) yrkande 3 om att nybyggnadsbidragen bör avvecklas fr.o.m. den 1 juli 1989. Vad utskottet nu anført bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 73 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

73. beträffande *avveckling av nybyggnadsbidragen*
att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Bo223 yrkande 9 och 1988/89:Bo271 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført,

74. Avveckling av ungdomsbostadsstödet (mom. 74)

Agne Hansson (c), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Jan Sandberg (m), Leif Olsson (fp), Rune Thorén (c) och Siw Persson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 70 börjar med "Ungdomsbostadsstödet infördes" och på s. 71 slutar med "yrkande 5 a" bort ha följande lydelse:

Ungdomsbostadsstödet är ännu ett exempel på hur regeringen genom stimulanser och punktinsatser försöker komma till rätta med grundläggande obalanser på bostadsmarknaden. Ungdomsbostadsstödet har knappast inneburit att några nya lägenheter tillkommit. Vad som behövs är i stället genomgripande åtgärder som ger verkliga förbättringar och som innebär att grunden läggs för en bostadspolitik med en helt ny inriktning. Genom att skapa en fungerande bostadsmarknad löser man också ungdomens bostadsfråga på det bästa sättet.

Med hänvisning till det nu anförda förordar utskottet att ungdomsbostadsstödet avvecklas fr.o.m. den 1 juli 1989 i enlighet med vad som föreslås i motionerna Bo223 (fp) yrkande 7, Bo247 (c) yrkande 1, Bo271 (m) yrkande 2 och Bo417 (m) yrkande 5 a. Vad utskottet nu anført bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 74 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

74. beträffande *avveckling av ungdomsbostadsstödet*
att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Bo223 yrkande 7, 1988/89:Bo247 yrkande 1, Bo271 yrkande 2 och 1988/89:Bo417 yrkande 5 a som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført,

75. Tillstyrkanderamen för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse (mom. 76)

Knut Billing, Bertil Danielsson och Jan Sandberg (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 72 börjar med "Utskottets överväganden" och slutar med "av utskottet" bort ha följande lydelse:

Av budgetpropositionen framgår att hela tillstyrkanderamen för budgetåret 1988/89 tagits i anspråk redan innan halva budgetåret är till ända. Vidare framgår att riksantikvarieämbetet bedömer att behovet av medel klart överstiger gällande ram och därför bör höjas. Det är således enligt

bostadsutskottets mening uppenbart att behovet av medel för att bevara vårt äldre byggnadsbestånd klart överstiger den i budgetpropositionen föreslagna ramen. Det måste betraktas som oförsvarligt av regeringen att på detta sätt riskera att delar av vårt kulturarv går till spillo genom att renoveringsåtgärder inte i tid kan sättas in. Tillstyrkanderamen för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse bör mot denna bakgrund fastställas på en nivå som möjliggör att angelägna åtgärder i detta bostadsbestånd snarast kan komma till stånd. Utskottet tillstyrker mot denna bakgrund förslaget i motion Bo271 (m) yrkande 10 om att tillstyrkanderamen för budgetåret 1989/90 bör fastställas till 200 milj. kr. Regeringsförslaget samt de motionsyrkanden som förordrar ramar på lägre nivåer avstyrks.

dels att moment 76 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

76. *beträffande tillstyrkanderamen för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Bo271 yrkande 10 och med avslag på regeringens förslag i proposition 1988/89:100 bilaga 13 samt motionerna 1988/89:Bo223 yrkande 16 och 1988/89:Bo247 yrkande 16

a) som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført,

b) medger att ramen för de antikvariska myndigheternas tillstyrkanden av tilläggs lån eller förhöjt låneunderlag till kulturhistoriskt värdefull bostadsbebyggelse m.m. fastställs till 200 000 000 kr. för budgetåret 1989/90,

76. Tillstyrkanderamen för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse (mom. 76)

Agne Hansson och Rune Thorén (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 72 börjar med "Utskottets överväganden" och slutar med "av utskottet" bort ha följande lydelse:

Utskottets överväganden leder fram till slutsatsen att tillstyrkanderamen för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse bör bestämmas till ett högre belopp än vad som föreslagits i budgetpropositionen. Trots det ansträngda läge som för närvarande råder på byggmarknaden och de problem detta för med sig i överhettade storstadsregioner anser utskottet att en sådan ramhöjning är nödvändig för att angelägna byggnadsvårdsåtgärder i tid skall kunna komma till stånd. Utskottet anser mot denna bakgrund att den i motion Bo247 (c) yrkande 16 föreslagna tillstyrkanderamen för budgetåret 1989/90 på 135 milj. kr. bör vinna riksdagens bifall. Detta förslag går utöver vad som föreslagits i såväl budgetpropositionen som motion Bo223 (fp) yrkande 16. Förslaget om tillstyrkanderam i motion Bo271 (m) yrkande 10 får delvis anses vara tillgodosett.

dels att moment 76 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

76. *beträffande tillstyrkanderamen för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Bo247 yrkande 16 och med avslag på regeringens förslag i proposition 1988/89:100 bilaga 13 samt motionerna 1988/89:Bo223 yrkande 16 och 1988/89:Bo271 yrkande 10

- a) som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.
- b) medger att ramen för de antikvariska myndigheternas tillstyrkanden av tilläggslån eller förhöjt låneunderlag till kulturhistoriskt värdefull bostadsbebyggelse m.m. fastställs till 135 000 000 kr. för budgetåret 1989/90,

77. Avveckling av tilläggslångivningen till bostadshus yngre än 30 år (mom. 78)

Leif Olsson och Siw Persson (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 73 börjar med "Förslaget i" och slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet instämmer i förslaget i motion Bo223 (fp) yrkande 14 om att tilläggslångivningen till bostadshus yngre än 30 år bör upphöra den 1 juli 1989. Stödet till förnyelseåtgärder i detta bostadsbestånd bör i fortsättningen kunna utgå inom andra låne- och bidragsformer. Den besparingseffekt som avvecklingen av tilläggslån till bostadshus yngre än 30 år medför ger också möjlighet att förbättra det riktade stödet till åtgärder i bostäder drabbade av radon eller fukt och mögel. Vid ett riksdagens bifall till utskottets förslag bör en särskild ram för beslut om bidrag för tillgänglighetsskapande åtgärder på kvartersmark på 10 milj. kr. för budgetåret 1989/90 fastställas i enlighet med yrkande 15 i motion Bo223 (fp). Vad utskottet i denna fråga anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 78 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

78. beträffande *avveckling av tilläggslångivningen till bostadshus yngre än 30 år*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Bo223 yrkande 14 och 15

- a) som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
- b) medger att beslut om bidrag för tillgänglighetsskapande åtgärder på kvartersmark får beviljas intill ett belopp av 10 000 000 kr. under budgetåret 1989/90,

78. Tilläggslån till ändrad lägenhetssammansättning (mom. 79, motiveringen)

Under förutsättning av bifall till reservation 77

Leif Olsson och Siw Persson (båda fp) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 73 börjar med "Frågan om" och på s. 74 slutar med "gäller lägenhetssammanslagningar" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet har ovan uttalat sig för att alla typer av tilläggslån till bostadshus yngre än 30 år skall avvecklas. Detta innebär att förslaget i motion Bo271 (m) yrkande 9 om att tilläggslån inte skall utgå vid lägenhetssammanslagningar redan får anses vara tillgodosett.

Knut Billing, Bertil Danielsson och Jan Sandberg (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 74 börjar med "Förslaget i" och på s. 75 slutar med "avstyrks av utskottet" bort ha följande lydelse:

Som ovan framgått innebär bostadsutskottets ställningstagande vad avser ombyggnadslån till lägenhetssammanslagningar att även tilläggsloan till dessa åtgärder i fortsättningen endast i undantagsfall kommer att kunna utgå. Den i motion Bo271 (m) yrkande 11 föreslagna minskningen av beslutsramen för bostadshus yngre än 30 år torde därför kunna genomföras utan att utrymmet för långivning till övriga åtgärder minskas i förhållande till regeringens förslag. Utskottet bifaller detta motionsyrkande och avstyrker således regeringens förslag och förslaget i motion Bo247 (c) yrkande 17. Något behov av att, som föreslås i motion Bo210 (s) yrkande 1, uttala sig om den framtida storleken på beslutsramen kan utskottet inte anse föreligga. Även detta motionsyrkande avstyrks.

dels att moment 80 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

80. beträffande *beslutsram för bostadshus yngre än 30 år* att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Bo271 yrkande 11 och med avslag på regeringens förslag i proposition 1988/89:100 bilaga 13 samt motionerna 1988/89:Bo210 yrkande 1 och 1988/89:Bo247 yrkande 17 medger att beslut om tilläggsloan till åtgärder i bostadshus som är yngre än 30 år får meddelas inom en ram på 205 000 000 kr. för budgetåret 1989/90.

80. Beslutsram för bostadshus yngre än 30 år (mom. 80)

Under förutsättning av bifall till reservation 77

Leif Olsson och Siw Persson (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 74 börjar med "Förslaget i" och på s. 75 slutar med "avstyrks av utskottet" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet har ovan tillstyrkt en motion (fp) om att tilläggsloan till bostadshus yngre än 30 år inte skall utgå efter den 30 juni 1989. Vid ett riksdagens bifall till utskottets ställningstagande skall därför självklart inte någon ram för beslut om dessa lån fastställas för nästa budgetår. Av detta skäl avstyrks regeringens förslag samt motionerna Bo210 (s) yrkande 1, Bo247 (c) yrkande 17 och Bo271 (m) yrkande 11. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 80 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

80. beträffande *beslutsram för bostadshus yngre än 30 år* att riksdagen med avslag på regeringens förslag i proposition 1988/89:100 bilaga 13 samt motionerna 1988/89:Bo210 yrkande 1, 1988/89:Bo247 yrkande 17 och 1988/89:Bo271 yrkande 11 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Under förutsättning av bifall till reservation 45

Agne Hansson och Rune Thorén (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 74 börjar med "Förslaget i" och på s. 75 slutar med "tillstyrks av utskottet" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet har ovan under avsnitt 5.5.3 behandlat och tillstyrkt ett motionsyrkande från c om att riksdagens beslut i december 1989 om höjning av den garanterade räntan till ombyggnadslån bör omprövas och tidigare gällande räntenivåer bör återinföras. Ett beslut i denna riktning skulle avsevärt minska behovet av tilläggsångivning till bostadshus yngre än 30 år. Bostadsutskottet tillstyrker av detta skäl yrkande 17 i motion Bo247 (c) om att beslutsramen för 1989/90 avseende tilläggsån till bostadshus yngre än 30 år bör bestämmas till 125 milj. kr. Regeringsförslaget samt motionerna Bo210 (s) yrkande 1 och Bo271 (m) yrkande 11 avstyrks.

dels att moment 80 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

80. beträffande *beslutsram för bostadshus yngre än 30 år* att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Bo247 yrkande 17 och med avslag på regeringens förslag i proposition 1988/89:100 bilaga 13 samt motionerna 1988/89:Bo210 yrkande 1 och 1988/89:Bo271 yrkande 11 medger att beslut om tilläggsån till åtgärder i bostadshus som är yngre än 30 år får meddelas inom en ram på 125 000 000 kr. för budgetåret 1989/90.

82. Beslutsram för bostadshus yngre än 30 år (mom. 80)

Jan Strömdahl (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 75 börjar med "Beträffande vad" och slutar med "tillstyrks av utskottet" bort ha följande lydelse:

I enlighet med vad som framförs i motion Bo210 (s) är omfattningen av byggsador och byggfel i miljonprogrammets bostäder mycket stor. Många av förbättringsbehoven har sitt ursprung i en snabb och storskalig byggprocess där oprövade utföranden och material användes. Det är därför orimligt att de som bor i dessa mer eller mindre sjuka hus skall stå för kostnaderna för att avhjälpa dessa brister. Det måste vara samhällets uppgift att svara för dessa. Ramen för tilläggsån bör därför ökas på sikt i enlighet med förslaget i motion Bo210 (s). Detta bör ges regeringen till känna.

dels att moment 80 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

80. beträffande *beslutsram för bostadshus yngre än 30 år* att riksdagen med anledning av regeringens förslag i proposition 1988/89:100 bilaga 13 och motion 1988/89:Bo210 yrkande 1 samt med avslag på motionerna 1988/89:Bo247 yrkande 17 och 1988/89:Bo271 yrkande 11

- a) som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.
- b) medger att beslut om tilläggsån till åtgärder i bostadshus som är

yngre än 30 år får meddelas inom en ram på 225 000 000 kr. för 1988/89:BoU7
budgetåret 1989/90,

83. Reglering av bostadsbidragsgivningen i lag (mom. 81)

Agne Hansson (c), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Jan Sandberg (m) och Rune Thorén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 77 börjar med "Utskottet finner" och slutar med "det anförda" bort ha följande lydelse:

Riksdagen beslöt förra året mot bostadsutskottets förslag att bostadsbidragsgivningen skulle regleras i lag. Som då framhölls finns inga sakliga motiv att införa en lagreglering. Vad regeringen åsyftade med lagens införande var att ålägga kommunerna att införa bostadsbidrag till vissa hushåll utan barn. Bostadsutskottet hade år 1988 att behandla motioner från m, fp och c om att sådana bidrag inte skulle utgå. Även i år har utskottet att behandla motioner med denna innebörd från dessa partier. Utskottet behandlar dessa motioner nedan men vill redan nu framhålla att bostadsbidrag till vissa hushåll utan barn inte bör utgå.

Det finns bl.a. mot bakgrund härav inte skäl att lagreglera bostadsbidragsgivningen. Bostadsbidragsgivningen till barnfamiljerna betalades ju ut innan lagen fanns. Kommunerna kommer även fortsättningsvis att betala ut sådana bidrag utan att de åläggs detta i lag.

Utskottet tillstyrker med det nu anförda motion Bo247 (c) yrkande 19 om att 1988 års beslut om att lagreglera bostadsbidragsgivningen bör rivas upp. I bilaga 2 till detta betänkande lämnas ett förslag till upphävande av lagen (1988:786) om bostadsbidrag fr.o.m den 1 juli 1989. De regler som måste finnas för bostadsbidragsgivningen bör meddelas i förordning på samma sätt som gällde före den 1 september 1988. Detta bör ges regeringen till känna.

dels att moment 81 i utskottets hemställan bort ha följandelydelse:

81. beträffande *reglering av bostadsbidragsgivningen i lag*
att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Bo247 yrkande 19
- a) antar som bilaga 2 till detta betänkande fogat förslag till lag om upphävande av lagen (1988:786) om bostadsbidrag,
  - b) som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om den framtida regleringen av bostadsbidragsgivningen,

84. Ändrade inkomstgränser, ändrade bostadskostnadsgränser och minsta bidragsbelopp i vad gäller bostadsbidrag (mom. 82 a)

Agne Hansson och Rune Thorén (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 77 börjar med "Förslagen i" och slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

Regeringens förslag att bostadsbidragen skall vara oförändrade under första halvåret 1990 innebär i realiteten sänkta bidrag med utgångspunkt i de hyror som kommer att fastställas under 1989. En sådan ordning kan inte

accepteras. Med den kostnadsutveckling som ägt rum på bostadsmarknaden drabbas barnfamiljerna särskilt hårt genom att bostadsbidragen "fryses". Det är viktigt att samhällets stöd prioriteras till dem som bäst behöver det.

Bl.a. mot denna bakgrund anser utskottet att de övre bostadskostnadsgränserna för bidrag (den s.k. 60-procentsgränsen) bör höjas med 200 kr./mån. för hushåll med 1 eller 2 barn, med 300 kr./mån. för hushåll med 3 barn och med 400 kr./mån. för hushåll med minst 4 barn. Vad nu anförts bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Vad nu föreslagits innebär att vad i vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo224 förordats delvis tillgodosätts.

Någon ändring av inkomstgränserna bör inte företas.

De ändrade reglerna bör inarbetas i den förordning om bostadsbidrag som utskottet ovan förordat.

dels att moment 82 a i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

82 a. *beträffande ändrade inkomstgränser, ändrade bostadskostnadsgränser och minsta bidragsbelopp i vad gäller bostadsbidrag* att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Bo247 yrkande 20 och med anledning av motion 1988/89:Bo224, båda motionerna såvitt nu är i fråga, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

85. Ändrade inkomstgränser, ändrade bostadskostnadsgränser och minsta bidragsbelopp i vad gäller bostadsbidrag (mom. 82 a)

Jan Strömdahl (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 77 börjar med "Förslagen i" och slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 77 börjar med "Utskottet, som" och slutar med "i fråga" bort ha följande lydelse:

Som i vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo224 anförts har det under en lång följd av år uttalats kritik mot förändringar i bostadsbidragssystemet som innebär att det urholkas. Mot denna bakgrund måste förändringar i bidragssystemet under pågående utredningsarbete göras så att bidragen minst hålls på oförändrad nivå. I motionen läggs fram förslag med detta syfte. Följande förändringar för bostadsbidrag till hushåll med barn bör göras. De bör gälla första halvåret 1990.

Bostadskostnadsgränserna bör höjas: den s.k. 80-60-gränsen med 50 kr./mån. för hushåll med 1 eller 2 barn, med 100 kr./mån. för hushåll med 3 eller 4 barn och med 125 kr./mån. för hushåll med minst 5 barn. Den övre bostadskostnadsgränsen bör höjas med samma belopp för familjer med högst 4 barn. För familjer med 5 eller flera barn bör den höjas med 200 kr./mån.

Inkomstgränsen för barnfamiljerna bör höjas med 5 000 kr., vilket innebär att oreducerat bidrag kommer att utgå för bidragsgrundande inkomst upp till 68 000 kr./år.

För hushåll utan barn bör de övre bostadskostnadsgränserna sättas till

2 000 kr./mån. för ensamboende och till 2 500 kr./mån. för makar/samboende. Detta innebär en höjning med 100 kr./mån. Inkomstgränsen för oreducerat bidrag bör höjas med 2 000 kr. för ensamboende och med 3 000 kr. för makar/samboende.

Slutligen bör minsta bidragsbelopp som betalas ut vara 50 kr./mån. I dag är det 100 kr./mån.

De förslag som nu lagts fram innebär alltså att det blir möjligt att bibehålla bostadsbidragens värde under första halvåret 1990. Genom vad nu förordats har vad i motion Bo247 (c) yrkande 20, såvitt nu är i fråga, föreslagits i viss mån tillgodosetts.

Ett förslag till lag om ändring i lagen (1988:786) om bostadsbidrag i enlighet med vad i vänsterpartiet kommunisternas partimotion föreslagits bifogas detta betänkande som bilaga 3. Utskottet föreslår riksdagen att anta detta förslag.

dels att moment 82 a i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

82 a. beträffande *ändrade inkomstgränser, ändrade bostadskostnadsgränser och minsta bidragsbelopp i vad gäller bostadsbidrag* att riksdagen med bifall till motion 1988/89:224 och med anledning av motion 1988/89:247 yrkande 20, båda yrkandena såvitt nu är i fråga, antar som bilaga 3 till detta betänkande fogat förslag till lag om ändring i lagen (1988:786) om bostadsbidrag.

86. Bostadsbidrag till vissa hushåll utan barn (mom. 82 b)

Agne Hansson (c), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Jan Sandberg (m), Leif Olsson (fp), Rune Thorén (c) och Siw Persson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 77 börjar med "Inte heller" och slutar med "Motionerna avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet tillstyrker motioner från m, fp och c om att bostadsbidrag till hushåll utan barn inte bör utgå. Som utskottet anförde förra året borde dessa s.k. ungdomsbostadsbidrag aldrig ha införts. Bidragen är behäftade med så stora marginalproblem att de inte är av stort värde för ungdomarna. Dessa bostadsbidrag bör avskaffas fr.o.m. den 1 juli 1989. I andra motioner från de ovan nämnda partierna har lagts fram förslag om hur ungdomarna skall ges möjligheter att väsentligt bättre än i dag hävda sig på bostadsmarknaden.

dels att moment 82 b i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

82 b. beträffande *bostadsbidrag till vissa hushåll utan barn* att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Bo223 yrkande 18, 1988/89:Bo247 yrkande 20, detta yrkande såvitt nu är i fråga, 1988/89:Bo271 yrkande 12 och 1988/89:Bo417 yrkande 5 c som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført.

87. Lagförslag om bostadsbidrag (mom. 82 c)

1988/89BoU7

Knut Billing, Bertil Danielsson och Jan Sandberg (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 77 börjar med "Utskottet föreslår" och slutar med "detta betänkande" bort ha följande lydelse:

Utskottet har tidigare givit uttryck för uppfattningen att bostadsbidragsgivningen inte bör regleras i lag. Det finns inte heller anledning för riksdagen att acceptera regeringens förslag till lag om särskilda bestämmelser om bostadsbidragen för år 1990.

dels att moment 82 c i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

82 c. beträffande *lagförslag om bostadsbidrag*
att riksdagen inte antar vid proposition 1988/89:100 bilaga 13 bifogat förslag till lag om särskilda bestämmelser om bostadsbidrag för år 1990.

88. Lagförslag om bostadsbidrag (mom. 82 c)

Under förutsättning av bifall till reservationerna 83, 84 och 86

Agne Hansson och Rune Thorén (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 77 börjar med "Utskottet föreslår" och slutar med "detta betänkande" bort ha följande lydelse:

Utskottet har ovan tillstyrkt motion Bo247 (c) yrkande 20 om ändrade bostadskostnadsgränser för bostadsbidrag till hushåll med barn. Utskottet har också tillstyrkt ett förslag i samma motion om att bostadsbidragsgivningen inte bör regleras i lag utan att detta bör ske i förordningens form.

Med hänvisning till dessa ställningstaganden avstyrker utskottet regeringens förslag till lag om särskilda bestämmelser om bostadsbidrag för år 1990.

dels att moment 82 c i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

82 c. beträffande *lagförslag om bostadsbidrag*
att riksdagen inte antar vid proposition 1988/89:100 bilaga 13 bifogat förslag till lag om särskilda bestämmelser om bostadsbidrag för år 1990 och som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

89. Lagförslag om bostadsbidrag (mom. 82 c)

Under förutsättning av bifall till reservation 85

Jan Strömdahl (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 77 börjar med "Utskottet föreslår" och slutar med "detta betänkande" bort ha följande lydelse:

Utskottet har ovan föreslagit riksdagen att med bifall till vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo224 såvitt nu är i fråga anta ett förslag till lag om ändring i lagen (1988:786) om bostadsbidrag. Någon särskild lag om bostadsbidrag för år 1990 behövs därmed inte.

dels att moment 82 c i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

82 c. beträffande *lagförslag om bostadsbidrag*
att riksdagen inte antar vid proposition 1988/89:100 bilaga 13 bifogat
förslag till lag om särskilda bestämmelser om bostadsbidrag för år
1990.

90. Bostadsbidrag till alla hushåll utan barn (mom. 83)

Agne Hansson (c), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Jan Sandberg (m), Leif Olsson (fp), Rune Thorén (c) och Siw Persson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 77 börjar med "Enligt utskottets" och slutar med "till känna" bort ha följande lydelse:

Utskottet har under en lång följd av år och senast 1988 (BoU 1987/88:20 s.5) avstyrkt motioner om att bostadsbidragsgivningen skulle utsträckas till att omfatta alla sådana hushåll utan barn som med tillämpande av de gällande inkomst- och bostadskostnadsgränserna kan få bidrag.

Utskottets ställningstagande står fast. Vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo224 såvitt nu är i fråga och motionerna Bo257 (s) och Bo263 (s) avstyrks således.

dels att moment 83 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

83. beträffande *bostadsbidrag till alla hushåll utan barn*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Bo224 såvitt nu är i fråga,
1988/89:Bo257 och 1988/89:Bo263.

91. Beräkning av bostadskostnad (mom. 84)

Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Jan Sandberg (m), Leif Olsson (fp) och Siw Persson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 78 börjar med "Även dessa" och slutar med "utskottet motionsyrkandena" bort ha följande lydelse:

Beträffande bostadsrätt bör viss del av räntekostnaden för köp av denna ingå när den bostadsbidragsgrundande bostadskostnaden bestäms. I skilda utredningssammanhang har förordats att i den bidragsgrundande bostadskostnaden skall medräknas 50 % av räntekostnaden för lån som tagits upp för att förvärva bostadsrätten. Utskottet delar denna uppfattning.

För egnahemmen bör i den bidragsgrundande inkomsten få räknas in ett belopp motsvarande normal avskrivning.

Riksdagen bör föreläggas förslag i enlighet med vad nu anförts. Detta innebär en anslutning till motion Bo247 (c) såvitt nu är i fråga och till motionerna Bo272 (fp) och Bo417 (m) yrkande 3.

dels att moment 84 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

84. beträffande *beräkning av bostadskostnad*
att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Bo247 yrkande 20
såvitt nu är i fråga, 1988/89:Bo272 och 1988/89:Bo417 yrkande 3 som
sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

92. Beräkning av bostadskostnad (mom. 84)

1988/89:BoU7

Agne Hansson och Rune Thorén (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 78 börjar med "Även dessa" och slutar med "utskottet motionsyrkandena" bort ha följande lydelse:

Som anförs i motion Bo247 (c) yrkande 20 såvitt nu är i fråga bör i den bidragsgrundande inkomsten få inräknas ett belopp som motsvarar normal avskrivning. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Däremot kan utskottet inte tillstyrka förslaget i motionerna Bo272 (fp) och Bo417 (m) yrkande 3 om att 50 % av räntekostnaden för lån som tagits upp för att förvärva en bostadsrätt skall få räknas in när boendekostnaden bestäms.

dels att moment 84 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

84. beträffande *beräkning av bostadskostnad*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Bo247 yrkande 20 såvitt nu är i fråga och med avslag på motionerna 1988/89:Bo272 och 1988/89:Bo417 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

93. Bastilllägg och bostadsbidragens konsumtionsstyrande effekt (mom. 85)

Knut Billing, Bertil Danielsson och Jan Sandberg (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 78 börjar med "Utskottet finner" och slutar med "partimotion Bo214" bort ha följande lydelse:

De inkomstprövande bostadsbidragen har en viss betydelse för vissa i ekonomiskt hänseende hårt drabbade familjer. Emellertid innebär höjningar av dessa inkomstprövade bidrag att det blir svårare för de flesta barnfamiljer att själva kunna förbättra sin ekonomi. Detta beror på de marginaleffekter som finns inbyggda i systemet. Denna effekt drabbar också familjeekonomi när en hemarbetande make tar förvärvsarbete. Ju flera barn det finns i familjen desto mindre blir i allmänhet behållningen av detta förvärvsarbete sedan skatt och värdet av minskade bostadsbidrag räknats bort.

En plan bör utarbetas för hur bostadsbidragen för merparten av bidragstagarna successivt skall ersättas med andra åtgärder så att barnfamiljer som betalar skatt normalt inte skall behöva uppbära inkomstprövade bostadsbidrag. Av störst betydelse är en skattereform som radikalt sänker inkomstskatterna och därmed undanröjer de stora marginaleffekter som bl.a. bostadsbidragssystemet ger upphov till.

Vad ovan anförts bör riksdagen med anledning av moderata samlingspartiets partimotion Bo214 som sin mening ge regeringen till känna. En plan bör alltså utarbetas i vilken bostadsbidragen stegvis ersätts med grundavdrag för barn, lägre skattetryck i övrigt samt flerbarnstillägg.

Vad i miljöpartiets partimotioner Bo213 och Bo259 föreslagits om bastilllägg avstyrks. Detta förslag är inte förenligt med förslaget i moderata samlingspartiets partimotion.

dels att moment 85 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

85. beträffande *bastillägg och bostadsbidragens konsumtionsstyrande effekt*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Bo214 och med avslag på motionerna 1988/89:213 och 1988/89:259 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

94. Bastillägg och bostadsbidragens konsumtionsstyrande effekt (mom. 85)

Krister Skånberg (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 78 börjar med "Utskottet finner" och slutar med "partimotion Bo214" bort ha följande lydelse:

Ett bastillägg bör ersätta bostadsbidragen för barnfamiljer. Därigenom ökas valfriheten för människorna att bosätta sig var de vill. I glesbygd kan bostadskostnaden vara liten men transportbehovet betydligt större än i storstad. Alla som nu får bostadsbidrag kommer att få ökat ekonomiskt stöd om ett bastillägg införs. Bostadskostnaderna är i dag mycket höga. När bostadsbidraget ersätts med bastillägg ökas människors valfrihet att själva avgöra vad pengarna skall användas till. Detta bör rimligen bidra till att bygg- och boendekostnaderna pressas.

Bastillägget per månad beräknas enligt formeln: Bastillägg = $2 \cdot 100 + 480 \times$ antalet barn (max. tre) - $0,20 \times$ hushållets månadsinkomst. Begränsningen till tre barn är samma som för nuvarande bostadsbidrag. De som har flera än tre barn kompenseras genom flerbarnstillägget inom barnbidragssystemet.

Finansieringen av det nu föreslagna bastillägget bör ske på anslag som bör tas upp under socialdepartementets huvudtitel.

Vad utskottet nu anfört med anledning av miljöpartiets partimotioner Bo213 och Bo269 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Moderata samlingspartiets partimotion Bo214 om grundavdrag m.m. i stället för bostadsbidrag avstyrks av utskottet.

dels att moment 85 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

85. beträffande *bastillägg och bostadsbidragens konsumtionsstyrande effekt*

att riksdagen med bifall till motionerna 1988/89:Bo213 och 1988/89:259 och med avslag på motion 1988/89:214 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

95. Skattereduktion motsvarande beräknat bostadsbidrag (mom. 86)

Agne Hansson och Rune Thorén (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 78 börjar med "Ett motsvarande" och slutar med "avstyrks salunda" bort ha följande lydelse:

Utskottet behandlade förra året en motion (c) med ett motsvarande

yrkande som det nu aktuella om skattejämkning som alternativ till bostadsbidrag. I en reservation (c) till betänkande 1987/88:20 anfördes då:

Även om det under det senaste året skett en del förenklingar avseende ansökan och fastställelse av bostadsbidragen, kvarstår uppenbara olägenheter med bristande överensstämmelser med verklig inkomst och möjligheter till fusk med bidragen. Om nuvarande bostadsbidragsansökan omformas till en "skattejämkningsansökan" skulle vi vinna många fördelar.

Den bidragssökande får en skatteminskning motsvarande beräknat bostadsbidrag. I samband med beräkning av slutlig skatt justeras "skatteminskningen" till exakt belopp i förhållande till då känd inkomst, bostadskostnad, familjeförhållanden m.m. Har reduceringen varit för hög blir det "restskatt" och om den varit för låg blir det återbäring. Den som råkar ut för oförutsedda inkomstbortfall eller hyreshöjningar får på detta sätt ett retroaktivt bostadsbidrag, utan någon extra omprövning. Reducering sker med samma automatik om inkomsten blir högre än beräknat.

- Möjligheterna till bidragsmissbruk försvinner om man inte deklarerar falskt.
- Sammantaget för skatt och bostadsbidrag måste administrationen bli enklare och billigare.
- Hyran betalas med den egna lönen i stället för med bidrag.
- De offentliga utgifterna minskar.

Många har redan i dag skattejämkning på grund av t.ex. räntekostnader. Alla skall deklarerera och för alla skall beräknas slutlig skatt. Merarbetet för skattemyndigheten genom det "utvidgade" skattejämkningssystemet bör motsvara endast en ringa del av nuvarande bidragshantering. I varje fall första åren borde huvuddelen av arbetet med "skattejämknningen" kunna utföras av nuvarande personal på kommunernas förvaltningsorgan om de får en kompletterande utbildning. Överflyttningen skulle därmed kunna ske successivt till skattemyndigheter och i takt med nödvändig resursuppbyggnad.

Ekonomiskt finns minst två fördelar:

- Lägre administrationskostnader.
- Mindre eller inget bidragsmissbruk.

Sannolikt kan detta innebära stora besparingar.

Det är viktigt att poängtera att förslaget inte innebär en återgång till de gamla inkomstavdragen utan att det är fråga om en skattereducering som helt styrs av de bidragsbestämmelser som riksdagen kommer att besluta om.

Det finns enligt utskottets mening så stora fördelar med en ordning som den nu skisserade att utskottet bör föreslå riksdagen förorda att regeringen utreder vad nu anförts om ett utökat "skattejämkningssystem" i stället för bostadsbidrag. Regeringen bör i förening med sin syn på frågan lämna riksdagen ett förslag i huvudsak i enlighet med vad utskottet nu föreslagit, något som i sin tur innebär en anslutning till motion Bo209 (c).

dels att moment 86 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

86. beträffande *skattereduktion motsvarande beräknat bostadsbidrag*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Bo209 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

Jan Strömdahl (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 79 börjar med "Bostadsanpassningsbidraget fyller" och slutar med "Bo219 (s)" bort ha följande lydelse:

Bostadsanpassningsbidraget fyller enligt utskottets mening en mycket viktig funktion genom att det möjliggör att nödvändiga anpassningsåtgärder kan utföras i handikappades bostäder. Bidraget underlättar därigenom också ett ökat kvarboende i invanda bostadsmiljöer för dessa grupper. Vad som i de ovan återgivna motionerna diskuteras är om villkoren för bidraget i olika avseenden kan förbättras. Förslagen i motion Bo219 (s) innebär inte några förbättringar. Däremot förordar utskottet en översyn av reglerna för bostadsanpassningsbidrag i enlighet med förslaget i motion Bo212 (s), dvs. att bidrag skall kunna utgå till köp av annat och lämpligare hus i stället för en dyrbar ombyggnad som kanske inte ens ger fullgott resultat. Utskottets ställningstagande i denna del bör ges regeringen till känna.

dels att moment 87 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

87. beträffande *reglerna för bostadsanpassningsbidraget*
att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Bo212 och med avslag på motion 1988/89:Bo219 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført.

97. Bostadsanpassningsbidragets finansiering (mom. 89)

Agne Hansson (c), Rune Thorén (c) och Jan Strömdahl (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 80 börjar med "Kommunerna beslutar" och slutar med "Bo251 (s)" bort ha följande lydelse:

Utskottet har vid upprepade tillfällen understrukit att en anpassning av bostäderna så att alla äldre och handikappade kan bo kvar hemma så länge som de önskar är en angelägen uppgift för samhället att stimulera. Rättigheten för alla att få bo hemma så länge som möjligt i sin invanda miljö måste naturligtvis gälla oavsett var i landet man bor. Regeringens förslag om att kraftigt höja kraven på kommunal delfinansiering av bostadsanpassningsbidraget riskerar att äventyra denna rättighet och leda till olika regeltillämpningar i olika delar av landet. En övervältring av kostnaderna för bidraget på kommunerna skulle också komma att slå särskilt hårt mot vissa redan utsatta kommuner. Detta gäller speciellt i vissa glesbygdsregioner där andelen åldringar i befolkningen är betydligt större än i landet som helhet. Mot bl.a. denna bakgrund har det från olika håll uttryckts oro för att enskilda kommuner fortsättningsvis ser sig tvungna att tillämpa mer restriktiva regler vid behandlingen av ansökningar eller avstå från att informera om möjligheterna till bidrag.

Enligt utskottets mening är det självklart att rätten till bostadsanpassningsbidrag inte får göras beroende av kommuntillhörighet eller resp. kommuns ekonomiska situation. Som ovan anförts kan en ordning där man i högre grad

än i dag lägger kostnader på kommunerna för de viktiga anpassningsåtgärderna komma att innebära att denna rättighet eftersätts. Mot denna bakgrund anser bostadsutskottet att regeringsförslaget om en ökad kommunal delfinansiering av bostadsanpassningsbidraget bör avslås. Vad utskottet ovan anfört med anledning av vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo228 yrkande 12 samt motionerna Bo247 (c) yrkande 21, Bo251 (s) och Bo267 (c) bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 89 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

89. beträffande *bostadsanpassningsbidragets finansiering* att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Bo228 yrkande 12, 1988/89:Bo247 yrkande 21, 1988/89:Bo251 och 1988/89:Bo267 samt med avslag på regeringens förslag i proposition 1988/89:100 bilaga 13 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

98. Stödet till konstnärlig utsmyckning (mom. 90)

Knut Billing, Bertil Danielsson och Jan Sandberg (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 81 börjar med "Bostadsutskottet inleder" och på s. 82 slutar med "åtgärderna erfordras" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet anser inte att det föreligger något behov av ytterligare en statlig subventionsform för konstnärlig utsmyckning eller en utvidgning av gällande bidragsvillkor i enlighet med förslagen i de aktuella motionerna. Redan i dag kan stöd för konstnärlig utsmyckning utgå genom bostadslån och bidrag. Utskottet har förordat att fastighetsanknutna underhållsfonder på sikt byggs upp. Dessa fonder skall givetvis kunna användas också till konstnärlig utsmyckning eller andra bostadsförbättringsåtgärder som anses behövliga. Motionerna Bo234 (s) och Bo264 (s) avstyrks mot denna bakgrund.

dels att moment 90 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

90. beträffande *stödet till konstnärlig utsmyckning* att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Bo234 och 1988/89:Bo264.

99. Stödet till konstnärlig utsmyckning (mom. 90)

Under förutsättning av bifall till reservation 40

Agne Hansson och Rune Thorén (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 81 börjar med "Bostadsutskottet inleder" och på s. 82 slutar med "åtgärderna erfordras" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet har ovan i avsnitt 5.4.2 tillstyrkt en motion (c) med innebörden att RBF-stödet skall avvecklas. Mot denna bakgrund kan inte förslaget i motion Bo264 (s) om att RBF-stöd skall kunna utgå till konstnärlig

utsmyckning vinna utskottets bifall. Förslaget i motion Bo234 (s) om viss justering av tiden för ansökan om lån och bidrag för konstnärlig utsmyckning torde kunna övervägas i boverkets löpande översyn av stöd villkoren utan en särskild riksdagens begäran därom.

dels att moment 90 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

90. beträffande *stödet till konstnärlig utsmyckning*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Bo234 och 1988/89:Bo264.

100. Ramen för stödet för konstnärlig utsmyckning (mom. 91, motiveringen)

Knut Billing, Bertil Danielsson och Jan Sandberg (alla m) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 82 börjar med "Bostadsutskottet har" och slutar med "Regeringsförslaget tillstyrks" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet tillstyrker förslaget om ram för stödet för konstnärlig utsmyckning i bostadsområden under budgetåret 1989/90.

101. Stöd för kommunernas radoninsatser (mom. 92)

Agne Hansson och Rune Thorén (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 83 börjar med "Utskottet inleder" och slutar med "aktuella motionsyrkandena" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet anser att kommunerna måste stimuleras att genomföra en fullständig kartläggning av förekomsten av radon i bostäder. Även ansvaret för kartläggning av radonförekomst m.m. primärt faller på kommunerna och de enskilda fastighetsägarna är det sannolikt nödvändigt att även de statliga insatserna på området ökas. Kartlägningsarbetet fortgår inte alls i den takt som är nödvändig. Informationen till de boende i olika riskområden med hög radonstrålning sprids inte i tillräcklig utsträckning. Under tiden utsätts stora delar av befolkningen i onödan för allvarliga hälsorisker. Förslagen i centerpartiets partimotion Bo205 yrkande 15 såvitt nu är i fråga och i motion Bo247 (c) yrkande 22 om att genom statliga insatser stimulera kommunerna att fullständigt kartlägga förekomsten av radon i bostäder bör mot denna bakgrund vinna riksdagens bifall. Utskottet anser att regeringen bör ges i uppdrag att snarast återkomma till riksdagen med förslag i frågan. Därmed får även vad som i motion Bo548 (mp) yrkande 1 föreslagits anses beaktat. Vad utskottet nu anfört med anledning av motionerna Bo205 (c) yrkande 15 såvitt nu är i fråga, Bo247 (c) yrkande 22 och Bo548 (mp) yrkande 1 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 92 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

92. beträffande *stöd för kommunernas radoninsatser*
att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Bo205 yrkande 15 såvitt nu är i fråga, 1988/89:Bo247 yrkande 22 och 1988/89:Bo548

yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

1988/89:BoU7

102. Stöd för kommunernas radoninsatser (mom. 92)

Krister Skånberg (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 83 börjar med "Utskottet inleder" och slutar med "aktuella motionsyrkandena" bort ha följande lydelse:

Det har länge varit känt att radon i bostäder utgör en mycket allvarlig hälsorisk. Trots denna kunskap har samhället inte vidtagit på långt när tillräckliga åtgärder för att komma till rätta med problemen. Många kommuner har negligerat problemet och även många husägare har valt att inte vidta några åtgärder. Enligt bostadsutskottets mening kan överksamheten införa ett hälsoproblem som årligen leder till kanske ett tusental nya fall av lungcancer inte tillåtas fortsätta. Kommunerna måste snarast ges ekonomiskt stöd för sina radoninsatser. Utskottet tillstyrker av detta skäl förslaget i motion Bo548 (mp) yrkande 1 om att ett nytt anslag inrättas på 100 milj. kr. för bidrag till kommuner för uppsökande verksamhet och sanering av radonhus under budgetåret 1989/90. Regeringen bör få i uppdrag att utforma de närmare villkoren för bidraget. Vad utskottet ovan anfört innebär också att förslagen i motionerna Bo205 (c) yrkande 15 såvitt nu är i fråga och Bo247 (c) yrkande 22 får anses vara väl tillgodosedda.

dels att moment 92 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

92. *beträffande stöd för kommunernas radoninsatser*

att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Bo205 yrkande 15 såvitt nu är i fråga, 1988/89:Bo247 yrkande 22 och 1988/89:Bo548 yrkande 1

a) som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

b) till *Bidrag till kommuner för uppsökande verksamhet och sanering av radonhus* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 100 000 000 kr.,

103. Villkoren för radonstödet (mom. 93)

Leif Olsson och Siw Persson (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 83 börjar med "Villkoren för" och på s. 84 slutar med "yrkande 23" bort ha följande lydelse:

I frågan om villkoren för radonbidraget kan bostadsutskottet instämma i de synpunkter som förs fram i flera motioner om att det gränsvärde för radondotterhalten som i dag tillämpas snarast bör sänkas. Samhället kan inte stå passivt medan boende i radonhus dagligen utsätts för allvarliga hälsorisker. Målet måste naturligtvis vara att sådana förändringar görs i våra bostäder att radonet inte längre utgör någon hälsofara. De olika gränsvärden som tillämpas för radondotterhalten i bostäder måste därför sänkas till en nivå långt under de i dag gällande. Vilka gränsvärden som därvid bör

fastläggas kommer givetvis att vara beroende av vad som är praktiskt genomförbart med hänsyn till ofrånkomlig bakgrundsstrålning m.m. Hänsyn bör också tas till den successivt ökade kunskapen på området.

Vad avser det gränsvärde som nu diskuteras, dvs. ett av villkoren för att radonbidrag skall kunna utgå, anser utskottet därför att ett första steg i den successiva skärpningen av kraven på radonsäkra hus omgäende bör tas. Utskottet vill således redan nu förordade en sänkning av detta gränsvärde. Det bör ankomma på regeringen att överväga och besluta om denna första sänkning av gränsvärdet. Utgångspunkten bör vara att gränsvärdet för bidrag snarast sänks till högst 200 Bq/m³. I regeringens överväganden bör förutom rent medicinska och ekonomiska skäl för ett visst gränsvärde även beaktas den oro för radonet som många drabbade husägare känner. För att finansiera den av utskottet förordade ändringen av villkoren för radonbidrag bör riksdagen anslå ytterligare 20 milj. kr. Denna fråga behandlar utskottet nedan. Vad utskottet ovan anfört med anledning av motion Bo223 (fp) yrkande 17 får även anses innebära att förslagen i motionerna Bo205 (c) yrkande 15 såvitt nu är i fråga och Bo247 (c) yrkande 23 får anses vara tillgodosedda.

dels att moment 93 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

93. beträffande *villkoren för radonstödet*

att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Bo205 yrkande 15, detta yrkande såvitt nu är i fråga, 1988/89:Bo223 yrkande 17 och 1988/89:Bo247 yrkande 23 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

104. Villkoren för radonstödet (mom. 93)

Agne Hansson och Rune Thorén (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 83 börjar med "*Villkoren för*" och på s. 84 slutar med "yrkande 23" bort ha följande lydelse:

I frågan om villkoren för radonbidraget instämmer utskottet i de synpunkter som förs fram i centerpartiets partimotion Bo205 och i motion Bo247 (c). Radonet utgör en osynlig fara med långsiktiga och allvarliga konsekvenser. Risken för allvarliga följder av att bo i radonhus upphör naturligtvis inte plötsligt vid ett av myndigheterna bestämt gränsvärde för hälsovädslighet. Mot denna bakgrund bör stor hänsyn tas till de boendes egna riskbedömningar. För att minska oron för hälsorisker bör därför bidrag kunna utgå vid lägre radonhalter än det nuvarande provisoriska gränsvärdet för hälsovädslighet på 400 Bq/m³. Utskottet tillstyrker mot denna bakgrund förslagen i de aktuella motionerna om att bidrag för radonåtgärder bör kunna utgå i hus med radonhalter på över 200 Bq/m³. Även förslagen om att den övre bidragsgränsen bör höjas från 15 000 kr. till 25 000 kr. tillstyrks av utskottet. Den enskilde småhusägarens ekonomiska situation får inte lägga hinder i vägen för att nödvändiga saneringsåtgärder vidtas. Utskottets ställningstaganden får även anses innebära att förslaget i motion Bo223 (fp) yrkande 17 kan anses vara tillgodosedd. Vad utskottet ovan med anledning av centerpar-

tiets partimotion Bo205 yrkande 15 såvitt nu är i fråga och motion Bo247 (c) yrkande 23 anført bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

1988/89:BoU7

dels att moment 93 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

93. beträffande *villkoren för radonstödet*

att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Bo205 yrkande 15, detta yrkande såvitt nu är i fråga, 1988/89:Bo223 yrkande 17 och 1988/89:Bo247 yrkande 23 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført,

105. Villkoren för radonstödet (mom. 93)

Krister Skånberg (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 83 börjar med "*Villkoren för*" och på s. 84 slutar med "yrkande 23" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet har ovan starkt understrukit nödvändigheten av att kommunerna intensificerar sitt arbete med att spåra upp radondrabbade bostadshus. När det står klart att ett bostadshus har en hög radonhalt måste åtgärder omgående sättas in. Det är inte acceptabelt att ekonomiska eller andra överväganden lägger hinder i vägen för att detta sker. Villkoren för radonbidrag är i dag kopplade till vad som betraktas som hälsovådligt enligt hälsoskyddslagstiftningen. Enligt bostadsutskottets mening talar allt för att det provisoriska gränsvärde på 400 Bq/m³ som tillämpas i detta sammanhang är alldeles för högt satt. Även om en översyn av detta gränsvärde nu pågår anser utskottet att radonbidragets koppling till hälsoskyddslagstiftningen bör upphöra. Det kan inte uteslutas att även ekonomiska hänsyn tas vid utformningen av förslaget till ett nytt sådant gränsvärde. Utskottet anser i stället att de drabbades egna riskbedömningar måste ges en avgörande betydelse vid bidragsgivningen. För att inga husägare skall nekas bidrag till saneringsåtgärder med motiveringen att riskerna inte anses vara tillräckligt stora bör således en tillräckligt lågt satt gräns för radondotterhalten införas i villkoren för bidrag.

Vad utskottet ovan anført sammanfaller till stora delar med de motiv som ligger bakom förslagen i motionerna Bo205 (c) och Bo247 (c) om ett sänkt gränsvärde för radonbidraget. Utskottet anser emellertid att även den nivå som föreslås i dessa motioner, dvs. 200 Bq/m³, kan ligga över vad många människor anser vara acceptabelt. Utskottet förordar därför att som villkor för radonbidrag tills vidare skall gälla att radondotterhalten uppgår till minst 100 Bq/m³.

Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att i motioner (vpk), (mp) och (s) till riksdagen föreslagits att en särskild bomiljölag utarbetas. Dessa motionsyrkanden behandlas av utskottet hösten 1989. I bomiljölagen anges lämpligen vilken kvalitet i olika avseenden den boende har rätt att kräva. Bomiljölagen är den lämpliga grunden eller platsen för ett nytt gränsvärde vad gäller radondotterhalten. Stöd skall sedan utgå till alla åtgärder som behövs för att fylla kraven enligt bomiljölagen.

Förslagen i de nu aktuella motionerna, Bo205 (c) och Bo247 (c), om att den övre bidragsgränsen skall höjas från 15 000 kr. till 25 000 kr. tillstyrks av utskottet. Detta förslag ligger helt i linje med vad utskottet ovan anfört om att ekonomiska överväganden inte skall få lägga hinder i vägen för att nödvändiga saneringsåtgärder vidtas. Vad utskottet ovan med anledning av centerpartiets partimotion Bo205 yrkande 15 såvitt nu är i fråga samt motionerna Bo223 (fp) yrkande 17 och Bo247 (c) yrkande 23 anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 93 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

93. *beträffande villkoren för radonstödet*
att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Bo205 yrkande 15, detta yrkande såvitt nu är i fråga, 1988/89:Bo223 yrkande 17 och 1988/89:Bo247 yrkande 23 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

106. Förnyelsebidragen (mom. 94)

Knut Billing, Bertil Danielsson och Jan Sandberg (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 84 börjar med "Mot bakgrund" och på s. 85 slutar med "nu förordat" bort ha följande lydelse:

Delar av bostadsutskottet har ifrågasatt förnyelsebidragen ända sedan deras tillkomst. I årets budgetproposition framhåller även regeringen att förnyelseåtgärderna bör kunna finansieras i annan ordning. Utskottet vill för sin del också hävda att förbättringar av boendemiljön ofta är företagsekonomiskt lönsamma att vidta eftersom de ökar ett bostadsområdes attraktionsvärde. Bostadsföretagen ges således genom avvecklingen av förnyelsebidragen ett större eget ansvar för fattade beslut och stimuleras att finna varaktiga lösningar för framtiden. På sikt kommer bostadsföretagen genom fastighetsanknutna underhållsfonder att helt kunna finansiera förnyelse- och ombyggnadsåtgärder utan någon statlig subvention eller inblandning. Regeringens förslag om avveckling av förnyelsebidragen tillstyrks av utskottet. Motion Bo228 (vpk) yrkande 11 avstyrks.

dels att moment 94 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

94. *beträffande förnyelsebidragen*
att riksdagen bifaller regeringens förslag i proposition 1988/89:100 bilaga 13 och avslår motion 1988/89:Bo228 yrkande 11.

107. Förnyelsebidragen (mom. 94)

Jan Strömdahl (vpk) och Krister Skånberg (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 84 börjar med "Utskottets ovanstående" och på s. 85 slutar med "nu förordat" bort ha följande lydelse:

Utskottets ovanstående överväganden innebär sammanfattningsvis att det nuvarande förnyelsebidraget inte bör avvecklas i enlighet med regeringsförslaget men att en ny stödform bör utarbetas. Det bör ankomma på regeringen att återkomma med förslag med den inriktning som utskottet ovan förordat.

Vad bostadsutskottet nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Förslaget i vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo228 yrkande 11 om att förnyelsebidrag skall utgå under nästa budgetår låter sig väl förenas med vad utskottet nu förordat. Man kan inte avveckla en stödform som genererat ett omfattande engagemang i bostadsområdena utan att alternativet är klart.

Vad utskottet nu anfört innebär att regeringens förslag avstyrks och att motionsförslaget tillstyrks.

dels att moment 94 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

94. *beträffande förnyelsebidragen*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Bo228 yrkande 11 och med avslag på regeringens förslag i proposition 1988/89:100 bilaga 13 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

108. Stöd till solvärmeanläggningar (mom. 95)

Jan Strömdahl (vpk) och Krister Skånberg (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 86 börjar med "Miljö- och energiministern" och slutar med "avstyrks således" bort ha följande lydelse:

Inför den förestående kärnkraftsavvecklingen är det av största vikt att miljöaspekterna bevakas så att inte nya miljöförstörande energiformer tillåts vinna terräng. I stället måste marknaden för miljövänliga energiformer breddas. Nödvändigheten av en sådan utveckling framstår allt tydligare vartefter kunskapen om miljöförstörelsen ökar. Miljöförstörande uppvärmningsformer bär en stor del av ansvaret för den ekologiska katastrof som vi bara har sett början på. Växthuseffekten ger bl.a. nya öknar och leder till svältkatastrofer. Försurningskadorna på mark och vatten leder till att naturresurserna förstörs för generationer framåt.

Solvärmen är kanske den mest miljövänliga energi som finns i dag. Solfångartekniken har utvecklats mycket snabbt under 1980-talet. Priset per producerad energienhet är dock fortfarande något högre än för konkurrerande alternativ. Hittillsvarande stöd har inte varit tillräckligt attraktivt. Enligt bostadsutskottets mening är det därför rimligt att introduktionen av denna teknik för uppvärmning av bostäder ges ett bättre stöd. De villkor för stödet som föreslås i motion Bo273 (mp) yrkande 1 bör enligt utskottet vara utgångspunkt. Bidrag till byggande av solvärmeanläggningar för bostäder bör således utgå under budgetåret 1989/90. Utskottet kommer i samband med att anslagsfrågorna nedan behandlas även att föreslå att 20 milj. kr. anslås för detta ändamål. De närmare bidragsvillkoren ankommer på regeringen att utforma. Vad utskottet nu med anledning av motion Bo273 (mp) yrkande 1 anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 95 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

95. *beträffande stöd till solvärmeanläggningar*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Bo273 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

109. Konverteringsbidrag för småhus med direktelvärm (mom. 96)

1988/89:BoU7

Jan Strömdahl (vpk) och Krister Skånberg (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 86 börjar med "I samband" och slutar med "yrkande 1 avstyrks" bort ha följande lydelse:

Den beslutade avvecklingen av kärnkraften förutsätter att elenergin används till annat än uppvärmning. Dumpade elpriser och släpphänta byggnormer har medverkat till att många småhusägare lurats in i elvärmefäl- lan. Alla har inte råd med den konvertering som blir nödvändig. Därför finner utskottet att förslaget om konverteringsbidrag i vpk-motionen bör bifallas. Detta bör ges regeringen till känna.

dels att moment 96 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

96. beträffande *konverteringsbidrag för småhus med direktelvärm* att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Bo525 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

110. Kommunal energirådgivning (mom. 97)

Agne Hansson (c), Rune Thóren (c) och Jan Strömdahl (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 86 börjar med "Utskottet har" och på s. 87 slutar med "yrkande 2" bort ha följande lydelse:

På regeringens förslag upphörde det statliga bidraget till den kommunala energirådgivningen i och med utgången av år 1985. Sedan dess har många aktiva energirådgivare omplacerats eller fått delvis andra uppgifter då kommunerna inte haft eller ansett sig ha haft råd att behålla den kommunala energirådgivningen sedan statens stöd upphört. Bostadsutskottet finner det oroväckande att den kompetens som under flera år byggts upp i kommunerna, för att bl.a. kunna ge råd till såväl allmänheten som kommunala organ om hur energihushållningen kan förbättras, nu är på väg att försvinna. Detta sker samtidigt som tendenser finns till minskat intresse för energihushållning.

Enligt bostadsutskottets mening kommer emellertid den kommunala energirådgivningen även fortsättningsvis att ha en mycket viktig funktion i energisparverksamheten. Betydelsen av rådgivning kommer snarast att öka i samband med den förestående kärnkraftsavvecklingen och de energipolitiska konsekvenser som den för med sig. Det är därför angeläget att stödet till kommunernas energirådgivning snarast återupprättas.

I två nu aktuella motionsyrkanden, vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo231 yrkande 1 och centerpartiets partimotion Bo280 yrkande 2, föreslås stödet till kommunernas energirådgivning utgå med något olika villkor. Enligt utskottets mening är det väsentliga att bidraget utgår i sådan omfattning att energirådgivningen åter kan bedrivas i erforderlig omfattning. Riksdagen bör därför begära att regeringen snarast lägger fram ett förslag om ett bidrag med beaktande av vad som i båda motionerna framhållits. Vad utskottet ovan med anledning av de aktuella motionsyrkandena anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 97 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

1988/89:BoU7

97. beträffande *kommunal energirådgivning*

att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Bo231 yrkande 1 och 1988/89:Bo280 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

111. Reglerna för stöd till fukt- och mögelskador (mom. 98)

Agne Hansson (c), Leif Olsson (fp), Rune Thorén (c) och Siw Persson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 87 börjar med "Bostadsutskottet övervägde" och på s. 88 slutar med "avstyrks motionsyrkandet" bort ha följande lydelse:

Fonden för fukt- och mögelskadade hus tillskapades år 1986 i syfte att ge stöd till fastighetsägare som drabbats av mögelskador. Behovet av ett sådant stöd var redan vid detta tillfälle väldokumenterat. Därefter har flera ytterligare bostadsområden med omfattande mögelskador upptäckts. Trots detta har stöd till drabbade småhusägare hittills utgått i betydligt mindre utsträckning än vad som hade väntats. Kritik har från flera håll riktats mot villkoren för stödet. Även handläggningsrutinerna har kritiserats, och ansökningarna uppges i många fall ha tagit orimligt lång tid i anspråk. Denna utveckling måste uppfattas som oroande och föranleda överväganden om stödets utformning. Bostadsutskottet som hösten 1988 i betänkande BoU2 övervägde olika frågor om byggnaders inomhusmiljö m.m. förordade också vid detta tillfälle att regeringen skulle ges i uppdrag att överväga stödets ändamålsenlighet. Detta blev också riksdagens beslut. I beslutet betonades särskilt att arbetet skulle ske med största skyndsamhet och utan dröjsmål föras ut i praktisk tillämpning. Några förslag om regeländringar har dock ännu inte förelagts riksdagen eller börjat tillämpas av småhusskadenämnden.

Bostadsutskottet anser att problemen med mögelskador för många småhusägare är av en sådan art att ytterligare dröjsmål i översynen av stöd villkoren inte kan accepteras. Det är mot denna bakgrund som förslagen om förändrade stöd villkor i centerpartiets partimotion Bo205 yrkande 19 skall ses. De synpunkter och förslag till lösningar som förs fram i denna motion bör enligt utskottets mening omgående beaktas i regeringens översyn och snarast leda till förbättrade och förenklade stöd villkor. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 98 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

98. beträffande *reglerna för stöd till fukt- och mögelskador*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Bo205 yrkande 19 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

112. Anslag till räntebidrag (mom. 101)

1988/89:BoU7

Under förutsättning av bifall till reservationerna 59 och 61

Knut Billing, Bertil Danielsson och Jan Sandberg (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 88 börjar med "Såvitt avser" och slutar med "räntebidrag tillstyrks" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet har ovan tillstyrkt de förslag till ändringar i räntebidragssystemet m.m. som bildar utgångspunkt för anslagsberäkningen i motion Bo271 (m) yrkande 7. Motionsyrkandet tillstyrks. Regeringens förslag jämte övriga motionsyrkanden avstyrks.

dels att moment 101 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

101. beträffande *anslag till räntebidrag*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Bo271 yrkande 7 och med avslag på regeringens förslag i proposition 1988/89:100 bilaga 13 och motionerna 1988/89:Bo223 yrkande 4, 1988/89:Bo247 yrkande 15, 1988/89:Bo269 yrkande 3 samt 1988/89:Bo275 yrkande 5 till *Räntebidrag m.m.* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 16 950 000 000 kr.,

113. Anslag till räntebidrag (mom. 101)

Under förutsättning av bifall till reservationerna 56 och 58

Leif Olsson och Siw Persson (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 88 börjar med "Såvitt avser" och slutar med "räntebidrag tillstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet har ovan tillstyrkt de förslag som ligger till grund för anslagsberäkningen i motion Bo223 (fp) yrkande 4. Motionsyrkandet tillstyrks. Regeringens förslag jämte övriga motionsyrkanden avstyrks av utskottet.

dels att moment 101 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

101. beträffande *anslag till räntebidrag*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Bo223 yrkande 4, med anledning av motionerna 1988/89:Bo269 yrkande 3 och 1988/89:Bo271 yrkande 7 samt med avslag på regeringens förslag i proposition 1988/89:100 bilaga 13 och motionerna 1988/89:Bo247 yrkande 15 och 1988/89:Bo275 yrkande 5 till *Räntebidrag m.m.* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 17 285 000 000 kr.,

114. Anslag till räntebidrag (mom. 101)

Under förutsättning av bifall till reservation 40

Agne Hansson och Rune Thorén (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 88 börjar med "Såvitt avser" och slutar med "räntebidrag tillstyrks" bort ha följande lydelse:

De förslag som ligger till grund för anslagsberäkningen i motion Bo247 (c) yrkande 15 har tillstyrkts av utskottet ovan. Motionsyrkandet tillstyrks med

hänvisning härtill. Regeringens förslag jämte övriga motionsyrkanden avstyrks.

1988/89:BoU7

dels att moment 101 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

101. beträffande *anslag till räntebidrag*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Bo247 yrkande 15, med anledning av motionerna 1988/89:Bo223 yrkande 4, 1988/89:Bo269 yrkande 3 och 1988/89:Bo271 yrkande 7 samt med avslag på regeringens förslag i proposition 1988/89:100 bilaga 13 och motion 1988/89:Bo275 yrkande 5 till *Räntebidrag m.m.* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 17 435 000 000 kr.,

115. Anslag till räntebidrag (mom. 101)

Under förutsättning av bifall till reservationerna 52, 54, 55 och 60

Jan Strömdahl (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 88 börjar med "Såvitt avser" och slutar med "räntebidrag tillstyrks" bort ha följande lydelse:

De förslag som grundar anslagsberäkningen i vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo275 yrkande 5 har tillstyrkts av utskottet ovan. Motionsyrkandet tillstyrks med hänvisning härtill. Regeringens förslag jämte övriga motionsyrkanden avstyrks av utskottet.

dels att moment 101 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

101. beträffande *anslag till räntebidrag*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Bo275 yrkande 5 och med anledning av regeringens förslag i proposition 1988/89:100 bilaga 13 samt motionerna 1988/89:Bo223 yrkande 4, 1988/89:Bo247 yrkande 15, 1988/89:Bo269 yrkande 3 och 1988/89:Bo271 yrkande 7 till *Räntebidrag m.m.* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 18 100 000 000 kr.,

116. Anslag till räntebidrag (mom. 101)

Under förutsättning av bifall till reservationerna 50, 51, 52, 57 och 62

Krister Skånberg (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 88 börjar med "Såvitt avser" och slutar med "räntebidrag tillstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet har ovan tillstyrkt de förslag som ligger till grund för anslagsberäkningen i motion Bo269 (mp) yrkande 3. Motionsyrkandet tillstyrks med hänvisning härtill. Regeringens förslag jämte övriga motionsyrkanden avstyrks.

dels att moment 101 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

101. beträffande *anslag till räntebidrag*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Bo269 yrkande 3, med anledning av motion 1988/89:Bo271 yrkande 7 och med avslag på regeringens förslag i proposition 1988/89:100 bilaga 13 samt motioner-

na 1988/89:Bo223 yrkande 4, 1988/89:Bo247 yrkande 15 och 1988/89:Bo275 yrkande 5 till *Räntebidrag m.m.* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 17 200 000 000 kr.,

1988/89:BoU7

117. Anslag till tillägglån till ombyggnad av vissa bostadshus m.m. (mom. 103)

Under förutsättning av bifall till reservation 77

Leif Olsson och Siw Persson (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 89 börjar med "De förslag" och slutar med "anslagsförslag tillstyrks" bort ha följande lydelse:

Det motionsförslag som grundar anslagsberäkningen i motion Bo223 (fp) yrkande 12 har tillstyrkts av utskottet ovan. Motionen tillstyrks med hänvisning härtill. Regeringens förslag jämte motion Bo247 (c) yrkande 18 avstyrks.

dels att moment 103 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

103. beträffande *anslag till tillägglån till ombyggnad av vissa bostadshus m.m.*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Bo223 yrkande 12 och med avslag på regeringens förslag i proposition 1988/89:100 bilaga 13 samt motion 1988/89:Bo247 yrkande 18 till *Tillägglån till ombyggnad av vissa bostadshus m.m.* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 110 000 000 kr.,

118. Anslag till tillägglån till ombyggnad av vissa bostadshus m.m. (mom. 103)

Under förutsättning av bifall till reservation 81

Agne Hansson och Rune Thorén (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 89 börjar med "De förslag" och slutar med "anslagsförslag tillstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet har ovan tillstyrkt det motionsförslag som ligger till grund för anslagsberäkningen i motion Bo247 (c) yrkande 18. Motionen tillstyrks med hänvisning härtill. Regeringens förslag samt motion Bo223 (fp) yrkande 12 avstyrks.

dels att moment 103 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

103. beträffande *anslag till tillägglån till ombyggnad av vissa bostadshus m.m.*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Bo247 yrkande 18, med anledning av motion 1988/89:Bo223 yrkande 12 och med avslag på regeringens förslag i proposition 1988/89:100 bilaga 13 till *Tillägglån till ombyggnad av vissa bostadshus m.m.* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 160 000 000 kr.,

119. Anslag till bostadsbidrag (mom. 104)

1988/89:BoU7

Under förutsättning av bifall till reservationerna 86, 87, 90 och 91

Knut Billing, Bertil Danielsson och Jan Sandberg (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 89 börjar med "Dessa motionsyrkanden" och slutar med "förslag tillstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet har ovan tillstyrkt det motionsförslag (m) om avveckling av bostadsbidragen till hushåll utan barn som grundar anslagsberäkningen i motion Bo271 (m) yrkande 13. Yrkandet tillstyrks med hänvisning härtill. Regeringens förslag jämte motion Bo223 (fp) yrkande 19 avstyrks.

dels att moment 104 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

104. beträffande *anslag till bostadsbidrag*
att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Bo271 yrkande 13 och med avslag på regeringens förslag i proposition 1988/89:100 bilaga 13 samt motion 1988/89:Bo223 yrkande 19 till *Bostadsbidrag m.m.* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 1 265 000 000 kr.,

120. Anslag till bostadsbidrag (mom. 104)

Under förutsättning av bifall till reservationerna 86, 90 och 91

Leif Olsson och Siw Persson (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 89 börjar med "Dessa motionsyrkanden" och slutar med "förslag tillstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet har ovan tillstyrkt det motionsförslag (fp) om avveckling av bostadsbidragen till hushåll utan barn som grundar anslagsberäkningen i motion Bo223 (fp) yrkande 19. Yrkandet tillstyrks med hänvisning härtill. Regeringens förslag jämte motion Bo271 (m) yrkande 13 avstyrks.

dels att moment 104 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

104. beträffande *anslag till bostadsbidrag*
att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Bo223 yrkande 19, med anledning av motion 1988/89:Bo271 yrkande 13 och med avslag på regeringens förslag i proposition 1988/89:100 bilaga 13 till *Bostadsbidrag m.m.* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 1 300 000 000 kr.,

121. Anslag till viss bostadsförbättringsverksamhet m.m. (mom. 105)

Under förutsättning av bifall till reservationerna 97, 101 och 104

Agne Hansson och Rune Thorén (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 90 börjar med "Bostadsutskottet har" och slutar med "av utskottet" bort ha följande lydelse:

Utskottet har ovan ställt sig bakom det motionsförslag som ligger till grund för anslagsberäkningen i motion Bo247 (c) yrkande 24. Motionsyrkandet tillstyrks. Regeringens förslag och vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo228 yrkande 13 avstyrks.

dels att moment 105 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

105. beträffande *anslag till viss bostadsförbättringsverksamhet m.m.* att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Bo247 yrkande 24 och med anledning av regeringens förslag i proposition 1988/89:100 bilaga 13 samt motion 1988/89:Bo228 yrkande 13 till *Viss bostadsförbättringsverksamhet m.m.* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 395 000 000 kr.,

122. Anslag till viss bostadsförbättringsverksamhet m.m. (mom. 105)

Under förutsättning av bifall till reservation 97

Jan Strömdahl (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 90 börjar med "Bostadsutskottet har" och slutar med "av utskottet" bort ha följande lydelse:

Det förslag som grundar anslagsberäkningen i vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo228 yrkande 13 har tillstyrkts av utskottet ovan. Motionsyrkandet tillstyrks med hänvisning härtill. Regeringens förslag jämte motion Bo247 (c) yrkande 24 avstyrks.

dels att moment 105 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

105. beträffande *anslag till viss bostadsförbättringsverksamhet m.m.* att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Bo228 yrkande 13. med anledning av regeringens förslag i proposition 1988/89:100 bilaga 13 och med avslag på motion 1988/89:Bo247 yrkande 24 till *Viss bostadsförbättringsverksamhet m.m.* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 385 000 000 kr.,

123. Anslag till bidrag till energibesparande åtgärder (mom. 106)

Under förutsättning av bifall till reservation 108

Krister Skånberg (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 90 börjar med "De förslag" och slutar med "energibesparande åtgärder" bort ha följande lydelse:

De förslag som grundar anslagsberäkningen i motion Bo273 (mp) yrkande 2 har utskottet tillstyrkt ovan. Motionsyrkandet tillstyrks med hänvisning härtill. Regeringens förslag jämte vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo231 yrkande 2 avstyrks.

dels att moment 106 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

106. beträffande *anslag till bidrag till energibesparande åtgärder* att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Bo273 yrkande 2. med

anledning av regeringens förslag i proposition 1988/89:100 bilaga 13 och med avslag på motion 1988/89:Bo231 yrkande 2 till *Bidrag till energibesparande åtgärder inom bostadsbeståndet m.m.* för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 20 001 000 kr.,

1988/89:BoU7

Särskilda yttranden

1. Särskilt yttrande (m)

Knut Billing, Bertil Danielsson och Jan Sandberg (alla m) anför beträffande:

Avveckling av hyresförlustgarantilånen

Redan när hyresförlustgarantilånen infördes motsatte vi oss detta. Vår principiella inställning är alltså att dessa lån aldrig bort komma till. Vi tvingas dock konstatera att lånen trots allt har kunnat utgå till vissa hyres- och bostadsrättshus uppförda under åren 1982–1985. Trots vår principiella uppfattning bör staten mot bakgrund härav stå fast vid de utfästelser som är förknippade med dessa lån.

Metoden för beräkning av låneunderlag

Som framhålls i motioner (m) behöver dagens bostadsfinansieringssystem förenklas i en rad avseenden. Förslaget till ändrad metod för beräkning av låneunderlag är därför ett steg i rätt riktning. Detta steg är dock inte tillräckligt. I ett nästa steg bör därför införas ett enhetslån med den utformning som föreslås i moderata samlingspartiets partimotion Bo405. I avvaktan härpå bör dock den nu föreslagna förenklingen kunna godtas.

Ramarna för beslut om ombyggnadslån

Moderata samlingspartiet har motsatt sig införandet av såväl ombyggnadslåneramarna som andra byggnadsreglerande åtgärder som den socialdemokratiska regeringen ansett sig tvungen att använda för att rätta till några av de skadliga verkningar som deras egen politik har åstadkommit. Om denna typ av ramar ändå används måste de naturligtvis ges en sådan utformning att de inte strider mot fattade riksdagsbeslut eller leder till uppenbart orimliga konsekvenser i olika regioner. Vi har mot denna bakgrund valt att inte reservera oss mot utskottets förslag om ett riksdagsuttalande med denna innebörd.

Investeringsbeslut som fattas av byggnads- och bostadsföretag är dessutom nästan alltid av långsiktig karaktär. De villkor och förutsättningar som staten lägger fast inom bostadssektorn kan inte ständigt och med kort varsel helt ändras. En systematisk avreglering av svensk bostadspolitik kommer därför att behöva ske i etapper i takt med att en sund ekonomi byggs upp i ländets bostadsföretag genom skattefri avsättning till underhållsfonder och genom andra av moderata samlingspartiet föreslagna åtgärder.

Moderata samlingspartiet har under en följd av år föreslagit att en avdragsrätt för reparationer i småhus skall införas. Motionsyrkanden (m) med denna inriktning behandlas även i år av skatteutskottet. Med ett sådant system skulle den typ av tröskeffekt som diskuteras i motion Bo203 (c) undvikas. Vi kan däremot inte ställa oss bakom förslaget i denna motion om att statligt subventionerade bostadslån skall utgå för mindre reparationsåtgärder. Detta skulle leda till en ännu mera omfattande låneadministration och försvåra den avveckling av ombyggnadslångivningen som vi anser snarast bör påbörjas.

Avveckling av RBF-stödet resp. tilläggs långivningen till bostadshus yngre än 30 år

I reservation 35 om fondering i skattebefriade underhållsfonder klargörs moderata samlingspartiets inställning i frågan om hur fastighetsunderhåll i flerbostadshus bör finansieras. Vi anser således att såväl RBF-stödet som tilläggs långivningen till bostadshus yngre än 30 år och övriga låne- och bidragsformer inom ROT-programmet skall avvecklas. Avvecklingen måste dock ske successivt i takt med att de fastighetsanknutna underhållsfonderna byggs upp. Att, som föreslås i motion Bo247 (c) resp. Bo223 (fp), med några månaders varsel avveckla RBF-stödet och stora delar av tilläggs långivningen torde däremot leda till att onödiga problem uppkommer. Byggnads- och bostadsföretagen måste ges rimlig tid att anpassa sig till radikalt ändrade villkor för sin verksamhet.

Differentierad garanterad ränta vid olika slag av ombyggnader av bostäder

Som framgått ovan beslöt riksdagen i december 1988 att fördubbla den garanterade räntan för vissa ombyggnader. Detta var ett mycket dåligt beslut som ingående kritiserades av moderata samlingspartiet i yttrandet 1988/89:BoU1y. Det bör också erinras om att riksdagen företog omfattande ändringar i regeringsförslaget. Emellertid beslöt en majoritet av riksdagen att driva igenom beslutet.

I den avvikande meningen (m) till bostadsutskottets yttrande anfördes bl.a. att den socialdemokratiska bostadspolitiken präglades av en övertro på regleringar och ingripanden. Sådana ingrepp som snedvrider marknaden ställer krav på nya ingrepp och regleringar. Vidare anfördes i den avvikande meningen följande:

Regeringens förslag avseende räntebidrag till nya ombyggnadsprojekt utgör ytterligare ett exempel på den ryckighet och kortsiktighet som präglar den socialdemokratiska regeringspolitiken. Sedan 1982 har ombyggnadsverksamheten ömsom stimulerats ömsom bromsats på ett sätt som nästan omöjliggjort ett långsiktigt målinriktat agerande för bostadsmarknadens parter. Även i jämförelse med de tidigare åtgärderna framstår dock förslaget till höjda garanterade räntor vid ombyggnad som ett av de mera dramatiska ingreppen.

Ett genomförande av den förordade höjningen av de garanterade räntorna skulle innebära att den för några år sedan högprioriterade ROT-verksamhe-

ten i praktiken upphör. Detta därför att bruksvärdessystemet inte medger att de kostnadsökningar som skulle bli följden kan täckas genom höjda hyror. De som i första hand drabbas härav är alla de hyresgäster som bor i fastigheter med upprustningsbehov. Även fastighetsägarna drabbas genom ändrade planeringsförutsättningar och ofta dessutom genom ekonomiska avbräck. En annan grupp som skulle få svårigheter är alla de byggföretag som specialiserat sig på ombyggnader eftersom de varken har personal eller utrustning för att kunna övergå till nybyggnad.

Med hänvisning bl.a. till det nu anförda yrkades från moderata samlingspartiet avslag på regeringens förslag till höjda garanterade räntor för vissa ombyggnader.

Vår inställning står givetvis fast. Den korta tid som förflutit sedan riksdagen fattade sitt beslut gör det emellertid direkt olämpligt att nu föreslå att "decemberbeslutet" rivs upp. Ett sådant ändrat ställningstagande skulle innebära att just den ryckighet som vi så starkt kritiserade skulle bli följden av ett undanröjande av riksdagens beslut förra året.

Det är mot bakgrund av det nu anförda som vårt beslut att inte stödja motioner i vilka "decemberbeslutet" föreslås omprövat skall ses.

Vad nu anförts innebär att vi inte heller ställt oss bakom förslag i motioner om ändringar av den garanterade räntan för vissa ombyggnader som avser tillgänglighetsskapande åtgärder, vid ekologiskt byggande, ombyggnad till gruppboende för utvecklingsstörda eller nybyggnad efter rivning. Inte heller har vi kunnat stödja en motion i vilken föreslås att räntebidragen till vissa underhållslån skall minska. Genom "decemberbeslutet" har det blivit mera angeläget att räntebidrag till sådana lån temporärt kan utgå i samma omfattning som i dag.

2. Särskilt yttrande (fp)

Leif Olsson och Siw Persson (båda fp) anför beträffande:

Avveckling av hyresförlustgarantilånen och av hyresförlustlånen

Redan när hyresförlustgarantilånen resp. hyresförlustlånen infördes motsatte vi oss detta. De invändningar som då restes mot de aktuella lånen står enligt vår mening kvar. Som framhålls i motion Bo223 (fp) har inte heller några hyresförlustgarantilån beviljats under de senaste åren – ett förhållande som i och för sig talar för att lånen skulle kunna avvecklas. Även eftergifterna av hyresförlustlånen har enligt vår mening spelat ut sin roll. Med avseende på att staten bör stå fast vid gjorda utfästelser har vi dock avstått från att föra kravet på en avveckling av låneformerna vidare.

Fördelningen mellan egen boendedel och gemensamma utrymmen

En av dagens viktigaste bostadspolitiska frågor är enligt vår mening att tillse att alla människor får tillgång till en god bostad anpassad till de egna behoven. Det kan enligt vår mening mot bakgrund härav finnas anledning att vidta ytterligare åtgärder för att tillförsäkra i dag eftersatta grupper en för framtiden bättre bostad. Vi har mot bakgrund härav i en till socialutskottet remitterad motion föreslagit att ett särskilt stimulansbidrag till gruppboende

för dementa skall tillskapas. Av denna anledning har vi nu avstått från att föra fram krav om ytterligare förändringar i bostadsfinansieringssystemet med motsvarande syfte. Det är dock vår avsikt att återkomma till riksdagen i hithörande frågor i den utsträckning dagens förhållanden inte förbättras.

Kravet på hyresgästytrande

Folkpartiet delar utskottsmajoritetens uppfattning att kravet på hyresgästytrande vid ombyggnadslån bör finnas kvar. Däremot har folkpartiet i olika sammanhang krävt att yttrandet bör avges av de hyresgäster som berörs av ombyggnaden och inte av en central hyresgästorganisation. Enligt vår mening är kravet på att hyresgästinflytandet skall utövas av hyresgästerna själva en förutsättning för att de boende skall kunna ta ansvar för den egna bostaden.

Ramarna för beslut om ombyggnadslån

Den socialdemokratiska regeringen har infört ett antal byggnadsreglerande åtgärder som starkt har bidragit till en bostadsmarknad i obalans. Åtgärder för att stimulera resp. begränsa byggnadsverksamheten har omväxlande införts i syfte att rätta till tidigare gjorda misstag. Det kommer därför knappast som en överraskning att även de ramar för ombyggnadslåneverksamheten som gäller under år 1989 medfört problem i olika avseenden. Vid tidigare riksdagsbehandlingsar har i motioner från folkpartiet hävdats att denna typ av byggnadsreglerande åtgärder bör avvecklas. Vi vidhåller denna uppfattning men anser samtidigt, att de ramar som ändå kommit till användning utan folkpartiets medverkan måste ges en så rimlig utformning som möjligt. Mot denna bakgrund har vi i detta betänkande valt att inte reservera oss mot utskottets uttalande med innebörden att gällande ramar för ombyggnadslångivningen måste ges en inriktning som står i överensstämmelse med fattade riksdagsbeslut och att den regionala obalans som ramarna medför måste rättas till.

Den garanterade räntan för vissa ombyggnader

I en avvikande mening (fp) till bostadsutskottets yttrande 1988/89:BoU1y kritiserades regeringens förslag om att fördubbla den garanterade räntan för vissa ombyggnader. Bl.a. anfördes i den avvikande meningen följande.

Den brist på långsiktighet och framförhållning som regeringens bostadspolitik innebär har starkt bidragit till att förvärra bostadsbristen i våra storstadsregioner och i andra överhettade områden. Den är också den främsta orsaken till den stora ökningen av byggkostnaderna som har varit under det senaste året. Den ryckighet som är ett resultat av regeringens oförmåga och ovilja drabbar ytterst de boende i allmänhet och inte minst de ungdomar som söker sin första bostad. De höga boendekostnaderna har fört med sig att det nu kan förmärkas vissa avsättningssvårigheter också i områden där bostadsbristen är svår.

Den nödvändiga minskningen av bostadssubventionerna till bl.a. ombyggnader måste ske under mera avvägda och planerade former. I enlighet med förslaget i folkpartiets partimotion F111 måste minskningen dessutom

kombineras med andra åtgärder t.ex. i form av höjda barnbidrag och flerbarnstillägg. Även andra åtgärder som underlättar en minskning av subventionerna måste vidtas. En sådan möjlig åtgärd är skattefria avsättningar till reparationsfonder. Genom att ett system med reparationsfonder tillämpas ges fastighetsägarna bättre möjligheter att på ett planmässigt och effektivt sätt underhålla sitt fastighetsbestånd samtidigt som behovet av statliga medel för denna verksamhet minskar eller helt bortfaller.

Folkpartiets inställning står fast; "decemberbeslutet" om differentierade garanterade räntor vid ombyggnader var olyckligt. Emellertid är det nu, fyra månader efter beslutet, inte försvarligt att föreslå att det rivs upp. En återgång till de tidigare gällande garanterade räntorna är i och för sig önskvärd. Dock skulle därmed den ryckighet i ombyggnadsverksamheten uppstå som vi så starkt kritiserade i december 1988. Dessutom utreds ju för närvarande bostadsfinansieringssystemet. Det är mot denna bakgrund vårt ställningstagande skall ses att inte yrka bifall till motioner i vilka krävs att "decemberbeslutet" skall upphävas.

Lag om särskilda bestämmelser om bostadsbidrag för år 1990

I avvaktan på att riksdagen föreläggs ett förslag om förändringar i bostadsfinansierings- och bostadsbidragssystemen har vi kunnat ansluta oss till regeringens förslag om att den som vid utgången av år 1989 uppstår bostadsbidrag i princip skall få bidrag med samma belopp under första halvåret 1990. Det i propositionen framlagda förslaget till lag om särskilda bestämmelser om bostadsbidragen för år 1990 bör alltså antas av riksdagen.

Vår principiella uppfattning om att en grundlig revision av subventionerna till bostadssektorn behövs står naturligtvis fast.

3. Särskilt yttrande (c)

Agne Hansson och Rune Thorén (båda c) anför beträffande:

Ekologiskt byggande

Det är naturligtvis mycket viktigt att ett ekologiskt byggande kommer till stånd. Samtidigt är det viktigt att denna typ av byggande utvärderas och utvecklas på ett sådant sätt att det kan bli ett normalt inslag i bostadsbyggnandet. Framför allt bör härvid beaktas i vilken utsträckning låneregler och övriga regler för byggnadet kan behöva anpassas till de särskilda förutsättningar som gäller vid ekologiskt byggande. Vi har dock kunnat konstatera att flera projekt avseende ekologiskt byggande med olika omfattning och inriktning kommit till stånd under senare år. I den mån denna utveckling inte fortgår är det vår avsikt att återkomma till riksdagen med förslag i frågan. Ett viktigt och nödvändigt ekologiskt byggande får naturligtvis inte hämmas av ett stelbent och oflexibelt regelsystem.

4. Särskilt yttrande (vpk, mp)

1988/89:BoU7

Jan Strömdahl (vpk) och Krister Skånberg (mp) anför beträffande:

Lån till direktverkande elvärme

En av de främsta orsakerna till vårt ökade elberoende är den ökade installationen av direktverkande elvärme. Detta beroende ger inte bara problem att klara dagens elförsörjning, utan det skapar framför allt problem inför den förestående kärnkraftsavvecklingen. För att komma till rätta med den uppkomna situationen måste därför kraftfulla åtgärder vidtas för att minska elberoendet i samhället. Som en första åtgärd bör det nu förordade stoppet för bostadslån till direktverkande elvärme kunna godtas. Denna åtgärd bör dock snarast följas av ett direkt förbud mot installation av direktverkande elvärme i bostäder och lokaler.

5. Särskilt yttrande (vpk)

Jan Strömdahl (vpk) anför beträffande:

En parlamentarisk utredning om bostadspolitiken

Enligt proposition 1988/89:100 (bil. 13 s. 19) skall en parlamentarisk utredning tillsättas för att bl.a. göra en översyn av boendekostnaderna. Regeringen har under hand frångått sin uppfattning och fått utskottsmajoriteten med sig på att det räcker med viss parlamentarisk *insyn* i enmansutredningen. Som skäl anføres tidsbrist och beroendet av skatteutredningen. Jag menar att man bort söka finna en form för rejält parlamentariskt *inflytande*. Nu får det i stället ske direkt i riksdagsbehandlingen.

Ungdomens bostadssituation

Från vpk:s sida vill vi påpeka att bostadssituationen för ungdomar inte kan lösas utan kraftfulla åtgärder av typen obligatorisk kommunal bostadsförmedling, stopp för bostadsrätter (alternativt priskontroll) och bättre utnyttjande av befintligt bostadsbestånd. Dessa åtgärder ingår i vpk:s tio-punktsprogram.

Ekologiskt byggande

Enligt vpk:s mening skall ekologiskt byggande inte behandlas som något exklusivt. Ett ekologiskt synsätt skall genomsyra planering och byggande helt generellt.

Fördelningen mellan egen boendedel och gemensamma utrymmen m.m.

Bostaden består av en kombination av privata och gemensamma utrymmen. De stela gränser som nu finns häremellan bör kunna luckras upp. Till följd av den översyn av hela stödsystemet som pågår inom boverket och i regeringskansliet avstår vpk från att nu yrka bifall till något konkret förslag.

RBF-stödet är allmännyttans alternativ till de privata fastighetsägarnas möjligheter att göra ännu fördelaktigare skatteavdrag. De som vill avveckla RBF-stödet bör också yrka på avveckling av skatteavdragen.

Gränsdragningen mellan bostäder och lokaler i bostadsfinansieringssammanhang

Från vpk:s sida vill vi påpeka att vi är positiva till en översyn vad gäller gränsdragningen mellan bostäder och lokaler. Vi finner samtidigt att det är en fråga för pågående utredningar.

Tillstyrkanderamen för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse

Vpk konstaterar att majoritetsförhållandena räckte till en höjning av tillstyrkanderamen för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse med 15 milj. kr. Principiellt står vi fast vid vår uppfattning att någon ram inte behövs. Det är behoven och villkoren i sak som skall styra resurstilldelningen precis som vad gäller bostadslån och räntebidrag.

Villkoren för radonstödet

I en motion till 1988/89 års riksmöte föreslår vpk att en särskild bomiljölag skall utarbetas. I denna lag anges lämpligen vilken kvalitet i olika avseenden som den boende har rätt att kräva. Bomiljölagen är den lämpliga grunden eller platsen för ett nytt gränsvärde vad gäller radondotterhalten. Stöd skall sedan utgå till alla åtgärder som behövs för att fylla kraven enligt bomiljölagen.

6. Särskilt yttrande (mp)

Krister Skånberg (mp) anför beträffande:

En parlamentarisk utredning om bostadspolitiken

Miljöpartiet de gröna anser att den fortsatta expansionen av storstadsregionerna hejdas genom en aktivare regionalpolitik så att hela Sverige utvecklas kulturellt, socialt och ekonomiskt. Det finns flera skäl för detta, bl.a. följande som har anknytning till bostadspolitiken:

I: Befolkningsomflyttningar mellan storstadsregioner och övriga delar av landet måste balanseras så att inte landsbygden utarmas ytterligare.

II: Om storstädernas befolkning ökar kommer miljöförstöringen där att förvärras på grund av ökad trafik, luftföroreningar och avfall. Livsbetingelserna blir ännu sämre – även av sociala skäl. Sjukdomar, drogmissbruk och kriminalitet kommer att öka, liksom samhällets kostnader.

III: Köerna till bostäder, barnomsorg, sjukvård och äldreomsorg måste minska kraftigt för ökad välfärd och trygghet.

IV: Byggandet i storstadsregionerna måste minskas för att få bukt med överhettningen och de våldsamma prisökningarna på byggmaterial, byggar-

betskostnader och bostäder. Miljöpartiet vill införa en investeringsavgift för byggande av kontor, affärs- och industrilokaler i dessa regioner.

Den regionalpolitik som miljöpartiet vill driva gör det mer lockande för människor att bo kvar utanför storstadsregionerna eller att flytta dit än att flytta till storstadsregionerna. Härtill bidrar bl.a. vårt förslag att i stället för bostadsbidrag ge barnfamiljerna ett hyresoberoende bastillägg. Ingen förlorar på en sådan reform, men de som har lägre hyror än storstadshyror vinner mellanskillnaden.

Kommunerna utanför storstadsregionerna bör också uppmuntras att erbjuda bra bostäder till rimliga kostnader. Detta avlastar byggandet i de heta regionerna och sprider bostadsbyggandet till större delar av landet. Det möjliggör också upphandlingar av mindre byggprojekt som även mindre byggföretag kan lämna anbud på, vilket medverkar till en sundare priskonkurrens och motverkar att byggandet och byggföretagen blir ännu storskaligare.

Miljöpartiets regionalpolitik gör det också mer lockande för företagen att förlägga nya eller befintliga arbetsplatser utanför storstadsregionerna, bl.a. genom sänkta arbetsgivaravgifter i Norrland, skogslänen och på Gotland och genom inrättandet av närfonder i varje kommun.

Med en aktivare regionalpolitik, som den nu beskrivna, bör den fortsatta expansionen av storstadsregionerna, överhettningen av byggsektorn och den våldsamma prisutvecklingen kunna hejdas. Därigenom skapas rimligare förutsättningar att finna ett system för bostadsfinansieringen som uppfyller de krav som förs fram i miljöpartiets motion Bo269.

Ungdomens bostadssituation

Ungdomar har fortfarande svårt att få bostäder som passar deras behov och ekonomi. Även i årets motionsflod finns flera goda förslag som, om och när de förverkligas, kan bidra till att få fram fler bostäder för ungdomar. Det är samtidigt viktigt att hejda den fortsatta expansionen av storstadsregionerna genom en aktivare regionalpolitik så att hela Sverige utvecklas socialt, kulturellt och ekonomiskt. Bl.a. bör inga nya hyggnadstillstånd ges till byggande av nya arbetsplatser i storstadsregionerna och investeringsavgifter införas för att bygga kontor, affärs- och industrilokaler där. Vidare bör en arbetsgrupp med representanter för olika ungdomskategorier, bostadsförmedlare, fastighetsägare och politiska ungdomsorganisationer tillsättas omgående med uppgift att göra en katalog över tänkbara möjligheter, gärna även okonventionella, för att lösa ungdomsbostadsproblemen. Denna katalog bör läggas fram för riksdag och regering före den 1 oktober i år för beslut och åtgärder. Exempel på åtgärder m.m. är följande:

- Kontor och vissa stora lägenheter kan varsamt byggas om till ungdomsbostäder – i vissa fall med utnyttjande av gemensamma utrymmen för att täcka in kraven på fullvärdig bostad på liknande sätt som föreslagits för gruppboende för bl.a. äldre.
- Byggande av vindslägenheter

Dessutom borde vissa evakueringslägenheter, som är i sådant skick att de kan utnyttjas, under ytterligare ett antal år kunna användas som ungdoms-

bostäder, vid behov efter varsam upprustning. Samtidigt måste fortsatta sammanslagningar av små lägenheter stoppas.

1988/89:BoU7

Program för bostadsbyggandet

Det är enligt miljöpartiet de grönas uppfattning viktigt att förbättra bostadsförsörjningen och anpassa den till de nya behov som blir följden av den aktivare regionalpolitik som partiet förespråkar. En social, kulturell och ekonomisk utveckling av hela landet måste naturligtvis följas upp med konkreta åtgärder också på bostadsområdet. Det får enligt miljöpartiet de grönas mening mot bakgrund härav förutsättas att regeringen använder de planeringsinstrument som redan finns för att nå detta mål. I första hand bör härvid utnyttjas möjligheten att av kommunerna begära särskilda redovisningar av bostadsförsörjningsplaneringen för bl.a. äldre, handikappade samt långvarigt sjuka.

Metoden för beräkning av låneunderlag

Det är naturligtvis viktigt att lånesystemet görs så enkelt och lätthanterligt som möjligt. Samtidigt får inte systemet ges en sådan utformning att andra viktiga mål åsidosätts. Detta betyder bl.a. att lånesystemet måste vara anpassat till de övergripande målen om en minskad miljöförstöring och en bättre hushållning med våra naturresurser. Det är därför viktigt att den nya metoden för beräkning av låneunderlag ges en sådan utformning att den bidrar till att nå dessa mål. Det bör sålunda inom lånesystemets ram vara möjligt att fullt ut belåna alla typer av åtgärder som ger en lägre energiförbrukning eller som bidrar till en god beständighet och därmed också minskade kostnader för drift och underhåll.

Fördelningen mellan egen boendedel och gemensamma utrymmen m.m.

Det finns enligt miljöpartiet de grönas mening starka skäl som talar för att gruppboende i olika former skall underlättas och stimuleras. Det kan således finnas skäl att vidta förändringar i såväl byggregler som låneregler för att nå detta mål. I ett övergångsskede kan dessutom särskilda stimulanser visa sig nödvändiga. Inte minst bör dessa åtgärder rikta sig mot gruppboende för äldre. Det är mot bakgrund härav vår avsikt att återkomma till riksdagen med förslag med denna inriktning.

Kommunal energirådgivning

Miljöpartiet delar helt den inställning till behovet av kommunal energirådgivning som förs fram i detta betänkande behandlade motioner från c och vpk. Den kommunala energirådgivningen har framgångsrikt medverkat till att minska energislöseriet och förbättra energihushållningen. I samband med den förestående kärnkraftsavvecklingen kommer det att vara nödvändigt att en fungerande energirådgivning finns uppbyggd. Vi anser emellertid att en sådan verksamhet bör kunna komma till stånd utan att statliga bidrag införs. I vår motion Bo254 har vi därför föreslagit att kommunallagen skall ändras så att inrättandet av en tjänst som kommunal energirådgivare blir en obligato-

risk kommunal uppgift. Detta motionsyrkande kommer att behandlas av bostadsutskottet hösten 1989.

1988/89:BoU7

Reglerna för stöd till fukt- och mögelskador

Det är i högsta grad oroande att reglerna för stöd till fukt- och mögelskadade bostadshus inte tycks fungera tillfredsställande. Många drabbade småhusägare får vänta orimligt lång tid på den hjälp de är berättigade till. Andra får inget stöd alls eller så begränsat stöd att deras ekonomiska situation allvarligt hotas. Det var mot denna bakgrund vi hösten 1988 tillsammans med övriga partier i ett enigt bostadsutskott ställde oss bakom en beställning till regeringen om en skyndsam översyn av villkoren för stöd till fukt- och mögelskadade bostadshus.

Med tanke på att det endast gått tre månader sedan riksdagen ställde sig bakom bostadsutskottets begäran om regeländringar har vi inte ansett att ett nytt uttalande i samma riktning nu skall behövas. Vi förutsätter att regeringen vid omarbetningen av reglerna för stödet till fukt- och mögeldrabbade bostadshus även beaktar de synpunkter som förts fram i motion Bo205 (c), dvs. behovet av lägre självrisk, kortare väntetider m.m. Vi utgår vidare från att regeringen inom en mycket snar framtid vidtar de regeländringar som erfordras eller återkommer till riksdagen med förslag om sådana. Skulle så inte bli fallet bör riksdagen hösten 1989 ta ett initiativ i frågan.

Anslag till bostadsbidrag

Miljöpartiet de gröna förordar att dagens bostadsbidrag skall ersättas av särskilda bastillägg. Med den konstruktion dessa tillägg givits kommer kostnaderna härför att belasta socialdepartementets huvudtitel. Någon anslagsbelastning under bostadsdepartementets huvudtitel uppstår därmed inte.

Förslag till

Lag med särskilda bestämmelser om bostadsbidrag för år 1990

Härigenom föreskrivs följande.

1 §

För år 1990 lämnas bostadsbidrag enligt lagen (1988:786) om bostadsbidrag tills vidare endast för månaderna januari–juni.

2 §

Den som vid utgången av år 1989 uppbär bostadsbidrag har rätt att utan föregående ansökan få bidrag även för månaderna januari–juni 1990 med samma belopp som för december 1989. Inträffar någon sådan ändring som avses i 28 eller 29 § lagen (1988:786) om bostadsbidrag, skall dock bidragsbeloppet anpassas med hänsyn härtill.

3 §

I fråga om bostadsbidrag för månaderna januari–juni 1990 i andra fall än som avses i 2 §, skall bidraget bestämmas med utgångspunkt från den bidragsgrundande inkomst som kan beräknas med ledning av 1988 års taxering till statlig inkomstskatt.

4 §

Närmare föreskrifter i fråga om den bidragsgrundande inkomsten och ansökningsförfarandet meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989.

Reservanterns

1988/89:BoU7

Förslag till

Bilaga 2

Tillhör reservation

83 (m, c)

Lag om upphävande av lagen (1988:786) om bostadsbidrag

Härigenom föreskrivs att lagen (1988:786) om bostadsbidrag skall upphöra att gälla vid utgången av september 1989.

Förslag till Lag om ändring i lagen (1988:786) om bostadsbidrag

Härigenom föreskrivs att 7, 9, 14, 19, 21 och 24 §§ lagen (1988:786) om bostadsbidrag skall ha följande lydelse:

7 §

Bostadsbidrag lämnas till den som

1. är kyrkobokförd inom kommunen och
2. där bor i en bostad som han äger eller innehar med hyres- eller bostadsrätt.

Närmare föreskrifter om vad som gäller när bostaden utgör en del av upplåtarens egen bostad, hyrs i andra hand eller är en gruppbofastad för flera hushåll meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

9 §

Bostadsbidrag lämnas med lägst det bidragsbelopp som kan beräknas enligt 19 och 20 §§, om den bidragsgrundande inkomsten inte överstiger 68 000 kronor. Om den bidragsgrundande inkomsten är högre, skall bidragsbeloppet minskas med 20 procent av den överskjutande inkomsten.

14 §

Bostadsbidrag lämnas med lägst det bidragsbelopp som kan beräknas enligt 21 §, om den bidragsgrundande inkomsten inte överstiger 29 000 kronor för en ensamstående och 41 000 kronor för makar. Om den bidragsgrundande inkomsten är högre, skall bidragsbeloppet minskas med en tredjedel av den överskjutande inkomsten.

19 §

Bostadsbidrag lämnas månadsvis

1. med 265 kronor för familjer med ett barn,
530 kronor för familjer med två barn,
795 kronor för familjer med tre barn,
660 kronor för familjer med fyra barn,
265 kronor för familjer med fem eller flera barn, samt
2. med 80 procent av den del av bostadskostnaden per månad som överstiger 1 000 kronor men inte
2 450 kronor för familjer med ett eller två barn,
2 700 kronor för familjer med tre eller fyra barn,
3 250 kronor för familjer med fem eller flera barn.

Om bostadskostnaden överstiger de belopp som anges i första stycket 2, lämnas bostadsbidrag med 60 procent av den överskjutande bostadskostnaden per månad upp till

- 2 650 kronor för familjer med ett barn,
- 2 950 kronor för familjer med två barn,
- 3 300 kronor för familjer med tre barn,
- 3 600 kronor för familjer med fyra barn,
- 4 000 kronor för familjer med fem eller flera barn.

Högre bostadskostnad än som anges i andra stycket får beaktas, om bidragssökanden eller någon medlem av dennes familj är handikappad och socialnämnden har tillstyrkt att bidrag lämnas för en högre kostnad.

Närmare föreskrifter om beräkningen av bostadskostnadens storlek meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

21 §

Bostadsbidrag lämnas med 80 procent av den del av bostadskostnaden per månad som överstiger 700 kronor men inte 2 000 kronor för ensamboende och 2 500 kronor för makar. För hushåll där någon får studiemedel lämnas bostadsbidrag dock endast för den del av bostadskostnaden per månad som överstiger 1 200 kronor.

Högre bostadskostnad än som anges i första stycket får beaktas, om bidragssökanden eller dennes make är handikappad och socialnämnden har tillstyrkt att bidrag lämnas för en högre kostnad.

Närmare föreskrifter om beräkningen av bostadskostnadens storlek meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

24 §

Bostadsbidrag betalas ut månadsvis. Bidrag under 50 kronor i månaden betalas inte ut. Om bostadsbidraget inte har tagits ut före utgången av kalenderåret efter det då bidraget kunde tas ut, har rätten till det förfallit.

Denna lag träder i kraft den 1 september 1989 och tillämpas första gången i fråga om bostadsbidrag för tiden den 1 januari–den 30 juni 1990.

Motionsyrkandenas behandling

1988/89:BoU7

Bilaga 4

Motion nr 1988/89	Yrkande nr	Utskottets yttrande s.	Utskottets hemställan nr	Reservation nr	
Bo1	1	62, 63	56, 61	53, 54, 60	
	2	62	56	53, 54	
	3	62	56	53, 54	
Bo2		62	56	53, 54	
Bo3		61	55	52	
Bo201		51	40	35, 36	
Bo202		64	63	62	
Bo203		54, 67	45, 68		
Bo205	1	26	1	1-3	
	2	28	2		
	3	26	1	1-3	
	4	30	4	5-7	
	5	26	1	1-3	
	6	26	1	1-3	
	7	59	49	42-44	
	8	26	1	1-3	
	9	26	1	1-3	
	10	26	1	1-3	
	11	26	1	1-3	
	15	83	92, 93	101-105	
	19	87	98	111	
	Bo206	3	52	42	38
		5	29	3	4
6		34	10	12, 13	
Bo207		45	28		
Bo208		33	8	11	
Bo209		78	86	95	
Bo210	1	75	80	79-82	
	2	55	47		
	3	51	40	35, 36	
Bo211		64	63	62	
Bo212		79	87	96	
Bo213		78	85	93, 94	
Bo214		78	85	93, 94	
Bo215		59	49	42-44	
Bo216		56	48	41	
Bo217	1	40	21		
	2	40	21		
Bo218		60	53		
Bo219	1	79	87	96	
	2	79	87	96	
	3	79	87	96	
Bo220		43	23	24	
Bo221		64	63	62	
Bo223	1	88	100		
	2	39	18	22	
	3	39	19		
	4	88	101	112-116	
	5	63	59	58	
	6	63	58	56, 57	
	7	70	74	74	
	8	69	72	72	
	9	70	73	73	
	10	66	65	64	
	11	89	102		
	12	89	103	117, 118	
	13	39	20		
	14	73	78	77	
	15	73	78	77	

Motion nr 1988/89	Yrkande nr	Utskottets yttrande s.	Utskottets hemställan nr	Reservation nr
	16	72	76	75, 76
	17	83	93	103-105
	18	77	82b	86
	19	89	104	119, 120
Bo224		77	82a, 83	84, 85, 90
Bo225		30	4	5-7
Bo227		46	29	
Bo228	1	30	4	5-7
	2	35	11	14, 15
	4	35	11	14, 15
	5	52	42	38
	6	59	51	46-48
	10	37	15	19
	11	84	94	106, 107
	12	80	89	97
	13	90	105	121, 122
Bo230		67	67	66, 67
Bo231	1	86	97	110
	2	90	106	123
Bo232		34	9	
Bo233		47	30	
Bo234		81	90	98, 99
Bo235		47	31	
Bo236		48	32	
Bo238		56	48	41
Bo239		30	4	5-7
Bo241		30	4	5-7
Bo243		56	48	41
Bo244		30	4	5-7
Bo245		50	39	
Bo246		36	14	
Bo247	1	70	74	74
	2	32	6	8, 9
	3	65	64	63
	4	43	22	23
	5	59	49	42-44
	7	59, 62, 63	50, 56, 61	45, 53, 54, 60
	8	55	46	40
	11	45	27	29
	13	69	71, 72	71, 72
	14	45	26	28
	15	88	101	112-116
	16	72	76	75, 76
	17	75	80	79-82
	18	89	103	117, 118
	19	76	81	83
	20	77, 78	82a, 82b, 84	84-86, 91, 92
	21	80	89	97
	22	83	92	101, 102
	23	83	93	103-105
	24	90	105	121, 122
Bo248		48	33	
Bo249	1	59	49	42-44
	2	36	14	
Bo251		80	89	97
Bo252		54	43	
Bo255		79	88	
Bo257		77	83	90
Bo258		71	75	
Bo259		78	85	93, 94
Bo260	b	67	69	68, 69

Motion nr 1988/89	Yrkande nr	Utskottets yttrande s.	Utskottets hemställan nr	Reservation nr
Bo261	1	37	16	20
	2	60	54	51
	3	60	54	51
	4	60	54	51
	5	37	16	20
	6	37	16	20
Bo263		77	83	90
Bo264		81	90	98, 99
Bo265		60	52	49, 50
Bo266		52	41	37
Bo267		80	89	97
Bo268		64	63	62
Bo269	1	28	2	
	2	63	58	56, 57
	3	88	101	112-116
Bo270	1	45	26	28
	2	44	25	26, 27
	3	48	34	30
	4	44	24	25
Bo271	1	63	62	61
	2	70	74	74
	3	70	73	73
	4	69	72	72
	5	69	71	71
	6	63	60	59
	7	88	101	112-116
	8	66	65	64
	9	73	79	78
	10	72	76	75, 76
	11	74	80	79-82
	12	77	82b	86
	13	89	104	119, 120
Bo272		78	84	91, 92
Bo273	1	85	95	108
	2	90	106	123
Bo274	1	56	48	41
	3	56	48	41
	4	56	48	41
Bo275	1	62	57	55
	2	62	57	55
	3	68	70	70
	4	36	13	17, 18
	5	88	101	112-116
Bo276		31	5	
Bo277		27	1	1-3
Bo278	2	35	12	16
	3	59	50	45
Bo279	1	32	6	8, 9
	2	52	42	38
	3	48	35	31
	4	32	6	8, 9
	5	32	6	8, 9
Bo280	2	86	97	110
Bo405	7	65	64	63
	9	59	49	42-44
	10	38	17	21
	11	63	62	61
	12	51	40	35, 36
	16	43	22	23

Motion nr 1988/89	Yrkande nr	Utskottets yttrande s.	Utskottets hemställan nr	Reservation nr	
Bo409	1	26	1	1-3	
	6	49	36	32	
	11	65	64	63	
	13	43	22	23	
	14	44	24	25	
	20	52	42	38	
	21	29	3	4	
	23	59	49	42-44	
	24	59	49	42-44	
	25	59	49	42-44	
	26	49	37	33	
	27	51	40	35, 36	
	Bo415	2	51	40	35, 36
	Bo417	3	78	84	91, 92
		4	35	12	16
		5a	70	74	74
		5b	33	7	10
5c		77	82b	86	
9		35	12	16	
10		35	12	16	
11		50	38	34	
15		54	44	39	
Bo525		1	86	96	109
Bo548		1	83	92	101, 102

1	Sammanfattning	1
2	Propositionerna	2
3	Motionerna	3
4	Statistiska uppgifter om bostadsförsörjningen m. m.	17
4.1	Bostadsbeståndet	17
4.2	Bostadsproduktionen	18
4.2.1	Nyproduktionen	18
4.2.2	Ombyggnadsverksamheten	20
4.3	Byggnadskostnader	21
4.4	Bostadsmarknadsläget	24
4.5	Bostadskostnaderna	25
5	Utskottet	26
5.1	Bostadspolitikens inriktning och utformning m. m.	26
5.1.1	Bostadspolitikens allmänna utformning	26
5.1.2	Byggnadsreglerande åtgärder	29
5.1.3	Vissa bostadspolitiska åtgärder i övrigt	31
5.1.3.1	Boende för vissa grupper	31
5.1.3.2	Bostadsbyggandets omfattning m. m. ..	33
5.1.3.3	Bostädernas fördelning på upplåtelse- former m. m.	35
5.1.3.4	Kostnadsutvecklingen i bostadsproduk- tionen m. m.	36
5.1.3.5	Ekologiskt byggande	37
5.2	Vissa äldre låneformer m. m.	38
5.3	Förutsättningar och villkor för lån	39
5.3.1	Metoden för beräkning av låneunderlag	39
5.3.2	Mark- och konkurrensvillkoret	42
5.3.3	Lån till direktverkande elvärme	44
5.3.4	Prövningen av uthyrningen av egnahem	44
5.3.5	Ortskoefficienterna	45
5.3.6	Villkor och förutsättningar för lån i övrigt	46
5.4	Reparation, om- och tillbyggnad	50
5.4.1	ROT-programmets omfattning m. m.	50
5.4.2	Ändringar av gällande lånevillkor m. m.	52
5.4.3	ROT-program för VA-nätet m. m.	55
5.5	Räntebidrag	57
5.5.1	Gällande ordning m. m.	57
5.5.2	Vissa förslag om räntebidragssystemets uppbygg- nad	58
5.5.3	Den garanterade räntan vid ombyggnad m. m. ...	59
5.5.4	Slopande av vissa räntesubventioner m. m.	63
5.5.5	Gränsdragningen bostäder/lokaler som förutsätt- ning för räntebidrag	64
5.5.6	Slopande av räntebidrag vid övertagande av fas- tigheter ägda av allmännyttiga bostadsföretag ...	65
5.6	Stöd för fastighetsförvärv m. m.	65

5.7	Vissa temporära bostadsstöd	68
5.7.1	Hyresrabatter	68
5.7.2	Återflyttningsbidrag och nybyggnadsbidrag	69
5.7.3	Ungdomsbostadsstödet	70
5.8	Tilläggs lån m. m.	71
5.9	Bostadsbidrag	75
5.9.1	Inledning	75
5.9.2	Gällande regler	76
5.9.3	Förslag i motioner om ändringar i bostadsbidragsreglerna m. m. samt utskottets ställningstagande	76
5.9.4	Vissa frågor om alternativ till bostadsbidragen	78
5.10	Bostadsförbättring m. m.	79
5.11	Energihushållning m. m.	85
5.12	Anslag	88
5.12.1	Anslag till vissa lån till bostadsbyggande	88
5.12.2	Anslag till räntebidrag	88
5.12.3	Anslag till åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter	89
5.12.4	Anslag till tilläggs lån till ombyggnad av vissa bostadshus m. m.	89
5.12.5	Anslag till bostadsbidrag	89
5.12.6	Anslag till viss bostadsförbättringsverksamhet m. m.	89
5.12.7	Anslag till bidrag till energibesparande åtgärder inom bostadsbeståndet m. m.	90
5.12.8	Anslag i övrigt	90
5.13	Hemställen	90

Reservationer

1	Utformningen av bostadspolitiken (m)	99
2	Utformningen av bostadspolitiken (fp)	99
3	Utformningen av bostadspolitiken (c)	100
4	Avveckling av de byggnadsreglerande åtgärderna (m, fp)	101
5	Införande av en investeringsavgift (m, fp)	102
6	Införande av en investeringsavgift (c, mp)	103
7	Införande av en investeringsavgift (vpk)	104
8	Ungdomens bostadssituation (m, fp)	104
9	Ungdomens bostadssituation (c)	105
10	Avveckling av ungdomsbostadsdelegationen (m)	106
11	Samhällets ansvar för boendeservice (vpk)	106
12	Bostadsbyggandets inriktning i Stockholms län (m)	106
13	Bostadsbyggandets inriktning i Stockholms län (fp)	107
14	Stimulansbidrag (m)	108
15	Stimulansbidrag (vpk, mp)	108
16	Neutralitet mellan olika upplåtelseformer m. m. (m, fp)	109
17	Utförsäljning av äldre hus ägda av allmännyttiga bostadsföretag (m, fp)	110

18	Utförsäljning av äldre hus ägda av allmännyttiga bostadsföretag (vpk)	110
19	Prisstopp på byggmaterial, hyror och bostadsrätter (vpk)	111
20	Ekologiskt byggande (mp)	111
21	Avveckling av SBAB (m)	112
22	Avveckling av förvärvstilläggen (vpk)	112
23	Avveckling av markvillkoret (m, fp, c)	113
24	Förlängning av undantaget från markvillkoret (m, fp, c)	113
25	Konkurrensvillkoret (m, fp)	114
26	Lån till direktverkande elvärme (m)	114
27	Lån till direktverkande elvärme (fp)	115
28	Prövningen av uthyrningen av egnahem (m, fp, c, mp)	115
29	Successiv avveckling av ortskoefficienterna (c, mp)	116
30	Stimulans av fribyggen (m, fp)	116
31	Lånregler som ökar tillgången på smålägenheter (c)	117
32	Kommunernas möjligheter att fördela nybyggda bostadsrättslägenheter (m, fp)	117
33	Avveckling av kostnadskontrollen vid beviljande av bostadslån (m, fp)	118
34	Aktieutdelning från allmännyttiga bostadsföretag (m)	119
35	Fondering i skattebefriade underhållsfonder (m)	119
36	Fondering i skattebefriade underhållsfonder (c, fp, mp)	120
37	Ramarna för beslut om ombyggnadslån (c)	121
38	Ombyggnadslån vid lägenhetssammanslagningar (s)	122
39	Kravet på hyresgästyttrande (m)	123
40	Avveckling av RBF-stödet (c)	124
41	Kommunernas VA-nät (c, vp)	124
42	Räntebidragssystemets framtida uppbyggnad (m, c)	125
43	Räntebidragssystemets framtida uppbyggnad (fp)	126
44	Räntebidragssystemets framtida uppbyggnad (vpk)	127
45	Den garanterade räntan för vissa ombyggnader (c, mp)	127
46	Nybyggnad efter rivning i räntehänseende (c)	128
47	Nybyggnad efter rivning i räntehänseende (vpk)	128
48	Nybyggnad efter rivning i räntehänseende (mp)	129
49	Räntevillkoren för bostadslån vid ombyggnad till gruppbestäder för utvecklingsstörda (c)	129
50	Räntevillkoren för bostadslån vid ombyggnad till gruppbestäder för utvecklingsstörda (mp)	129
51	Den garanterade räntan vid ekologiskt anpassad teknik (mp)	130
52	De garanterade räntorna för nya lån för ombyggnad av hyres- och bostadsrättshus (vpk, mp)	131
53	Höjning av den garanterade räntan avseende befintliga lån för vissa hyres- och bostadsrättshus (c)	131
54	Höjning av den garanterade räntan avseende befintliga lån för vissa hyres- och bostadsrättshus (vpk)	132
55	Den garanterade räntan för allmännyttiga bostadsföretag (vpk)	132
56	Extra upptrappningar (fp)	133
57	Extra upptrappningar (mp)	133

58	Räntebidragen till vissa underhållslån (fp)	134
59	Räntebidraget till äldre reparations- och energisparlån m. m. (m)	134
60	Slopande av vissa räntesubventioner för bostadshus som färdigställda före år 1968 (vpk)	135
61	Slopande av räntebidrag för hus byggda före år 1975 (m)	135
62	Gränsdragningen mellan bostäder och lokaler i bostadsfinansieringssammanhang (mp)	135
63	Slopande av räntebidrag vid övertagande av allmännyttiga bostadsföretags fastigheter m. m.	136
64	Avveckling av lånen till barnfamiljer för köp av egnahem och reglerna för förvärvslångivningen (m, fp)	137
65	Reglerna för förvärvslångivningen (mp)	137
66	Tillämpningsområdet för lånen till barnfamiljer för förvärv av egnahem (m)	138
67	Tillämpningsområdet för lånen till barnfamiljer för förvärv av egnahem (c, mp)	138
68	Lån vid köp av permanentbostäder (m, fp)	138
69	Lån vid köp av permanentbostäder (mp)	139
70	Införandet av ett statligt stöd till allmännyttiga bostadsföretag för fastighetsförvärv (vpk)	140
71	Avveckling av hyresrabatterna (m, fp, c)	140
72	Avveckling av återflyttningsbidragen (m, fp, c)	141
73	Avveckling av nybyggnadsbidragen (m, fp)	141
74	Avveckling av ungdomsbostadsstödet (m, fp, c)	142
75	Tillstyrkanderamen för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse (m)	142
76	Tillstyrkanderamen för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse (c)	143
77	Avveckling av tilläggs långivningen till bostadshus yngre än 30 år (fp)	144
78	Tilläggs lån till ändrad lägenhetssammansättning (fp)	144
79	Beslutsram för bostadshus yngre än 30 år (m)	145
80	Beslutsram för bostadshus yngre än 30 år (fp)	145
81	Beslutsram för bostadshus yngre än 30 år (c)	146
82	Beslutsram för bostadshus yngre än 30 år (vpk)	146
83	Reglering av bostadsbidragsgivningen i lag (m, c)	147
84	Ändrade inkomstgränser, ändrade bostadskostnadsgränser i vad gäller bostadsbidrag (c)	147
85	Ändrade inkomstgränser, ändrade bostadskostnadsgränser i vad gäller bostadsbidrag (vpk)	148
86	Bostadsbidrag till vissa hushåll utan barn (m, fp, c)	149
87	Lagförslag om bostadsbidrag (m)	150
88	Lagförslag om bostadsbidrag (c)	150
89	Lagförslag om bostadsbidrag (vpk)	150
90	Bostadsbidrag till alla hushåll utan barn (m, fp, c)	151
91	Beräkning av bostadskostnad (m, fp)	151
92	Beräkning av bostadskostnad (c)	152
93	Bastillägg och bostadsbidragens konsumtionsstyrande effekt (m)	152
94	Bastillägg och bostadsbidragens konsumtionsstyrande effekt (mp)	153

95	Skattereduktion motsvarande beräknat bostadsbidrag (c)	153
96	Reglerna för bostadsanpassningsbidraget (vpk)	155
97	Bostadsanpassningsbidragets finansiering (c, vpk)	155
98	Stödet till konstnärlig utsmyckning (m)	156
99	Stödet till konstnärlig utsmyckning (c)	156
100	Ramen för stödet för konstnärlig utsmyckning (m)	157
101	Stöd för kommunernas radoninsatser (c)	157
102	Stöd för kommunernas radoninsatser (mp)	158
103	Villkoren för radonstödet (fp)	158
104	Villkoren för radonstödet (c)	159
105	Villkoren för radonstödet (mp)	160
106	Förnyelsebidragen (m)	161
107	Förnyelsebidragen (vpk, mp)	161
108	Stöd till solvärmeanläggningar (vpk, mp)	162
109	Konverteringsbidrag för småhus med direktelvärm (vpk, mp)	163
110	Kommunal energirådgivning (c, vpk)	163
111	Reglerna för stöd till fukt- och mögelskador (fp, c)	164
112	Anslag till räntebidrag (m)	165
113	Anslag till räntebidrag (fp)	165
114	Anslag till räntebidrag (c)	165
115	Anslag till räntebidrag (vpk)	166
116	Anslag till räntebidrag (mp)	166
117	Anslag till tilläggsån till ombyggnad av vissa bostadshus m. m. (fp)	167
118	Anslag till tilläggsån till ombyggnad av vissa bostadshus m. m. (c)	167
119	Anslag till bostadsbidrag (m)	168
120	Anslag till bostadsbidrag (fp)	168
121	Anslag till viss bostadsförbättringsverksamhet m. m. (c)	168
122	Anslag till viss bostadsförbättringsverksamhet m. m. (vpk)	169
123	Anslag till bidrag till energibesparande åtgärder (mp)	169

Särskilda yttranden

1	Särskilt yttrande (m)	170
2	Särskilt yttrande (fp)	172
3	Särskilt yttrande (c)	174
4	Särskilt yttrande (vpk, mp)	175
5	Särskilt yttrande (vpk)	175
6	Särskilt yttrande (mp)	176